Rudolf Steiner

COLABORAREA DINTRE MEDICI ŞI PĂSTORII SUFLETEŞTI
CURS DE MEDICINĂ PASTORALĂ

GA 318

Unsprezece conferinţe pentru medici şi preoţi şi o alocuţiune pentru medici, prezentate la Dornach între 8 şi 18 septembrie 1924

Traducere după:
Rudolf Steiner
DAS ZUSAMMENWIRKEN VON ÄRZTEN UND SEELSORGERN. PASTORAL MEDIZINISCHER KURS
Editura Rudolf Steiner, Dornach/Elveţieia 1989
GA 318

Traducător: Diana Sălăjanu

Lector: Dr. Corneliu Băbuţ

ISBN 973-9196-19-5

EDITURA TRIADE
Str. Cetăţii Nr. 9
400166 Cluj Napoca

Tel/Fax: 021.240.13.17
Mobil: 0740.216.020; 0745.086.007
www.edituratriade.ro
edituratriade@yahoo.com

Despre publicarea conferințelor lui Rudolf Steiner

Ansamblul operelor lui Rudolf Steiner (1861 – 1925) se împarte în trei mari secțiuni: lucrări scrise – conferințe – opere de artă (vezi privirea generală de la sfârşitul volumului).

Între anii 1900 şi 1924, Rudolf Steiner a ținut numeroase conferințe şi cursuri, atât publice cât şi pentru membrii Societății Teosofice, mai târziu, ai Societății Antroposofice. Inițial, el nu voia ca aceste conferințe, prezentate întotdeauna liber, să fie fixate în scris, ele fiind concepute "drept comunicări orale, nedestinate tipăririi". Dar când textele acestor conferințe au început să fie răspândite sub diverse forme incomplete şi cu greşeli, fiind redactate de unii dintre auditorii săi, el s a simțit răspunzător să pună în ordine aceste notițe. I a încredințat această sarcină Mariei Steiner von Sivers. Ei îi revenea alegerea stenografilor, revizuirea textelor şi corectarea lor în vederea editării. Deoarece, din lipsă de timp, Rudolf Steiner nu a putut să corecteze el însuşi textele decât într un număr foarte mic de cazuri, trebuie să se țină seama de rezerva sa față de toate conferințele tipărite în acest fel: "Trebuie totuşi să se țină seama de faptul că în stenogramele nerevizuite de mine există greşeli".

În lucrarea sa autobiografică ***Cursul vieții mele*** (cap. 35) el face referiri la raportul dintre conferințele pentru membri, care la început nu au fost accesibile decât sub formă de manuscrise tipărite având un caracter particular, şi scrierile sale cu caracter public. Pasajul respectiv este redat la sfârşitul acestui volum. Ceea ce este spus acolo este valabil, şi pentru cursurile referitoare le diferite domenii particulare, cursuri care se adresau unui număr mic de participanți, familiarizați cu bazele ştiinței spirituale.

După moartea Mariei Steiner (1867-1948) s-a început, conform îndrumărilor date de ea, editarea Operelor Complete ale lui Rudolf Steiner. Prezentul volum face parte din această ediție. Informații mai precise referitoare la documentele care stau la baza textului de față se găsesc, atât cât este necesar, la începutul capitolului "Note".

CUPRINS

CONFERINȚA A ȘASEA — *Dornach, 13 septembrie 1924*

Considerarea bolii din punctul de vedere al karmei. În trecut: boala este cauzată de păcat; în prezent: păcatul este consecința unei organizări maladive. Discutarea cu ajutorul unui exemplu concret a efectelor comportamentului dintr o existență ulterioară asupra modelării vieții şi organismului. Încarnare anterioară – modelarea capului. Viața dintre moarte şi o nouă naştere – sistemul respirator. Examinarea unor condiții generale cauzate de karma; "cum" ul în tratarea raporturilor psihopatologice. Dezvoltarea vieții spirituale în contact cu realitățile. – Arta vindecării ca serviciu divin.

CONFERINȚA A ȘAPTEA — *Dornach, 14 septembrie 1924*

Distincție între procesul extrauman şi procesul uman intern. Inspirația construind entitatea umană. – Activitate a corpului astral. Expirația – activitate a corpului eteric. Activitate a astralității cosmice în timpul somnului. Procesul neuro senzorial ca respirație mai subtilă care se desfăşoară în elementul căldură, la care expirația trece în mod normal în inspirație. O dată cu elementul căldură inspirăm lumină, chimism, vitalitate. – Spre celălalt pol – expirație modificată activată, care furnizează forțe metabolismului. Lumina inspirată o dată cu elementul căldură devine activitate de gândire. Karma din trecut – karma pentru viitor.

CONFERINȚA A OPTA — *Dornach, 15 septembrie 1924*

Forțe ale Universului: Acțiune solară, acțiune lunară asupra plantei şi influențe planetare. Cunoaşterea vieții solare în raport cu ființa umană, karma care se revarsă spre interior şi karma care se revarsă spre exterior – influențe solare şi lunare în interacțiunea lor. Activitățile terapeutice pe baza acestei cunoaşteri.

CONFERINȚA A NOUA — *Dornach, 16 septembrie 1924*

Apariția unor cauze patogene în timpul somnului – căutarea remediilor. Somnabolismul ca exemplu al stărilor maladive. Somnul din templu şi cunoaşterea procesului de vindecare. În locul acestora, o observare spiritualizată şi o acțiune spiritualizată asupra vieții din partea medicului. Raporturi corespunzătoare în activitatea preotului. Importanța acestor cunoştințe pentru înțelegerea materialismului şi a spiritismului; patologie a culturii şi terapie a culturii. Boală şi cauză de boală şi vieți pământeşti succesive.

CONFERINȚA A ZECEA — *Dornach, 17 septembrie 1924*

Biruirea pasivității gândirii prin cunoaşterea poziției omului în Cosmos. Eul uman între respirația zilnică şi respirația unui an cosmic platonic. Anul cosmic în raportul său cu ritmul respirator al zilei, cu ritmul respirator al unei vieți umane, cu ritmul veghe somn. Forțe hibernale şi estivale în Macrocosmos drept forțe creatoare ale organismului neuro senzorial, respectiv ale organismului metabolic. Înțelegerea lumii după măsură, număr şi greutate, iraționalul şi calea recunoaşterii acestuia, de la Nomia la Sophia.

CONFERINȚA A UNSPREZECEA — *Dornach, 18 septembrie 1924*

Vechea medicină misterială şi înnoirea ei în prezent. Sinteza: subnatură = Tatăl,

PRIMA CONFERINȚĂ [Notă]

Dornach, 8 septembrie 1924

Dragii mei prieteni! În cadrul acestui curs, noi am reunit pentru prima oară membrii a două domenii de activitate spirituală şi această reunire reprezintă ceva cu totul deosebit. De aceea va fi necesar să ne înţelegem încă de astăzi asupra sensului acestei întâlniri, în primul rând pe baza a ceea ce va trebui să constituie conţinutul acestui curs. Pentru început, aş vrea doar să atrag atenţia asupra faptului că acest curs va fi, poate ca nici un altul, un exemplu pentru felul cum, prin modelarea deosebită a vieţii spirituale din epoca noastră, nişte vechi tradiţii, nişte vechi orânduieli, trebuie să fie reînnoite, fiindcă ceea ce a fost cultivat sub numele de medicină pastorală şi-a pierdut, de fapt, conţinutul. Vom vedea acest lucru în cursul expunerilor. În schimb, tocmai din substraturile epocii noastre va rezulta o misiune deosebit de importantă, care, la rândul ei, dacă o sintetizăm, va avea voie să poarte, într-o expunere, numele de medicină pastorală. Am avut grijă cu stricteţe ca în cadrul acestui curs să fie reuniţi, în esenţă, teologi autentici, precum şi personalităţi care sunt sau vor deveni cu adevărat medici, medici în sensul că noi le putem garanta acest titlu conform misiunii Secţiei de Medicină de la Goetheanum. Cum trebuie să ia formă acest sens, toate acestea vor ajunge să fie discutate tocmai în cadrul acestui curs. Am admis, fireşte, câteva excepţii, dar foarte puţine, iar acestea sunt bine întemeiate în cadrul a ceea ce este convingerea Secţiei de Medicină de la Goetheanum. Esenţialul va fi, înainte de toate, dragi prieteni, ca dvs. să trăiţi, atât în domeniul teologiei, cât şi în domeniul medicinei, în nişte noţiuni absolut clare tocmai în privinţa a ceea ce face posibilă, în sensul unei noi medicini pastorale, colaborarea teologilor cu medicii. Despre o asemenea colaborare s-a vorbit adeseori şi s-a constatat că tocmai mişcarea antroposofică trebuie să se bizuie pe o asemenea colaborare. Dar au apărut şi nişte aspecte pe care va trebui să le rectificăm tocmai în cadrul acestui curs. Colaborarea la care m-am referit nu trebuie să fie concepută, în nici un caz, dragii mei prieteni, ca o intervenţie diletantă a unui domeniu în celălalt. Nu poate fi deloc vorba ca teologii să devină terapeuţi sau terapeuţii să devină, într-un fel, teologi. Bineînţeles, în măsura în care sunt terapeuţi sau teologi. E vorba de o colaborare, de a lucra mână în mână. În schimb, acest curs va trebui să acorde mare importanţă faptului că nu e voie ca totul să fie caricaturizat şi haotizat, că nu e voie – nici nu ştiu la ce ar folosi – ca teologul să încerce să se amestece în mod diletant în tot felul de probleme medicale, care, oricum, nu pot face parte din misiunea lui. Şi invers, medicul trebuie să devină conştient, în sensul în care înţelegem noi lucrurile, de poziţia pe care trebuie să o ocupe faţă de teolog. De înţelegerea totală, din ambele părţi, a acestui lucru, va depinde extraordinar de mult. Ei bine, am avut prilejul să auzim, de exemplu, şi aşa ceva: Da, teologul trebuie, desigur, să-şi însuşească nişte cunoştinţe de medicină. – Bineînţeles, ne putem însuşi oricând cunoştinţe dintr-un domeniu sau altul, va fi chiar foarte bine să ne însuşim mereu cunoştinţe noi. Dar esenţialul aici este să ne dăm seama în mod cu adevărat clar şi lămurit: medic, terapeut, este acela care în gândirea, simţirea şi voinţa sa umană are pregătirea specific medicală, şi nimeni, chiar teolog fiind, nu ar trebui să creadă că poate interveni în lume cu nişte cunoştinţe medicale dacă nu are această pregătire specific medicală. Şi invers, medicul va trebui să dezvolte o noţiune absolut specială despre profesia sa şi el va trebui să înveţe să înţeleagă, prin medicina pastorală, că s-a spus un lucru esenţial când s-a spus: preotului îi aparţine flacăra de jertfă, medicului, caduceul lui Mercur. Şi numai prin cooperarea flăcării de jertfă cu caduceul lui Mercur este posibilă o activitate prosperă. Nu trebuie să vrem să vindecăm prin flacăra de jertfă şi să celebrăm cultul prin caduceul lui Mercur. Dar trebuie să înţelegem că amândouă sunt serviciu divin. Şi, cu cât înţelegem mai mult că ambele sunt serviciu divin, cu atât mai rodnică va fi colaborarea, dacă medicul rămâne medic, preotul rămâne preot, intervenind vindecător în lume în mod corespunzător. Mişcarea noastră antroposofică nu are voie să devină terenul pe care se aruncă toate de-a valma, în mod haotic, fiindcă prin aceasta ar avea de suferit seriozitatea, seriozitatea pe care tocmai că noi ar trebui să o cultivăm atât de intens în cadrul mişcării antroposofice. Putem şti foarte bine, la modul general, ca să folosesc un exemplu radical, cam ce se întâmplă când se execută o operaţie la un picior; dar nu ar trebui să credem că am putea executa imediat o operaţie la picior. Ar trebui să avem această atitudine faţă de tot ceea ce ţine de medicină. Înainte de toate, antroposofia nu are voie să devină în nici un fel o propagandă pentru cârpăceală. Nu e voie ca ea

să devină aşa ceva nici prin faptul că, să zicem, unii teologi ar deveni nişte cârpaci. Acest lucru trebuie clarificat în modul cel mai limpede; şi atunci, ceea ce va porni din direcția Secției de Medicină de la Goetheanum va trata cu cea mai mare seriozitate ceea ce îl poate situa pe om în fața lumii, în sens antroposofic, ca vindecător, dar va trebui să existe, de asemenea, o organizare reală şi va fi necesar ca poziția acelui medic care vrea să acționeze în sensul Secției de Medicină de la Goetheanum să fie decis în mod clar pentru această Secție. Acest lucru nu va fi posibil decât dacă această organizare va deveni una absolut reală, astfel încât să se poată ajunge în viitor ca, într-un anumit sens, să devină medic un om care e medic în sensul Secției de Medicină de la Goetheanum. Ei bine, dragii mei prieteni, prin aceasta va apărea justificat faptul că am evitat să admitem la acest curs terapeuți care nu sunt medici. Astfel că cei care sunt prezenți astăzi aici ca medici au dreptul şi în sensul lumii exterioare să-şi declare calitatea de medic – în esență, cu câteva mici excepții.

Prin aceasta sper că am căzut de acord asupra unui aspect, dragii mei prieteni. Dar acest aspect, prin faptul că l-am discutat, în primă instanță, mai mult în mod aluziv, mai mult sub aspect organizatoric, va deveni întru totul, conform îndreptățirii sale, obiect al medicinei pastorale înseşi. Când, cu puțin timp în urmă, din direcția teologilor a pornit ideea de a li se oferi teologilor ceva din domeniul medical, eu nu am putut răspunde acestei inițiative altfel decât spunând: Ei bine, voi ține un curs de medicină pastorală la care pot lua parte teologii. Şi astfel, a fost organizat acest curs de medicină pastorală de către Secția de Medicină de la Goetheanum, iar teologii pot lua parte la el. Trebuie să ne fie absolut clară întreaga structură a ceea ce întreprindem noi aici.

Ei bine, dragii mei prieteni, medicina pastorală nu a fost, de fapt, la urma urmei, o materie în cadrul facultății de medicină, ci în cadrul facultății de teologie; şi această medicină pastorală care a fost cultivată în facultățile de teologie nu conținea nimic care să țină de medicina propriu-zisă. Sau aş vrea să întreb: Oare vreunul dintre medicii cu pregătire universitară aici prezenți a putut învăța el însuşi, în cadrul studiilor sale de specialitate de la facultatea de medicină, puțină medicină pastorală? Îl rog să ridice mâna pe acela care a făcut acest lucru. În programa facultăților de medicină nu apare aşa ceva, în schimb, joacă un anumit rol în cadrul facultăților de teologie catolice. În cadrul facultăților evanghelice nu mai joacă aproape nici un rol, dar în cadrul facultății de teologie catolice, medicina pastorală joacă un anumit rol, şi acest lucru îşi are bunul său temei. Doar că ea nu conține nimic de natură medicală. Ea conține, în esență, următorul lucru: În primul rând, ceea ce îi este necesar păstorului sufletesc, în cadrul păstoririi sufleteşti, pentru a putea acționa în sensul îngrijirii sufleteşti nu numai în cazul celor care sunt încredințați păstoririi sale sufleteşti ca oameni sănătoşi, ci şi în cazul celor care îi sunt încredințați ca oameni bolnavi. Dar misiunea lui este păstorirea sufletească; şi aici apare deja o nuanță diferită, după cum el are în îngrijirea lui sufletească un om bolnav, mai ales unul grav bolnav, sau un om sănătos. Atunci esențial este felul în care trebuie să concepem păstorirea sufletească la nişte oameni bolnavi, eventual grav bolnavi, felul în care trebuie să ne comportăm în aceste cazuri. În schimb, eu nu am cunoscut încă, de fapt, nici o carte de medicină pastorală în care să nu se spună în mod expres şi repetat că prima îndatorire a păstorului sufletesc este aceasta, de a acorda ajutor, în primă instanță, prin sfat şi faptă, pentru găsirea medicului potrivit, dar că el trebuie să se abțină de la orice intervenție medicală. Vă atrag atenția asupra acestui lucru.

Un al doilea capitol important al medicinei pastorale este acesta, de a se răspunde întrebărilor care se leagă de igiena măsurilor religios-cultice. De exemplu, trebuie să se discute cu profanii avantajele sau dezavantajele posturilor prescrise prin cult pentru sănătate sau ce are de spus ştiința medicală în legătura cu datina circumciziei, şi altele asemenea. În ceea ce-l priveşte pe preotul însuşi – noi avem de-a face, în principal, cu facultăți de teologie catolice –, s-a discutat ce

trebuie să se ştie sub aspect igienico-medical în legătură cu asceza. Sunt multe lucruri de spus despre acest subiect.

Un alt capitol se referă la diferitele măsuri care trebuie să fie luate, în ceea ce priveşte terapia şi sacramentalismul, în cadrul unei comunități unde există preot şi medic. Dacă o comunitate religioasă porneşte de la realitatea acțiunii sacramentului – va trebui să vorbim îndată despre acest lucru –, aceasta reprezintă, într-adevăr, ceva care se întâlneşte cu intervențiile care se fac cu ajutorul remediilor, şi noi avem, în cazul unor asemenea acțiuni cum este, de exemplu, sfântul maslu, ceva pe care preotul şi-l poate disputa, alături de medic, la patul bolnavului. Pe acest tărâm trebuie să răspundem la întrebarea, respectiv medicina pastorală de până acum îi dă răspunsul, ce importanță are primirea sacramentului împărtăşaniei după ce boala a fost depăşită, şi altele asemenea. Dacă ținem seama de aspectul spiritual, atunci intră neapărat în discuție interacțiunea, la om, a sacramentului cu procesul terapeutic.

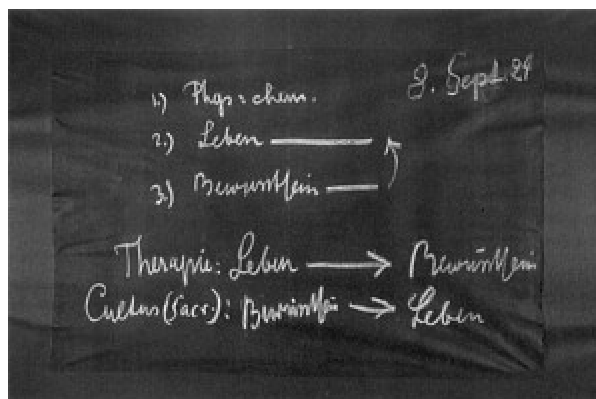
Un alt capitol este acela – şi este un capitol foarte amănunțit în cadrul medicinei pastorale – care se ocupă cu felul în care trebuie să se comporte păstorul sufletesc, în acord cu medicul, față de bolnavul psihic, față de persoanele cu o viață sufletească diminuată sau anormală. Pentru asemenea psihopați, păstorirea sufletească se modifică. Aceasta era, în esență, misiunea pe care şi-a propus-o medicina pastorală de până acum, şi care a fost tratată în mod destul de amănunțit, de-a lungul secolelor, prin permanenta invocare a pasajelor din Părinții Bisericii.

Acesta este un domeniu care nouă, celor care suntem situați în sânul unei înnoiri a vieții spirituale, nu ne poate apărea în aceeaşi lumină. De aici rezultă, tocmai pe baza concepției antroposofice fundamentale, nişte misiuni importante, foarte importante, pentru o nouă medicină pastorală. Şi, în măsura în care rezultă asemenea misiuni, noi putem studia acest lucru, dragii mei prieteni, dacă examinăm problema din două direcții. Să o examinăm mai întâi din direcția medicinei.

Cu ce avem de-a face în cazul terapiei? Când aplicăm unui bolnav medicamentul sau tratamentul, noi avem întotdeauna de-a face cu faptul că, în efectul pe care intenționăm să-l obținem printr-o substanță sau printr-un proces, fizic sau spiritual sau sufletesc, depăşim peste tot ceea ce este interacțiunea aşa-zis normală a omului cu ambianța. Indiferent ce terapie aplicăm, pretutindeni depăşim ceea ce face omul în viața cotidiană, fie la preluarea hranei, fie expunându-se luminii sau aerului sau expunându-se unor influențe sufleteşti, pretutindeni noi depăşim, prin terapie, aceste limite. Chiar atunci când prescriem dieta, noi facem un mic pas dincolo de aceste limite, dincolo de limitele a ceea ce respectă omul, în viața cotidiană, în relațiile cu ambianța. Noi facem ca remediile să acționeze asupra omului. Dacă remediul folosit este o substanță fizică, atunci va avea loc, drept consecință a remediului, un alt proces decât la simpla consumare a hranei. Dar aşa stau lucrurile şi în cazul celorlalte influențe terapeutice. Noi intervenim mereu asupra omului, printr-o măsură terapeutică, în alt mod decât se intervine de obicei asupra lui în viață. Căci cum se intervine în viață asupra omului sau cum intervine el asupra lui însuşi? Dragii mei prieteni, în privința a ceea ce intră sau poate intra în om, pe parcursul vieții, în cadrul diferitelor procese, trebuie să distingem trei lucruri: În primul rând, ceea ce acționează în om aşa cum acționează în natura exterioară procesele fizico-chimice, în al doilea rând, ceea ce acționează în om nu în mod fizico-chimic, ci în sfera vitală. Trebuie să vedem ce acționează în sfera vitală, dar trebuie să vedem, în al treilea rând, ce intervine în mod direct în sfera conştienței.

1. domeniu fizico-chimic
2. viață

3. conștiență

Planșa 1

Aici trebuie să stabilim o noțiune importantă. În viața obişnuită, noi avem cele trei stări de conştiență: starea de veghe, starea de vis şi starea de somn. În momentul în care ne apropiem cu o măsură terapeutică adevărată, noi intervenim asupra conştienței. Intervenim mai mult sau mai puțin, în funcție de măsura terapeutică folosită. Dar această intervenție nu are loc niciodată, în cursul aşa-numit normal al vieții, într-un mod atât de direct. Dacă omul mănâncă, pur şi simplu, dacă el consumă doar în mod obişnuit alimente, atunci veghea, visul, somnul lui, se desfăşoară mai departe, dacă e vorba de un consum obişnuit de alimente, în mod normal, noi intervenim, cel mult, într-un fel, cu vreo dietă – dar aici granița este deja variabilă – asupra organismului, ca să provocăm un somn mai sănătos decât îl avea pacientul înainte. Dar deja aici începe terapia.

Cu totul altceva este dacă omul, din cauza anumitor împrejurări, are febră, şi dvs. acționați pe cale terapeutică. Dacă ați interveni la omul sănătos cu acelaşi mijloc, i-ați schimba starea de conştiență. Aşadar, dvs., ca medic, trebuie să lucrați cu ceea ce are de-a face, propriu-zis, cu stările de conştiență. În timp ce altfel, în relațiile obişnuite ale omului cu lumea înconjurătoare, avem de-a face cu viața, în medicină avem de-a face cu intervenția asupra stărilor de conştiență. Puteți găsi aceasta pretutindeni, în cazul oricărei măsuri terapeutice, şi specificul unei măsuri terapeutice este faptul că ea intervine în ceea ce are de-a face, într-un fel, cu variabilitatea stărilor de conştiență. Şi nici nu există vreun alt remediu eficient în afară de acela care intervine în entitatea umană atât de profund, încât cuprinde entitatea umană până la acele izvoare din care rezultă stările de conştiență. Dar prin aceasta, dvs., ca medic, ca terapeut, vă situați în mod nemijlocit în ordinea spirituală a lumii. Căci a schimba stările de conştiență înseamnă că dvs. vă situați în ordinea spirituală a lumii. Şi, dacă aveți o vindecare în mod real eficientă, atunci, tocmai prin această pătrundere până la stările de conştiență, dvs. atrageți întotdeauna elementul sufletesc în procesul terapeutic, chiar dacă în subconştient. Nu rămâneți în fizic. Consumarea obişnuită a hranei, respirația obişnuită, celelalte procese, rămân în fizic, şi componentele superioare ale ființei umane acționează în mod indirect prin intermediul fizicului. Şi ele acționează, şi acționează prin intermediul fizicului; în schimb, când acționați în mod terapeutic, dvs. atrageți în mod nemijlocit sufletescul în această acțiune. Astfel că putem spune: dacă îşi înțelege profesia în mod just, medicul se apropie în mod nemijlocit de spiritual. Doar în aparență măsurile terapeutice sunt simple procese fizice sau biologice. Dacă sunt măsuri terapeutice adevărate – de obicei, nu sunt niciodată aşa –, ele atrag întotdeauna elementul sufletesc, chiar dacă pentru conştiența obişnuită acest lucru rămâne, în primă instanță, inconştient. Dar ar trebui să urmăriți odată, dragii mei prieteni, ce se petrece, propriu-zis, în om când coborâm în mod direct febra printr-un adevărat proces terapeutic. Atunci acționăm până în adâncul cel mai intim al ființei sale, după cum invers, procesul maladiv acționează până în adâncul cel mai intim al ființei sale, scoate la suprafață procesele din om dincolo de simplul aspect fizic şi biologic. Aceasta, dintr-o direcție.

Vedem cum, în mod absolut esențial, existența de medic, actul terapeutic, conduce, prin propria sa natură, din fizic în spiritual.

Să examinăm acum tot atât de serios profesia de preot. Dacă profesia de preot nu este o simplă profesie de învățător, ci dacă preotul trăieşte în actul cultic, atunci el este unit cu actul cultic, iar actul cultic conține în sine sacramentul. Dar sacramentul nu reprezintă ceva simbolic. Sacramentul – ce este el? El constă în faptul că se desfăşoară nişte procese exterioare. Aceste procese exterioare care se desfăşoară aici conțin în sine ceva care nu se epuizează o dată cu procesul chimic sau biologic care are loc aici, ci conțin în sine nişte orientări, nişte direcții, care sunt integrate procesului fizic, procesului biologic, şi care îşi au originea în spiritual. Se îndeplinesc nişte procese sensibile în care, în cursul îndeplinirii lor, se revarsă spiritualitate. Ființialitatea spirituală se manifestă în actul cultic pe cale accesibilă simțurilor. Şi ceea ce se petrece atunci în fața credincioşilor se petrece, în primă instanță, în fața conştienței, şi nu e voie să aibă loc nimic altceva decât ceea ce se petrece în fața conştienței. Altfel nu e act cultic, sacrament, ci sugestie. Sacramentul, cultul, în sensul adevărat, nu trebuie să conțină în sine niciodată ceva de natura sugestiei, dar el conține cu atât mai mult în sine spiritualul. El se desfăşoară în fața conştienței, dar acționează în sânul vieții.

La împărtăşanie, omul nu primeşte doar substanța care îi este oferită; atunci nu am avea de-a face cu un sacrament. Nu e vorba nici de un simbol, ci e vorba de ceva care acționează în adâncul vieții sale, pentru că sacramentul este săvârşit, celebrat, conform orientării lumii spirituale, aşa că putem spune: Terapia conduce viața în sfera conştienței. Cultul, cu sacramentul, conduce conştiența în sânul vieții.

Planșa 1

Terapie: viață ⟶ conştiență
Cult (sacrament): conştiență → viață

Prin aceasta, aveți cele două activități polare, activitatea terapeutică şi celebrarea cultului; amândouă se comportă, în realitate, în mod polar. În cadrul activității terapeutice acționăm, pornind de la viață, asupra conştienței şi, în cazul procesului terapeutic, conştiența devine un ajutor al nostru, fireşte, un ajutor care în conştiența obişnuită rămâne inconştient. În cazul celebrării cultice, viața devine un ajutor pentru ceea ce se săvârşeşte în fața conştienței. Ambele activități, dragii mei prieteni, dacă nu doar sunt prezentate în mod schematic în fața dvs., aşa cum sunt prezentate ele aici, ci dacă sunt primite în mod spiritual în interiorul sufletului, au nevoie, în general, de omul întreg, dacă devin profesie. Şi numai din cauză că în cadrul civilizației noastre noi am ieşit în domeniul terapiei din spiritual, iar în domeniul teologiei am ieşit din sfera vieții concrete, numai din cauză că în cadrul civilizației noastre ne-am rătăcit în materialism în ceea ce priveşte terapeutica, şi în abstractism în ceea ce priveşte teologia, numai din această cauză adevărata relație este astăzi cu totul acoperită. Dar această relație adevărată trebuie să fie aprofundată din nou, trebuie să devină din nou activă. Trebuie să devină din nou clar faptul că medicul are nevoie deja pentru diagnostic de o privire educată, care să-l facă să vadă un proces biologic sau chiar fizic din organismul uman în lumina unor procese spirituale – căci toate procesele din organismul uman sunt spirituale –, astfel că medicul are nevoie deja pentru diagnostic de o privire educată, şi încă şi mai mult pentru terapie, pentru a vedea licărirea spiritualului în fizic.

Preotul are nevoie de privirea educată pentru a vedea licărirea imaginii fizice corespunzătoare unui proces spiritual. Din nou aspectul polar. Dar polaritățile trebuie mereu să colaboreze în lume; şi aceste două polarități trebuie să colaboreze. Şi felul în care trebuie ele să colaboreze,

tocmai aceasta va fi misiunea pe care vrem să o aprofundăm în cadrul antroposofiei, dar care ajunge să se manifeste în mod real şi în cadrul antroposofiei; astfel încât ne putem gândi, dragii mei prieteni, că prin această reuniune în cadrul cursului de medicină pastorală va putea fi format cu adevărat pentru viitor medicul antroposof, care, pe baza legăturii sale cu lumea spirituală, să poată intra în relație justă cu preotul, care, la rândul său, vine din sânul mişcării pentru înnoire religioasă creştină. Va rezulta ceva absolut special pentru medic şi pentru preot, şi atunci poate lua naştere colaborarea justă.

Oare ce poate însemna, în acest caz, a colabora, dragii mei prieteni? A colabora nu poate însemna ca preotul să facă, în mod diletant, pe medicul, iar medicul să facă, tot aşa, în mod diletant, pe preotul. Nu poate fi vorba de aşa ceva. Căci, dacă asta ar însemna a colabora, adică preotul să ştie puțină medicină, medicul să participe întrucâtva la actul cultic al preoțimii, aş vrea să ştiu de ce ar mai colabora ei. Căci, de ce ar trebui să se intereseze medicul, care are o pregătire de specialitate, de diletantismul preoțesc-medical? Nu există absolut nici un motiv pentru aceasta. Şi de ce ar trebui să se intereseze preotul de un aspect pastoral din cadrul medicinei, decât dacă medicul are nevoie de un păstor sufletesc? Dar dacă medicul este un medic destoinic, cu o activitate medicală serioasă, dacă preotul este un preot adevărat, atunci ei pot colabora. A colabora înseamnă, fără îndoială, ca unul să-i ofere celuilalt ceva dintr-un domeniu în care este pregătit temeinic, nu să se amestece unul în sfera celuilalt.

Dar, tocmai prin faptul că are loc o asemenea colaborare, tocmai prin aceasta va rezulta pentru cultură un lucru cum nu se poate mai important, va rezulta faptul că prin această relație care a fost creată în acest fel ia naştere adevărata înțelegere a medicului pentru preot, a preotului pentru medic, astfel încât preotul va şti despre munca medicului atâta cât îi este necesar, medicul va şti despre profesia şi misiunea preotului atâta cât îi este, la rândul său, necesar. Se va vedea apoi mai târziu în ce măsură amândoi, medic şi preot, colaborând, la rândul lor, cu pedagogul, vor putea acționa în mod benefic pentru omenire. Dar aceasta va fi, din nou, o temă specială. Şi aici va exista o colaborare, în modul cel mai variat, pentru că pedagogia este, în realitate, la rândul ei, un domeniu care trebuie examinat dintr-un alt punct de vedere. Preotul nu poate deveni medic, medicul nu poate deveni preot, în măsura în care ei sunt medic sau preot. Dar amândoi pot fi, într-un anumit sens, pedagogi, însă trebuie să concepem toate aspectele acestei colaborări în mod absolut concret. De aceea aş vrea să vă rog, în primul rând, pentru astăzi, să considerați printre adevărurile pe care trebuie să le transmită medicina pastorală şi acest adevăr care constă în avertismentul referitor la amestecul haotic, în sublinierea insistentă a necesității de a se lucra pe baze cu adevărat obiective şi de specialitate. Preotul va fi un ajutor adevărat pentru medicul autentic dacă va acționa în sensul că va respinge diletantismul medical. Aceasta va fi una dintre sarcinile sale. Iar medicul va putea face unele lucruri, tocmai la patul bolnavului, pentru a aprecia la adevărata ei valoare activitatea preotului, acolo unde aceasta trebuie să intervină în viață în modul cel mai real: la patul bolnavului.

Vom continua mâine aceste considerații.

CONFERINȚA A DOUA

Dornach, 9 septembrie 1924

Dragii mei prieteni! Dacă vorbim despre problemele comune ale preotului şi medicului, privirea trebuie să cadă în primul rând asupra unor fenomene din viața umană care, de fapt, uşor pot trece în patologie, având nevoie de acum înainte de înțelegerea medicului, dar care, pe de altă parte, afectează, la rândul lor, într-un mod extraordinar, sâmburele interior, aş putea spune, însuşi aspectul esoteric al vieții religioase. Trebuie să ne fie absolut clar faptul că, propriu-zis, toate ramurile cunoaşterii umane trebuie să depăşească din nou un aspect grosier care a pătruns în ele în cursul epocii materialiste. Nu trebuie decât să ne amintim cum au început să fie tratate acum, cu o anumită grosolănie a modului de a concepe lucrurile, acele fenomene care într-un timp au fost cuprinse împreună sub numele de "genialitate şi nebunie", ele au ajuns să fie tratate în mod grosolan de *Lombroso* [Nota 1] şi şcoala sa, dar şi de alții. Putem la fel de bine atrage atenția nu atât asupra cercetărilor înseşi – acestea îşi au, desigur, meritele lor –, ci asupra modului de gândire care a ieşit, prin aceasta, la lumină, putem atrage atenția la fel de bine asupra a ceea ce a apărut ca antropologie criminalistică şi studierea craniilor la criminali. Modalitățile de gândire care au apărut astfel nu erau numai grosolane, ci purtau şi o anumită aparentă a unui filistinism extraordinar de puternic. Putem spune, desigur – şi aici avem voie să ne slujim de asemenea categorii, căci e vorba de un domeniu de graniță al medicinei pastorale –, putem spune că aici şi-au dat mâna, de fapt, ca cercetători şi gânditori, filistinii, ei şi-au format ideea tipului de om normal, care era un filistin cât mai veritabil. Iar ceea ce se abătea de la acest tip era patologic. Geniul devia într-o direcție, nebunia în cealaltă, astfel încât amândouă erau, într-un fel, stări patologice. Şi, pentru că celui care pătrunde lucrurile îi apare absolut firesc ca orice caracteristică patologică să se manifeste şi sub aspect corporal, este absolut de la sine înțeles că în particularitățile corporale pot fi găsite indicii într-o direcție sau alta. Esențialul este ca aceste indicii să fie înțelese în mod just. Bineînțeles că lobul urechii poate fi, eventual, extraordinar de caracteristic pentru o particularitate psihologică, căci asemenea particularități psihologice sunt legate de karma, care acționează însă din încarnări anterioare.

Forțele constructive ale organismului fizic, şi anume cele care acționează în primii şapte ani de viață, sunt aceleaşi forțe care ies mai târziu la lumina zilei. În primii şapte ani de viață noi creştem datorită forțelor cu care mai târziu gândim; şi astfel, este important şi plin de sens să abordăm, dar nu aşa cum ne-am obişnuit mai recent, ci într-un mod cu adevărat obiectiv, anumite fenomene. Mai puțin pentru a le privi sub aspect patologic – la patologie vom ajunge oricum, tocmai pornind de la aceste fenomene –, ci mai mult pentru ca, pornind de la aceste fenomene, să înțelegem viața umană.

Să ne situăm odată cu toată seriozitatea pe acel punct de vedere pe care ni-l prezintă antroposofia cu privire la om. Omul ne întâmpină în corpul său fizic, care are în trecutul său o lungă evoluție, care a parcurs, în calitate de corp fizic, trei stări preliminare, aşa cum am descris în cartea mea ***Ştiința ocultă în rezumat*** [Nota 2], înainte de a deveni corpul pământesc, care are nevoie, în realitate, pentru a fi înțeles, de mai mult decât ceea ce se prezintă astăzi în cadrul anatomiei şi fiziologiei. Căci aş vrea să atrag şi aici atenția asupra faptului că acest corp fizic al omului, aşa cum se prezintă el astăzi, este o copie fidelă a corpului eteric, care se află în cea de-a treia etapă a sa, a corpului astral, care se află în cea de-a doua etapă a sa şi, până la un anumit punct, şi a organizării Eului, pe care omul a primit-o abia pe Pământ, care se află, aşadar, în prima sa etapă de dezvoltare. Toate acestea se întipăresc ca nişte amprente în corpul fizic al omului. De aceea este corpul fizic atât de extraordinar de complicat cum ne apare el în zilele noastre. Prin forțele de cunoaştere cu care îl abordăm noi astăzi, el poate fi înțeles numai în ceea ce priveşte construcția

lui pur mineral-fizică. Ceea ce întipăreşte în el corpul eteric nu poate fi înțeles deloc prin aceste forțe de cunoaştere. El trebuie văzut cu ochii sculptorului. El trebuie văzut în aşa fel încât să dobândim nişte percepții, nişte imaginațiuni, care pot fi percepute pe baza forțelor Cosmosului şi pe care le recunoaştem în formele omului întreg, le recunoaştem în formele diverselor organe.

Mai departe, acest om fizic este o copie a ceea ce acționează în sistemul circulator-respirator. Dar întreaga dinamică care acționează în circulația sanguină şi în circuitul respirator este orientată muzical, poate fi înțeleasă numai dacă gândim în forme muzicale. O putem înțelege numai dacă gândim, de exemplu, astfel încât să vedem în sistemul osos, să zicem, ceva în care s-au revărsat forțele plăsmuitoare ce acționează apoi în mod mai subtil în respirație şi circulație, dar conform unor forțe plăsmuitoare muzicale. Putem percepe, pur şi simplu, cum octava porneşte de la omoplați şi merge în lungul oaselor şi cum brațele nu pot fi înțelese, în ceea ce priveşte conformația lor osoasă, pe baza unei dinamici mecanice, ci dacă le ieşim în întâmpinare cu o înțelegere de natură muzicală. Astfel, de la omoplați până la începutul oaselor brațelor găsim prima, secunda o găsim în osul brațului, terța, de la cot până încheietura mâinii. Găsim aici două oase, căci există două terțe, una mare şi una mică, şi aşa mai departe. Într-un cuvânt, dacă vrem să căutăm, la rândul său, ceea ce este guvernat de corpul astral în respirație şi circulație, drept copie a sa în corpul fizic, trebuie să ne apropiem de acest lucru cu o înțelegere de natură muzicală.

Înțelegerea organizării Eului este şi mai complicată. Aici e necesar să înțelegem la ce se face aluzie în primul verset al Evangheliei lui Ioan: “La început a fost Cuvântul…” Dacă înțelegem în mod concret Cuvântul, nu în mod abstract, aşa cum îl înțeleg de obicei interpreții Evangheliei, şi dacă aplicăm această înțelegere, la rândul său, în mod concret, la omul real, ajungem atunci la o înțelegere a felului în care acționează organizarea Eului asupra corpului fizic uman.

Dvs. vă dați seama că ar fi necesar să mai introducem multe lucruri în studiile noastre, dacă e ca aceste studii să ducă, într-adevăr, la înțelegerea omului. Dar, deoarece convingerea mea este că ar putea fi lăsate la o parte extraordinar de multe lucruri, atât din studiul medical, cât şi din cel teologic, cred că dacă am extrage tot ce este valoros, numărul anilor de care are nevoie, de exemplu, un student în medicină nu ar spori, ci s-ar putea micşora. Dar bineînțeles că astăzi, când gândim în mod materialist, gândim aşa: pentru a ne însuşi cunoştințe noi, prelungim cu jumătate de an cursurile existente.

Dacă ne situăm cu seriozitate pe punctul de vedere pe care trebuie să-l adoptăm în antroposofie, omul ni se înfățişează în corpul său fizic, eteric, astral şi în organizarea Eului. În timpul stării de veghe, aceste patru părți constitutive ale organizării umane se află în strânsă legătură. În timpul somnului se opun, pe de o parte, corpul fizic şi corpul eteric, pe de altă parte, organizarea Eului şi corpul astral. Dacă ne situăm cu seriozitate pe acest punct de vedere, ne vom putea spune, desigur, că pot apărea nişte neregularități, în cele mai diverse feluri, în ceea ce priveşte unirea organizării Eului, a corpului astral, cu corpul eteric şi cu corpul fizic, şi aşa mai departe. Vedeți dvs., putem reprezenta, de exemplu, să spunem, lucrurile în acest fel: aş desena aici – bineînțeles, în mod schematic – corpul fizic, corpul eteric, corpul astral, organizarea Eului (planşa 2, stânga): astfel, în stare de veghe, poate exista mereu aşa-numita relație normală între aceste patru componente ale organizării umane.

Planşa 2

[măreşte imaginea]

Dar se poate întâmpla, de asemenea, ca la început corpul fizic şi corpul eteric să se afle într-un fel de legătură normală, iar corpul astral să fie situat, de asemenea, relativ în interior, însă organizarea Eului să nu intre, într-un anumit fel, aşa cum trebuie ea să intre în mod normal în corpul astral (planşa 2, mijloc). Avem în acest caz o neregularitate care ne poate întâmpina, în primă instanţă, în organizarea omului aflat în stare de veghe. Omul respectiv nu intră bine cu organizarea Eului în corpul său astral. Prin aceasta, viaţa lui senzorială este în mare măsură perturbată. El poate forma gânduri chiar într-un mod foarte viu, căci gândurile depind, în general, de legătura normală a corpului astral cu celelalte corpuri. Dar sesizarea prin aceste gânduri, în mod corespunzător, a senzaţiilor fizice, depinde de legătura normală a organizării Eului cu celelalte componente ale entităţii umane. Dacă nu aşa stau lucrurile, dacă organizarea Eului nu se află într-o legătură justă cu celelalte componente ale entităţii umane, percepţiile senzoriale se vor estompa. În măsura în care percepţiile senzoriale se estompează, gândurile devin mai intense. Ele apar în mod aproape fantomatic, nu sub forma pură în care le avem de obicei. Viaţa sufletească a unui asemenea om se desfăşoară în aşa fel încât percepţiile lui senzoriale au ceva ireal, nebulos, în schimb, gândurile au ceva viu, intensificat, colorat, dând aproape impresia unor percepţii senzoriale mai slabe.

Când un asemenea om doarme, atunci şi în timpul somnului organizarea Eului nu stă în interiorul corpului astral aşa cum trebuie. Consecinţa este că acum apar nişte trăiri extraordinar de puternice în contact cu aspectele subtile ale lumii exterioare. Un asemenea om percepe în acea parte a lumii în care tocmai se află, cu Eul său şi cu corpul astral, când este în afara corpurilor sale fizic şi eteric, aspectele subtile ale plantelor, ale livezii din jurul casei sale. Nu ceea ce se vede ziua, ci aspectele subtile legate de gustul merelor, şi altele asemenea. Aşa stau, într-adevăr lucrurile, el percepe aceste aspecte subtile. Şi, alături de aceasta, gânduri palide, reprezentând ecoul unor forţe care mai acţionează încă în corpul astral, al unor forţe care mai acţionează din timpul stării de veghe.

Vedeţi dvs., e greu când ai în faţă un asemenea om, şi îl poţi avea într-una din multiplele variante pe care le oferă viaţa, îl poţi avea în faţa ta ca medic sau ca preot, chiar ca Biserică în totalitatea ei. El te întâmpină sub o formă oarecare, într-un sat, să zicem. Medicul spune astăzi, mai ales dacă îl întâlneşte într-un anumit stadiu timpuriu al vieţii: insuficienţă psihopatologică. – Preotul, mai ales dacă e unul cu o formaţie teologică de calitate, un bun benedictin, să zicem – preoţii laici din sânul Bisericii catolice uneori nu sunt atât de bine instruiţi –, dar dacă e un bun benedictin, iezuit sau barnabit ş.a.m.d., ştie, pe cale esoterică, desigur, că din lucrurile relatate de un asemenea om – pentru medicul modern este vorba de o insuficienţă psihopatologică –, că din lucrurile astfel relatate, dacă le interpretează în mod just, deşi are în faţă un om care stă chiar la

limita dintre sănătate şi boală, un om al cărui sistem nervos, de exemplu, poate fi privit absolut în sens patologic –, dacă are în faţa sa un asemenea om cu un echilibru absolut labil în ceea ce priveşte forţele sufleteşti care ies la lumina zilei, care acţionează cu totul altfel decât la omul aşa-zis normal, ştie că din aceste lucruri, dacă le interpretează în mod just, pot veni adevărate revelaţii din lumea spirituală, aşa cum pot veni, la urma urmei, şi de la alienatul mintal – numai că alienatul mintal nu este capabil să le interpreteze, ci numai acela care înţelege întreaga situaţie. Îl poţi avea, aşadar, ca medic în faţa ta, şi noi vom vedea cum trebuie să-l privim ca medic în sens antroposofic. Îl poţi avea ca preot în faţa ta, sau îl poţi avea în faţa ta şi ca Biserică.

Ei bine, se poate întâmpla ca starea acestui om chiar să evolueze în continuare şi atunci iese la lumină ceva cu totul special. Să presupunem că starea acestui om evoluează în continuare. La o anumită vârstă, el este aşa cum l-am caracterizat. Să presupunem că starea lui evoluează, că ia naştere o atracţie mai puternică din partea Eului, care nu se află într-un raport absolut normal cu celelalte părţi constitutive, astfel încât mai târziu apare această stare (planşa 2, dreapta). Din nou corpul fizic şi corpul eteric se află într-o relaţie aşa-zis normală, dar organizarea Eului atrage la sine corpul astral, iar acesta nu mai vrea nici el să fie cu totul în interior. Acum organizarea Eului şi corpul astral sunt legate mai mult unul de celălalt şi amândouă împreună nu intră în mod normal în corpul fizic şi în corpul eteric. La un asemenea om se poate întâmpla următorul lucru. Observăm la el că nu este în stare să-şi stăpânească în mod just, din corpul astral şi din Eul său, corpurile fizic şi eteric. El nu poate trimite în mod just corpul astral şi organizarea Eului în organele de simţ exterioare. Astfel încât în fiecare clipă simţurile îl părăsesc, percepţiile senzoriale în general se estompează şi el ajunge într-o stare de relativă buimăceală şi visare. Dar în acest caz se poate întâmpla ca tocmai impulsurile morale să se manifeste cu o deosebită putere, în modurile cele mai variate. Ele pot să apară în mod confuz, dar se pot manifesta şi într-un mod cazuistic extraordinar, grandios, dacă organizarea este cea descrisă.

Şi medicul găseşte, la rândul său, în acest caz, că aici există, de fapt, nişte modificări organice esenţiale în ceea ce priveşte consistenţa organelor de simţ. Pe acestea le ia mai puţin în seamă; dar el va constata că există nişte anomalii puternice în glandele mai subtile şi în formarea hormonilor în acele glande pe care le numim glande suprarenale şi în micile glande care sunt ascunse aici, la gât, în corpul tiroidei. Într-un asemenea caz, există mai ales nişte modificări ale hipofizei cerebrale şi ale epifizei cerebrale. Acestui lucru i se acordă mai multă atenţie decât modificărilor existente în sistemul nervos şi în întregul sistem senzorial.

Preotul se apropie de un asemenea om; acest om îi povesteşte despre trăirile pe care le are ca urmare a unei asemenea constituţii. El trăieşte, de exemplu, ca urmare a unei asemenea constituţii, un sentiment deosebit de puternic al păcatului, un sentiment al păcatului mult mai puternic decât îl au oamenii de obicei. Preotul poate învăţa diferite lucruri, şi preoţii catolici fac acest lucru. Ei învaţă tocmai de la asemenea oameni manifestarea extremă a acestui sentiment al păcatului, slab dezvoltat la ceilalţi. La un asemenea om, iubirea aproapelui poate creşte până la o intensitate uriaşă, astfel încât un asemenea om tocmai din cauza iubirii aproapelui ajunge în diverse impasuri, pe care le confesează apoi preotului.

Dar lucrurile pot merge şi mai departe. Acum corpul fizic poate ajunge să rămână relativ singur, astfel încât, permanent sau temporar, corpul eteric să nu intre cu totul în corpul fizic, şi atunci corpul astral, corpul eteric şi organizarea Eului sunt strâns legate între ele, iar organizarea fizică rămâne deoparte (planşa 3). Dacă ne slujim de expresiile materialiste actuale – dar în cursul conferinţei de astăzi vom ieşi dintre aceste limite –, pe un asemenea om îl vom simţi, în cazurile cele mai frecvente, drept un om slab de minte în cel mai înalt grad, care nu-şi poate stăpâni din spiritual-sufletesc organele fizice în nici o direcţie, nici în direcţia voinţei. S-ar putea spune că un

asemenea om îşi târăşte după sine, ca pe ceva străin, organizarea fizică. Dacă omul e de la bun început alcătuit în acest fel, atunci îl şi simţim cu adevărat ca slab de minte, pentru că în actualul stadiu al evoluţiei pământeşti, dacă toate acestea, organizarea Eului, organizarea astrală şi corpul eteric, sunt atât de izolate şi corpul fizic e târât în urmă ca ceva străin, omul nu poate percepe, nu poate fi activ, nu se poate lumina din direcţia organizării Eului, a corpului astral şi a corpului eteric. Şi astfel, trăirile lui rămân în întuneric şi el umblă prin lume ca buimac în corpul său fizic. Este vorba de o debilitate mintală foarte pronunţată şi trebuie să reflectăm cum putem proceda, în acest stadiu, pentru a introduce în organizarea fizică celelalte corpuri. Aici poate fi vorba de nişte măsuri pedagogice, dar poate fi vorba foarte bine şi de nişte măsuri terapeutice exterioare. Dar preotului i se poate întâmpla să fie absolut surprins de cele ce-i mărturiseşte tocmai un asemenea om. Preotul se poate simţi foarte deştept, dar preoţii cu adevărată pregătire preoţească – există cu adevărat astfel de preoţi în sânul catolicismului, nu trebuie să judecăm în mod îngust catolicismul – devin atenţi când la ei vine un asemenea aşa-numit bolnav şi le spune: Ceea ce tu predici de pe amvon nu spune prea mult. Toate acestea nu sunt nimic, de fapt, nu ajung până la Lăcaşul lui Dumnezeu, au doar valoare exterioară. Noi trebuie să ne odihnim în mod real în Dumnezeu cu întreaga noastră fiinţă. – Acest lucru îl spun asemenea oameni. În tot restul vieţii ei se poartă în aşa fel încât îi poţi considera în cel mai înalt grad slabi de minte, dar în convorbirea cu preotul ei scot uneori la lumină asemenea lucruri. Ei pretind a cunoaşte viaţa religioasă în mod mai intim decât cei care vorbesc despre ea prin profesia lor. Ei îl dispreţuiesc pe acela care, prin natura profesiei sale, vorbeşte despre aceste lucruri, şi numesc "odihna în Dumnezeu" ceea ce trăiesc ei. Şi, vedeţi dvs., preotul, la rândul său, trebuie să găsească mijloace şi căi de acces pentru a înţelege ce trăieşte în interiorul său un asemenea pacient, am putea spune, dar putem spune şi altfel, ceea ce trăieşte în interiorul său un asemenea om.

Planşa 3

[măreşte imaginea]

Aşadar, trebuie să ai o înţelegere subtilă pentru felul în care intervine patologicul în tot felul de regiuni care, în primă instanţă, îl fac pe om incapabil să găsească în lumea fizic-sensibilă căile potrivite, care îl fac incapabil în sensul în care viaţa exterioară ne cere să fim; şi noi toţi suntem, într-un anumit grad – aşa trebuie să fie –, noi toţi suntem, în ceea ce priveşte viaţa exterioară, nişte filistini. Dar asemenea oameni nu sunt făcuţi să prospere pe căi filistine, ei merg mereu pe alte căi. Trebuie să ştii, în calitate de preot, să găseşti accesul, prin ceea ce tu însuţi ai de dat, la ceea ce trăieşte celălalt; foarte frecvent, ei sunt "ăia". Acesta e deja un lucru care cere o înţelegere pentru trecerea subtilă de la patologic la spiritual.

Dar toate acestea pot merge mult mai departe. Să ne imaginăm următorul lucru: un om parcurge acest întreg drum evolutiv de-a lungul diferitelor perioade de vârstă. La o anumită vârstă, el se află în această stare (planşa 2, mijloc), când numai organizarea Eului s-a desprins de celelalte. La o altă vârstă, omul ajunge în această stare (planşa 2, dreapta), mai târziu, în această stare (planşa 3). El parcurge aceste stadii numai dacă prima stare, care încă mai e normală, prezintă poate deja în timpul copilăriei nişte predispoziţii de a ajunge să aibă, în loc de un echilibru stabil al părţilor constitutive, un echilibru labil. Dacă medicul întâlneşte un asemenea om, predispus să parcurgă toate aceste patru stadii – primul puţin anormal, dar celelalte în sensul celor desenate aici în mod schematic –, dacă medicul întâlneşte un asemenea om, el va spune: aici există în echilibru extraordinar de labil, aici trebuie să consolidăm ceva. De regulă, nu poate fi consolidat nimic. Uneori, drumul e prefigurat într-un mod extraordinar de intens; nu poate fi consolidat nimic. Poate că medicul, dacă se apropie iarăşi mai târziu de acelaşi om, va vedea că starea labilă de la început s-a transformat în cealaltă, aşa cum am descris-o, cu nebulozitatea percepţiilor senzoriale, cu gândurile puternic colorate. Mai târziu, el va găsi o conştienţă a păcatului extraordinar de puternică, pe care medicul, fireşte, pentru că acum situaţia a început să influenţeze puternic asupra sufletului, nu o constată cu plăcere, pe urmă, de regulă, viaţa unui asemenea om abia de acum înainte trece cu totul în stadiul al patrulea.

Ei bine, asemenea oameni, care trec prin aceste stadii – lucru care are legătură cu karma lor, cu vieţile lor pământeşti succesive – au dezvoltat în mod pur intuitiv o terminologie minunată. Ei pot vorbi – mai ales când parcurg aceste stadii unul după celălalt, astfel încât primul stadiu să fi fost aproape normal –, ei pot vorbi în mod minunat despre trăirile lor. Ei spun, de exemplu, când sunt foarte tineri, când stadiul labil apare la şaptesprezece sau la nouăsprezece ani: Omul trebuie să se cunoască pe sine însuşi. – Şi ei pretind cu mare intensitate de la ei înşişi, în toate privinţele, cunoaşterea de sine. Aici, unde organizarea Eului iese afară, ei ajung de la sine la viaţa meditativă activă. Ei o numesc în mod frecvent “rugăciune activă”, ceea ce este o meditaţie activă şi sunt foarte recunoscători dacă vreun preot instruit le dă prescripţii în legătură cu rugăciunea. În acest caz, ei se contopesc total cu rugăciunea, dar ei trăiesc totodată în această rugăciune ceea ce ei încep acum să desemneze printr-o terminologie minunată. Ei privesc înapoi la primul lor stadiu şi numesc ceea ce percep: primul Lăcaş al lui Dumnezeu, deoarece, prin faptul că nu se cufundă total cu Eul lor în celelalte părţi constitutive, ei se privesc oarecum şi din interior, nu numai din exterior. Când te priveşti din interior, totul se măreşte, devine ca un spaţiu vast: primul Lăcaş al lui Dumnezeu.

Ceea ce apare apoi, aspect pe care eu l-am descris dintr-un anumit punct de vedere, devine mai bogat, ordonat lăuntric; omul vede mult mai mult din interiorul său: al doilea Lăcaş al lui Dumnezeu. Când apare stadiul al treilea, viziunea interioară este de o extraordinară frumuseţe şi asemenea oameni îşi spun: Eu văd cel de-al treilea Lăcaş al lui Dumnezeu cu imense splendori, cu entităţile spirituale care umblă pe acolo. – Este o viziune interioară, dar este o privelişte puternică, grandioasă, a unei lumi spirituale care urzeşte. Al treilea Lăcaş sau Casa lui Dumnezeu. În limbaj, lucrurile diferă. Când ajung în stadiul al patrulea, ei nu mai vor să primească sfaturi referitoare la meditaţia activă, ci ajung de obicei la părerea că totul trebuie să li se dea prin însuşi harul divin. Ei trebuie să aştepte. Ei vorbesc despre rugăciunea pasivă, despre meditaţia pasivă, pe care nu ai voie să o faci din proprie iniţiativă, care trebuie să apară atunci când Dumnezeu vrea să ţi-o dea. Şi atunci preotul trebuie să aibă un simţ foarte fin pentru aceasta, să ştie când un stadiu trece în celălalt. Atunci, asemenea oameni vorbesc de “rugăciunea-odihnă”, când omul nu face absolut nimic, lăsându-l pe Dumnezeu să guverneze în el. Aceasta e trăirea pe care o are el în al patrulea Lăcaş al lui Dumnezeu.

Preotul poate învăța, eventual, din descrierile care i se fac, din ceea ce relatează un asemenea "pacient", dacă vrem să ne exprimăm în termeni medicali, el poate învăța extraordinar de mult sub aspect esoteric-teologic. Şi, dacă e un bun interpret, aspectul teologic devine pentru el extraordinar de concret, dacă ascultă cu atenție ce-i spun asemenea "pacienți" – o spun între ghilimele -. Multe dintre lucrurile care se învață mai ales în teologia catolică, în teologia pastorală, își au originea în contactul dintre nişte duhovnici iluminați, instruiți, şi nişte oameni care se dezvoltă în această direcție şi vin să se confeseze.

Noțiunile obişnuite pe care le avem în legătură cu sănătatea şi boala încetează să-şi păstreze valoarea, semnificația. Dacă o personalitate de acest fel lucrează într-un birou sau dacă o transformi într-o casnică obişnuită, obligând-o să supravegheze mâncarea pe foc sau să facă altceva care ține de viața obişnuită, ea înnebuneşte de-a binelea şi se poartă din punct de vedere exterior exact aşa încât nu o poți numi altfel decât nebună. Dacă preotul observă la momentul potrivit încotro merge tendința acestei persoane, o va îndruma spre mănăstire; dacă o ajută să-şi găsească mediul potrivit de viață, se vor dezvolta unul după altul cele patru stadii, astfel că duhovnicul instruit poate privi, într-adevăr, din convorbirile cu o asemenea pacientă, într-un stil modern, în lumile spirituale, cam la fel cum făcea preotul grec prin Pythiile [Nota 3] care îi vesteau din fumul, din aburii pământului, tot felul de lucruri despre lumea spirituală. Ce folos dacă cineva scrie astăzi o disertație despre natura patologică a Pythiilor din Grecia antică! Sigur că putem face acest lucru, şi va fi adevărat, va fi exact, dar, într-un sens mai înalt, nu am realizat nimic cu aceasta. Căci, în fond, extraordinar de multe dintre lucrurile care s-au revărsat din teologia greacă, în sensul cel mai înalt al cuvântului, în întreaga cultură greacă, au luat naştere prin revelațiile Pythiilor. De regulă, Pythiile erau personalități care ajunseseră până la acest al treilea sau chiar până la al patrulea stadiu. Dar să ne imaginăm că într-o epocă de mai târziu o personalitate parcurge, tocmai sub îndrumarea înțeleaptă a unor duhovnici, aceste stadii, în aşa fel încât ea să se poată dărui nestânjenită viziunilor ei interioare, atunci ele devin ceva minunat, deşi rămân, până la un anumit punct, ceva patologic. Atunci nu numai medicul, nu numai preotul, atunci întreaga Biserică se va ocupa de această personalitate, şi după moarte asemenea personalități vor fi considerate în rândul sfinților; şi *Sfânta Tereza* este o personalitate care a parcurs aproximativ acest drum.

Vedeți dvs., dragii mei prieteni, noi trebuie să învățăm să ne apropiem de aceste lucruri, dacă vrem să acționăm în acel domeniu care, prin colaborarea dintre medicină şi teologie, duce la înțelegerea entității umane. Atunci trebuie să ajungem să depăşim categoriile noționale obişnuite, care aici îşi pierd sensul, fiindcă altfel nu mai putem deosebi un sfânt de un nebun, un alienat de un geniu şi nu mai putem deosebi nimic altceva, decât că, printre toți ceilalți, cineva este un cetățean normal, obişnuit.

Aceasta este imaginea entității umane, care trebuie urmărită, în primă instanță, cu multă înțelegere, care ne poate conduce, într-adevăr, la aprofundarea unor aspecte esoterice, dar care ne clarifică extraordinar de multe lucruri nu numai cu privire la anomaliile lor psihice, ci şi la anomaliile fizice, la maladiile fizice. Căci, pentru ca să apară asemenea stadii, dragii mei prieteni, sunt necesare anumite premise, premise care constau într-o anumită consistență a unui asemenea Eu, care nu intră total în om, şi a unui asemenea corp astral. Dar dacă această consistență nu este fină, ca la Sfânta Tereza, ci grosolană, atunci se formează următorul lucru. La Sfânta Tereza s-au format în mod plastic, ca urmare a fineții organizării Eului şi a corpului ei astral, anumite organe fizice, şi anume nişte organe abdominale, foarte strâns legate de organizarea Eului şi de corpul astral.

Dar se poate întâmpla ca organizarea Eului şi corpul astral să fie foarte grosolane şi să aibă, totuşi, acest caracter. Atunci, pentru că organizarea Eului şi corpul astral sunt grosolane, apare posibilitatea ca o asemenea persoană să fie destul de normală. Dar atunci pot să apară nişte manifestări fizice şi în acest caz avem de-a face doar cu o boală fizică. S-ar putea spune: poți avea constituția Sfintei Tereza, cu întregul aspect poetic al revelațiilor ei, pe de o parte, şi reversul fizic în organele abdominale bolnave, ale căror manifestări nu apar atunci în organizarea Eului şi în organizarea astrală.

Toate aceste lucruri trebuie discutate. Toate aceste lucruri trebuie înțelese, căci ele îl întâmpină neapărat pe acela care are sarcina de medic, pe acela care are sarcina de preot, şi el trebuie să le poată face față. Elementul teologic-religios începe să devină eficient abia atunci când teologul poate să facă față unor asemenea fenomene. Medicul devine un adevărat vindecător al oamenilor, abia atunci când şi el poate face față unor asemenea fenomene.

CONFERINȚA A TREIA

Dornach, 10 septembrie 1924

Dragi mei prieteni! Pătrundem adânc cu privirea în întreaga entitate a omului atunci când ducem puțin mai departe nişte considerații de felul celor întreprinse aici. Vedem importanța trecerii de la starea de sănătate la boală în special dacă studiem asemenea fenomene. De aceea, aş dori să vă mai prezint puțin fenomenul care se află la mijloc între anumite căi patologice pe care omul o ia în cadrul evoluției sale şi curentul inițierii, aş vrea să vă prezint un fel de inițiere naturală drept curent evolutiv care stă chiar la mijloc între curenții patologici ai naturii umane şi curentul inițierii, înrudit atât cu unul, cât şi cu celălalt, aş dori să vă mai prezint puțin o asemenea evoluție a entității umane.

Tipice pentru asemenea evoluții sunt asemenea personalități cum este cea a *Sfintei Tereza*, de care am amintit ieri. Mai putem observa şi alte lucruri decât cele amintite ieri, dacă examinăm calea evolutivă a unor asemenea personalități. La aceste personalități are loc un fel de intrare a lumii spirituale în orizontul de percepție al omului. Bineînțeles că descrierea ar fi dificilă, deoarece cuvintele pe care le folosim în vorbirea obişnuită nu sunt capabile să descrie foarte exact aceste stări anormale. Veți putea înțelege, totuşi, ceea ce am să vă spun.

Ceea ce apare la orizont în primul stadiu din evoluția unor asemenea personalități este numit de acestea: intrarea în primul Lăcaş al lui Dumnezeu. În primul stadiu, ele percep ceva ca un fel de simplă "prezență". Asemenea persoane găsesc că nu au o viziune precisă asupra a ceea ce trăiesc ele ca prezență a unei entități spirituale, ci au, mai ales după ce viziunea a luat sfârşit, sentimentul clar al faptului că entitatea respectivă a fost acolo, împreună cu ele. Acest "a fi împreună", la modul absolut general, este primul fenomen şi, atâta timp cât personalitățile respective se află în acest stadiu al evoluției lor, ele devin chiar nerăbdătoare când altcineva le povesteşte despre viziuni şi apariții, pentru că ele sunt de această părere: trăirea lor este una mult mai caldă, mai intimă şi mai adevărată. Ele sunt situate în sânul acestei trăiri în aşa fel încât au sentimentul: Nu e voie ca suprasensibilul să devină viziune, ci el trebuie să fie doar o trăire generală a unei prezențe. Acesta este primul lucru care se întâmplă.

Apoi, asemenea personalități intră în al doilea stadiu. Atunci ele povestesc deja despre percepții cu adevărat imaginative ale entităților spirituale prezente. La început relatează mai ales senzații tactile, faptul că au fost atinse în mod spiritual de o mână sau chiar că fruntea le-a fost atinsă, şi altele, fără să fie, în primă instanță, o viziune care să amintească de percepția vizuală. Dar stările se intensifică apoi până la această viziune care aminteşte de percepția vizuală. Ele se pot intensifica în asemenea măsură, încât o asemenea personalitate îl vede în fața lui, de exemplu, pe Iisus ca persoană reală. Acesta este, de regulă, stadiul al doilea. Ciudat este că asemenea personalități, când trec din primul stadiu în stadiul al doilea, nu au un sentiment puternic al faptului că atunci când cineva le povestea despre acest stadiu ei deveneau înainte nerăbdători. Această legătură clară, în amintire, dintre cele două stadii, nu există. Personalitățile respective trăiesc foarte intens în fiecare dintre stadiile parcurse.

Remarcabil e stadiul al treilea pe care îl trăiesc apoi asemenea personalități. Acest stadiu al treilea cunoaşte, într-adevăr, în descrierea unor asemenea personalități, ceva puternic colorat, în toate privințele. Aceste personalități povestesc cum, atunci când vine trăirea, ei trec printr-o durere teribilă. O asemenea durere, încât, într-adevăr, dacă pot fi observate în timpul acestei trăiri, senzația de durere se manifestă în suspine şi gemete din adâncul ființei etc., ca şi cum durerile, care îşi au cauzele în corpul fizic şi în corpul eteric, ar fi adevărate. Dar lucrul ciudat este că

aceste personalități ajung, ca să zicem așa, să-și dorească această durere și s-o considere drept ceva prin care vor să treacă, deoarece consideră firesc să dobândească trăirea în modul just, trecând prin durere.

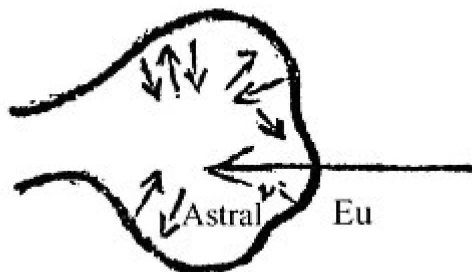
Apoi trăirea se amplifică, până la transformarea interioară a durerii. Acesta este stadiul deosebit de interesant: durerea, rămânând, de fapt, așa cum este, se intensifică până la senzația de plăcere, de beatitudine. Așadar, trăirea se desfășoară în așa fel încât apare durerea, starea obiectivă rămâne aceeași, dar acum lucrurile se continuă în spiritual. Dacă am scoate iarăși imediat această persoană din spiritual, ea ar simți durerea așa cum o simte un bolnav, și chiar așa se întâmplă, atunci când se întoarce din faza supremă a trăirii. Dar în stadiul suprem al trăirii, când nu mai are sentimentul: entitatea spirituală vine la mine, ci eu m-am înălțat în lumea spirituală, în acest stadiu durerea se transformă – am spune: în mod subiectiv, dar expresiile nu se potrivesc întocmai –, durerea se transformă până la sentimentul beatitudinii. Iar apoi apare obiectivarea, obiectivarea simbolică a durerii. Astfel că o asemenea personalitate, mai târziu, când se întoarce din trăire și are amintirea – și de cele mai multe ori tocmai la această trăire supremă există o amintire clară, nu este o absență a amintirii, ci există, în general, o amintire foarte clară –, astfel încât o asemenea personalitate descrie: Un Serafim sau un Heruvim stătea lângă mine, avea o sabie pe care mi-a înfipt-o în măruntaie, acest lucru mi-a provocat o durere îngrozitoare; și când el a scos-o, mi-a scos cu ea și măruntaiele și tocmai după ce s-a întâmplat acest lucru, după ce mi-a scos afară a măruntaielor, a avut loc trăirea unei beatitudini supreme în prezența lui Dumnezeu.

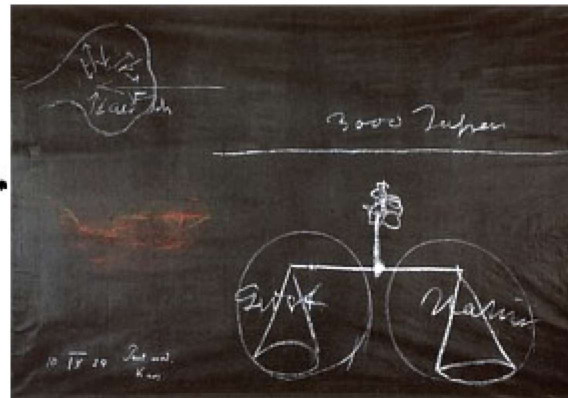
Vedeți dvs., acestea sunt, de regulă, stadiile succesive. Ei bine, cu ajutorul a ceea ce este cunoașterea antroposofică, noi putem urmări foarte exact aceste stadii succesive. Fiindcă, vedeți dvs., primul stadiu constă în faptul că organizarea Eului, după trecerea stadiului preliminar, pe care l-am descris ieri, după ce, așadar, în succesiunea de ieri a caracterizărilor, a început stadiul al doilea, așadar, organizarea Eului atrage la sine corpul astral și are trăiri împreună cu acesta, fără ca această uniune formată din organizarea Eului și corpul astral să intervină în corpul fizic și cel eteric atât de adânc cât este normal. Astfel că la asemenea persoane se prezintă o trăire care nu poate apărea niciodată în starea de conștiență obișnuită, se prezintă, de fapt, o trăire într-o stare semitrează sau pe un sfert sau pe trei sferturi trează, care există ca ceva izolat și se desfășoară în organizarea Eului și în corpul astral, pe când trăirea corpului eteric și a corpului fizic se desfășoară în paralel, cu o anumită independență. Așadar, trăirile merg în paralel: o trăire spirituală, care are loc în organizarea Eului și în corpul astral, și care doar e însoțită de trăirea corpului astral și a corpului fizic. Așa ceva nu se întâmplă niciodată în conștiența normală, pentru că în conștiența normală toate cele patru componente ale entității umane sunt foarte strâns legat între ele, astfel că nu există asemenea trăiri care se desfășoară în paralel. Aici toate sunt în legătură unele cu altele. În cazul acestei trăiri, modul de a simți, întreaga modalitate a trăirii, e în sensul cel mai eminent al cuvântului de-așa natură încât omul se știe una cu ceea ce trăiește. El se știe la început, ca trăire principală, una cu toate, căci corpul astral, când e atras de organizarea Eului și percepe entități spirituale, atunci le percepe ca prezență, aici este prezent ceva. Este o trăire asemănătoare cu trăirea propriului trup. Nu îl diferențiem în cadrul percepției, nu îl percepem ca pe ceva din afara noastră, ne simțim una cu el, acesta este primul lucru pe care îl trăim. Aceasta este “trăirea prezenței”.

Ei bine, să trecem acum la stadiul al doilea. Acesta devine interesant prin faptul că personalitatea respectivă are la început tot felul de reprezentări ale unor atingeri, care, bineînțeles, ușor pot fi confundate de patologia obișnuită cu ceea ce se cunoaște și în psihiatrie, totuși, nu este același lucru. Apoi acestea se intensifică, devenind viziuni reale. E acel stadiu în care organizarea Eului și organizarea astrală iau cu ele și corpul eteric, astfel că are loc o trăire în paralel, în sensul că organizarea Eului, organizarea astrală și corpul eteric, ieșite întrucâtva din corpul fizic, au trăiri

împreună, iar în corpul fizic se desfăşoară, în paralel, procesele lui specifice. Prin aceasta se întâmplă ceva deosebit. Când, în viaţa obişnuită, privim cu ochii, procesul se desfăşoară în aşa fel încât noi suntem excitaţi din exterior, de lumină, noi preluăm excitaţia şi o ducem mai departe, spre interior. Excitaţia merge până la corpul eteric şi, pornind din corpul eteric, produce trăirea conştientă. Aşa se întâmplă, de exemplu, şi cu ochiul. Când dvs. vedeţi, se exercită prima excitaţie, excitaţia exterioară, care se exercită mai întâi în Eu, ea pătrunde în corpul astral, străbate până la corpul eteric, şi corpul eteric este apoi acela care îi transmite omului întreaga trăire conştientă, prin faptul că se izbeşte, ca să zicem aşa, în toate părţile, de organizarea fizică. În această izbire constă trăirea conştientă. Acesta este procesul exact. În cazul ochiului, procesul, schiţat sumar, ar fi aproximativ acesta (vezi desenul şi planşa 4): se exercită excitaţia, aceasta acţionează mai întâi în Eu, trece în corpul astral, în corpul eteric, ceea ce acţionează în corpul eteric se izbeşte în toate direcţiile de corpul fizic, corpul fizic reacţionează şi această reacţie din direcţia corpului fizic constituie trăirea vizuală propriu-zisă. E un permanent joc între corpul eteric şi coroidă, şi retină. Ceea ce face corpul eteric în coroidă şi în retină este ceea ce apare în conştienţa obişnuită drept trăire vizuală. Lucrurile sunt asemănătoare în cazul oricărei percepţii senzoriale. Pentru cel care înţelege lucrurile, orice descriere care se face în cadrul psihologiei actuale sau chiar în cadrul teoriilor cunoaşterii sunt de o naivitate îngrozitoare.

Planşa 4

[măreşte imaginea]

Ei bine, vedeţi dvs., la asemenea personalităţi cum sunt cele pe care vi le-am descris, corpul eteric este luat în stăpânire în mod nemijlocit de trăire. Trăirea îşi are sediul în Eu, în corpul astral, în corpul eteric, acum nu se izbeşte de simţuri, ci se izbeşte din interior de ceea ce constituie sistemul neuro-senzorial, se izbeşte, propriu-zis, în primul rând de sistemul endocrin, apoi de sistemul nervos şi abia de aici radiază în simţuri, astfel că simţurile sunt luate în stăpânire într-un mod absolut diametral opus faţă de felul cum sunt luate în stăpânire în cadrul vieţii obişnuite. În loc ca trăirea conştientă să fie incitată prin simţuri, trăirea conştientă este colorată, este intensificată, transformată într-o trăire imaginativă, prin faptul că radiază dinspre interior spre simţuri. Prin aceasta, prin faptul că radiază în acest fel, în nervii senzitivi iau naştere nişte reprezentări ale unor atingeri. Procesul se potenţează până la viziune. Vedeţi acum întregul proces interior.

Dacă evoluţia continuă, atunci lucrurile merg mai departe, atunci organizarea Eului, corpul astral şi corpul eteric vor să ia în stăpânire corpul fizic dintr-o cu totul altă direcţie decât se întâmplă în general, căci corpul fizic nu e obişnuit să fie luat în stăpânire din interior spre exterior, ci e obişnuit să fie luat în stăpânire din exterior. Acum el urmează să fie luat în stăpânire din interior. Urmează să aibă loc, în mijlocul vieţii, acelaşi proces care se petrece, de fapt, numai când organizarea spiritual-sufletească a omului coboară din lumea spiritual-sufletească în corpul fizic,

la trei săptămâni după momentul concepției. Acest proces nu se poate produce în viața obișnuită, deoarece corpul eteric este unit cu corpul fizic. Acum corpul eteric, care a ieşit în afară, e luat în stăpânire de organizarea Eului şi de corpul astral. Este ca la naştere, când luăm în posesie corpul fizic, şi acum procesul se continuă şi vrem să luăm în stăpânire acest corp fizic dintr-o cu totul altă direcție. Acest lucru produce durere. Căci, propriu-zis, şi în cazurile de boală durerea constă în faptul că trupul este luat în stăpânire altfel decât în mod obişnuit. Dar acest lucru se întâmplă în momentul în care atingem stadiul al treilea. Ei bine, nu trebuie să vă surprindă că acest stadiu al treilea se obiectivează, că pătrunde în corpul fizic, care îi opune rezistență, care, dacă nu au fost parcurse în mod reglementat treptele inițierii, nu poate fi luat în stăpânire în acest fel, care, dacă acest lucru nu se petrece în cadrul unei inițieri reglementate, opune o mare rezistență şi produce, de aceea, durere. El respinge prin durere ceea ce trăieşte. Aceasta este prima etapă al trăirii, care este prezentă, la rândul ei, în acest al treilea stadiu. Corpul fizic apune rezistență, rezistența se manifestă prin durere. Ce pătrunde în om prin durere? Prin durere, în om pătrunde lumea spirituală reală. Aceasta pătrunde prin durere. Lumea spirituală vine tocmai din cealaltă direcție. Din direcția percepției senzoriale obişnuite, a gândirii obişnuite, avem perceperea lumii fizice. Lumea spirituală este percepută în mod diametral opus. Drumul spre lumea spirituală trece prin durere. Dar, în momentul în care corpul fizic opune rezistență, este prezentă, fireşte, o durere intensă, dar în momentul când durerea este luată în stăpânire de lumea spirituală, când în om pătrunde lumea spirituală, durerea se amplifică transformându-se în beatitudine. Aşa stau lucrurile. La început, în organism este prezentă durerea, dar prin durere în om intră lumea spirituală, ea îşi revarsă curenții ei în durere, inundând-o: un Heruvim sau un Serafim îşi face apariția – atunci rezultă imaginațiunea –, îşi înfige sabia în om, o scoate afară – aceasta înseamnă că omul devine independent de corpul fizic, aşa cum îl avem în mod obişnuit –, trăgând afară şi măruntaiele. Cel care are această trăire nu trăieşte ceea ce se petrece cu măruntaiele, ci a trecut la trăirea spirituală. Durerea fizică se transformă în beatitudine. Oamenii vorbesc de prezența lui Dumnezeu sau, când diferențiază, de prezența lumii spirituale.

Prin acest ultim stadiu trec acele personalități care sunt destul de puternice în corpul lor astral ca să poată suporta întregul proces. La aceste personalități se întâmplă acest lucru pentru că are o cauză karmică. Luați, de exemplu, o personalitate cum este Sfânta Tereza. Ea vine dintr-o încarnare anterioară, în care sufletul ei a devenit foarte puternic. Ea se întrupează ca Sfânta Tereza. Înainte de a lua în stăpânire, la încarnare, corpul fizic, ea ia puternic în stăpânire corpul eteric. Acesta devine mai puternic, devine mai puternic din punct de vedere calitativ-interior decât la oamenii obişnuiți. Ea poartă acest corp eteric fortificat interior, fortificat interior din punct de vedere calitativ. Acest corp eteric fortificat din punct de vedere calitativ iese în mod corespunzător afară din corpul fizic, se leagă puternic de corpul astral şi de Eu, pentru că şi acestea, la rândul lor sunt puternice, dintr-o altă încarnare. Şi acesta este motivul pentru care apar nişte boli, cel puțin o anumită categorie de boli, şi în cazul acestor boli corpul eteric nu se menține pe lângă organe, pe când forțele vitalizante se află în corpul eteric. Dar asemenea oameni, dacă îi examinăm sub aspect fizic, observăm că în momentul când au asemenea trăiri, când trăirea intră în stadiul al treilea, se îmbolnăvesc cu adevărat. Dar, în acelaşi timp, corpul eteric este puternic şi mai reuşeşte să biruie iarăşi boala încă în status nascendi, astfel că procesul care are loc aici e un proces în cadrul căruia boala apare în status nascendi, dar, totodată, se declanşează în interior, pornind de la corpul astral puternic, autoterapia. Întregul proces este o îmbolnăvire latentă şi o vindecare latentă. Este unul dintre lucrurile cele mai interesante din domeniul evoluției omului.

Tocmai la o personalitate ca Sfânta Tereza vedeți, în stadiul final al evoluției ei, o permanentă stare de boală care apare în status nascendi şi o permanentă vindecare. Această interacțiune, această pendulare, această minunată pendulare între îmbolnăvire şi vindecare, bineînțeles că nu are loc în lumea fizică, căci nu pentru aceasta s-a produs, ci are loc în lumea spirituală. Nu-i aşa,

atunci când este modelat corpul eteric, înainte de încarnarea pământească, el îşi primeşte forma sa. O personalitate ca Sfânta Tereza este transpusă în acest moment în trecut. Dar, provocând starea patologică în status nascendi, ea se înalţă în lumea în care se afla înainte de naştere, aşadar, în lumea spirituală. Pendularea înseamnă cufundarea în corpul fizic, înălţarea în lumea spirituală. Lume spirituală – lume fizică, lume spirituală – lume fizică, dar trăind lumea fizică din direcţia opusă polar, aşa cum o trăim, în general, numai la intrarea în încarnare. Acest proces interior de însănătoşire, acest proces terapeutic care are loc acţionând din Cosmos, este ceva atât de intens, încât poate acţiona, într-adevăr, molipsitor asupra unor bolnavi din apropierea unor asemenea personalităţi, dacă boala lor este cam pe linia pe care se desfăşoară întregul proces, astfel încât în apropierea unor asemenea personalităţi se pot întâmpla vindecări dintre cele mai minunate.

Ei bine, procesul poate să meargă mult mai departe şi, în vremurile mai vechi, mai bune, ale Bisericii, aceste lucruri, care au degenerat mai târziu până la nivelul superstiţiei venerării relicvelor, erau folosite într-un subtil mod esoteric. Fiindcă, într-adevăr, în vremurile mai bune ale evoluţiei religioase au fost oferite biografii expresive, expresive până în modul imaginativ al relatării, ale unor asemenea personalităţi, care erau date credincioşilor, astfel încât aceştia să se poată umple cu întregul conţinut imaginativ al unor asemenea personalităţi. Şi atunci se putea întâmpla, nu vreau să spun că se întâmpla mereu, dar se putea întâmpla ca, dacă exista un îndrumător priceput într-o asemenea problemă, să pună, pur şi simplu, în mâna unei persoane din viaţa obişnuită, a cărei boală se dezvolta într-un anumit sens, această biografie scrisă într-un stil intens imaginativ, poate contribuind şi prin propriul lui cuvânt. Şi se putea întâmpla să aibă loc şi în acest fel nişte procese de vindecare, astfel că orientarea modului de a simţi şi de a gândi al unor asemenea persoane spre viaţa unui asemenea sfânt are, fără îndoială, o importanţă terapeutică.

Vedeţi dvs., consideraţiile care pătrund atât de adânc în entitatea umană conduc mereu de la starea de sănătate la starea de boală, dar în starea trăirii suprasensibile. De aceea, dacă dvs. sfătuiţi, într-un fel, pe cineva să facă exerciţii pentru a ajunge în lumea suprasensibilă, atunci aceste exerciţii trebuie să fie orientate în aşa fel încât ele să fortifice organizarea Eului, corpul astral şi corpul eteric, să le facă mai puternice, pentru ca un proces cum este cel pe care l-am descris ca rezultând, pur şi simplu, prin karma personalităţii respective, să se poată desfăşura, într-adevăr, în mod just. Ceea ce se petrece, propriu-zis, în cadrul iniţierii poate fi studiat foarte bine prin examinarea unor asemenea procese care se apropie foarte mult de patologic. De aceea, pentru medic nu este de mică importanţă studierea vieţii unor asemenea personalităţi, fiindcă tocmai în viaţa unor asemenea personalităţi găseşte ceea ce poate fi exprimat, propriu-zis, numai printr-un paradox. El găseşte în viaţa unor asemenea personalităţi reversul sănătos al unui complex de simptome patologice care apar ici şi colo, şi pentru medic acesta este lucrul cel mai rodnic dintre toate, să privească reversul sănătos al unui proces patologic. Acesta este lucrul care duce, în majoritatea cazurilor, în mod interior-esoteric, la aplicarea practică a factorului terapeutic. Dacă la acesta se adaugă cunoaşterea elementului material-substanţial care poate apărea ca remediu, datorită înrudirii, datorită afinităţii lui cu anumite forţe ale corpului eteric, care, la asemenea personalităţi anormale, devin active prin autoreglare, dacă ajungem să ştim în ce fel şi-a dezvoltat nişte forţe corpul eteric al Sfintei Tereza, când boala apare în status nascendi, şi dacă învăţăm să cunoaştem şi forţele de vindecare o dată cu forţele dispuse sub formă de ace care acţionează în antimoniu, atunci am citit din natura însăşi procesul terapeutic.

S-ar putea spune că, în studierea unor asemenea experienţe, partea ciudată, paradoxală, constă în faptul că învăţăm să privim boala din cealaltă direcţie, din direcţia din care entităţile spirituale dirijează bolile, nu omul. Căci *una* este ceea ce fac oamenii în raport cu boala, aceasta este una din acţiuni. Ea se face din perspectiva domeniului pământesc. Ea constă în faptul că prin terapie noi stabilim iarăşi acel raport care elimină boala. Entităţile spirituale care se ocupă de om

dirijează altfel bolile. Ele integrează boala în țesătura karmică. Aceasta este preocuparea lor. Fireşte, felul în care procedează aceste entități nu apropie lucrurile atât de mult între ele cum se face aici, pe Pământ, în cadrul patologiei. Aici noi nu putem vindeca la patruzeci şi cinci de ani un om care s-a îmbolnăvit la şaptesprezece ani. Dar, în ceea ce priveşte plăsmuirea karmei, lucrurile stau, desigur, în aşa fel încât ceea are loc drept proces de boală într-o anumită încarnare – indiferent că va fi vindecat sau nu – este întrețesut în karma, dar poate peste trei mii de ani, căci în cadrul lumii spirituale timpul are cu totul alte unități de măsură. Dar învățăm foarte multe dacă studiem acele procese în care intervine ceea ce poate interveni, din punct de vedere spiritual, în lumea spirituală, dar care poate radia şi în jos, în lumea fizică.

Vedeți dvs., examinați un proces de felul celui la care tocmai am făcut aluzie, dar care se realizează poate, în decursul obişnuit al evoluției, peste trei mii de ani. Vreau să vă indic, prin această linie, că ceva care se petrece cu omul astăzi este modelat de către ființele spirituale în aşa fel încât celălalt aspect, care ține în mod complementar de primul, echilibrându-l, apare peste trei mii de ani. Acesta este procesul normal. Dar, vedeți dvs., în viața obişnuită noi cunoaştem timpul doar într-un mod foarte imprecis. Cum ne reprezentăm noi timpul în viața obişnuită? Ca pe o linie care vine din trecutul infinit, trecând prin prezent, spre viitor. Cam aşa ne reprezentăm noi timpul, fireşte, printr-o linie groasă, nu o linie, ci o funie groasă, fiindcă ea conține tot ceea ce percepem, în general, în lume în fiecare clipă a prezentului. Aşa ni-l reprezentăm, dacă ne gândim, în general, la aşa ceva. Majoritatea oamenilor nu şi-l reprezintă în nici un fel. Dacă privim din punct de vedere spiritual, lucrurile nu stau aşa. Şi cu greu găsim înțelegere pentru procesele spirituale, care sunt prezente, de fapt, în toate procesele fizice, dacă nu ne putem reprezenta timpul decât în acest fel. Dar în realitate timpul nu este aşa, ci întreg firul pe care l-am desenat la tablă poate fi făcut ghem. În acest ghem este conținută întreaga linie a timpului, care conține trei mii de ani într-un ghem. Timpul se poate face ghem şi, dacă pentru o evoluție sau alta, acest timp se face ghem, atunci ghemul poate trăi, pur şi simplu, într-un om. La Sfânta Tereza, în viața pământească trăia un timp făcut ghem. Acesta este, propriu-zis, misterul, faptul că nişte lucruri care, de altfel, în cadrul karmei sunt foarte departe unul de celălalt, sunt aduse împreună. (Vezi desenul și planșa 4).

Planşa 4

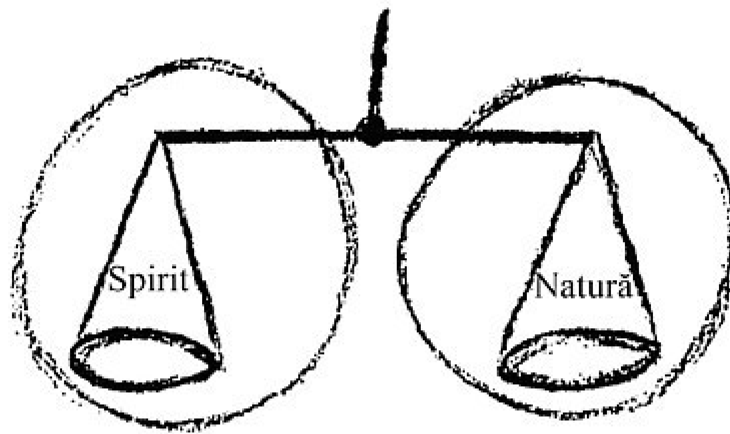

Aşadar, dvs. vedeți aici, când abordăm un asemenea fenomen, cum observația karmică interior-spirituală se leagă de observația exterioară, patologic-terapeutică. Dar aici vedeți cum tratarea pastorală a omului, care trebuie să-şi îndrepte privirea spre conexiunile karmice, poate intra în atingere cu ceea ce poate fi înțeles din aceste lucruri numai de pe poziția medicinei. Fiindcă pentru înțelegerea acestor lucruri nu e suficientă o cunoaştere teoretică, ci e necesar să trăieşti în interiorul lucrurilor. Să trăiască în interiorul acestor lucruri din pespectiva care se deschide pe baza aspectului patologic-psihologic, aceasta este misiunea medicului. Să trăiască în interiorul acestor lucruri din direcția punctului de vedere teologic-karmic, aceasta este misiunea preotului.

Şi atunci armonia va rezulta din colaborarea dintre ei – trebuie să fim mereu atenți la acest lucru –, nu dintr-o imixtiune diletantă.

Vedeți dvs., de aceste lucruri se mai leagă încă ceva, pentru epoca noastră. Dvs. știți, dragii mei prieteni, ce neplăcut îi este unui om să înțeleagă o idee care, de fapt, pentru un om lipsit de prejudecăți este de la sine înțeleasă, şi care este respinsă pentru că intelectul filosofilor nu se poate apropia de ea: ideea de voință liberă. Eu am spus despre percepțiile senzoriale: lucrurile care stau scrise în cărțile de fiziologie şi de psihologie îi par nişte copilării aceluia care înțelege cu adevărat lucrurile. Dar cu atât mai mult ceea ce se pălăvrăgeşte în legătură cu ideea de voință liberă. Fiindcă dvs. trebuie reflectați la faptul că decizia voinței libere este în fiecare clipă un efect al întregii entități umane; al întregii entități umane, aşa cum se manifestă ea, sănătoasă sau bolnavă sau semibolnavă sau hipersănătoasă, în impulsul liber al voinței. În impulsul liber al voinței este prezent întregul om, dar cu tot ceea ce poate fi întrevăzut în omul întreg, cu toate complicațiile sale. Noi învățăm să cunoaştem natura umană abia când învățăm să o cunoaştem în complexitatea ei. Şi, vedeți dvs., ceea ce la personalitățile anormale primeşte o nuanță anormală într-o direcție sau alta, este anulat, este reunit într-o armonie, în orice om. Este o afirmație banală, dar adevărată: tot aşa cum omul e accesibil Heruvimului, el e accesibil şi Diavolului. Şi noi vom studia şi aceste procese în cadrul cărora omul e accesibil Diavolului. Dar toate acestea există şi în omul obişnuit, numai că tendințele contrarii se anulează reciproc, pentru că se dezvoltă la fel de puternic în cele mai diferite direcții. Dacă în fiecare există un înger, în fiecare există şi un diavol. Dar când îngerul şi diavolul sunt la fel de puternici într-o anumită privință, ei se anulează reciproc.

Planşa 4

Observați această balanță (vezi desenul). Există un punct, acesta. Dvs. puteți pune aici greutăți, şi totul va intra în mişcare. Acesta de aici, hypomochlionul, centrul de greutate, rămâne imobil, nu va fi atins de ceea ce puneți în stânga, de ceea ce puneți în dreapta. Dar trebuie să facem în aşa fel încât să nu fie nevoie să-l atingem. Un centru de greutate, un hypomochlion asemănător, spiritual, este produs în om de forțele opuse. Puteți studia natura omului. Nicăieri nu veți avea prilejul să-l declarați pe om drept ființă liberă, căci în natura omului totul este condiționat cauzal. Încercați să studiați natura omului pe baza unei concepții materialiste: Nu veți ajunge la ideea de libertate, veți ajunge la condiționarea cauzală. Dar puteți studia omul şi sub aspect spiritual. Veți ajunge la determinarea voinței de către Divinitate sau de către entitățile spirituale, dar nu ajungeți la libertatea voinței. Puteți fi un materialist grosolan şi să negați libertatea, puteți studia cauzalitatea condiționată natural a voinței sau puteți fi un cap luminat ca Leibnitz şi să vă orientați spre spiritual: veți ajunge la determinism. Fireşte, atâta timp cât studiați talgerul balanței cu acest braț,

de aici, ajungeţi numai la mişcare; cât timp studiaţi talgerul balanţei cu acest braţ, de aici, ajungeţi tot numai la mişcare. Aşa stau lucrurile dacă studiaţi omul conform naturii, aşa stau lucrurile dacă studiaţi omul conform spiritului. Nu ajungeţi la libertate. Aceasta se află la mijloc, în centrul de echilibru dintre amândouă.

Aceasta e teoria. Dar în practică se întâmplă că dvs. trebuie să hotărâţi, în cazul unui om din faţa dvs., aflat într-o grea situaţie de viaţă, dacă îl puteţi face răspunzător pentru fapta lui. Atunci întrebarea devine, practic, aceasta: oare îşi poate el conduce voinţa liberă sau nu? După ce criteriu veţi decide acest lucru? Prin faptul că sunteţi în stare să apreciaţi dacă la acest om constituţia spirituală şi constituţia fizică sunt în echilibru. Atât medicul, cât şi preotul, pot sta în faţa unor asemenea cazuri. De aceea, atât de instruirea medicului, cât şi de aceea a preotului, trebuie să ţină o înţelegere a acelei stări în care omul, fie că este în echilibru între spirit şi natură, fie că la el echilibrul este deplasat într-o direcţie sau alta.

Responsabilitatea unei persoane umane nu poate fi stabilită niciodată altfel decât potrivit cu o profundă cunoaştere a entităţii umane. Problema libertăţii, privită în strânsă legătură cu problema responsabilităţii, este o problemă cum nu se poate mai profundă.

De aici vom continua mâine. Vom vedea ce conduce, pe de o parte, spre sănătate şi, pe de altă parte, spre patologic.

CONFERINȚA A PATRA

Dornach, 11 septembrie 1924

Dragii mei prieteni! Vom include astăzi în expunerea noastră un capitol de antroposofie, care de obicei nu trebuie să fie tratat de către profani într-un mod atât de amănunțit, dar pe care noi trebuie să-l tratăm în acest fel, dacă vrem să ne continuăm studiul în legătură cu responsabilitatea sănătoasă şi iresponsabilitatea maladivă, patologică, aşa cum este important, atât pentru medic, cât şi pentru preot, să le recunoască.

Înainte de toate, este un fapt de o importanță deosebită să putem privi în intimitatea acestei întrebări: Ce anume din om este, propriu-zis, moştenit, care sunt toate acele lucruri care provin din linia ereditară, şi ce anume nu este moştenit, ci trebuie să fie introdus în entitatea umană pe altă cale? – De faptul că putem sau nu distinge între aceste două ingrediente, am putea spune, ale entității umane, depinde extraordinar de mult atunci când trebuie să facem aprecieri cu privire la omul sănătos sau bolnav. Când omul intră din lumile spiritual-suprasensibile în lumea sensibilă, adică atunci când are loc unirea a ceea ce îi este dat pe linie ereditară cu ceea ce îşi aduce el din vieți pământeşti anterioare şi din cele trăite în perioada dintre moarte şi o nouă naştere, noi vedem că omul, mai întâi în perioada copilăriei, se dezvoltă de la o zi la alta, de la o săptămână la alta. Dar, atâta timp cât nu ne îndreptăm privirea asupra omului împătrit, format din corp fizic, corp eteric, corp astral şi organizarea Eului, nu suntem în stare să înțelegem această dezvoltare, pentru că nu putem întrevedea în ce măsură participă la această dezvoltare diferitele componente ale entității umane, care au origini absolut diferite, care vin din lumi diferite.

Omul îşi are, în primul rând, organismul său fizic. Fenomenul cel mai izbitor la acest organism fizic este faptul că, în cadrul acestuia, la început, în prima perioadă a vieții sale până la schimbarea dinților, el îşi are primii săi dinți, care, o dată cu apariția celei de-a doua serii de dinți, sunt înlocuiți. Dar schimbarea dinților nu este decât, aş zice, aspectul extrem a ceea ce este înlocuit acum în om. Fiindcă, de fapt, omul poartă cu sine în mod material ceea ce primeşte drept corp fizic în copilărie, la naştere, numai până la schimbarea dinților. Omul elimină în permanență din sine, din forma sa, materie fizică. Procesul este, fireşte, mai complicat decât ni l-am putea reprezenta, pur şi simplu, dacă am vrea să fim exacți, spunând: Omul, în decurs de şapte-opt ani, elimină întreaga materie fizică şi o înlocuieşte cu alta nouă. – Este întru totul adevărat, dar nu avem decât să ne îndreptăm atenția asupra schimbării dinților şi vom constata atunci, desigur, că trebuie să ne reprezentăm acest lucru oarecum modificat. Căci, dacă aşa ar sta lucrurile la modul absolut, ar trebui să ne iasă dinți noi din şapte în şapte ani. Dar nu aşa stau lucrurile. Aceasta se întâmplă o singură dată. Ei bine, dar dinții fac parte tocmai dintre lucrurile care, odată schimbate, nu se mai înnoiesc. Ei fac parte, în sensul strict al cuvântului, dintre aceste lucruri care nu se mai înnoiesc. Dar mersul evoluției omului pe Pământ se petrece în aşa fel încât, pe măsură ce îmbătrâneşte, el păstrează, ca să zicem aşa, din ce în ce mai mult, ceva din materia fizică veche. Desigur, are loc o înlocuire, în perioade de câte şapte-opt ani, a majorității părților de materie fizică, dar trebuie să distingem la om ceva care rămâne oricum; la şapte ani, numai dinții sunt aceia care se fixează şi rămân, dar, după alte repetări ritmice ale unor asemenea perioade de trecere, în entitatea umană rămân, de asemenea, mereu nişte părți de materie care nu sunt înlocuite, deşi cea mai mare parte a omului îşi schimbă, într-adevăr, materia la intervale de câte şapte-opt ani. Astfel, trebuie să spunem, în mod radical, că aproximativ pentru primii şapte ani de viață, omul elimină întreaga materie pe care o are la naştere, el nu păstrează nimic din aceasta, ci păstrează numai forțele care acționează şi lucrează în el şi care îşi integrează materia absolut nou însuşită, pentru primii şapte ani de viață, în aşa fel încât o dată cu schimbarea dinților în om are

loc o înnoire a corpului său fizic până şi în ceea ce priveşte dinţii. Dar, de aici, dragii mei prieteni, trebuie să înțelegem şi faptul că principiul propriu-zis al eredității, aşa cum şi-l reprezintă ştiinţele actuale ale naturii, nu are valabilitate decât pentru primii şapte ani de viaţă. Numai în aceşti primi şapte ani de viaţă lucrurile stau în aşa fel încât omul primeşte prin ereditate, de la părinţi şi strămoşi, însuşirile pe care le are. Pentru aceşti primi şapte ani, corpul fizic reprezintă un fel de model, după care artistul ce lucrează în om, care este constituit, în aceşti ani, din corp eteric, corp astral şi Eu, îşi elaborează un nou corp fizic. Aici vedem tocmai cum lucrează împreună, cum intră în colaborare artistică, aş spune, ceea ce îşi aduce omul aici din lumi spirituale: individualitatea sa, entitatea sa, şi ceea ce primeşte pe cale ereditară. Dacă omul este o natură puternică în ceea ce priveşte individualitatea sa interioară, dacă aduce cu sine o astralitate şi o entitate-Eu puternice din punct de vedere interior, care, la rândul lor, fac corpul eteric puternic, vom vedea răsărind un om care, lucrând din interior spre exterior, se ţine prea puţin de model, doar în formele generale. Cel care un simţ pentru adevărata modelare a formei, va observa atunci că, bineînţeles, deoarece trebuie păstrat modelul general-uman, deoarece există, oricum, o afinitate cu forma umană pe care am primit-o prin ereditate – unele din aceste trăsături rămân şi după schimbarea dinţilor –, dar unei observaţii mai subtile îi devine absolut perceptibil faptul că la individualităţile puternice din punct de vedere interior apar, după schimbarea dinţilor, nişte schimbări esenţiale, care provin din faptul că individualitatea puternică nu se ţine prea mult de modelul transmis ei prin ereditate.

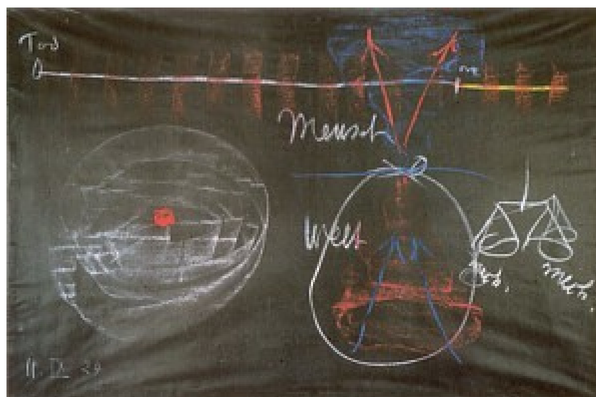
Dacă mergem pe urmele unor asemenea lucruri la o individualitate cum este aceea a *Sfintei Tereza*, adeseori amintită aici, vom găsi tocmai la asemenea naturi, datorită unei individualităţi puternice la care ne-am referit încă de ieri, că în primii şapte ani de viaţă se aseamănă foarte mult cu părinţii, dar că la nouă sau zece ani iau forme care te surprind, pentru că abia acum îşi începe activitatea de modelare individualitatea propriu-zisă. Astfel că ereditatea e valabilă, în sensul strict al cuvântului, numai pentru primii şapte ani de viaţă, iar ceea ce apare mai târziu drept ereditate nu este, de fapt, ereditate, şi acest lucru trebuie cunoscut, ci este o prelucrare după modelul moştenit. Forma care ia naştere astfel va semăna mai mult sau mai puţin cu modelul. Dar nu este ereditate, e ceva copiat după caracteristicile moştenite. Naturalistul consideră că lucrurile continuă tot aşa, pe baza principiului obişnuit al eredităţii. Cel care priveşte în intimitatea entităţii umane ştie că după schimbarea dinţilor apare ceva calitativ absolut diferit, în ceea ce priveşte asemănarea cu părinţii, faţă de ceea ce exista înainte de acest moment. Înainte de schimbarea dinţilor, e vorba, într-adevăr, de forţele eredităţii. După schimbarea dinţilor, e vorba de forţele care lucrează după model. Pentru o observaţie exactă, avem tot atât de puţin voie să spunem că ceea ce poartă omul în sine între şapte şi paisprezece ani, aşadar, între schimbarea dinţilor şi pubertate, ar fi moştenit, pe cât de puţin avem voie să afirmăm despre cineva care stă într-o galerie de pictură şi face o reproducere după Madona Sixtină că ceea ce obţine el în acest fel şi-ar fi dobândit însuşirile prin ereditate de la Madona care stă agăţată în galerie. Cam aşa stau lucrurile cu ceea ce cred oamenii.

Ei bine, dar dvs. vedeţi în ce fel de muncă este angajat, în principal, corpul eteric, ce muncă revine corpului eteric; căci corpul astral şi organizarea Eului sunt puţin angajate încă în această muncă, în aceşti ani, până la schimbarea dinţilor. El formează după model un nou corp fizic uman. De ce face el acest lucru? Întrebarea este, în orice caz, ciudat pusă, pentru că faţă de natură nu se pot pune asemenea întrebări “de ce?”. De altfel, nici n-a vrut să fie decât o întrebare retorică. De ce face el acest lucru? El face acest lucru pentru că, aşa cum se petrec lucrurile cu omul în întreaga lui entitate în primii şapte ani de viaţă, nu e capabil să primească din lumea exterioară decât un anumit de fel impresii. Şi aici ajungem la un mister foarte important al evoluţiei umane, la un mister care dă răspuns la întrebarea: Ce percepe oare, propriu-zis, copilul? – Ceea ce dă răspuns la aceste întrebări este foarte departe de reprezentările pe care şi le fac

oamenii în prezent. Dar veţi ajunge să vă daţi seama la ce mă refer dacă voi descrie problema în felul următor.

Între moarte şi o nouă naştere, respectiv o nouă concepţie, omul trăieşte în lumea spirituală (planşa 5, sus). În această lume spirituală el este înconjurat de cu totul alte realităţi decât se pot întâlni aici, în lumea fizică. Este o cu totul altă lume. Din această lume, a cărei legitate am vrea să o indicăm prin această linie (alb), el intră în lumea fizică (galben), şi îşi continuă viaţa în lumea fizică într-un corp fizic, pe care îl primeşte; dar în această lume fizică acţionează mai departe, fireşte, ascunse pentru observaţia umană sensibilă, aceleaşi forţe care se află aici (roşu). Când observaţi un copac, dragii mei prieteni, în acesta acţionează aceleaşi forţe spirituale cu care staţi faţă în faţă între moarte şi o nouă naştere, numai că ele sunt acoperite, învăluite de materia fizică a copacului. Peste tot în lumea fizică în care ne aflăm între naştere şi moarte forţele spirituale acţionează şi în dosul entităţilor fizic-sensibile. Astfel că noi trebuie să ne reprezentăm activitatea lumii spirituale continuându-se în lumea în care trăim între naştere şi moarte. Ei bine, în primii şapte ani de viaţă lucrurile stau în aşa fel încât copilul nu poate uni cu întreaga sa entitate decât acest spiritual, prin toate culorile, prin toate formele, prin toată căldura, prin toată răceala. Copilul, când intră în lumea fizică, percepe întru totul o continuare a activităţilor spirituale, apoi o percepe într-o măsură din ce în ce mai redusă până la schimbarea dinţilor. O percepţie senzorială – oamenii nu acordă atenţie acestui lucru – este cu totul altceva pentru un copil decât pentru un adult. O percepţie senzorială este pentru copil ceva cu totul spiritual. De aceea, dacă un copil – cum spun eu în pedagogie – are alături un tată mânios, el nu priveşte în mod conştient gestul plin mânie, ci aspectul moral conţinut în gest pătrunde în trupul lui. Astfel că, în perioada când îşi pune în lucrare forţele pentru a-şi elabora, după modelul primit, corpul său fizic, care acum este al lui propriu, copilul este orientat, de fapt, în întregime spre substraturile spirituale, el lucrează din spiritual. Dar ce înseamnă acest lucru? Ce acţionează oare, în realitate, acolo unde acţionează spiritualitatea? În aparenţă, în percepţiile senzoriale acţionează culori, forme, căldură, răceală, duritate şi netezime. Dar oare ce acţionează în realitate? În realitate, acţionează numai tot ceea ce are de-a face, într-un fel sau altul, cu o natură Eu. Asupra copilului fac impresie numai entităţile spirituale ascunse care au de-a face cu natura Eului, aşadar, în primul rând cu entităţile spirituale ale ierarhiilor superioare de la om în sus, dar şi cu sufletele-grup ale fiinţelor elementare. Toate acestea acţionează, în realitate, asupra copilului şi pe baza acestor forţe spirituale, pe baza acestei grandioase dinamici spirituale, îşi formează el, după model, cel de-al doilea trup al său. Abia acesta este trupul pe care şi-l construieşte omul după naştere drept primul său trup propriu şi care e construit, în calitate de corp fizic, pe baza lumii spirituale.

Planşa 5

[măreşte imaginea]

Vedeți dvs., la această vârstă noi avem, aşadar, un gen absolut special de legitate în tot ce acționează în copil, în toată stângăcia, în toată dezorientarea cu care copilul lucrează sufleteşte, cu care se mişcă el, care provin din faptul că trebuie să aibă loc o permanentă adaptare la lumea fizică, în timp ce în jurul copilului mai e încă prezentă, ca ceva semiconştient, de vis, acea lume în sânul căreia copilul se mai află încă, în realitate, lumea spirituală. Cândva, când medicina îşi va fi cucerit spiritualitatea ei justă, în această încercare reciprocă de adaptare dintre lumea spirituală şi lumea fizică din primii şapte ani de viață vom vedea adevăratele cauze, mai profunde, ale bolilor copilăriei şi vom găsi multe clarificări pentru ceea ce tocmai astăzi, de fapt, dacă verificăm în lucrările de medicină, nu-şi găseşte decât nişte explicații verbale. Sunt numai explicații verbale, explicații formale, care însă nu ne conduc, de fapt, la nici o realitate.

Corpul eteric este total angajat în această activitate în primii şapte ani de viață; de aceea, el dezvoltă liniştit acele facultăți pe care le conține în a doua perioadă de şapte ani, nişte facultăți independente ale corpului eteric, facultăți care țin memorie şi care tind mai mult spre intelect. Cine are ochi pentru aceasta, vede cea mai mare transformare în viața sufletească în momentul în care prima perioadă de şapte ani trece în cea de-a doua. Corpul eteric e degajat de munca lui, pe care a trebuit să o depună, în sensul plenar al cuvântului, pentru elaborarea celui de-al doilea trup. El este degrevat de această muncă, şi vedem cu exactitate că este degrevat numai dacă ştim că omul la paisprezece ani nu primeşte iarăşi dinți noi, ci îi rămân cei pe care îi are, dar că în natura fizic-materială mai rămân şi alte lucruri. Ceea ce rămâne aici, dar care în primii ani de viață trebuie, de asemenea, înlocuit, degrevează corpul eteric, se manifestă liber în corpul eteric. Din punct de vedere cantitativ este un lucru mărunt, dar din punct de vedere calitativ este ceva de o imensă importanță. Este ceva care va fi foarte activ, sub forma unor însuşiri sufleteşti. Ceea ce economiseşte omul prin faptul că nu trebuie să-şi formeze o a treia serie de dinți, prin faptul că multe alte lucruri care sunt tratate de evoluție la fel ca şi dinții nu mai trebuie formate din nou, prin aceasta rămâne un surplus din corpul eteric. Acest surplus – care în primii şapte ani de viață s-a revărsat în curentul dezvoltării fizice – rămâne acum ca un rest de la dezvoltarea fizică, acționează într-un mod pur sufletesc, aşa cum este potrivit cu propria sa entitate. Cu acele facultăți la care apelați dvs., ca învățători, în şcoală, pe care le dezvoltați, cu acestea a efectuat copilul marea transformare a dinților de lapte în dinți definitivi, şi multe altele. Cu forțele pe care le economiseşte pentru că nu mai trebuie să formeze o a treia serie de dinți, copilul începe să dezvolte facultățile sufletului. Acest lucru se petrece în profunzimile naturii umane, astfel că în primii şapte ani de viață elementul sufletesc este ascuns în întregime în sânul dezvoltării fizice, pe care trebuie să o concepem atât ca dezvoltare sufletesc-spirituală, cât şi ca dezvoltare fizic-trupească. Vedem ceva spiritual lucrând în trup în primii şapte ani de viață ai omului, în cel mai deplin sens al cuvântului.

Ei bine, cum se raportează însă aceasta la evoluția generală a lumii? Vedeți dvs., acele forțe cu care lucrează sufletul în primii şapte ani de viață sunt, în sânul Cosmosului, forțele solare. Din Soare nu radiază în jos numai razele solare fizic-eterice, ci din Soare radiază în jos, în razele fizic-eterice, nişte forțe identice cu acele forțe prin care corpul nostru eteric îşi înnoieşte trupul în primii şapte ani de viață: ceea ce acționează aici este entitatea solară. Observați copilul, cum îşi modelează cel de-al doilea corp fizic al său, după modelul primit! Sunt exclusiv forțe absorbite din razele solare. Trebuie să înțelegem cum se situează omul în sânul Cosmosului. Şi când, la schimbarea dinților, omului i se eliberează anumite forțe eterice în felul descris, care acționează, la rândul lor, asupra organizării astrale şi asupra organizării Eului, atunci omul devine accesibil, în a doua epocă a vieții, față de ceva căruia în prima epocă nu îi era accesibil, față de forțele lunare.

Forțele Soarelui sunt forțe eterice care acționează în primii şapte ani de viață, forțele lunare, cărora omul le devine accesibil o dată cu schimbarea dinților, acestea sunt identice cu forțele corpului său astral. Astfel că, o dată cu schimbarea dinților, omul intră din sfera solară – în sânul căreia continuă să trăiască, fiindcă aceasta rămâne în activitate –, el intră în sfera lunară, şi acum, între schimbarea dinților şi pubertate, el lucrează asupra lui însuşi cu forțele lunare. Cu forțele lunare el îşi plăsmuieşte acum cel de-al doilea corp propriu al său, cel de-al treilea corp al său cu care trăieşte în lume, în care nu sunt înlocuite atât de multe ca în prima perioadă de viață, dar în care, oricum, sunt înlocuite multe lucruri. Dar iarăşi rămâne un plus de forțe, acum de natură astrală. Acestea transformă elementul sufletesc aşa cum se transformă elementul sufletesc în perioada pubertății. Aceste forțe sunt eliberate de munca asupra trupului, astfel că acum, când intră în perioada pubertății, omul se află într-o perioadă a vieții când în domeniul sufletesc se manifestă în mod liber forțele cu care are de lucru, între schimbarea dinților şi pubertate, în cadrul corpului său fizic.

Astfel, în prima perioadă de viață noi lucrăm exclusiv cu ceea ce ne vine de la Soare, iar când copilul merge la şcoală, între schimbarea dinților şi pubertate, forțele solare sunt forțele care au devenit libere pentru domeniul sufletesc. Acesta este aspectul grandios, impresionant, când înțelegi evoluția omului, faptul că la copilul aflat între schimbarea dinților şi pubertate, când ne plăsmuim astfel sufletul, avem de-a face numai cu forțele solare. Sufletul copilului e atât de înrudit cu ceea ce trăieşte în razele de soare, încât, când cunoaştem un asemenea adevăr, ni se poate încălzi inima, când cunoaştem un asemenea adevăr care răspândeşte cu adevărat lumină asupra a ceea ce se petrece între om şi Cosmos.

Forțele lunare, care încă mai sunt folosite, în această a doua perioadă a vieții, pentru modelarea trupului, încă nu au devenit libere pentru sfera sufletească. Ele se eliberează la pubertate, apoi lucrează şi ele asupra sferei sufleteşti, iar avântul care are loc în sfera sufletească la pubertate provine din faptul că în sfera sufletească se impregnează forțele lunare, astfel că ceea ce face omul acționând în ambianța sa după pubertate este o colaborare între forțele solare şi forțele lunare.

Prin aceasta, noi ne îndreptăm privirea asupra profunzimilor dezvoltării omului şi ne dezobişnuim să vorbim de ereditate în sensul în care o fac ştiințele grosiere ale naturii, dar ne îndreptăm privirea şi în celelalte direcții, vedem ce trăieşte în acțiunea copilului. În acțiunea şi în gândirea copilului trăieşte Soarele. Dar tot Soarele străluceşte spre noi, desigur, şi de la o piatră, căci piatra nu are forțe de lumină, ea numai reflectă spre noi lumina solară. Naturalistul admite acest lucru, dar acesta e lucrul cel mai neînsemnat, cel mai abstract, dragii mei prieteni. Între şapte şi paisprezece ani, copilul radiază spre noi forțele solare. Aşa cum despre piatră putem spune că lumina care vine de la ea este lumina reflectată a Soarelui, putem desemna ceea ce face copilul în a doua sa perioadă de viață drept Soare. Soarele nu se află doar acolo unde apare concentrat. Această concepție a fizicii, că Soarele se află doar *aici* (planşa 5, stânga) seamănă cu părerea unui om care vede într-un castron o supă şi în mijloc un ochi de grăsime şi confundă ochiul de grăsime cu supa. Da, concepțiile noastre din fizică sunt adeseori foarte copilăreşti, iar când le dezvăluim aşa cum sunt, oamenii râd. Putem râde în fața acestei realități. Căci este, într-adevăr, foarte rizibil ceea ce considerăm noi astăzi ştiință. Când luăm ochiul de grăsime drept supă e acelaşi lucru ca atunci când luăm Soarele de acolo, de sus, drept ochiul de grăsime al luminii solare, în timp ce lumina solară, la fel ca supa, umple întreaga lume.

Cu aceasta ni se deschid apoi ochii pentru a privi în profunzime legătura care există, la rândul ei, între forțele lunare şi forțele de reproducere. Căci forțele de reproducere plăsmuiesc şi ele acum, treptat, acest al doilea corp propriu care se dezvoltă între şapte şi paisprezece ani şi care e gata în

momentul când începe pubertatea. Astfel încât ceea ce integrează omul ființei sale ca forțe de reproducere constituie o influență lunară. Forțele de reproducere au legătură, prin excelență, cu influențele lunare, sunt rezultate ale influențelor lunare.

Ei bine, omul ajunge să-şi plăsmuiască al treilea corp propriu – al patrulea, considerând lucrurile din punct de vedere exterior –, de la pubertate până la începutul anilor vârstei de douăzeci de ani. Perioadele de timp pentru anii ce urmează nu mai sunt atât de strict delimitate cum sunt perioada schimbării dinților şi perioada pubertății. Tot mai multă substanță rămâne neeliminată, se densifică în om, devine un fel de schelărie permanentă. Într-adevăr, cu timpul, multe rămân în om ca schelărie permanentă. Pe măsură ce omul îmbătrâneşte, din oase este eliminată şi reînnoită tot mai puțină materie. Şi în restul organismului, anumite părți au nevoie de mai mult timp pentru eliminare decât altele şi este evident că, în privința dinților, e valabilă, pur şi simplu, afirmația: Dacă i-am primit pentru a doua oară, dacă îi mai avem sau nu mai târziu, în această privință depindem de rezistența lor, aşa cum în cazul unui cuțit lucrurile depind de rezistența cuțitului. Cuțitul nu îşi poate regenera materia. În esență, nici dinții nu se mai pot regenera. Desigur, totul e în schimbare, există regenerare, dar se trece la stadiul în care nu se mai poate regenera, şi astfel ei sunt acel element care efectuează mult mai lent procesul vital decât restul ființei, mult mai lent, în ceea ce priveşte intensitatea, şi de aceea, invers, se strică mai repede, înainte ca celelalte părți ale naturii umane, care se pot regenera mereu, să se poată strica. Dar dacă dinții ar fi supuşi aceloraşi legi ca alte părți ale naturii umane, nu ar putea exista medici stomatologi. Dar dacă celelalte părți ale naturii umane ar fi supuse aceloraşi legi ca şi dinții, am muri cu toții foarte tineri în cadrul civilizației noastre moderne. Şi probabil că această parte a Elveției despre care se spune că aici stomatologii au foarte mult de lucru pentru că dinții se strică atât de uşor, nu ar fi atât de populată, pentru că ar fi considerată un loc cu mortalitate prematură. Aşa se leagă lucrurile între ele.

Ei bine, dvs. vedeți, în primii şapte ani de viață, omul lucrează, aşadar, în interiorul său cu forțele Soarelui, în următorii şapte ani cu forțele Lunii. Forța solară rămâne, dar se amestecă şi forțele lunare. În a treia perioadă de şapte ani, de la pubertate până pe la vârsta de douăzeci de ani, în entitatea umană sunt integrate şi forțele mult mai fine ale restului planetelor din sistemul solar. Acum în entitatea umană îşi fac apariția, în procesul creşterii, celelalte forțe planetare şi, pentru că acestea acționează asupra omului mai slab, mult mai slab decât Soarele şi Luna, şi lucrurile pe care şi le asimilează atunci omul sunt mult mai puțin perceptibile în exterior. Nu mai observăm atât de puternic cum, la începutul vârstei de douăzeci de ani – în timp ce între paisprezece şi douăzeci şi unu de ani forțele planetare încă mai au, în general, de lucru în profunzimile trupului uman –, nu mai observăm cum, pe la douăzeci de ani, aceste forțe încep să acționeze în domeniul spiritual-sufletesc. Forțele planetare sunt forțele care încep să acționeze acum în domeniul spiritual-sufletesc, iar cel care are capacitatea de a înțelege îl va privi acum pe om în aşa fel încât va observa în această ciudată transformare prin care trece omul pe la douăzeci de ani: până acum, din faptele omului vorbeau numai Soarele şi Luna, acum forțele planetare modifică aceste influențe solare şi lunare. Procedura grosieră, modul grosier de a observa al oamenilor, a dezvoltat prea puțin un simț pentru a sesiza această transformare, totuşi, ea este prezentă.

Vedeți dvs., este foarte adevărat că pentru cel care îl priveşte pe om sub aspectul sănătății şi al bolii este necesară cunoaşterea acestor corelații. Căci ce ştim noi, propriu-zis, despre un om, la vârsta sa de unsprezece sau de doisprezece ani, să spunem, dacă nu ştim că în el acționează forțele lunare?

Ei bine, dar în interior se va ivi acum întrebarea: Şi cum e mai departe? Mai târziu, chiar dacă părțile care se regenerează devin tot mai neînsemnate, el trebuie să reînnoiască şi mai târziu anumite lucruri. Vedeți dvs., până la douăzeci şi unu, douăzeci şi doi de ani, în dezvoltarea

omului acționează succesiv Soarele, Luna, sistemul planetar. Apoi acționează, până la vârsta de douăzeci şi opt de ani, şi constelațiile stelelor fixe; acest lucru se sustrage deja foarte mult observației. Numai pe baza înțelepciunii misteriale poți vedea influența forțelor întregului cer al stelelor fixe asupra omului aflat între douăzeci de ani şi sfârşitul acestui deceniu de viață. Apoi, lumea devine dură. Ea nu mai vrea să intervină în dezvoltarea omului; lumea devine dură. Despre această relație specială a omului cu lumea la vârsta de douăzeci şi opt, douăzeci şi nouă de ani, când lumea devine dură, ştiința actuală nu mai ştie aproape nimic. Aristotel îl mai învăța pe Alexandru cel Mare acest lucru, prin faptul că îi spunea: Apoi ne izbim, ca om, de cerul de cristal; acesta este dur. – Prin aceasta, cerul de cristal, aflat dincolo de sfera stelelor fixe, îşi dobândeşte importanța sa, realitatea sa, pentru observația umană. Prin aceasta, începem să ne dăm seama că omul nu mai găseşte în Univers forțele de regenerare atunci când se apropie de sfârşitul anilor '20. Oare de ce nu murim la douăzeci şi opt de ani? Această lume care ne înconjoară ne lasă, propriu-zis, la douăzeci şi opt de ani, să murim. E adevărat, cel care vede legătura omului cu lumea, priveşte acum în mod conştient afară, în lume: O, lume, tu mă menții, propriu-zis, numai până la sfârşitul anilor '20! – Dar tocmai prin faptul că ne dăm seama de acest lucru începem să-l înțelegem pe om în adevărata lui entitate.

Căci ce se întâmplă acum cu el, când lumea îl părăseşte în ceea ce priveşte forțele plăsmuitoare pe care şi le formează? Ce se întâmplă acum? În momentul remarcabil când, la douăzeci şi opt de ani, omul începe să arate în mod clar că vechile forțe de creştere au decăzut cu totul, se întâmplă următorul lucru. Unii oameni încep deja de pe-acum să scadă; alții îşi mențin şi pe mai departe forțele de creştere care evoluează în continuare. Dar *Goethe* însuşi devenise mai mic, când s-a măsurat cu de-amănuntul în momentul în care a început să lucreze din nou la continuarea părții a II-a a lui "Faust". El s-a măsurat atunci. Dar el intrase deja mai devreme în declin. Vedeți dvs., din momentul în care lumea ne părăseşte, trebuie să avem noi înşine grijă de propria noastră regenerare, pe baza forțelor asimilate până acum. Acum, fireşte, pentru că părțile care trebuie să fie regenerate devin tot mai puține, noi nu putem lucra la învelişul nostru trupesc în aceeaşi măsură grandioasă în care lucrează copilul până la schimbarea dinților, când îşi plăsmuieşte după model primul său corp propriu. Dar noi am adunat în noi multe forțe, forțe de la Soare şi Lună şi stele, pe care le folosim, le purtăm în noi, atunci când, la douăzeci şi opt de ani, începem să avem singuri grijă de regenerarea corpului nostru fizic-material. Acum noi devenim, în ceea ce priveşte entitatea umană, în forma ei, un om situat pe Pământ ca ființă de sine stătătoare. Dar prin aceasta omul, omul ca ființă în întregime de sine stătătoare pe Pământ, prin faptul că merge în întâmpinarea acestui moment şi că apoi îl depăşeşte din nou, prin aceasta omul are în timp un punct către care tinde, pe care îl depăşeşte, dezvoltându-se, asupra căruia am atras deja ieri atenția, sub un aspect absolut diferit (planşa 5, mijloc). Omul tinde, dacă îmi permiteți să desenez în acest fel, din copilăria sa, când îşi asimilează multe forțe cosmice, el tinde tot mai mult şi mai mult spre un punct aflat la sfârşitul anilor '20, când încetează să-şi mai asigure creşterea pe baza forțelor cosmice. Ceea ce face de aici înainte, o face prin forțele propriului său trup. Aici este un centru, un punct, când omul încetează să mai prelucreze în sine forțele cosmice, când el începe să-şi elaboreze forțele pe baza a ceea ce are în propriul său trup. Numai că în viața reală lucrurile nu sunt atât de strict delimitate cum le avem aici, în prezentarea lor schematică.

În viață, adeseori deja în fragedă copilărie, aş spune, există nişte efecte anticipate din propriul trup. Atunci noi observăm acest lucru din fenomenele patologice ale copilului, din fragilitatea oaselor, dar mai ales din depunerile de grăsime pretimpurii la copil; dar în dosul fenomenelor stă această relație. În fiecare clipă a vieții sale, omul tinde fie să se apropie de acest punct, fie să se îndepărteze de el. Vă dați uşor seama că acesta este un fel de punct zero, un fel de hypomochlion, un fel de punct zero în care noi ne situăm în timp între noi şi lume. Prin dinamica noastră interioară, noi avem mereu o tendință să ne apropiem sau să ne îndepărtăm de acest punct. Ceea ce are loc în om, prin faptul că el tinde să se apropie sau să se îndepărteze de acest punct zero,

este o tendință de a se apropia de un punct zero sau de a se îndepărta de un punct zero. Este ceva pe care îl facem îndreptându-ne spre un neant. Noi tindem spre ceva în care lumea a încetat să acționeze, în care omul nu acționează încă. Între acestea două există un fel de punct zero. Avem în noi ceva orientat spre un neant. Acest lucru face ca noi să fim nişte ființe libere, să avem responsabilitate. Acest lucru este întemeiat în constituția umană astfel încât noi să fim ființe responsabile, căci noi trecem printr-un punct zero când se face trecerea de la lume la noi, tot aşa cum brațul balanței trece, deplasându-se de la dreapta la stânga, de la stânga la dreapta, printr-un punct zero, care nu se supune legilor cărora le e supus restul balanței. Vă puteți gândi, dacă aveți o balanță (planşa 3, dreapta), că aici sunt valabile legile mecanicii pe care le învățați, că aici sunt valabile legile mecanicii şi acestea dau balanței o anumită configurație, fie în aşa fel încât brațul acesta se află sus, celălalt jos, fie invers. Acestea sunt legile balanței, ale pârghiei. Dar dacă luați acest punct – puteți muta balanța peste tot, restul configurației ei, dată de forțele mecanice, este peste tot aceeaşi, oriunde ați muta balanța –, punctul este liber; pe acesta îl puteți muta ca şi când nu ar fi unit cu o balanță, balanța rămâne absolut neatinsă de acest lucru. Astfel, dacă omul se sesizează pe sine, în trăire sufletească, în acel punct de care mai întâi tinde să se apropie, de care pe urmă tinde să se depărteze, tot astfel mai întâi acționează lumea, dar apoi el este cel care acționează, omul. În acest punct nu acționează nimic. Dar în tendința de apropiere sau de îndepărtare se poate manifesta acel element din om care nu e determinat nici de natură şi nici de lume, unde este situat un centru al balanței, aici e punctul de origine al libertății lui. Atunci înțelegem responsabilitatea.

Aşadar, dacă la un om de treizeci şi cinci de ani vrem să putem stabili în mod obiectiv, şi nu pur diletant, în necunoştință de cauză, gradul responsabilității lui, trebuie să ne întrebăm: Oare în cazul său este vorba de un ecou, acționând excesiv, al unei evoluții anormale până la punctul de la sfârşitul anilor '20, oare acest punct e mai mult sau mai puțin deplasat spre tinerețe sau e mai mult deplasat spre bătrânețe? – Omul are o deplină responsabilitate atunci când acest punct este normal, când putem aprecia întreaga viață umană în aşa fel încât, după manifestările omului, să putem spune că acest punct este normal. Dacă acest punct este deplasat prea mult înapoi spre tinerețe, aşadar, dacă lumea încetează prea devreme să acționeze asupra omului, atunci acest om trebuie examinat pentru a se vedea dacă nu ajunge cu uşurință, chiar dacă în mică măsură, să sufere de idei obsesive, dacă nu poate fi uşor influențat sufleteşte, astfel încât să nu i se poată atribui deplina responsabilitate pentru faptele sale.

Dacă acest punct e situat prea târziu, va trebui să ne întrebăm dacă omul nu e împiedicat de natura sa interioară să dezvolte libertatea plenară a sufletului, dacă nu e prea puternic determinat din fizic, şi din acest motiv iarăşi nu i poate atribui deplina responsabilitate.

Dar medicul şi preotul sunt în mod real chemați să aprecieze lucrurile în mod mai subtil, ei trebuie să ştie că dezvoltarea omului poate fi apreciată în acest fel, că putem spune cu aproximație – vom intra mai departe în detaliile acestei probleme, fiindcă de medicina pastorală ține şi o adâncă ştiință a fizionomiei –, din statura lui, dacă el trăieşte în echilibru, dacă se poate spune că la el hypomochlionul vieții e acolo unde trebuie, aşadar, la momentul potrivit, sau e situat prea devreme sau prea târziu.

Acestea sunt lucruri care în vechea înțelepciune misterială erau considerate foarte importante în aprecierea vieții, sunt lucruri care au fost uitate, dar care trebuie să fie integrate din nou în antropologie, dacă e ca această antropologie să influențeze într-un sens vast şi dacă vrea să acționeze în sens just din punct de vedere medical şi pastoral.

Mâine vom merge mai departe.

CONFERINȚA A CINCEA

Dornach, 12 septembrie 1924

Dragii mei prieteni! E vorba acum de nişte cunoştinţe pe care ni le-am dobândit, pe de o parte, prin studierea unor oameni care, fără a avea în mod direct o intuiţie, se dezvoltă până la perceperea lumii spirituale şi prin aceasta prezintă în întreaga lor manifestare de viaţă nişte stări pe care medicul uşor le-ar trece în categoria patologicului, dar care, totuşi, sunt, în fond, cu totul altceva decât simple stări patologice. Deja pentru că, aşa cum am văzut, patologicul rămâne în status nascendi şi există o permanentă posibilitate de vindecare venind din spiritual, aşa cum e cazul cu asemenea personalităţi cum este *Sfânta Tereza*, de asemenea, cu *Mechthild von Magdeburg* [Nota 4], dar şi cu unii bărbaţi vizionari.

Dacă cercetăm aceste stări, avem de-a face, în primul stadiu, cu o ieşire a organizării Eului din întreaga organizare umană. Apoi organizarea Eului atrage foarte mult spre sine corpul astral şi îl izolează, într-un anumit sens, în stare de veghe, de organizarea eterică şi de cea fizică. Ce ia naştere prin aceasta? Puteţi uşor înţelege, dragii mei prieteni, că prin aceasta omul cade într-un fel de stare de vis. Dacă studiem din punct de vedere spiritual-ştiinţific acea manifestare a omului care ia naştere prin faptul că Eul atrage la sine corpul astral, că nu îl lasă să intre cu totul în corpurile eteric şi fizic, ia naştere un fel de stare de vis. Dar, prin faptul că printr-o consistenţă specială dobândită prin karma, aşa cum am subliniat, Eul şi corpul astral sunt puternice, în starea de vis este introdusă o receptivitate pentru perceperea lumii spirituale. Aceasta e starea în care omul respectiv are sentimentul prezenţei unor entităţi ale lumii spirituale.

Ei bine, noi putem căuta starea opusă, starea polar opusă. Această stare polar opusă apare atunci când corpul astral atrage prea mult în interior organizarea Eului, care, în acest caz, e prea slabă. Atunci, în stare de veghe nu apare o iluminare, ca la vizionarii de felul Sfintei Tereza, ci dimpotrivă, în starea de veghe apare o estompare, o întunecare a conştienţei. Apare o estompare până la starea de vis.

Vedeţi dvs., asemenea oameni, care sunt într-o asemenea stare, nu pot fi cunoscuţi în felul descris mai înainte. Când e vorba de asemenea oameni care ajung până la nişte stări culminante, ca Sfânta Tereza sau Mechthild von Magdeburg, dar şi de asemenea oameni, numeroşi, mult mai numeroşi decât se crede, care au sentimentul prezenţei unui element spiritual, noi învăţăm să cunoaştem cel mai bine asemenea personalităţi, dacă ne-am dezvoltat pentru aceasta premisa necesară sau facultăţile corespunzătoare, prin faptul că le punem să ne povestească stările lor. Ele vorbesc – iertaţi-mă că o spun aşa – mult mai interesant decât filistinii obişnuiţi ai zilei. Relatările lor sunt mult mai interesante, şi aceste personalităţi povestesc, înainte de toate, lucruri pe care nu le putem avea în viaţa de toate zilele. Aşadar, aceşti oameni sunt, fără îndoială, interesanţi, chiar dacă se află în primul stadiu. Învăţăm să-i cunoaştem prin faptul că îi punem să ne povestească.

Ceilalţi, la care corpul astral atrage în interior Eul, şi la aceştia rămâne şi ceva interesant, dacă îi lăsăm să ne povestească, numai că, pentru a-i înţelege pe primii, e nevoie mai mult de adâncirea sufletească a preotului. Ca să-i înţelegi pe ceilalţi, care adeseori sunt nu mai puţin interesanţi, adeseori chiar şi mai interesanţi decât vizionarii obişnuiţi, care nu ajung să-i înţeleagă pe cei din a doua categorie, e necesară, propriu-zis, sfera interioară de simţire a medicului, care cuprinde lumea cu o minte bine pusă la punct, cu o intuiţie suficient de cuprinzătoare. Fiindcă aici esenţialul este să înţelegi ce anume *nu* povestesc ei, fiindcă ceea ce povestesc nu are mare valoare. Esenţialul e să înţelegem cum relatează ei lucrurile şi cum se comportă, în aşa fel încât să putem aduce toate acestea în perspectiva justă în raport cu organizarea umană. Asemenea

personalități, dacă le întrebi ceva, prezintă un anumit grad de obtuzitate şi, de asemenea, neplăcerea de a răspunde. Ei încep apoi să vorbească despre altceva decât despre ceea ce conținea întrebarea. Dar dacă prindem ceea ce povestesc ei de la sine – există şi printre ei unii care ar vrea să flecărească tot timpul –, dacă prindem ceea ce spun ei de la sine, putem avea uneori sentimentul că aici există un izvor interior al vorbitului, care le dă şi un fel special de asociații de idei, cum nu se întâmplă la oamenii obişnuiți. Asemenea oameni îți povestesc, dacă îi laşi să-ți spună ce vor – nu trebuie să-i întrebi, ci doar să receptezi ceea ce povestesc ei ca din întâmplare –, asemenea oameni îți povestesc: Da, acum zece ani am fost odată la un țăran. Nevasta lui mi-a servit o cafea. Mi-a servit cafea într-o cană care avea pictați în exterior trandafiri roşii. Ea nu mi-a putut servi cafeaua imediat, fiindcă uitase zahărul în bucătărie şi a trebuit mai întâi să se ducă după el. Apoi uitase şi laptele. A trebuit să se ducă să-l aducă din pivniță şi pe urmă a turnat în cafea cam o optime de litru şi pe urmă a spus: eu am o cafea foarte bună; iar eu am spus: chiar aşa cred şi eu, femeie. – Şi continuă tot aşa; povesteşte amănunte care se referă la lucruri de mult trecute şi care intră în detaliile cele mai incredibile. Ajungi atunci la ideea: dacă aş avea şi eu o memorie atât de bună ca a lui. – Uităm cu totul că dacă am avea aşa o memorie bună ca a lui, am fi ca el. Ei bine, eu povestesc acum aceste lucruri în mod tipic şi le-am îngroşat puțin, pentru a evidenția tipicul. În cazul variantelor corespunzătoare mai uşoare care ne ies în cale în viață, mai ales medicului, veți găsi aici un punct de reper. Eu relatez lucrurile în mod exagerat, ca să vă dați seama despre ce este vorba .

Aşadar, când corpul astral atrage în interior organizarea Eului în acest fel, ia naştere un fel de forță care reproduce bucuros detalii reținute aproape automat în memorie, care e mereu gata să le reproducă, dar face abstracție de o anumită legătură logică, povesteşte lucrurile unul după altul, astfel încât nu-ți dai bine seama de ce persoana respectivă tocmai la un moment dat ajunge să spună una, în momentul următor alta. Se poate întâmpla ca persoana respectivă să povestească: Țăranca a ieşit afară şi a adus laptele; în timp ce ieşea, eu m-am uitat într-un colț al odăii şi acolo era o icoană a Fecioarei, aceeaşi pe care am văzut-o acum treizeci de ani într-o localitate, dar acolo nu mi s-a oferit cafea, ci o supă foarte bună. – Se poate întâmpla ca el să se abată cu totul de la firul celeilalte povestiri, se poate să revină la ea. Vedem, aşadar, nu e o memorie care acționează logic, ci una care acționează spațial-temporal, cu o extraordinară fidelitate şi cu o dorință automată de a se manifesta. O asemenea memorie are o astfel de persoană, o memorie la care, dacă aprofundăm şi mai mult lucrurile, remarcăm ceva foarte ciudat: remarcăm ce temei mai adânc are acest lucru. Observăm că acestei persoane îi fac plăcere anumite sonorități de cuvinte pe care şi le-a însuşit atunci când a trăit anumite lucruri. Şi acum observăm că îi face plăcere reproducă din nou aceste sonorități. Într-un cuvânt, observăm că e vorba de o întoarcere la limbaj, care e reținut pe bază de memorie, cu excluderea gândurilor – nu cu totala excludere a gândurilor, dar, totuşi, cu o anumită excludere a lor.

Pe de altă parte, observăm şi o schimbare a sferei volitive. Şi acesteia trebuie să-i acordăm, tot aşa, atenție, fiindcă prin aceasta se ajunge treptat la nişte stări patologice reale, care pot să apară atunci şi despre care va trebui să vorbim mai târziu. Observăm următorul lucru. Iarăşi trebuie să fim atenți, pentru că a ne apropia de asemenea oameni, a-i determina să ne asculte, să facă un lucru sau altul, pentru ca noi să putem vedea ceva la ei, acest lucru nu prea ajută, căci ei devin foarte încăpățânați, nu vor să asculte, să răspundă la întrebările pe care le punem, să facă un lucru sau altul. Dar dacă îi observăm cu ajutorul unui fel de anamneză exterioară, reunind fapte pe care le putem afla din ambianța sa ori pe altă cale, observăm că asemenea oameni primesc, într-o anumită perioadă a anului, de exemplu, nişte imbolduri de voință, că ei trebuie să hoinărească, să străbată un ținut. Adeseori e vorba de acelaşi ținut pe care ei vor să-l cutreiere într-un an, iar impulsul interior de voință acționează aici atât de puternic, încât, dacă apelăm la nişte criterii negative pentru a afla ce este cu ei, putem observa, de exemplu, următorul lucru. Luați un gurmand; există şi astfel de oameni, care au mare plăcere să mănânce. Îl putem reține în timpul

călătoriei sale punându-i în faţă nişte mâncăruri extraordinar de bune, care îi fac o plăcere imensă. Dar putem reuşi, cel mult, să-l facem să rămână o zi-două, dacă nu acesta este ţelul pe care a vrut să-l atingă în călătorie. El va deveni neliniştit. Putem vedea că el ar dori să aibă mâncarea cea mai bună, deoarece ştie că, dacă merge mai departe, la următoarea găzduire i se va da poate ceva groaznic, asta el o ştie foarte bine. Facultatea amintirii este la el în mod grandios dezvoltată. El devine neliniştit, vrea să plece, căci nu se adaptează, cu impulsurile lui de voinţă, la anumite împrejurări nemijlocit exterioare. Aşa cum, pe de o parte, el nu se acordă cu impresiile senzoriale nemijlocite, ci reproduce tot felul de lucruri pe baza tezaurului vorbirii, el nu se integrează, pe de altă parte, acolo unde are loc încadrarea sistemului său metabolic-locomotor şi de voinţă, în situaţia exterioară. El vrea să dea curs numai propriului său imbold de voinţă, care îl dirijează din interior într-un mod absolut precis. Vedem că el a pierdut toate acestea şi nu există decât într-o foarte mică măsură ceea ce depinde de organizarea Eului, pentru a-l uni pe om cu lumea exterioară. Simţurile lui se tocesc, imboldul lui de voinţă nu îl lasă să se încadreze în mod just în lume. El vrea să dea curs acestui imbold, ceea ce este tocmai consecinţa faptului că Eul este atras în jos, în corpul astral.

Vedeţi dvs., unor asemenea oameni, am putea spune, dacă înţelegerea noastră medicală ar colabora cu iubirea plină de dăruire a teologilor, li s-ar putea ajuta extraordinar de mult nu numai printr-o terapie de moment, ci în felul următor. Căci în cazul unor astfel de oameni avem de-a face cu un fapt absolut precis. Ca să aflăm acest fapt, studiem viaţa dintre schimbarea dinţilor şi pubertate a unor asemenea oameni. De regulă, dacă privim un asemenea om în mod grosier, nu vom remarca absolut nimic anormal. Poate vom fi chiar bucuroşi văzând ce precoci sunt aceşti oameni, ce deştepţi, ce teribil de deştepţi sunt, ce răspunsuri isteţe ne dau. Dar ar trebui să luăm seama tocmai la această însuşire de a da răspunsuri deştepte, între şapte şi paisprezece ani. Fiindcă asemenea oameni, care sunt hiperdeştepţi la această vârstă, preiau în mod anticipat, în a doua perioadă de viaţă, între schimbarea dinţilor şi pubertate, ceva prin care ar trebui să treacă abia în cursul dezvoltării lor după pubertate. Şi prin aceasta ia naştere situaţia descrisă adineaori. Corpul astral, care în mod normal trebuie să atragă în interior Eul abia după pubertate, pentru ca apoi, la începutul anilor '20, Eul să poată apărea în deplina lui înflorire, corpul astral atrage înăuntru organizarea Eului deja începând cu perioada schimbării dinţilor sau de la vârsta de nouă, zece, unsprezece ani, iar noi observăm această deşteptăciune anormală şi, în primă instanţă, ne bucurăm de ea. Dar când vin anii de mai târziu, vârsta de opzsprezece, nouăsprezece, douăzeci de ani, organizarea Eului e prea adânc cufundată în corpul astral. Şi atunci avem starea descrisă şi apar fenomenele pe care le-am descris. Şi acum esenţialul este că un asemenea om, care la vârsta caracterizată ne îngrijorează prin hiperdeşteptăciunea lui, trebuie tratat într-un anumit fel. Înainte de toate, apar acele situaţii – după ce am descris caracteristica, vom auzi şi unele sugestii pentru cele ce avem de făcut în particular – când medicul şi preotul trebuie să-i dea sfaturi pedagogului, pentru ca acesta să poată înţelege ce are de făcut, la rândul său, pentru vârsta amintită. Dar mai întâi aş dori să continuu caracterizarea. Acum trebuie să facem legătura între consideraţiile din ultimele zile.

Ei bine, dar se mai poate întâmpla şi acest lucru, ca acum corpul eteric să fie atras, la rândul său, prea puternic de complexul format din corpul astral şi Eu, se poate întâmpla ca, în stare de veghe, corpul astral şi Eul să se implanteze prea puternic în corpurile fizic şi eteric. Atunci iau naştere stările care, privite din interior, se prezintă în aşa fel încât astralul pătrunde prea mult în interiorul organelor, nu se poate uni în mod just cu organele. Aceasta e starea care, tot aşa, se manifestă ca un revers patologic al unei stări vizionare, cum apare aceasta, de exemplu, la Sfânta Tereza, tot astfel cum prima stare pe care am descris-o este un revers patologic al stării în care există sentimentul prezenţei unor entităţi spirituale. Avem, pe de o parte, o introducere a stării de somn treaz în conştienţa luminoasă. La personalităţile de felul celor descrise, avem contrariul: introducerea vieţii de vis în viaţa de veghe, cu aceste fenomene însoţitoare despre care am vorbit.

Pentru că aceasta este, de fapt, o stare de veghe, nu apar vise, ci apare o viață de vis activă, care se manifestă în acel fel de a vorbi la care ne-am referit şi în acea intimă întoarcere exagerată spre interior a impulsurilor de voință. Acesta este reversul patologic al visului; aici este prezentă o activitate, în locul pasivității care apare în starea de vis.

Acum avem cel de-al doilea aspect. Avem atragerea în interior, de către corpul eteric, a Eului şi a organizării astrale. Omul se implantează foarte puternic cu Eul şi corpul astral şi corpul eteric în organizarea fizică, dar această organizare fizică nu poate primi lucrurile în diferite organe. Rămâne o astralitate nefolosită în diferite organe. Apare reversul patologic a ceea ce am cunoscut drept al doilea stadiu la ceilalți, acel al doilea stadiu la care senzațiile sunt incitate, aş zice, din interior, când curentul merge din interior spre simțuri. Acum, în cazul contrar, el merge spre interior, spre organe, ia în stăpânire organizarea, apar acele stări care apar întotdeauna când avem un organ fizic sau un organ eteric şi acesta e scăldat în valurile corpului astral, ale organizării Eului, iar acestea nu se pot uni în aşa fel încât să se poată vorbi de o unire saturată a corpului fizic cu corpurile eteric şi astral. În organe există un rest din componentele superioare corespunzătoare organelor. Ceea ce se revarsă de obicei în viziunea asemănătoare impresiei senzoriale, în viziunea de coloratură senzorială, care poate fi o revelare a lumii superioare, se revarsă acum spre interior, vrea să cuprindă organul. În loc să capteze mai mult din exterior spiritualul şi nu ceva sensibil, se revarsă spre interior, cuprinde organul, se manifestă prin convulsii, prin toate acele forme care apar în epilepsia propriu-zisă sau mascată, se manifestă prin faptul că organizarea Eului şi cea astrală se implantează prea puternic în organizarea fizică, şi aceasta forțează şi corpul eteric să se unească atunci cu ele. Vedem prea bine posibilitatea ca prima stare pe care am descris-o să evolueze spre a doua şi adeseori chiar se întâmplă în viață, lucru care ar trebui împiedicat prin răspândirea unei autentice medicine pastorale. Nu observăm prima stare, o găsim interesantă. Observăm abia a doua stare, când apare, în care se manifestă convulsiile, fenomenele epileptice, dar în care nu se mai manifestă hipertrofia memoriei în detalii, nici hipertrofia imboldurilor interioare de voință, ci, prin faptul că organizarea astrală şi organizarea Eului sunt împinse spre interior, prin faptul că organizarea astrală nu se adaptează anumitor forme de organe, intervine acum stingerea amintirii. În loc ca amintirea, aşa cum se întâmpla în starea anterioară, să se ataşeze de detalii, doar că atunci detaliile nu erau guvernate de logică, ci exista un curent al amintirii care curgea mereu, desfăşurându-se în asociații arbitrare de idei, acum vedem amintirea întreruptă; porțiuni întregi nu mai revin în memorie (planșa 6). Aceasta poate merge atât de departe, încât un asemenea pacient să prezinte ceva ca şi cum ar avea două feluri de conştiență. Amintirea se ataşează, de exemplu: de organele superioare – căci în amintire, în memorie e angajat omul întreg –, se ataşează de organele superioare, nu are legătură cu organele inferioare, şi invers. În cealaltă parte a succesiunii ritmice – căci asemenea lucruri se pot succeda ritmic – e invers, organele superioare devin inactive în cadrul amintirii, organele inferioare devin active, şi la un asemenea om se desfăşoară unul lângă altul două curente de conştiență. Într-o stare de conştiență, el îşi aminteşte mereu tot ceea ce s-a desfăşurat în această stare de conştiență, în cealaltă, ce s-a petrecut în cadrul ei; dar el nu ştie niciodată, când se află într-una din aceste stări de conştiență, care a fost conținutul celeilalte stări. În această regiune vine apoi declinul.

Planşa 6

[măreşte imaginea]

Vedeți dvs., aici avem reversul, reversul patologic a cea ce la sfânt, hai să folosim această expresie, ca să avem un termen – medicina actuală nu are nici un termen pentru desemnarea acestei stări –, a ceea ce la sfânt a intervenit în stadiul al doilea. În jurul acestuia apare o lume, care este vizionară, dar are un conținut spiritual, el trăieşte afară, în lumea spirituală, are impresii interioare care provin din lumea spirituală. Celălalt, persoana patologică, pentru că în karma lui se manifestă o individualitate slabă, astfel încât el este atras de corporalitate, în locul viziunilor purtătoare de spiritual va avea stări convulsive, reprezentări discontinui ale conştienței, incoerență a vieții curente, şi aşa mai departe.

Dar se poate să apară şi o a treia stare. E vorba de acea stare când, ca urmare a împrejurărilor karmice, corpul fizic a devenit şi el mai slab, după cum întreg restul organizării a devenit, de asemenea slab, astfel încât forțele karmice anterioare nu pot acționa în suficientă măsură în corpul fizic. Vedeți dvs., la un asemenea om nu e vorba de faptul că organizarea Eului, organizarea astrală şi corpul eteric sunt atrase de corpul fizic, ci se întâmplă cu totul altceva. La un asemenea om se întâmplă ceea ce trebuie să descriu în felul următor.

Presupuneți că cineva e sensibilizat în direcția cealaltă, în direcția simțurilor, aşadar, în direcția organizării Eului; în cazul acesta, omul respectiv e hipersensibil la tot ceea ce se revarsă în el prin simțuri, culori vii, sunete vii. Dar la oamenii al căror corp fizic e slab, ca urmare a unor împrejurări karmice, se întâmplă tocmai contrariul. Aceşti oameni nu devin hipersensibili din interior spre exterior, ci devin insensibili în ceea ce priveşte corpul lor fizic, în schimb, ei primesc cu o intensitate uriaşă tot ce vine din cealaltă direcție, din direcția voinței, tot ceea ce se află în lumea fizică exterioară. Ei cad în prada forței greutății, a căldurii şi a frigului. Toate acestea acționează nu ca asupra unei ființe organice, ci ca asupra unei entități anorganice, acest lucru suprimă apoi manifestările corpului astral şi ale organizării Eului. Ei sunt ca răpiți de lume, nu se mai opun lumii exterioare cu intensitatea corespunzătoare, din cauza corpului fizic slab, ei sunt ca o parte a lumii exterioare, dar în sânul fizicului. Este reversul clar a ceea ce am descris drept al treilea stadiu în evoluția sfântului. Sfântul trece, prin durere, care pentru el se transformă în plăcere, la trăirea lumii spirituale în spiritualitatea ei pură. El numeşte acest lucru "odihna în Dumnezeu" sau "odihna în spirit". Cel care evoluează în felul pe care l-am descris, odihneşte în forțele oculte ascunse ale lumii fizice, de care însă el nu devine conştient, el nu ajunge la odihna în Dumnezeu, la odihna în spirit, el ajunge la odihna în forțele oculte ale lumii, tocmai în acele forțe cărora el trebuie să li se opună în mod independent, ca om. El dezvoltă reversul celei de-a treia stări a sfântului, reversul patologic, şi aceasta e starea idioției, în care omenescul e stins, în care omul odihneşte în natura exterioară, adică în forțele ascunse, dar nu se mai poate manifesta omeneşte, ci numai în ceea ce se petrece de la natură în om, în ceea ce constituie în om

continuarea proceselor exterioare ale naturii, a proceselor de vegetație: consumul hranei, prelucrarea ei, mişcarea în direcția în care dau impulsuri alimentele în prelucrarea lor internă, somnul complet treaz, dăruirea față de funcțile formei corporale, care însă nu sunt biruite de corpul fizic slab, ci rămân asemănătoare proceselor lumii exterioare, care, pentru că acționează în om, îi dau omului care e scos în afara lumii, fiind prea puternic ancorat în lumea fizică, nişte impulsuri asemănătoare celor umane.

Avem de-a face cu tot ceea ce reprezintă reversul patologic al odihnei în Dumnezeu. Avem de-a face cu "odihna în natură". Avem de-a face cu diversele stări paranoice, cu ceea ce în viața obişnuită numim stări ale idioției, în timp ce stările anterioare sunt mai mult acelea ale omului slab de minte.

Privim astfel în succesiunea în trepte, la sfânt, de la sentimentul prezenței unor entități ale lumii spirituale până departe, în stadiul al treilea, când se transpune el însuşi în lumea spirituală. Vedem astfel reversul patologic al insuficienței psihopatologice, pe care o putem urmări în primul stadiu. În mod cu totul special putem observa insuficiența psihopatologică când ea se manifestă în felul descris mai înainte: sub forma unei dorințe anormale de a hoinări, asociată cu memoria lipsită de logică. Vedem cum apoi aceasta trece în stadiile nebuniei, care însă în stadiul primar îl pot face pe om apt întru totul pentru anumite îndeletniciri ale vieții exterioare. Vedem apoi adeseori cum acest stadiu trece în cea de-a treia stare, care, de asemenea, poate fi prezentă de la bun început.

Vedem cum cea de-a doua stare poate foarte bine să aibă la bază, în esență, faptul că noi nu suntem în stare să ieşim în întâmpinarea anumitor stări dintre naştere şi schimbarea dinților. Dacă în această primă perioadă de viață copiii nu arată chiar o deşteptăciune hipertrofiată, dar manifestă o puternică sete de a învăța, care ar trebui să se manifeste abia după schimbarea dinților, într-un cuvânt, dacă acele însuşiri care, aşa cum am descris în conferințele pedagogice, se manifestă în mod normal în perioada dintre schimbarea dinților şi pubertate, apar în mod clar deja în prima perioadă, ar trebui să ne îngrijorăm foarte tare, ar trebui să reflectăm la nişte mijloace care să poată înlătura ceea ce acum este patologic, nişte mijloace sufleteşti, spirituale, fizice. Vom mai vorbi despre aceasta. Dar acesta e lucrul care trebuie studiat în legătură cu aceste fenomene, şi anume că în prima perioadă de viață, dintre naştere şi schimbarea dinților, nu ar trebui să se răsfrângă deja ceea ce e menit să iasă la suprafață abia în perioada a doua de viață, aşa cum v-am descris ieri.

Al treilea stadiu se poate instala, fireşte, în două feluri. În marea majoritate a cazurilor, omul aduce cu sine această situație drept karma sa, aşa cum ați văzut din descrierile mele. Din cauza celor trăite de el când îşi caută structura corpului eteric, înainte de a fi pătruns în corpul fizic, el intră deja într-o stare anormală. El îşi plăsmuieşte un corp eteric care peste tot nu vrea să intre, nu vrea să intre în inimă şi stomac aşa cum trebuie, ci vrea să le inunde, un corp eteric care introduce prea adânc în organe corpul astral şi organizarea Eului, şi vedem apărând deja la naştere, sau dezvoltându-se cel puțin curând după naştere, deformările fizionomice care ne pot îngrijora. Aceasta a primit denumirea de idioție congenitală. Dar aşa ceva nu există. Există doar o idioție karmică, având legătură cu întreaga situație de destin a omului. Şi la acest lucru ne vom referi mai exact, ca să înțelegeți şi faptul că o încarnare care se poate petrece într-un asemenea întuneric spiritual se poate intercala chiar în mod favorabil în karma omului, chiar dacă reprezintă o nenorocire în acea încarnare. Aici începe necesitatea de a privi lucrurile nu doar sub aspectul vieții pieritoare, ci sub specie aeterni sau sub aspectul vieții veşnice a omului. Aici apare acel lucru de care ar trebui să se pătrundă o compasiune plină de simțire şi devenită în acelaşi timp înțeleaptă.

Dar, pe de altă parte, stadiul al doilea pe care vi l-am descris poate foarte bine să treacă în cel de-al treilea, şi acest lucru se petrece atunci când în prima perioadă de viață a omului, între naştere şi schimbarea dinților, nu îşi trimite influențele doar epoca a doua, ci deja a treia, cea în care omul trebuie să primească în sine organizarea Eului. Dacă la patru, cinci ani, un copil ne întâmpină cu însuşiri care adeseori provoacă incitarea celor din jur, pentru că ei spun: Copilul acesta vorbeşte sau se poartă ca unul de douăzeci de ani – rău destul, dacă aşa este. Fiindcă, în acest caz, organizarea Eului se dezvoltă prea devreme, copleşeşte corpul fizic şi îl face slab. Atunci nu apar idioția condiționată karmic, ci idioția achiziționată în viață, care va putea fi compensată karmic doar mai târziu, dar idioția, ea apare în cursul vieții. Dacă ne îndreptăm privirea asupra vieții cu un simț plin de pricepere şi abordăm lucrurile din punctul de vedere al medicinei pastorale, vom putea învăța să stăpânim, pur şi simplu, această boală prin faptul că vom da educației copilului respectiv, în stadiul timpuriu, forma potrivită.

Dar cel care, prin chemarea lui interioară, este îndemnat să observe asemenea lucruri, ar trebui să le observe nu numai în măsura în care sunt fenomene individuale izolate – în acestea, bineînțeles că el trebuie să se poată adânci cu deosebită dragoste –, ci el trebuie să dezvolte şi o înțelegere a unor asemenea fenomene dacă devin generale. El trebuie să dezvolte o înțelegere pentru a vedea cum sunt provocate uneori asemenea lucruri.

Noi am văzut, dragii mei prieteni, că în pedagogia deceniilor anterioare au intrat nişte lucruri pe care, din punctul de vedere al unei pedagogii sănătoase cum se vrea pedagogia Waldorf, tocmai că trebuie să le combatem, lucruri care au devenit oamenilor extraordinar de dragi. Asupra acestui fapt trebuie atrasă atenția, în cadrul pedagogiei noastre Waldorf, uneori cu crudă asprime, asupra unor lucruri cum ar fi, de exemplu, aceste lucrări Fröbel, care, am spus acest lucru, nu sunt luate din viață, ci din intelect, care sunt efectuate în grădinițe înainte de schimbarea dinților, care nu sunt o imitare a vieții, ci construcții intelectuale, aşa cum sunt practicate. Aşa se întâmplă că în viața copilului între naştere şi schimbarea dinților sunt preluate anticipat nişte elemente care şi-ar avea locul abia în a doua perioadă de viață, între schimbarea dinților şi pubertate. Este provocat, pur şi simplu, acel fenomen care se manifestă în primele stadii ale patologicului, aşa cum am descris astăzi. Este provocată o stare maladivă uşoară, care adeseori încă nici nu e considerată patologică, oamenii preferă să nu o considere patologică, pentru că ei nu vor să se constate că toate sunt patologice, dar care, ca fenomen al culturii şi civilizației, trebuie pătruns şi înțeles. Nu trebuie să criticăm, pur şi simplu, dar trebuie să înțelegem cum stau lucrurile, ca să luăm atitudinea justă.

Cu ce avem de-a face? Avem de-a face cu o educație greşită în primii ani ai copilăriei. Al doilea stadiu de viață este introdus în mod anticipat în primul, se stimulează tot ceea ce produce o vorbire automată şi o voință din interior, fără adaptare la lumea înconjurătoare. Admiteți că aici avem puțin din ceea ce am descris drept primul stadiu patologic, o primă atingere, creat prin faptul că educația a fost greşită în direcția descrisă. Ce urmează? Dorința de hoinăreală, o sete care nu poate fi desemnată în întregime ca patologică, dar care posedă, totuşi, o anumită caracteristică, de a ține seama, la o anumită vârstă, numai de tine însuți, de a nu ține seama de lume: să lăsăm lumea exterioară, să colindăm, chef de hoinăreală! Acest lucru are legătură, fără îndoială, cu nişte fenomene ale epocii, care îşi au originea, dacă îmi permiteți să spun astfel, într-o educație patologică sau cel puțin într-o educație cu o primă atingere a patologicului. Observați acum acest lucru. Observați-i pe mulți dintre tinerii noştri – nu vreau să critic acest aspect, lucrurile sunt pe deplin îndreptățite –, ei sunt aici pentru că se unesc cu ceea ce se s-a întâmplat cu kali yuga [Nota 5], pentru că există o afinitate între acest mod uşor patologic de a fi şi ceea ce produce kali yuga. Toate aceste lucruri sunt legate între ele, dar trebuie să le studiem sub aceste două aspecte. Studiați acest lucru şi veți vedea cu uşurință primele semne a ceea ce am descris.

Acest lucru se exprimă cu claritate în cheful de hoinăreală, dar într-un stadiu extrem. Ascultaţi odată discuţiile lor, eşti disperat văzând ce puţin abordabili sunt pentru ceea ce le spui şi cum repetă la nesfârşit nişte detalii pe care le numesc “trăirea” lor, revenind iar şi iar la acelaşi lucru. Nu mă înţelegeţi greşit, nu vreau nicidecum să prezint acest lucru drept ceva care poate fi judecat în sens filistin, dar vreau să arăt că asemenea fenomene pot fi înţelese în adâncurile lor numai dacă acordăm toată atenţia acelui raport pe care vi l-am descris zilele acestea şi care constă în faptul că există întotdeauna o treaptă spre viaţa spirituală şi reversul polar al acesteia spre propriul trup. O nouă treaptă spre lumea spirituală, în cazul sfântului, o nouă treaptă mai adânc în trup, până la convulsiile şi epilepsia aceluia care va deveni un caz patologic, şi aşa mai departe. Aceasta este relaţia. Şi dacă vă gândiţi că deja şi în electricitatea exterioară şi în magnetismul exterior unul dintre poli este întotdeauna dependent de celălalt, veţi înţelege starea labilă care poate exista în viaţă între un pol şi celălalt, care însă nu poate fi sesizată cu această sensibilitate grosolană, aşa cum se întâmplă adeseori pe baza concepţiei materialiste despre lume, dar care poate fi sesizată cu acea subtilitate pe care ne-o dă conştienţa faptului că există opoziţii polare şi, totodată, atracţia pe care o exercită un pol asupra celuilalt, şi atunci ajungem să aflăm despre ce poate fi vorba într-un caz sau în celălalt. Numai astfel învăţăm să privim în străfundurile entităţii umane. De aici vom continua mâine.

CONFERINȚA A ŞASEA

Dornach, 13 septembrie 1924

Dragii mei prieteni! L-am studiat pe om în esență, deşi am lăsat ca şi celălalt aspect să-şi proiecteze lumina, în măsura în care acesta se dezvoltă în viața sa pământească, într-o direcție sau alta, ieşind din cadrul a ceea ce putem considera normal, mergând spre patologic, sau şi în cealaltă direcție, care îl pune într-o legătură cu o lume spirituală reală.

Vrem să încercăm astăzi să trecem dincolo de viața umană luată izolat, dincolo de viața omului în măsura în care aceasta reprezintă o viață pământească izolată, pentru a vedea mai întâi, printr-un exemplu mai mult sau mai puțin uşor de înțeles, cum şi în asemenea stări care, aş spune, se află într-o opoziție polară între starea de atingere cu lumea spirituală şi aceea de coborâre în corporalitate, în cele naturale, pentru a vedea cum se prezintă în cazul unor asemenea procese elementul care străbate viețile pământeşti repetate. Căci aşa stau lucrurile: medicul, dacă vrea să-şi exercite profesia, trebuie să se situeze în sânul lumii spirituale, trebuie să privească lumea sub aspect spiritual, dar nu numai în mod exterior sau intelectualist, ci cu întreaga inimă, cu întreaga sa ființă. Dar, deoarece ființa umană trece cu adevărat prin vieți pământeşti succesive, deoarece cauzele dintr-o viață pământească trec, pe cale spirituală, în cealaltă viață pământească, devenind active în om, karma nu trebuie să rămână pentru noi o frază, ci trebuie să înțelegem treptat şi felul în care trebuie să ne raportăm, ca terapeuți, față de karma. Pentru aceasta trebuie să-i înțelegem, înainte de toate, acțiunea în raport cu elementul patologic şi cu elementul vizionar.

Preotul, dacă vrea să aprofundeze în mod just fenomenele vieții şi să se îngrijească de sufletele încredințate lui, dacă vrea să fie un adevărat păstor sufletesc, are şi el nevoie să vadă importanța spiritualului pentru ceea ce ne întâmpină în viața fizic-pământească. Numai în acest caz va putea trata el oamenii de pe Pământ în mod just din punctul de vedere al spiritualului.

Aici ne sare imediat în ochi un anumit lucru, pe care astăzi, de pe pozițiile înalte, iluministe, l-am putea privi cu un anumit dispreț, dar, dacă am face-o, urmaşii noştri din secolele îndepărtate ne-ar plăti cu aceeaşi monedă. Căci ei ar face cu noi exact aşa cum face cu strămoşii săi omul situat astăzi pe tărâmul aşa-numitei culturi ştiințifice. Veți înțelege imediat la ce mă refer.

În privința concepției asupra bolilor, în decursul evoluției omenirii s-a produs o cotitură radicală, şi tocmai la sfârşitul secolului al 19-lea şi începutul secolului 20 această cotitură îți putea sări în ochi într-un mod deosebit. Întoarceți-vă cu câteva milenii în urmă în evoluția omenirii, la vremurile Vechiului Testament, veți găsi pretutindeni convingerea: boala vine de la păcat, boala îşi are cauza ei spirituală, în ultimă instanță, în păcat. Acest lucru era luat foarte în serios. Trebuia să existe undeva o rătăcire sau o greşeală spirituală, drept cauză propriu-zisă, atunci când apărea o îmbolnăvire fizică. Şi această concepție a mers mai departe. Această concepție a mers mai departe, astfel că s-a ajuns să se spună: Aici, într-un om unde se află la bază o greşeală sau o anumită rătăcire spirituală care provoacă la el fenomenul bolii, este conținută o spiritualitate elementară care nu trebuie să se afle în interiorul lui, el este, într-un fel, posedat. – Orice boală însemna o posedare cu spiritualitate ca urmare a unei rătăciri sau greşeli spirituale în vremurile vechi, şi terapia era organizată potrivit cu aceasta. Ea era organizată în aşa fel încât să se găsească mijloacele prin care să poată fi alungată iarăşi afară din om spiritualitatea elementară străină care intrase în el prin rătăcirea spirituală. Această concepție era radicală, şi anume că o boală nu poate fi înțeleasă dacă nu i se cunoaşte cauza maladivă.

Ei bine, examinați ceea ce a apărut în cadrul unei evoluții absolut consecvente şi care, în ultimul timp, înainte ca psihanaliza, psihologia analitică, să fi intervenit cu diletantismul ei într-un mod atât de îngrozitor, exprimând exact contrariul concepției care domnea înainte, spunea: Orice păcat îşi are cauza în boală. – Lumea era convinsă de acest lucru; dacă exista undeva vreun infractor, vreun păcătos, noțiunea de păcat fiind definită într-un mod destul de exterior conform codului de legi al statului, dacă exista undeva un infractor sau un păcătos, se căuta să se intre în posesia creierului său după moarte, a craniului său, pentru a se putea studia organizarea lui fizică. Şi exista convingerea că se vor găsi, cu siguranță, defectele, semnalmentele. Acestea au şi fost găsite, în multe privințe, şi s-au făcut nu puține progrese în acest sens. Oamenii cu o pregătire ştiințifică serioasă au ajuns la părerea că, dacă omul are o constituție organică desăvârşită, atunci el nu păcătuieşte. El păcătuieşte din cauză că undeva există un defect corporal: păcatul vine de la boală. Aşa merge evoluția. Ea nu merge în linie dreaptă, ea merge prin opoziții polare; şi tocmai oamenii care au ajuns la părerea din urmă – astăzi nu o mărturiseşte fiecare, totuşi, ea se află în substrat, în multe cazuri, chiar la cei care din punct de vedere exterior nu sunt situați cu totul pe acest tărâm –, aceşti oameni privesc cu tot dispreţul înapoi la acele vremuri în care se spunea: Boala vine de la păcat. Căci ei ştiu, conform opiniei lor, că e just acest lucru: păcatul vine de la boală. Tot aşa, ei ştiu că în bolnav se manifestă un anumit proces material pe care trebuie să-l combatem, să-l anulăm, să-l eliminăm, aşa cum înainte se urmărea alungarea din om a unei lumi spirituale elementare. Pentru cel care priveşte problema în mare, nu există, în esență, o deosebire, aşa cum, la urma urmei, dacă privim lucrurile sub aspect interior, nu există o deosebire prea mare între unele izvoare termale pe care medicina materialistă le consideră bune pentru tratament, şi Lourdes. Unul este sfințit de credința religioasă, celălalt de credința materialistă. Aceste lucruri trebuie privite, pur şi simplu, într-un mod lipsit de prejudecăți.

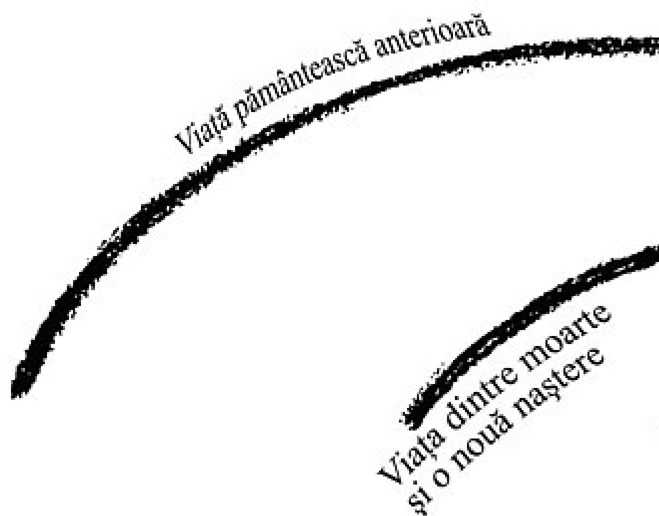
Dar dacă ne mişcăm în asemenea reprezentări, aş spune, mioape din punctul de vedere al gândirii, nu putem ajunge, totuşi, la legăturile reale. De aceea, astăzi aş vrea să vă relatez – şi, de fapt, ar trebui să se prezinte întotdeauna nişte situații concrete, când se vorbeşte despre asemenea lucruri –, aş vrea să vă relatez un caz concret, care vă poate clarifica nişte corelații mai înalte în problema sănătății omului. Vedeți dvs., în secolul al 19-lea trăia un om. Îl vom cunoaşte mai târziu, aşa cum a trăit el în secolul al 19-lea. Aş vrea să vă conduc mai întâi la una din încarnările lui anterioare – n-aş spune că la cea imediat precedentă –, care a fost decisivă pentru încarnarea sa din secolul al 19-lea, care a avut consecințele cele mai importante pentru încarnarea din secolul al 19-lea. El, acest om, era încarnat într-un ținut sudic al Orientului, în Asia, a trăit într-o ambianță umană unde oamenii iubeau extraordinar de mult animalele. Ştiți că învățăturile orientale au ceva extraordinar de cinstit în dragostea pentru animale, şi anume ele extind asupra animalelor ceea ce se numeşte dragostea pentru om şi lucruri. În vremurile vechi, pentru anumiți oameni din asemenea ținuturi era absolut firesc să iubească extraordinar de mult animalele şi să trateze foarte bine anumite animale. Omul la care mă refer, care a trăit într-o încarnare anterioară într-o ambianță unde aceasta era atitudinea față de animale, nu era un prieten al animalelor. El era acum, determinat, desigur, de alte încarnări trecute – pe acestea nu vrem să le cercetăm –, un om, în mijlocul unei populații iubitoare de animale, care trata extraordinar de rău anumite animale. Le chinuia deja ca băiat, le trata rău, le-a chinuit mai târziu, aplicând animalelor casei tot felul de chinuri, într-un cuvânt, el a devenit, în sensul larg al cuvântului, un chinuitor al animalelor. Această atitudine a provocat cea mai mare indignare în rândul oamenilor printre care trăia. Şi el trăit, de fapt, multe conflicte între dorința lui de a chinui animalele, de care nu se putea dezbăra, care exista în el ca un imbold interior – noi am spune astăzi, cu o coloratură materialistă: era vorba de o perversitate a voinței; între timp, el îşi însuşea, şi acesta a fost lucrul cel mai ciudat la el pe atunci, învățăturile spirituale pe care le avea populația din mediul lui, cu o extraordinară receptivitate, se putea transpune cu totul în ele, avea un simț fin pentru tot ceea ce învăța religia în acele timpuri. Dar a ajuns în conflictele cele mai îngrozitoare tocmai cu oamenii cei mai religioşi din jurul lui, din cauză că el chinuia animalele. El chinuia animalele pe care le avea în propria lui

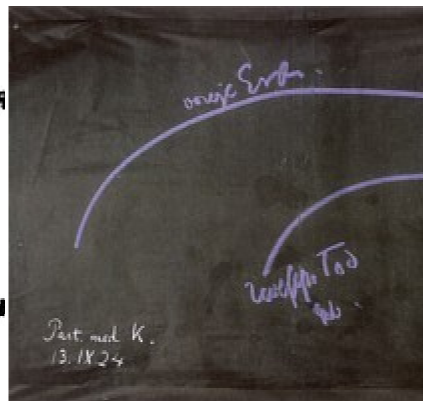
casă, mai întâi la părinți, mai târziu fiind el însuşi un fel de agricultor. Animalele, care îi erau ființele cele mai apropiate, pe care orientalii le tratează deosebit de bine, ca şi cum ar face parte din familie, pe acestea el le chinuia îngrozitor.

Ei bine, cum spuneam, nu ne vom opri la o încarnare intermediară, care ar putea intra în discuție, ea nu are prea mare importanță pentru viața următoare a acestui om. El a trăit iarăşi în epoca noastră, în secolul al 19-lea, în prima jumătate a secolului al 19-lea. În această încarnare, care aparține, aşadar, într-un sens mai larg, vremii noastre, el s-a născut ca om extraordinar de fricos, care, în frica lui, era nevoit să lege de sine animalele, şi anume câinii. S-ar pute spune că în această înclinație, iarăşi, nu cu totul normală, pentru animale, pe care el o dezvolta, exista ceva maladiv. Toate acestea au ajuns să aibă un caracter maladiv, prin faptul că el, propriu-zis, nu dezvoltase o iubire deosebită față de câini, ci sentimentul că el trebuie să-i aibă. Tocmai în caracterul relațiilor lui cu câinii vedem, în primul rând, ceva fantezist, aşa cum vom vedea imediat, dar, în al doilea rând, ceva în care e vizibilă de la bun început o constrângere karmică interioară. De altfel, în această încarnare el este un om extraordinar de înzestrat, care îşi aduce cu sine din acea veche încarnare tot ceea ce a trăit el, în mijlocul populației orientale, drept învățături spirituale şi religiozitate spirituală. Acestea devin la el nu numai sentiment şi simțire, ci devin practică de viață. În decursul vieții sale, el ajunge nu numai la nişte reprezentări fanteziste despre spiritual, ci ajunge la posibilitatea de a plăsmui poetic, în nişte imaginațiuni vizionare juste, care îi sunt date cu o forță elementară de la sine înțeleasă, ceea ce este prezent în mod fizic în viața umană şi unde intervin în permanență nişte entități spirituale, elementare. Acesta este un aspect. Astfel, noi vedem că el este poet, un poet excelent. El este nu numai un poet excelent, ci putem spune, desigur, că tocmai în domeniul dramatic el este acel poet pe care pe continent l-am compara cel mai bine cu Shakespeare. Este vorba de *Ferdinand Raimund* [Nota 6]. Raimund, cu trăsăturile sale extravagante, cu uriaşul său talent, care scrie creații dramatice, care arată că el a adus toate acestea dintr-o încarnare anterioară, posibilitatea de a plăsmui lucruri spirituale, de a le introduce în viața umană. Studiați puțin "Regele Alpilor şi duşmanul oamenilor" şi aşa mai departe, şi îl putem compara cu Shakespeare, chiar şi prin faptul că este, totodată, un actor important, ceea ce provine şi din faptul că el are tendința interioară de nestăvilit de a plăsmui pe scenă, pe baza spiritualului, trivialul şi netrivialul. El este un actor incomparabil, plin de bună dispoziție, pe scenă – în viață, cu totul sub influența celuilalt aspect, care îi vine din viața anterioară de la chinuirea animalelor. Atât de strâns se amestecă aici patologicul şi genialitatea, care îl mână, pe de o parte, să creeze şi să întruchipeze şi pe scenă, cu adevărată forță şi putere shakespeareană şi cu dramatism spiritual-sufletesc, patologicul, care îl mână, pe de altă parte, să introducă fantasticul până şi în viața exterioară. Ei bine, trebuie să studiem o trăsătură deosebită la această individualitate a lui Ferdinand Raimund.

Vedeți dvs., în chinuirea animalelor, care într-o încarnare anterioară era pentru el o nevoie, el resimțea un fel de voluptate, el făcea acest lucru cu plăcere, chinuia animalele din plăcere interioară. De aceea, în timpul încarnării pământeşti el nu a ajuns la conştiența faptului că acest lucru e ceva rău. Dar, după ce a trecut prin poarta morții, el a ajuns să-şi dea seama. Ei bine, ceea ce trăim trecând prin poarta morții şi mergând apoi mai departe, de la moarte la o nouă naştere, se exprimă, în primă instanță, într-un sens mai larg, în organizarea capului. Aici rezidă momentul, ceea ce aducem cu noi ca talent. El a adus cu sine talent din belşug. Dar aici se mai manifestă şi altceva, care iese la lumină în sistemul ritmic superior, în sistemul respirator. Căci omul, dacă vi-l reprezentați pe om în mod schematic, este construit astfel (vezi desenul): sistemul metabolismului şi al membrelor, sistemul ritmic, sistemul neuro-senzorial.

Plan
şa 7

[măreşte imaginea]

Atunci asupra sistemului neuro-senzorial acționează influențele a ceea ce vine din vieți pământeşti anterioare, asupra sistemului său ritmic ceea ce este între moarte şi o nouă naştere, iar ceea ce este pe Pământ acționează exclusiv asupra sistemului metabolismului şi al membrelor.

Ei bine, tot ceea ce a putut trăi această individualitate, care este acum Ferdinand Raimund, ca amarnică remuşcare, ca înțelegere care aduce lumină, zdrobitoare pentru suflet, după moartea din acea încarnare anterioară, în legătură cu dorința lui de a chinui animalele, toate acestea şi-au exercitat influențele în stările dintre moarte şi o nouă naştere şi i-au influențat sistemul ritmic. S-au manifestat în sistemul ritmic prin faptul că au acționat până în fizic. Căci în fizicul capului avem influențele-ecou ale vieții pământeşti trecute, în fizicul sistemului ritmic avem influența vieții dintre moarte şi o nouă naştere.

În embriologie puteți aproape atinge cu mâna acest adevăr, chiar şi din punct de vedere exterior fizic-sensibil. La această individualitate a lui Ferdinand Raimund vedem în sistemul lui respirator, în sistemul ritmic respirator, cum acționează întreaga remuşcare, înțelegerea amară care îl năpădeşte, atunci când, după acea viață pământească decisivă, a ieşit prin poarta morții. Şi prin aceasta el e determinat să dezvolte ceea ce trebuie să ducă la un fel de neregularitate a respirației, la o preluare redusă de oxigen, la o prea puternică impregnare cu acid carbonic, neregularități ale respirației care, privite sub raport fizic, provoacă toate acele stări de anxietate, dar care pot fi purtătoare ale unor entități elementare ale fricii. Tot ceea ce trăieşte în neregularitățile respiratorii, care nu lasă ca în procesul respirator să fie cantități potrivite de oxigen şi acid carbonic, atrage ființele elementare ale fricii. Acest lucru îl puteți urmări foarte bine în “Regele Alpilor şi duşmanul oamenilor”. Acest lucru era deosebit de bine dezvoltat la Ferdinand Raimund, el era, ca să zicem aşa, “predispus”, dacă vrem să folosim expresia erudită, să-şi facă din sistemul respirator purtătorul ființelor elementare ale fricii.

Asemenea ființe elementare ale fricii nu sunt însă numai ființe elementare ale fricii, ci, dacă aduci totodată cu tine, din alte vieți, ceea ce avea Ferdinand Raimund în cap drept concepții sufletesc-spirituale din viețile pământeşti trecute, care îi fac dramele atât de interesante, vedem că prin influența acestor demoni ai fricii, care vin pe această cale, karma se desfăşoară într-o direcție absolut precisă. Vedem în mod absolut clar cum aceşti demoni ai fricii tind cu putere să se

manifeste sub formă maladivă în sensul karmei. Ei se revarsă, aş spune, în imaginaţiunile pline de fantezie, în imaginaţiunile care ajung până la viziuni – căci la baza dramelor lui Raimund se află un element vizionar –, ei se revarsă în elementul vizionar şi fac prin aceasta ca omul să dezvolte şi în viaţă ceva fantastic. Şi în acest fel în karma este întreţesut un curent, care se manifestă printr-un talent de o uriaşă genialitate. Unul dintre curente se manifestă într-o creaţie artistică deosebită, celălalt curent se manifestă, în paralel, în viaţă, într-un fel de fantasmagorie, care însă nu se manifestă în exterior, pentru că zace în sistemul ritmic, care este pe jumătate interior, dar care în organele sale inferioare se manifestă iarăşi în aşa fel încât se extinde asupra vieţii exterioare, dar se repercutează iarăşi şi înspre interior, şi din această cauză individualitate sa genială a fost însoţită de o trăsătură cu adevărat patologică. Şi această trăsătură, această trăsătură patologică apărând sub forma unor demoni ai fricii, a devenit vehiculul pentru manifestarea karmei.

Putem citi în mod direct karma lui Ferdinand Raimund. Raimund e nevoit să ţină un câine. El e un fantezist. El face ce nu fac alţi oameni. Putem înţelege acest lucru, putem avea chiar simpatiile noastre pentru acest lucru. Căci putem spune, desigur, dragii mei prieteni, că avem mai multă simpatie decât pentru masa vreunui burghez ajuns consilier comercial la masa curţii regale, când percep că Raimund, pe baza unei toane fanteziste, se aşază lângă câinele său şi ia ceva din mâncarea câinelui, ca să o consume. Aşa ceva face Raimund. Priviţi felul cum intervine aici consecinţa karmică a faptului că a chinuit animalele în încarnarea trecută. Priviţi cum, pur şi simplu, acest fapt este transformat prin remuşcarea de după moarte, şi chinuirea de odinioară a animalelor duce la o ispăşire fantastică, dar această ispăşire fantastică are loc într-un mod şi mai aspru. Imediat după aceasta vin demonii fricii şi colaborează la realizarea karmei. Pe Ferdinand Raimund îl cuprinde ideea: câinele e turbat, eu am mâncat din mâncarea lui, m-am molipsit de turbare! – Ei bine, dvs. vedeţi cum Raimund e cu totul zdrobit. În timp ce pe scenă face uneori lucrurile cele mai geniale – în momentul când a ieşit din viaţă, e apucat de idei obsesive, apare sentimentul că s-a molipsit de turbare.

Apoi el întreprinde, de exemplu, o călătorie cu un prieten. Ei merg de la Viena la Salzburg; aici îl cuprinde această idee, că e molipsit de turbare, că trebuie să se întoarcă imediat la Viena, pentru a se trata. E o călătorie chinuitoare pentru el şi pentru prieten, dacă urmărim această călătorie. Vedem pretutindeni patologicul urmărind pas cu pas genialul. Ei bine, el este foarte bine tratat, Ferdinand Raimund, pentru că oamenii îl îndrăgesc extraordinar de mult. Cu timpul, se îndepărtează de această idee. Este, într-adevăr, ceva ca o vindecare cu ajutorul vieţii, al prietenilor, al tuturor lucrurilor bune care îi vin din diferite părţi, pe care el nu le acceptă bucuros, pentru că este şi rămâne un ipohondru, pentru că demonii fricii, când nu îl chinuiesc cu una, îl chinuiesc cu alta. Astfel pendulează el mereu între Raimund umoristul şi Raimund ipohondrul. Dar cel puţin a scăpat de această idee că ar fi turbat. Această idee a durat ani de zile. Dar el rămâne încătuşat de animale. Peste zece ani are iarăşi un câine, şi iată, pe când se joacă odată cu câinele, acesta îl muşcă acum cu adevărat. Reapare ideea – curios lucru, s-a şi constatat că câinele suferea de turbare, era însă ceva absolut minor –, Raimond e acolo, e muşcat de câine, are turbare! Raimond pleacă la Pottenstein, îşi trage un glonte în cap, care intră în fosa cerebrală posterioară şi se fixează foarte adânc. El nu poate fi operat; Raimund moare din cauza împuşcăturii cam peste trei zile. Vedeţi, de prima "idee nebunească", ca să spunem aşa, scapă, dar karma a acţionat mai departe.

E un caz în care karma se manifestă cu o acurateţe rară; căci, ia gândiţi-vă la următorul lucru: Din punct de vedere subiectiv, nu este întru totul o sinucidere, fiindcă Raimund nu este pe deplin responsabil, din punct de vedere subiectiv nu e chiar o sinucidere. Nici din punct de vedere obiectiv nu e o sinucidere deplină, fiindcă dacă pe atunci s-ar fi putut opera în acel loc, Raimund

ar fi fost salvat. Dar pe atunci nu se putea opera în acel loc, glonțul a trebuit să fie lăsat înăuntru şi aceasta a dus peste trei zile, la moarte. Nu este o pură sinucidere, nici sub aspect subiectiv, nici sub aspect obiectiv. Aşadar, nu putem spune că aici la karma se adaugă ceva din cauza sinuciderii. Karma nu se continuă, ea s-a epuizat cu ceea ce a trăit în această viață până la punctul final, până la felul cum s-a realizat intenția sinucigaşă. Dar vedem, efectiv, vizbil în mod clar, cum se manifestă influențele karmice din viața anterioară, acestea se manifestă în aşa fel încât noi putem spune, ei bine, că am văzut următorul lucru.

Am văzut că există oameni – ei sunt aici în virtutea unei predispoziții karmice deosebite, pe care am studiat-o numai în ceea ce priveşte viața pământească –, există oameni predispuşi să-şi aibă Eul lor, corpul lor astral, corpul lor eteric, fie imediat, fie treptat, în etape, în aşa fel încât ei să pătrundă pe cale vizionară în lumea spirituală: *Sfânta Tereza*, *Mechtbild von Magdeburg* şi mulți alții. Avem asemenea personalități, care prezintă o anomalie într-una din direcții, în direcția spiritualului. La cei care prezintă o asemenea anomalie în această direcție nu e nevoie să ne adâncim în detaliile karmei. Bineînțeles că e ceva de natură karmică. Dar nu e nevoie să ne adâncim în detaliile karmei. Pentru că înțelegem cazul în cadrul unei singure vieți pământeşti.

Tot aşa, pe de altă parte, situația pe care am studiat-o ieri. Vedem cum oamenii se dezvoltă anormal în direcția organismului lor fizic-eteric şi astfel se cufundă mai mult în corpul lor fizic şi devin atunci patologici, aşa cum v-am descris ieri, în trei etape. Aspectul patologic este prefigurat în karmă. Dar nu trebuie să mergem decât până la faptul general că la personalități cum este Sfânta Tereza individualitatea a devenit în alte vieți pământeşti trecute deosebit de puternică, pe când la psihopați sau la personalitățile patologice pe care le avem aici în vedere, individualitatea s-a dezvoltat foarte slab, de aceea componentele superioare sunt atrase de componentele inferioare ale ființei. Din nou, nu trebuie să mergem decât până la caracteristica generală a individualității, nu trebuie să examinăm karma în amănunt.

Ei bine, dar în Ferdinand Raimund noi avem o personalitate ciudată. Ea nu s-a dezvoltat numai în direcția vizionarismului, ci este prezentă, concomitent, şi cealaltă evoluție. E vorba de nişte opoziții polare, care în viață se ciocnesc necontenit. Amândouă aspectele se găsesc în personalitatea lui; patologicul şi genialitatea se întrepătrund tocmai în el, pe de o parte, în mod minunat, pe de altă parte, într-un mod groaznic. Atunci aici este nevoie să intrăm în detaliile concrete ale karmei. Aici trebuie să înțelegem, fără îndoială, cum acționează karma pentru a forma cei doi poli şi pentru a-i menține uneori separați, pentru a-i face uneori să interacționeze. În dramele lui Ferdinand Raimund veți găsi numeroase pasaje față de care vă puteți spune: Aici acționează viziunea sa spirituală, dar aici acționează, totodată, ceea ce vine de la demonii fricii. Vedeți uneori acest lucru în forma dramatică.

Dvs. vedeți, ajungem într-un mod absolut de la sine înțeles, dacă urmărim în acest fel nişte caractere umane, la nişte considerații karmice şi de aici trebuie să vedem ce unilateral sunt privite lucrurile dacă luăm, pe de o parte, teoria abstractă, care a existat în cadrul anumitor curente de civilizație ale Antichității: Boala vine de la păcat, în om acționează numai spiritualitatea anormală. Bineînțeles că lucrurile pot fi afirmate sub această formă abstractă, ele rămân teorii şi atunci când tratăm un om potrivit cu ele. Şi celălalt lucru este o unilateralitate abstractă, când spunem: Păcatul vine de la boală –, şi în viața umană trebuie să combatem nişte substanțe fizice, nişte procese fizice. Trebuie să abordăm aspectele concrete, aspectul concret al organizării umane, felul cum se raportează corpurile superioare unele față de altele, dacă sunt atrase unele de altele sau dacă se îndepărtează de cele inferioare, şi trebuie să putem vedea, în mod corespunzător, într-o asemenea interacțiune dintre genial şi patologic, cum e cazul la Raimund, acțiunea karmei. Căci, dacă ne însuşim o înțelegere pentru asemenea lucruri, vom găsi în viață

posibilitatea de a adăuga, la ceea ce realizăm în procesul fizic de vindecare, cuvântul, de acesta avem nevoie drept completare a procesului fizic de vindecare. Vom ajunge, fără îndoială, să nu vedem totul, în mod prezumțios, numai în procesul fizic de vindecare, ci să ştim că în anumite cazuri e necesar să adăugăm procesului vindecării aspectul moral. Acesta nu trebuie să constea în faptul că devenim nişte consolatori filistini şi că ne apropiem de bolnav cu tot felul de consolări filistine. De regulă, acestea au puțin efect, căci bolnavilor nu le prea place aşa ceva, lor nu le plac în mod deosebit consolările mătuşelor amatoare de ceai şi ale bunilor unchi fumători de pipă. Dar lor le place extraordinar de mult ceea ce se manifestă într-o comportare naturală, în "cum"-ul, nu în "ce"-ul felului de a vorbi. Dar în aşa ceva ne transpunem în mod absolut instinctiv, dacă suntem înclinați să ne situăm concepția despre lume şi înțelegerea vieții şi studierea vieții într-o asemenea lumină care e compatibilă cu contextele spirituale, aşa cum poate fi ea compatibilă atunci când putem lua absolut în serios nişte exemple cum este cel amintit adineaori.

Nu putem vedea, dragii mei prieteni, activitatea spirituală numai în tirade, numai în discursuri religioase de felul tiradelor, ci viața spirituală trebuie dezvoltată în contact cu realitățile. Căci numai dacă percepem viața spirituală în sânul realităților putem aplica perceperea vieții spirituale pentru a-i oferi omului tratamentul necesar. Atunci ea poate fi aplicată omului sănătos şi omului bolnav. Şi anume, dobândim un instinct pentru a sesiza orientarea unei anumite stări maladive, care se manifestă într-un fel sau altul. Vom vedea că putem aborda în acest fel şi îmbolnăvirile fizice, dar trebuie să ne croim mai întâi un drum pentru a vedea aceste lucruri şi în îmbolnăvirile fizice. Atunci veți vedea, atunci veți ajunge să înțelegeți aceste lucruri, dacă veți studia asemenea aspecte, care ar putea fi înmulțite prin tot felul de exemple. Este interesant să studiem din acest punct de vedere viața multor oameni, care au fost naturi de-a dreptul geniale, să o studiem nu de pe poziția unui mare filistin cum a fost *Lombroso*. Respingătoare în teoria lui Lambroso nu e marea sa genialitate, aceasta există, dar respingător e faptul că el este un mare filistin, că pe fiecare pagină citim o judecată filistină. Lucrurile stau, desigur, în aşa fel încât aici ştiința a creat, într-adevăr, un mare filistin. Dacă, într-adevăr, nu luați lucrurile de pe poziția unui mare filistin, ci le luați de pe poziția înțelegerii lumii, adică a vieții sensibil-spirituale, atunci, dacă e nevoie în profesia noastră interioară de consolare, dacă e nevoie să-i aducem bolnavului consolarea religiei sau sacramentul, vom oferi acest sacrament cu aura spirituală justă. Dar nu putem face acest lucru fără înțelegerea care trebuie să existe în substrat. Faptul că îi administrăm bolnavului împărtăşania pentru că s-a însănătoşit, ca să nu sufere din cauza însănătoşirii daune sufleteşti, faptul că îi administrăm împărtăşania în mod just, aceasta depinde de faptul că înțelegem sau nu asemenea lucruri.

Vedeți dvs., are, desigur, un sens – vom mai vorbi despre aceasta – faptul că în completarea procesului fizic de vindecare pentru anumiți oameni e necesară împărtăşania, când s-au vindecat, pentru ca ceea ce a fost în dezordine în karma să fie pus în ordine. Dar, dacă noi nu ştim acest lucru, nu îl putem introduce în aura sacramentului. Dar, pe de altă parte, şi medicul care înțelege aceste lucruri, care vede în boală karma în acțiune, care intervine, potrivit datoriei, în procesul de vindecare, trebuie să se poată transpune în aceste lucruri în mod just, dacă le înțelege cu întreaga ființă, potrivit concepției despre lume. Dar dacă medicul se ştie acționând cu tot sufletul său în om, o dată cu procesele karmice, atunci cu medicul, cu terapeutul, se va întâmpla ceva obiectiv. Atunci misiunea lui de terapeut va deveni cealaltă latură a serviciului divin, va dobândi o trăsătură religioasă şi el va învăța să se conceapă pe sine drept tovarăş al preotului, drept cel care stă alături de preoțime şi realizează cealaltă latură a serviciului divin; iar vindecarea devine serviciu divin. Cu ajutorul unei înțelegeri antroposofice juste, acele lucruri pe care concepția materialistă despre lume le-a pus în serviciul naturii, adică a făcut din ele un dans în jurul vițelului de aur, în sensul ebraic, aceste lucruri pot fi transformate din nou în serviciu divin. A transforma totul în viață, şi în artă, şi în religie, în serviciu divin, aceasta este ceea ce poate fi, la urma urmelor, misiunea medicinei pastorale celei mai cuprinzătoare care poate fi practicată în

cadrul mişcării antroposofice. Dar începutul trebuie să fie făcut prin faptul că, în primă instanță, această medicină pastorală este expusă aici, chiar şi numai sugerând lucrurile, pentru cei de la care trebuie să vină acțiunea pentru ambele aspecte ale adevăratului serviciu divin, pe baza unor substraturi spirituale.

De aceea, medicina pastorală este expusă, în primă instanță, pentru preoți şi medici, în cadrul mişcării antroposofice, iar aceştia vor găsi apoi posibilitatea de a o urmări mai departe cu cunoaşterea despre natură şi spirit, dar şi de a impregna cu aceasta tocmai acele tărâmuri ale vieții care se află în cadrul misiunii lor.

Despre acestea vom vorbi mâine mai departe.

CONFERINȚA A ȘAPTEA

Dornach, 14 septembrie 1924

Dragii mei prieteni! Dacă avem de-a face numai cu mijloacele pe care le oferă ştiinţa actuală – împotriva căreia, în ceea ce priveşte realizările ei proprii, nu avem nimic de obiectat, căci, în măsura în care ea poate pătrunde lucrurile cu metodele ei, ea pătrunde în mod minunat în ceea ce se poate obține pe această cale –, dacă avem de-a face numai cu aceste mijloace, nu putem ajunge, propriu-zis, la înțelegerea omului. Nu putem ajunge să înțelegem omul, pentru că în viața umană, așa cum este ea, elementul fizic-trupesc şi elementul sufletesc-spiritual sunt întrețesute între ele. În elementul fizic-trupesc al omului se continuă procesele pământeşti, procesele actuale pământeşti, de pe tot cuprinsul Pământului. Cu ajutorul ştiinței actuale, care lucrează relativ bine tocmai în ceea ce priveşte elementul extrauman, noi urmărim procesele fizico-chimice ale naturii exterioare, extraumane, şi uşor ne dăruim acestei reprezentări: Tot aşa cum se desfăşoară aceste procese chimice în laboratorul de fizică sau în cazul observării acelui fragment al lumii care e ambianța pământească nemijlocită, cam tot aşa, îşi imaginează unii, se continuă apoi aceste procese şi în interiorul omului. Descriem arderea exterioară drept unirea unei substanțe oarecare cu oxigenul, apoi, vorbind de activitatea internă a omului, continuăm în om aceste gânduri pe care ni le-am dobândit în acest fel, vorbind de ardere şi în interiorul omului, când, de fapt, ar trebui să ştim că nu există absolut nici o posibilitate pentru aceasta. Căci procesul din interiorul omului care poate fi descris ca similar cu o ardere se raportează la o ardere exterioară aşa cum se raportează ceva viu la ceva mort. Arderea exterioară e anorganică, arderea exterioară e lipsită de viață. În interior avem de-a face cu o ardere vie, cu o ardere devenită vie. Acest lucru are consecințe deosebite, importante, şi pentru restul ştiinței. Căci, vedeți dvs., arderea exterioară e supusă, în ceea ce priveşte substanța pe care o cuprinde, unor raporturi calorice, ca să spunem aşa, foarte precise. Potrivit cu ştiința noastră exterioară, noi ne putem imagina numai că rezultă o anumită temperatură a aprinderii, că pentru aceste raporturi exterioare există o căldură rezultată prin ardere. Acest proces nu poate să se continue câtuşi de puțin în acelaşi fel în organismul uman. La un anumit grad de temperatură, o anumită substanță se poate uni din punct de vedere exterior cu oxigenul, avem un produs de ardere. În interior, unirea nu e nevoie să se producă în condițiile aceleiaşi temperaturi, aici guvernează alte legi. Spun că acest lucru are o numită importanță pentru ştiința exterioară, căci în ştiința exterioară se formează ipoteze care par cât se poate de plauzibile. Din condițiile care există astăzi pe Pământ, se trag concluzii în legătură cu nişte stări anterioare. Vestitul fiziolog din Jena, *Preyer* [Nota 7], a făcut aşa ceva. Teoria obişnuită a lui Kant-Laplace i se părea prea stupidă, şi el s-a întors la anumite procese vii de ardere, de la care a pornit, după părerea lui, evoluția. Da, el şi-a reprezentat acest lucru, că acele procese trebuie să se fi desfăşurat la temperaturile la care se desfăşoară astăzi procesele de ardere corespunzătoare. Dar nu aşa stau lucrurile. Se poate merge, în primă instanță, de la nişte procese de ardere anorganice actuale la nişte procese similare celor existente în prezent în organismul uman, unde, la o temperatură considerabil mai joasă, iau naştere aceleaşi procese. Atunci s-ar obține şi pentru o reprezentare ipotetică a unei stări originare a Pământului cu totul altceva.

Aşadar, vedeți că reprezentările care dobândesc o largă răspândire au o importanță foarte precisă pentru întregul mod de a concepe imaginea despre lume. Într-un cuvânt, cu mijloacele pe care le furnizează ştiința actuală nu o putem scoate la capăt nici măcar pentru a înțelege lumea exterioară în desfăşurarea ei şi prezentul nemijlocit. Există imediat, bineînțeles, nişte dificultăți, dacă apare o anumită tendință. Eu pot vorbi, într-adevăr, despre aceste dificultăți, pentru că le-am trăit personal într-un mod extraordinar de intens.

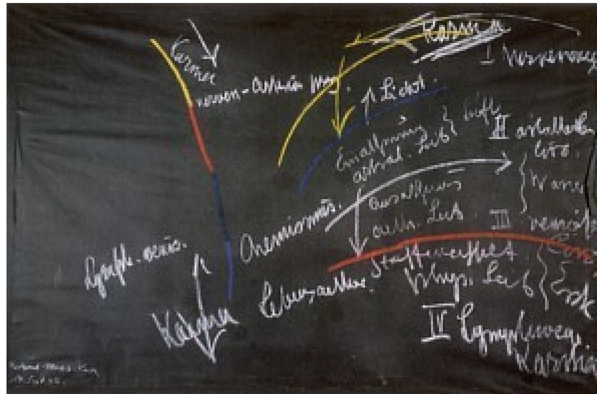
Vedeți dvs., mă puteți crede pe cuvânt, întreaga mea evoluție a fost străbătută ca de un fir roşu de un lucru – îl vedeți din descrierea ***Vieții mele*** -: cel mai mare respect în fața ştiințelor actuale ale naturii! Acest respect a fost mereu prezent. Nicăieri, în nici un punct, nu m-am putut hotărî să fac uz de o critică şi de o respingere în sens trivial, aşa cum uşor se întâmplă, împotriva a ceea ce există ca ştiințe ale naturii, fie în domeniul fenomenelor exterioare chimico-mecanico-fizice, fie în domeniul medicinei. Dar evoluția mi-a stat, totuşi, şi ca imagine spirituală în fața ochilor. Ei bine, există năzuința de a pune în acord adevărurile revelate pe cale spirituală, despre era atlanteană sau lemuriană, să spunem, sau despre ceva şi mai îndepărtat din trecut sau din viitor, cu ceea ce oferă ştiințele naturii. În privința a ceea ce spun ştiințele naturii cu privire la prezentul imediat, e dificil să se ajungă la un acord. În momentul în care ştiințele naturii încep să o ia razna şi să emită nişte ipoteze care merg dincolo de prezent, într-un trecut foarte îndepărtat, ajungi la cele mai grele conflicte, dacă vrei să pui de acord cele văzute pe cale spirituală cu ceea ce spun ştiințele naturii. De aceea ajungi la conflicte, tocmai când vrei să trăieşti în armonie cu ştiințele naturii, cu aceste ştiințe împotriva cărora ştiința spirituală nu vrea să se ridice cu nimic; căci doar nu vom fi fiind atât de lipsiți de judecată încât să obiectăm împotriva unor fapte reale. Dar cu atât mai mult ajungi în conflict cu concepțiile existente. Imediat ce savantul începe să vorbească: ei bine – imediat ce începe să scrie, propriu-zis, el deja o ia razna, şi atunci nu mai poți merge împreună cu el. Aici apare un conflict dificil, care trebuie recunoscut de cel care intră, într-un fel sau altul, în atingere cu ceea ce poate oferi ştiința actuală.

Căci, vedeți dvs., această ştiință nu îl poate aborda, pur şi simplu, pe om, pentru că omul e situat în lume şi sub raport sufletesc şi spiritual, şi în procesele sale nu se manifestă numai ceea ce studiem din punct de vedere exterior, până sus, la fenomenele aerodinamicii sau aeromecanicii sau ale teoriilor despre căldură, ci în fenomenele sale se manifestă, de exemplu, şi ceea ce intră în karma sa din vieți pământeşti trecute. Am văzut ieri cum am putut aproape pipăi cu mâinile acest lucru la un om ca *Ferdinand Raimund*. Lipseşte orice posibilitate de trecere de la un aspect la altul, dacă iei în considerare numai mijloacele ştiințelor actuale ale naturii. Ei bine, dar noi trebuie să ne înălțăm în aşa fel încât să facem ca procesele care se manifestă în mod exterior la om să fie captate, aş spune, de spiritual, să fie integrate spiritualului. Şi atunci o putem scoate foarte bine la capăt, tocmai dacă stăm bine ancorați în fiziologia procesului respirator, în fiziologia procesului circulator, în privința a ceea ce putem şti deja şi prin mijloacele ştiințelor actuale ale naturii, dacă încercăm să înțelegem, pornind tocmai de la procesul respirator şi circulator, cum se leagă viața fizică de spiritual.

Căci, vedeți dvs., dacă examinăm mai întâi procesul de inspirație al omului: acest proces de inspirație la om constă în faptul că omul preia în sine elementul aeriform exterior. Dar acest elementul aeriform exterior nu e ceva pur pasiv, care să fie aspirat de natura umană încheiată şi care să fie prelucrat mai departe în interiorul său în aşa fel încât procesul preluării de oxigen să se transforme într-un proces de producere a acidului carbonic, inspirația trecând astfel, pur şi simplu, în expirație, ci acest proces de inspirație se prezintă, în realitate, drept un creator permanent al entității umane. El colaborează în permanență la clădirea entității umane din exterior spre interior şi, în realitate, omul nu preia în sine doar oxigenul amorf, ci prin oxigenul pe care în mod eronat îl priveşte drept ceva amorf, omul îşi integrează nişte forțe dătătoare de formă, care corespund propriei sale ființe. Dacă avem probleme de respirație, în căile respiratorii s-a instalat, efectiv, o entitate elementară străină. Dar acest lucru se întâmplă în cazul procesului respirator anormal. În procesul respirator normal, dragii mei prieteni, se află în permanență un om în formare. Din Macrocosmos, în interiorul omului porneşte în permanență un proces de naştere umană în devenire, naşterea unui om aeriform. Întregul proces care are loc aici se află în sfera de activitate a corpului astral, astfel că trebuie să ne reprezentăm acest lucru astfel (planşa 8): Noi inspirăm, activitatea de inspirație e activată de către corpul astral. Întregul proces care are loc aici, care este o permanentă naştere a unui om, acest proces are loc în elementul aerului, în toate câte

conlucrează aeriform în om, astfel încât aici avem, prin procesul inspirator, o permanentă naştere umană în elementul aerian.

Planşa 8

[măreşte imaginea]

Dar, vedeţi dvs., noi şi expirăm. Noi expirăm şi, în esenţă, expirăm acid carbonic. Ca urmare a altor procese organice, acidul carbonic este adunat, am putea spune, pentru a fi expirat. Oamenii îşi reprezintă şi acest lucru ca pe un fel de proces de reacţie pasiv sau ceva similar. Nu există nici un fel de reprezentare clară cu privire la aceste lucruri. Se cercetează, pur şi simplu, ceea ce se poate cerceta, cu mijloace fizice, în această direcţie, dar nu se ajunge la nişte reprezentări clare. Dar, vedeţi dvs., această expiraţie este din nou activată, în ea nu e conţinut doar un proces pasiv, în ceea ce-l priveşte pe om, ci se manifestă o activitate, o activitate care este activitatea corpului eteric. Totul se petrece în elementul lichid, în acel element pe care cei vechi îl numeau apă, când tot ce era lichid era numit apă. Putem folosi în continuare expresia. Acestea se petrec în elementul apă.

Ei bine, aici ia naştere o întrebare importantă, care, fireşte, trebuie să vă stea tuturor pe limbă. Întrebarea: Ei bine, cum stau lucrurile în somn? Căci în timpul somnului, în primul rând, corpul eteric se află în interior, aşadar, pentru expiraţie nu avem nici un fel de îndoieli. Dar cum putem inspira în timpul somnului, de vreme ce corpul astral se află afară? – Ei, vedeţi dvs., de fapt, în timpul somnului iese afară numai partea microcosmică a corpului astral şi cu atât mai activ devine în timpul somnului astralul Macrocosmosului. În timpul somnului intră în om întreaga astralitate a Macrocosmosului, atunci activitatea respiratorie, care tocmai prin aceasta devine ceva diferit de activitatea respiratorie din starea de veghe, este reglementată de activitatea Macrocosmosului. Aşadar, vedeţi apărând aici o deosebire remarcabilă între inspiraţia din timpul stării de veghe şi inspiraţia din timpul somnului. Inspiraţia din timpul somnului este reglementată în om din exterior spre interior. Inspiraţia din timpul stării de veghe o reglementează omul însuşi, din interior spre exterior, prin corpul său astral, în timp ce în somn în locul acestuia intră în activitate astralitatea Cosmosului. Aveţi deja aici un punct de reper important, ca să ajungeţi la înţelegerea aspectului patologic. Cosmosul are această ciudăţenie, că, faţă de condiţiile pământeşti, cum trecem cu puţin dincolo de Pământ, el e sănătos. În apropierea Pământului există tot felul de procese, care se manifestă sub aspect climatic sau în alt fel, care pot face ca astralitatea Cosmosului să fie anormală. Tot aşa, din cauza altor procese, despre care vom mai vorbi, poate fi anormală astralitatea omului. Aici avem izvorul aspectului patologic pe un anumit tărâm, dar vedem izvorul aspectului patologic mergând până adânc în spiritualul-sufletesc, şi acesta este esenţialul.

Ei bine, să mergem mai departe. Procesul respirator este un proces relativ grosier. Noi inspirăm element aeriform, expirăm element aeriform. Întregul proces respirator are ceva grosier, dacă îl comparăm cu toate procesele care se tălăzuiesc atât în noi, cât şi în Macrocosmosul exterior, dacă îl comparăm cu procesele din fluctuația căldurii, din elementul căldură care se află în interiorul şi în afara omului. În interiorul omului există diferențe calorice, afară există diferențe calorice. Putem face abstracție de aer, apă, pământ, ne putem imagina numai aceste diferențe calorice. Pentru fizician, acest lucru nu are nici un sens, pentru că el consideră că diferențele calorice nu sunt decât stări ale materiei. Ştiința spirituală ştie că şi căldura este un element. Aşadar, putem vorbi de un element, putem spune că există ceva independent şi activ care este conținut în elementul căldură. Ei bine, la baza întregii vieți umane avem, opus procesului respirator, un proces mai fin de preluare efectuat prin procesul caloric. Şi putem spune: Dacă ajungem sus, până în zona pulmonară a omului – dar încercați să sesizați în mod profund interior ceea ce eu exprim în mod exterior grosier –, dacă ajungem sus, până în organizarea pulmonară, avem de-a face cu procesul grosier al respirației în elementul aer. Dar dacă ne înălțăm în zonele guvernate mai ales de cap, dar prezente sub o formă mai atenuată în întregul om, avem un proces respirator mai fin, care însă nu are loc în elementul aerian, ci în elementul caloric. Astfel că putem spune: Noi ajungem sus până la un proces mai fin, care constă dintr-o extraordinar de subtilă preluare de căldură din Macrocosmos, un proces prin care se inspiră căldură şi un proces prin care se expiră căldură. Dar lucrurile stau în aşa fel încât, dacă urmărim inspirația şi expirația mai grosieră, omul este în interacțiune cu lumea exterioară: inspirație – expirație, inspirație – expirație, interior – exterior, interior – exterior, aşa are loc procesul. Aici nu aşa stau lucrurile; aici avem, ce-i drept, direcția spre interior, dar nu avem direcția spre exterior în acelaşi sens ca la respirația obişnuită, ci expirația pătrunde în omul însuşi, devine proces intern. Ceea ce este expirat acum de sistemul neuro-senzotial se uneşte cu procesul inspirației, cu procesul inspirației realizat prin plămân. Astfel că avem în direcția sistemului neuro-senzorial un proces pe care îl putem desemna drept proces mai fin al respirației, şi care în inspirația sa e o adevărată preluare din exterior; dar de predat, ceea ce intră este predat nu iarăşi spre exterior, ci e transmis procesului respirator mai grosier, trece în inspirație, pe calea inspirației merge mai departe în organism.

Dar acum aveți ceva care vă poate face să spuneți: Căldura Macrocosmosului intră pe această cale, prin respirație, în organismul uman, dar nu numai căldura, ci căldura poartă în ea: lumină, chimism macrocosmic, vitalitate macrocosmică, viață macrocosmică. – Eter al luminii, eter chimic al Cosmosului, eter vital al Cosmosului, acestea sunt introduse, trec în organismul uman, pe calea procesului prin care inspirăm căldura. Elementul căldurii poartă ancorat în el lumina, poartă elementul chimic, introduce elementul vital în om, îl predă procesului inspirației. Tot ce e situat deasupra procesului respirator, şi care se prezintă ca un proces respirator mai subtil, dar şi ca un proces respirator metamorfozat, nu e studiat astăzi în adevăratul înțeles al cuvântului, acestea ies cu totul din sfera fiziologiei, numai că prin aceasta în fiziologie intră ceva care acționează pe urmă în ea ca un corp străin. Acesta e un punct în care nu o putem scoate la capăt deloc dacă pornim, pe de o parte, de la spiritual, pe de altă parte, de la natură. Atunci în fiziologie intră, ca un corp străin, fiziologia simțurilor, care se manifestă în mod diferențiat în văz, auz, senzație calorică. Sunt ca nişte mădulare, ca nişte vlăstare exterioare ale acestui proces, care inițial e preluare de căldură, încărcată cu lumină, chimism, vitalitate. Acestea se diferențiază o dată cu procesul senzorial. Ei bine, dar din procesul senzorial omul cunoaşte numai aspectul periferic, nu aspectul central, de aceea fiziologia simțurilor este pentru el ca un corp total străin. Fiziologia se bălăceşte în diferitele simțuri, apoi începe psihologul cu diletantismul său. Sunt construite ipoteze peste ipoteze. Bineînțeles, nu are cum să fie altfel, pentru că avem în fața noastră diferitele procese individuale absolut specifice ale văzului, auzului, dar nu vedem deloc în ansamblu legătura dintre ele, faptul că în interior ele se unesc. Nu vedem că toate acestea se unesc în preluarea de căldură, care poartă în sine lumină, chimism, vitalitate, pe care le aduce din Macrocosmos, şi atunci ajungem la respirație, şi va exista o adevărată fiziologie a simțurilor abia

atunci când specialistul în fiziologia simțurilor va putea spune: Ah, aici eu pornesc de la procesele, de la procesele fizico-fiziologice ale ochiului, intru în nerv, care se continuă spre interior, ajung treptat la căile respiratorii, apoi, din căile senzoriale, din căile intelectului, pătrund în respirație. – Vom înțelege cum a putut lua naştere cândva, în cadrul vieții de pe Pământ, yoga, abia atunci când vom lăsa puțin la o parte viața senzorială, care se desfăşoară la periferie. Ajungem în practica yoga acolo unde întregul proces trece în procesul inspirației, şi unde proiectăm ceea ce se află în dosul lui, în percepția senzorială, şi atunci ajungem în interiorul practicii yoga. Vedeți că în concepțiile despre lume mai vechi aşa ceva se ştia în mod practic instinctiv, iar ştiințele moderne ale naturii trebuie să stea pretutindeni în fața unor enigme, pentru că nu pot vedea faptele şi nici legăturile dintre ele. Ele vor să speculeze în zadar. Ele observă ochiul şi urechea; apoi încep să speculeze în zadar despre ceea ce se petrece, de fapt, în interior. Şi dacă îşi dau seama că ajung într-o fundătură, că, urmărind spre interior ceea ce speculează ei că se petrece în ochi şi ureche, ajung într-o fundătură, pentru că nu vor să sesizeze ca fapt real procesul respirator mai subtil despre care v-am vorbit, ele spun: Ei da, ceea ce se petrece în interior merge în paralel cu cele din exterior. Paralelism! – Procesele se desfăşoară simultan, aceasta este, bineînțeles, calea cea mai comodă.

Vedeți dvs., acesta este, de asemenea, lucrul care îi va da atât preotului, cât şi medicului, o poziție fermă în cadrul întregii agitații a vieții moderne de cunoaştere, căci el nu va mai trebui să respingă această viață de cunoaştere. Fiziologia simțurilor adună din toate părțile comori imense, dar cu aceste comori e ca şi cum ai aduce din toate părțile materialele de construcție cele mai minunate pentru o casă frumoasă. Aceste materiale sunt excelente. Ei bine, noi le adunăm pe toate la un loc, le punem unul peste altul şi formăm un zid mare, dar nu putem construi nici o casă. E imposibil să construieşti ceva. Adunăm tot ceea ce se petrece în simțuri, le aşezăm unele peste altele formând un zid mare şi nu ajungem să le prelucrăm, căci această prelucrare ar trebui să constea în a face să colaboreze cele din interiorul omului cu cele cercetate în planul exterior, în a urmări acum acest proces al respirației mai subtile care se desfăşoară în eteric şi în astral; atunci am începe să construim casa. Bineînțeles că am fi nişte nerozi dacă am putea acum construi casa şi am spune: trebuie să începem prin a înlătura acest zid făcut din cele mai bune materiale, care a fost adunat aici. Sigur că nu am face acest lucru. Ci dacă el se află aici, am începe să construim casa.

Tot aşa, ar fi absurd să facem ceea ce fac mulți oameni, care stau în mod diletant în fața lucrurilor, când ştiințele naturii sunt criticate, sunt respinse din temelii. Ele nu trebuie să fie respinse, trebuie să folosim materialele bucată cu bucată, ele sunt foarte utilizabile, putem obține ceva foarte frumos dacă folosim ceea ce ne furnizează astăzi fiziologia simțurilor, care, ca atare, este un asemenea zid. Şi astfel, puteți spune: Noi ne ridicăm privirile de la ceea ce se apropie aici, în respirație, ca neîncetată formare actuală a unui om, de procesul respirator mai subtil care are loc în elementul caloric, dar în care intervine întreaga lume eterică a Macrocosmosului. Aici ne înălțăm privirile, când ajungem la omul de sus.

Dar, pornind de la procesul respirator, putem privi şi spre omul de jos. Aşa cum, mergând în sus față de procesul inspirației, ajungem la ceva mai subtil, tot astfel, mergând în jos față de procesul expirației, ajungem la ceva mai grosier, şi trecem treptat, de la procesul care are loc în interior în formarea acidului carbonic, în jos, la procesul care are loc în cadrul digestiei. După cum în sus trebuie să unim procesul inspirației cu acest proces neuro-senzorial subtil, care trece în spiritual, în jos trebuie să unim procesul expirației cu procesul digestiv, acolo unde activitatea umană trece treptat în fizic, astfel că înspre partea de jos ajungem acolo unde prin corpul fizic se efectuează activitatea metabolică, o expirație modificată. Am putea spune că activitatea pe care expirația o lasă în urma ei în interior constituie metabolismul, aşa cum ceea ce preia respirația din

spiritualitatea neuro-senzorială trece în activitate interioară, tot astfel activitatea care rămâne de la expirație în interiorul omului este suma forțelor care formează metabolismul, care se petrece în elementul care în trecut era numit pământ, în tot ceea ce, în organismul uman, se leagă de starea solidă (planşa 8).

Dacă privim întregul proces într-un mod puțin şi mai intim, atunci avem în om, de fapt, un proces, împătrit. Avem procesul pe care l-am caracterizat mai sus, despre care putem spune că expirația sa intră, propriu-zis, în om. Ei bine, dacă luăm în considerare procesul, care trebuie cunoscut pe cale exterioară, al inspirației, trebuie să vedem în inspirație, totodată, o unire a ceea ce a fost inspirat cu ceea ce vine de sus în jos. Aici trebuie să exprimăm elementul diametral opus. Aici expirația lasă în urma ei forțele pentru metabolism. Expirația nu preia ceva, ci ea predă ceva. Avem, aşadar, o expirație interioară şi, în afară de aceasta, o inspirație interioară, şi apoi unirea acestei inspirații interioare cu ceea ce face corpul fizic, drept proces propriu-zis metabolic-digestiv.

Ei bine, dacă țineți seama de această împătrită diferențiere, se proiectează o lumină asupra omului; căci, în afară de aceasta, vi se arată următorul lucru (planşa 8): Aici, pe această cale, intră elementul caloric, care poartă în sine lumină, chimism, vitalitate, intră în interior, se uneşte cu respirația, dar nu predă respirației lumina, o păstrează; predă respirației umane chimismul şi vitalitatea. Aşadar, lumina rămâne deja aici şi îl umple pe om ca lumină interioară, devine activitate de gândire.

În desfăşurarea în continuare a acestui proces de inspirație şi expirație, este predat chimismul macrocosmic şi acesta devine în om chimism interior, care ia locul chimiei exterioare de laborator, care se manifestă în procesele pe care le avem în laboratorul exterior. În om există un chimism macrocosmic, care este depus în el când acest proces de respirație interior este continuat în aşa fel încât putem spune: Aici este depus chimism. – Iar eterul vieții merge până în intimitatea acestei interacțiuni dintre expirație şi metabolism, şi e preluat de către om. Astfel că, dacă urmăriți procesul de sus în jos, aveți: Lumina intrând pe căile eterului căldurii, stop! Acolo unde apare respirația, pentru lumină e stop, lumina se răspândeşte, nu mai e asimilată în continuare de organizarea omului, se poate răspândi ca lumină. Noi purtăm în interiorul nostru un organism de lumină ca pur organism de lumină, care gândeşte. Urmărim procesul până acolo unde inspirația se învecinează cu expirația, până acolo duce chimismul introdus în interior de procesul neuro-senzorial. Acum, chimismul stop! Chimism interior, avem un organism chimic în noi, care simte.

Să mergem acum şi mai departe în jos, acolo unde expirația lasă în urmă procesul digestiei, procesul metabolic. Acesta nu merge în interior până la procesul metabolic exterior în preluarea hranei, ci numai până la procesele interne ale metabolismului. Stop, cu eterul vieții. Eterul vieții formează, la rândul său, o organizare umană care voieşte. În acest fel iau naştere gândirea, simțirea şi voința.

Ei bine, noi putem urmări întregul proces în copia lui fizică. Să luăm tot ceea ce se află acolo sus: în interior se manifestă sub forma gândirii. Dar a devenit ceva foarte subtil. În dosul lui se află tot ceea ce v-am descris acum. Toate acestea au loc pe calea nervilor. Căile nervoase sunt conductele fizice exterioare pentru toate acestea.

Treceți acum la procesul următor. Aveți aici, în următorul proces: Preluare de către procesul respirator a acestui proces situat cel mai sus în om, şi acest lucru se petrece într-o proiecție fizic-sensibilă în procesul circulației arteriale. Căile circulației arteriale sunt al doilea fel de căi.

Ajungem la al treilea proces, care are loc între expiraţie şi digestie-metabolism. Acesta, la rândul său, îşi are căile lui, căile circulaţiei venoase. Ajungem la al treilea fel de căi, căile circulaţiei venoase.

Şi mergem mai departe. Ajungem şi mai departe în interiorul omului, şi trebuie să căutăm unde sunt aici căile, cum procesul căruia i se ia acum, din direcţia intrării, însăşi vitalitatea, trebuie să-şi furnizeze propria vitalitate din exterior, trebuie să şi-o ia de jos, din exterior. Avem aici proiecţia fizică a acestui proces în procesul limfatic şi în căile limfatice (planşa 8).

Vedeţi, dragii mei prieteni, acum aveţi relaţia dintre ceea ce se află în exterior şi ceea ce se află în interior. Multe se află în dosul a ceea ce este procesul senzorial-inspirator, în ceea ce intră în om. Dar în ceea ce se află acolo în spate acţionează multe care îi rămân astăzi omului necunoscute. Aici îşi aduce aportul karma, care vine din vieţile pământeşti trecute. Aceasta radiază aici spre interior, dispare pentru percepţie. Aici, în interior, radiază karma. Cel care studiază cu ochi spiritual căile nervoase, cum se plăsmuiesc ele înspre interior pe căile senzoriale, găseşte pe aceste căi karma. Aceasta se revarsă aici înăuntru. Dar, tot astfel, pe de altă parte, în formarea limfei nu găsim doar un proces fizic, ci, prin faptul că limfa intră pe căile limfatice în organism, noi vedem – *Johannes Müller* [Nota 8], celebrul fiziolog, a spus deja: Ce e limfa? Sânge fără globule roşii -; sângele este limfă cu globule roşii. E spus la modul general, dar are o anumită justeţe; vedem cum limfa trece în sânge şi prin aceasta îl aprovizionează pe omul actual. Dar în limfă noi vedem tot ceea ce încă nu a devenit sânge, vedem şi urzirea şi viaţa karmei în devenire. Aici, înăuntrul procesului limfatic, se formează iarăşi karma. Căile limfatice sunt, totodată, începuturile căilor karmei pentru viitor (planşa 8, dreapta).

Astfel, dacă intraţi din direcţia spiritualului în om, aici, unde simţiţi că pe căile căldurii pătrunde în interiorul lui lumina, chimismul, vitalitatea Macrocosmosului, aici simţiţi tot mai mult, cu cât ieşiţi din domeniul luminii spre căile vitale şi vedeţi apoi curgând înăuntru viaţa cosmică generală, aici simţiţi curgerea înăuntru a karmei, care se desfăşoară în viaţa pământească dintre naştere şi moarte. Dar ea se realizează prin faptul că trece prin nervi şi mai trece, de asemenea, prin procesul arterial atenuat, apoi e zăgăzuită de procesul venos. Aici se împinge înăuntru, de asemenea, când se apropie de procesul venos, aici se inserează şi valurile ceţoase ale karmei. Şi, prin faptul că omul formează sângele venos, primeşte în el totodată aceste îngrămădiri de karmă şi acţionează în sensul karmei.

Modificarea sângelui poate indica, pur şi simplu, faptul că e vorba de mânie. Ceea ce se acumulează aici, pentru că ceea ce aparţine trecutului nu este lăsat să meargă în jos, în procesul venos, conduce la acţiune, trece în formarea karmei.

Ceea ce nu e lăsat de limfă să se ducă în sus, ceea ce nu trece în sânge, se adună adânc în subconştient, formează adânc în subconştient un sâmbure, pe acesta îl duce omul cu sine afară, prin poarta morţii, atunci când respinge procesul material. Este karma în devenire.

Mai sus de respiraţie vedem karma care vine din trecut, mai jos de expiraţie, cu circulaţia de sub expiraţie, acolo unde limfa încă nu a devenit sânge, acolo vedem karma în devenire. Ea se află acolo, înăuntru, şi astfel putem spune: karma (planşa 8, stânga, galben), ea intră în procesul arterial, rămâne în urmă în om; se formează procesul venos, karma se naşte iarăşi. Avem aici sus graniţa la care karma începe să se acumuleze în procesul neuro-senzorial-arterial.

Aici, jos, corespunzând procesului care trece din elementul limfatic în elementul venos: aici avem karma care pătrunde înăuntru, aici avem karma care iese afară, dacă observăm cu ochiul spiritual

limfa care încă nu a devenit sânge. Avem, astfel, confluența dintre fizic şi spiritual. Sus, omul se învecinează calitativ cu spiritualul. Îl vedem învecinându-se cu karma sa. La mijloc se acumulează viața prezentă. Jos vedem, dacă studiem limfa care încă nu a devenit sânge, karma în devenire. Între karma trecută şi cea în devenire se află viața pământească umană, care reprezintă o retenție între cele două, considerată din acest punct de vedere. Dar putem urmări problema până în interiorul procesului fizic.

Despre aceasta vom vorbi în continuare mâine. Vedeți, noi ajungem tot mai mult şi mai mult să vedem spiritualul şi în cele fizice, dar acest lucru nu va fi complet decât prin aplicarea sa practică.

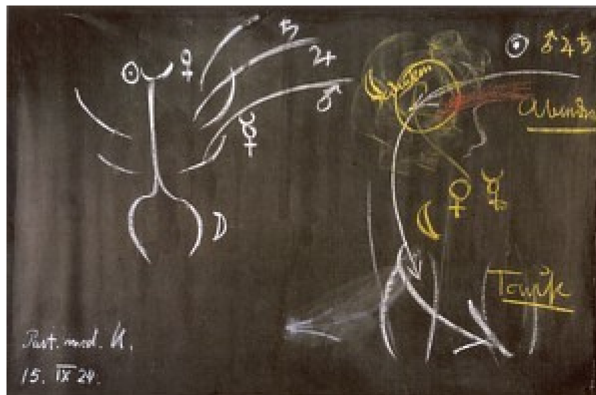
CONFERINȚA A OPTA

Dornach, 15 septembrie 1924

Dragii mei prieteni! Am urmărit ieri constituția omului, în măsura în care ea poate fi înțeleasă în contact cu omul însuşi sau cu ambianța sa nemijlocită. Ei bine, noi trebuie să mergem dincolo de om, căci pretutindeni omul se află în legătură cu forțele Universului; şi aceste legături cu forțele Universului pot fi înțelese numai dacă avem cu adevărat bunăvoința de a ne ocupa de marea diversitate de forme în care este plăsmuit Universul.

Gândiți-vă numai, dragii mei prieteni, în ce mod variat îi ies, de fapt, omului în întâmpinare forțele ancorate în Univers. Vedem, să spunem, o plantă ieşind din solul Pământului. Urmărim creşterea plantei din solul Pământului în direcția: tulpina în sus şi rădăcina în jos. Prin aceasta ne sunt date două tendințe în cadrul plantei. Tendința în sus, tendința în jos. Şi dacă noi am fi ajuns astăzi, într-adevăr, deja atât de departe cu cercetarea fizică a naturii, încât să aplicăm metodele de cercetare uneori aplicate la lucruri mai puțin esențiale la un fenomen cum e creşterea tulpinii plantei în sus, creşterea rădăcinilor în jos, atunci am găsi conexiunile din Univers, care, la rândul lor, apărând în legătură cu omul, abia ele fac inteligibilă această totalitate: om şi lume, Macrocosmos şi microcosmos. Căci noi am vedea că tot ceea ce are legătură cu creşterea tulpinii în sus se află într-o anumită relație cu dezvoltarea forțelor solare în timpul anului, în timpul zilei, şi chiar dincolo de ciclul anual. Că tot ceea ce are legătură cu dezvoltarea forțelor rădăcinii are legătură cu evoluția lunară, cu forțele lunare, astfel încât, dacă privim o plantă în mod just, deja în formarea plantei trebuie să găsim legătura dintre Soare şi Lună. Trebuie, ca să spunem aşa, să descifrăm din Univers şi din forțele acestuia imaginea cea mai simplă, imaginea originară a plantei. Cel care are clarvederea nu va vedea niciodată altfel rădăcina decât că ea, tinzând în jos, spre Pământ, se rotunjeşte totodată înăuntru, adâncindu-se în sol. Rădăcina care se rotunjeşte adâncindu-se în sol, aceasta este imaginea sub care trebuie să vedem rădăcina: imaginea care se rotunjeşte adâncindu-se în sol (planşa 9, stânga).

Planşa 9

[măreşte imaginea]

Altfel trebuie să vedem tulpina, desfăşurarea în sus, pe verticală. În cazul tulpinii, dacă unim cu viziunea sentimentul şi simțirea, trebuie să avem neapărat sentimentul: tulpina tinde în sus în mod radial, tulpina vrea să-şi dezvolte direcția liniară. Rădăcina vrea să dezvolte rotunjimea direcției circulare, tulpina vrea să-şi dezvolte direcția ei liniară. Aceasta este imaginea originară a ființei vegetale. Iar în direcția liniară care tinde în sus trebuie să vedem prezența forțelor solare pe Pământ. În direcția care tinde spre rotunjire a rădăcinii trebuie să vedem prezența forțelor lunare pe Pământ.

Ei bine, să vedem mai departe. Ne spunem: Soare e pretutindeni acolo unde planta tinde radial spre înalt. Acum ea se extinde iarăşi în sus, ia amploare, are periferie. Aici, în ceea ce rezultă din tendinţa ce radiază în sus, găsim acţionând, mai întâi imediat sus, în floare, un element la care cu forţele solare colaborează forţele lui Venus, iar prin faptul că florile se extind în jos, găsim forţele lui Mercur. Astfel încât, aşadar, dacă vrem să înţelegem conformaţia plantei în tendinţa ei pe direcţia solară radială, trebuie să înţelegem că forţelor Soarelui le vin în ajutor forţele lui Venus, forţele lui Mercur. Aceasta, pe de o parte.

Trebuie să ne fie clar, pe de altă parte, că aceste forţe nu ar fi în stare să plăsmuiască singure plantele. Esenţa plantei ar fi orientată, aş spune, numai conform tendinţei convergente. Pentru a se dezvolta conform direcţiei divergente, cum vedem, de exemplu, sub formă extremă în dezvoltarea coroanei pomilor, acestor forţe ale lui Venus şi Mercur li se opun forţele lui Marte, Saturn, Jupiter. Astfel că o dată cu cele două polarităţi fundamentale, acţiunea solară şi acţiunea lunară, intervin şi restul influenţelor planetare ale Universului (planşa 9, stânga).

Cu aceasta eu nu vreau să spun, în primă instanţă, decât atât: Uitaţi-vă mai întâi, dragii mei prieteni, la o plantă. Aveţi întregul sistem planetar al plantei. El se află aici, pe Pământ, e prezent aici, şi nu mai apare atât de absurd dacă un cunoscător pe jumătate sau pe trei sferturi, cum era *Paracelsus* [Nota 9], face o afirmaţie ca aceasta: Cine mănâncă o plantă, mănâncă o dată cu ea întregul sistem planetar, căci forţele respective sunt în ea. Paracelsus exprimă aceasta cu felul lui de a vorbi cam grosolan şi aşa şi simte, că o dată cu planta noi mâncăm întreg cerul. Ei bine, lumea e atât de variat plăsmuită, încât, de fapt, pretutindeni avem, în imediata apropiere, forţele Macrocosmosului, în creştere, în ordinea lucrurilor, în toate.

Să revenim la om. Am arătat ieri cum din sfera respiraţiei ne înălţăm în acea zonă din trăirea omului în care, dacă putem spune aşa, inspirăm mai fin, şi am descoperit în cadrul acestei inspiraţii mai fine perpetuarea acţiunii curentului karmic care vine din trecut. Ei bine, noi putem merge mai departe. Dacă avem, bineînţeles, desenat în mod absolut schematic (planşa 9, dreapta), acţionând ceea ce aş numi, în primă instanţă, un curent respirator mai subtil din om, ne putem spune următorul lucru: Dacă omul ar dezvolta ceea ce zace în corpul său astral şi în Eul său, el nu ar ajunge niciodată să se apropie de Soare, aşa cum e constituţia actuală a omului. Omul nu ar ajunge niciodată în apropierea Soarelui. Când se află în Eul său şi în corpul său astral, între adormire şi trezire, el nu ajunge să se apropie de Soare. Pentru el este întuneric. Astfel, omul, dacă s-ar afla în corpul astral şi în Eu, fără legătură cu corpul eteric şi cu corpul fizic, nu ar ajunge să se apropie de Soare. Ei bine, cum ajunge el să se apropie de Soare?

Să vedem mai întâi cum stau lucrurile în această privinţă. Corpul astral şi Eul se apropie de corpul eteric, dar, dacă realizăm pe cale vizionară această stare – ceea ce putem obţine relativ uşor, dacă fortificăm foarte mult gândirea –, dacă fortificăm gândirea printr-o meditaţie temeinică, foarte energică, putem ajunge foarte uşor în acea stare, e starea iniţierii incipiente. Uşor putem ajunge în starea în care omul se cufundă în corpul său eteric, dar fără a-şi putea lua încă în stăpânire corpul fizic. El trăieşte în corpul eteric. Vedeţi dvs., în această stare, când trăieşti în corpul eteric şi încă nu poţi să-ţi aduci aproape corpul fizic, în această stare poţi foarte, foarte bine gândi. Numai că nu vezi nimic, nu auzi nimic, dar poţi foarte bine gândi. Gândirea nu este nicidecum anihilată, numai văzul, auzul şi celelalte impresii senzoriale sunt suspendate. Dar gândirea îţi rămâne, în primul rând aşa cum o aveai: poţi gândi, dar poţi gândi mai mult decât înainte. Poţi gândi lucruri ca acestea de aici şi poţi gândi asupra Macrocosmosului. Gândirea rămâne şi se extinde, şi ştii absolut precis: tu eşti acum în sânul eterului cosmic. Aşadar, când suntem în corpul nostru eteric, suntem în sânul eterului cosmic. Dar, intrând în acest eter cosmic, avem foarte precis experienţa, trăirea, că acum ne aflăm în acea lume spirituală din care izvorăşte

şi lumea sensibilă. Dar nu am individualizat nici lumea spirituală, nici lumea sensibilă. Din lumea sensibilă individualizată am ieşit. Soarele nu mai străluceşte, stelele nu mai strălucesc, Luna nu străluceşte. Nu mai există o distincţie clară între regnurile naturii de pe Pământ. Putem face această distincţie clară numai când suntem în corpul fizic, când suntem în viața normală sau în cadrul unei inițieri mai înalte. Dar, în schimbul faptului că pentru noi contururile lumii sensibile s-au întunecat, avem spiritualitatea generală, urzirea şi viața spiritualului.

Dacă ajungem apoi mai departe, ne luăm în stăpânire şi corpul fizic în mod conştient, astfel încât începem să trăim în organe, dacă ne luăm în stăpânire acest corp fizic în mod conştient, atunci ființele stinse, dispărute, cu excepția elementului pământesc, încep să apară din nou, dar ca entități spirituale. Acolo unde mai înainte, în condițiile de conştiență obişnuită, am văzut Soarele care se întuneca, se încețoşa, dar eram în sânul urzirii spirituale generale, apare acum suma entităților celei de-a doua ierarhii. Individualizăm acum în lumea spirituală. Luna, stelele apar din nou, dar apar în aspectele lor spirituale şi sunt acum colonii spirituale sau ceva asemănător, aşa putem să le numim, şi acum ştim cum am văzut afară, mai întâi în conştiența obişnuită, Soarele, de exemplu – la alte lucruri e tot aşa –, în imaginea lui fizică, cum acum, după ce am luat în stăpânire corpul fizic în mod conştient, îl percepem acum şi în spiritualitatea lui, vedem Soarele ca ființă spirituală şi la fel întreaga lume. Dar acum ştim, de asemenea, că ziua intră luminând în noi cu fiecare rază de soare, căci cu fiecare rază de soare intră şi spirit. Prin fiecare impresie senzorială intră în noi spirit, astfel că noi trebuie să privim această respirație mai subtilă din partea de sus ca pe o respirație necontenit impregnată cu spirit, şi noi percepem că în fiecare senzație care se revarsă în noi trăieşte Soarele. E tocmai spiritul Soarelui, sau spiritele Soarelui. Soarele trăieşte în fiecare impresie senzorială, astfel că în om, în respirația mai subtilă, se revarsă viața solară nemijlocită, forțele solare nemijlocite.

Vedeți dvs., aşa avem raportul omului cu Soarele. Când o rază de soare se revarsă în ochiul dvs., o dată cu raza de soare înăuntru se revarsă spiritul Soarelui. Spiritul Soarelui este substanța respirației mai subtile. O dată cu senzațiile, noi inspirăm variatele ingrediente ale Soarelui spiritual. Dar acum aveți o viziune importantă asupra omului în direcția unuia dintre poli. Dezvoltându-se potrivit cu corpul său eteric (planşa 9, galben), el dezvoltă în cadrul corpului eteric gândurile Cosmosului. Iar aceste gânduri ale Cosmosului, în care se găseşte cel care trăieşte conştient în corpul său eteric, sunt, în primă instanță, lipsite de căldură, lipsite de răceală, lipsite de sunet. Ele sunt ca un sentiment general, sentimentul de sine coincizând cu sentimentul Macrocosmosului. Dacă intrăm acum în spiritul simțurilor prin faptul că luăm în stăpânire corpul fizic, gândul se tincturează din cele mai diverse direcții, din direcția ochilor inspirația se tincturează cu esența Soarelui, gândul, cu culoare, prin ureche gândul se tincturează în direcția sunetului, prin organul căldurii gândul ia nuanța căldurii şi frigului, şi aveți acum perceperea cosmică a relației dintre elementul gândire şi elementul senzorial. Elementul gândire trebuie să fie prezentat drept elementul originar, iar cel senzorial apare prin impregnarea cu Soare, prin tincturarea cu Soare.

Aceasta, într-o anumită direcţie în raport cu omul. Numai că omul nu percepe cum Soarele, cu ființa lui, se revarsă în el cu fiecare senzație. Şi pe calea acestui Soare se revarsă, totodată, şi karma care vine din trecut. Şi nu e deloc o simțire copilăroasă să gândeşti Soarele, totodată, ca pe un rezervor care conține karma trecută. Astfel că, dacă privim cu înțelegere capul omului, trebuie să ne spunem: Aici se revarsă în mod ocult raza spirituală a Soarelui, care se remodelează revărsându-se spre fizic, care chiar apare drept rază fizică în lumea colorată, sonoră, plină de căldură. În acelaşi timp, pe calea razelor solare, care se strecoară din direcția simțurilor în nerv, în om pătrunde karma.

Să privim acum în cealaltă direcţie. Să privim în direcţia unde ieri a trebuit să înţelegem: karma iese afară acolo unde în organism se află limfa, acolo unde în organism acţionează şi urzeşte tot ceea ce încă nu şi-a făcut intrarea în sânge. Aici găsim karma care iese afară. Ce căi sunt acestea, pe care karma iese afară? Ca să ne dăm seama de acest lucru, trebuie să facem cunoştinţă sub raport ştiinţific ocult cu forţele lunare.

Dacă trecem astfel treptat dincolo, prin etericul în care ne-am aclimatizat mai întâi, la luarea în stăpânire a corpului fizic în direcţie periferică înspre simţuri, întreaga viaţă care se revarsă dinspre Soare ne apare, desigur, pe de o parte, pentru că poartă pe căile ei karma trecută, ne apare din această cauză cu destule reproşuri, cu lucruri care îl nelinişteșc pe om. Dar cu mult mai important decât tot ceea ce îl nelinişteşte astfel pe om în karma sa, dacă el ajunge, într-adevăr, la această viziune, este tot ceea ce-i dă cunoaşterea acestui fapt: Prin trecutul tău, tu ai devenit, totuşi, ceea ce eşti acum. Ceea ce purtăm în interiorul nostru, îl purtăm mult mai din belşug în noi dacă percepem pătrunderea Soarelui pe vehiculul căilor neuro-senzoriale. Dar, aşa cum facem abstracţie de karma şi ne dăruim revărsării forţelor spirituale solare, prin primirea elementului solar apare o infinită beatitudine şi avem sentimentul că elementul solar este de-aşa natură încât trebuie să-i dorim necontenit prezenţa în noi, încât trebuie să-l dorim. Pe lângă aceasta, elementul solar este ceea ce pătrunde în noi ca iubire, când îl dorim, şi ceea ce noi recunoaştem în viaţa fizică, sub o formă atenuată, drept viaţa şi urzirea în iubire. Aceasta se întâmplă în schimbul reciproc dintre lumea interioară a omului şi influenţele solare, care se revarsă ca iubire în oameni şi fac să pătrundă în oameni, o dată cu aceste raze solare care trăiesc în iubire, tot ceea ce vrea să acţioneze în om sub aspectul creşterii şi înmuguririi şi înfloririi. Căci aici iubirea nu e numai o forţă sufletesc-spirituală, aici e o forţă care cheamă toate cele fizice la creştere, la înmugurire şi prosperare, care sunt pentru om binefăcătoare, aducătoare de fericire în cele mai mici amănunte, dacă le poate preţui cum se cuvine, pe care însă le primeşte pe baza viziunii sale nemijlocite.

Dacă însă luăm în stăpânire corpul fizic în cealaltă direcţie, în direcţia acelor forţe care dezvoltă limfa, care pregătesc limfa pentru producerea sângelui, dacă luăm în stăpânire corpul fizic în această direcţie, devenim conştienţi de influenţele lunare. Dar aceste influenţe lunare au un cu totul alt specific. Aşadar, putem spune că, pe de o parte, acţionează influenţele spirituale solare, aşa cum am arătat, pe de altă parte, există influenţele lunare. Captând în mod interior procesul formării limfei şi a sângelui, noi ne transpunem tocmai în trăirea influenţelor lunare. Dar aceste influenţe lunare sunt de-aşa natură încât noi avem în permanenţă sentimentul că ele vor să ne răpească ceva. Ele vor să scoată ceva din noi. În cazul Soarelui, avem sentimentul că el vrea să ne dea în permanenţă ceva, în cazul Lunii avem sentimentul că ea mereu vrea să scoată ceva afară din noi. Şi, dacă nu suntem atenţi la perceperea acestor influenţe lunare, când ne adâncim în procesul formării limfei şi a sângelui şi captăm aici corpul fizic, dacă nu ne avem sigur în mână, dacă nu suntem foarte atenţi cu adâncirea contemplativă, se poate să ne înşelăm, atunci firul se rupe brusc şi în faţa noastră stă o fiinţă spirituală, care ne seamănă, dar care de cele mai multe ori e schimonosită, caricaturală, pe care am făcut-o să ia naştere din noi înşine. Numai că, dacă nu suntem atenţi, nu observăm această exteriorizare, această fiinţă care iese din noi. Nu trebuie să ne mirăm când vedem că ea se desprinde din noi şi se postează în faţa noastră. Nu e mai mult decât o imagine de oglindă puţin mai intensificată. Când ne vedem în oglindă, acest lucru se petrece în lumea fizică. Când, sub influenţa forţelor lunare, ne vedem oglindiţi în eter, aceasta este o oglindire superioară, intensificată.

Să trecem în revistă întregul proces. Nu e nimic deosebit aici. Ni se arată numai că noi suntem în legătură cu Universul, că Luna desprinde în permanenţă din noi nişte forţe, le face independente, nişte forţe care trăiesc în noi, care intră în lumea spirituală, se revarsă în Macrocosmos; duc în permanenţă afară, în Macrocosmos, nişte imagini din noi înşine. Dar, vedeţi dvs., dragii mei

prieteni, imaginați-vă că se inventează ceva prin care această imagine, pe care forțele lunare o creează necontenit în om şi vor să o scoată afară, în depărtările cosmice, gândiți-vă că o asemenea imagine e păstrată în corpul uman, e menținută acolo, în interiorul lui. Nu e vorba de o simplă imagine de oglindă, care e o imagine abstractă, ci e vorba de o imagine deja străbătută de forțe. Ei, dar cum poate fi menținută o asemenea imagine în om? Avem aici forțele lunare care trag, care vor mereu să scoată afară din om imaginea sa. Cum poate fi menținută imaginea în interiorul omului, în loc să iasă afară din el? Cum poate ea să fie plăsmuită în interiorul lui? Dacă sunt aduse din cealaltă direcție forțele solare atât de adânc, încât imaginea să rămână în om. Atunci imaginea rămâne în interior, lucrează în el, atunci ia naştere o viață embrionară. Fecundarea nu constă în altceva decât în faptul că forțele solare sunt atrase, prin fecundare, atât de mult în jos, acolo unde forțele lunare intervin cu acțiunea lor asupra limfei, şi că, prin aceasta, imaginea, care de obicei iese afară, ia în stăpânire materia fizică din trupul uman. Ceea ce de obicei e doar imagine, ajunge până în constituția fizică. Prin aceasta, are loc unirea forțelor lunare cu forțele solare în domeniul limfatic al organismului uman (planşa 9).

Să privim în cealaltă direcție. Noi putem aduce şi forțele lunare până sus, atunci ia naştere contrariul, atunci în om nu se plăsmuieşte iarăşi omul, atunci în interiorul omului se plăsmuieşte Macrocosmosul solar. Atunci omul priveşte ceea ce este macrocosmic, într-un alt sens. Când se formează embrionul, în om ia naştere lume fizică, şi aceasta trebuie să iasă afară din el. Dacă, pe de altă parte, acționează forțele lunare, potrivit cu natura lor de poftă – căci vor să tragă afară sau să capteze forțele solare –, atunci în om ia naştere spiritul din Univers. Ia naştere spiritul Universului, elementul embrionar spiritual. Ei bine, ce aveți în acest caz? În acest caz aveți posibilitatea formării a ceea ce trebuie să intre în noi din lumea spirituală, care se aclimatizează aici în mod spiritual-embrionar. Atunci are loc în om unirea celor două.

Numai urmărind aceste lucruri până când le vezi revărsându-se în mod direct unul într-altul, numai în acest fel ne putem explica, de fapt, legătura omului cu Universul. Ei bine, pretutindeni se găsesc nişte ajutoare. Influențele solare, care se unesc aici cu influențele lunare, au în ajutorul lor pe Marte, Jupiter, Saturn. Dar ce misiuni au oare Marte, Jupiter, Saturn? Ei bine, dragii mei prieteni, amintiți-vă ceea ce v-am spus ieri. La această pătrundere a elementului solar: mai întâi trebuie făcut stop pentru lumină; a doua etapă: trebuie făcut stop pentru chimismul macrocosmic; a treia etapă: trebuie făcut stop pentru viață. Forțele lui Saturn fac stop pentru lumină, forțele lui Jupiter, în înțelepciunea lor, fac stop pentru chimismul cosmic, forțele lui Marte fac stop pentru viață. Aveți astfel în detaliu, în mod concret, pătrunderea forțelor solare, modificate de forțele aşa-numitelor planete exterioare. Invers, în cealaltă direcție, au fost modificate forțele lunare, care, propriu-zis, dacă acționează după voia lor în puterea lor plenară, duc la embrion, aşadar, la plăsmuirea fizică; dacă sunt atenuate în direcția spiritualului, dacă nu ajung la formarea materiei fizice, se rămâne la forțele de iubire numai sufleteşti ale lui Venus, şi dacă sunt atenuate şi mai mult, astfel că se pot uni în viața cotidiană tot mai mult cu ceea ce vine din cealaltă direcție, ele se transformă în forțele mercuriene ale solului zeilor, care, în viața pământească obişnuită, conduce forțele inferioare în sus, spre cele superioare.

Priviți imaginea din dreapta, imaginea din stânga (planşa 9). Dacă ne îndreptăm privirile afară, spre ceea ce se extinde, în primă instanță, în lumea vegetală; se extind Soarele, Luna şi stelele. Dacă ne îndreptăm privirile spre interior, aici, în interior, se află Soarele, Luna şi stelele, acestea îşi corespund din punct de vedere interior în mod absolut precis. Dacă ceva nu e în ordine în interior, atunci nu e în ordine ceva în conlucrarea interioară dintre Soare, Lună şi stele. Dacă vrem să readucem ordinea, noi trebuie să căutăm, ca terapeuți, printre lucrurile pe care le găsim în exterior, pentru o acțiune nejustă a Lunii, o acțiune corespunzătoare a lui Saturn, şi altele asemenea. Toate acestea se află afară, în natură. Aşadar, dvs. vedeți, începutul încrederii față de

medicină poate veni dacă observăm că omul cuprinde în mod interior lumea. Acesta e lucrul pe care am dori să-l reintroducem în medicină, căci acest adevăr a fost cândva prezent în ea. Încrederea interioară activă față de medicină va putea fi stabilită în lume numai dacă vor fi înțelese iarăşi aceste lucruri.

Dar să privim în cealaltă direcție. Să privim mai întâi spre tot ceea ce e în om acțiune lunară, care tinde necontenit să scoată din om ceva ce e uman în el şi să-l ducă afară, în Univers. Imaginea stă în fața noastră: omul, el tinde să iasă afară din om, el vrea să fie dus afară, în Univers. Acest lucru nu trebuie pus în fața omenirii sub formă abstractă, ci sub formă de imagine, acest mister extraordinar de zguduitor, faptul că influența lunară vrea să-l scoată mereu pe om din sine, ca să-i aducă în fața ochilor înrudirea lui cu Macrocosmosul. El ia naştere pe Pământ printr-o plăsmuire interioară embrionară, dar dacă această influență lunară directă devine mai subtilă din direcția influențelor lui Mercur şi Venus, el nu se mai naşte în mod fizic, ci în mod spiritual. Şi dacă naşterii fizice noi îi adăugăm ceea ce îi putem adăuga invocând, pentru ceea ce s-a născut sub influența pur lunară, influențele lui Mercur şi Venus, noi putem adăuga naşterii fizice a omului în om naşterea spirituală a omului în afara omului, în Univers: noi îl botezăm pe om.

La ceea ce există întotdeauna în om, influențele solare fizice, noi putem adăuga conştiența faptului că în el pătrund influențe solare spirituale, că pe calea razelor de lumină solare fizic-eterice, a razelor chimice, a razelor vitale, se tălăzuieşte spiritualul, că pe aceste căi în om intră ființialitate spirituală, tot aşa cum prin simțuri în el pătrunde influența solară fizic-eterică. Îl facem pe om să perceapă, aşa cum el percepe în viața fizică obişnuită influența solară fizic-eterică, îl facem să perceapă influența solară spiritual-sufletească, adică îi dăm împărtăşania, cuminecarea.

Dacă mergem de la împărtăşanie mai departe, vom afla că pe de o parte se află ceva care are legătură cu ajutoarele pe care le are Soarele, cu întunecarea o dată cu lumina, cu necontenita intrare a morții o dată cu viața. Mergem spre exterior, spre planetele exterioare, care sunt unite cu Soarele, şi adăugăm la împărtăşanie, la ceasul cuvenit, maslul.

Sau, de asemenea, noi pătrundem în interiorul omului, ne oprim, înainte ca el să ajungă în Macrocosmos, în interiorul lui, nu vrem să-l situăm doar ca om în Macrocosmos, ci vrem să implantăm Macrocosmosul în el însuşi sub formă de imagine, astfel încât Macrocosmosul să devină în el germene de evoluție. Îi dăm confirmarea.

Dacă aceste lucruri sunt scăldate în deplina conştiență, dacă cel care primeşte sacramentele trăieşte având conştiența deplină a acestor sacramente, atunci omul este vindecat în permanență prin sacramente de boala generală în care se cufundă, sau în care amenință în permanență în stare incipientă să se cufunde, prin faptul că se cufundă în lumea fizică materială. Acesta este elementul sacerdotal.

Sau se poate întâmpla celălalt lucru, omul, prin natura lui, este în permanență în status nascendi, pe cale de a naşte ceea ce vrea să devină liber în spiritual, ceea ce vrea să iasă afară din fizic, dar care trebuie să rămână în interior în timpul vieții, provocând, de aceea, în interior nu nespiritualitatea, ci superspiritualitatea, boala. Noi administrăm medicamentul drept celălalt pol al sacramentului, când apare boala. Atunci intervine medicul.

Noi întrevedem, pe de o parte, calitatea de medic a preotului, pe de altă parte, calitatea de preot a medicului, a medicului fizic, şi dacă recunoaştem în acest fel coordonarea, înțelegem care e

legătura dintre elementul pastoral, pe de o parte, şi medicină, pe de altă parte. Atunci medicina pastorală cuprinde nu numai o învăţătură teoretică, ci o conlucrare umană.

CONFERINŢA A NOUA

Dornach, 16 septembrie 1924

Dragii mei prieteni! Aţi văzut ce necesar este să apropiem starea maladivă de viaţa şi trăirea spirituală a omului, iar înţelegerea care trebuie adusă în întâmpinarea stării de boală, tocmai din cele două direcţii care întră în primul rând în discuţie pentru o medicină pastorală, poate veni, propriu-zis, numai de la un asemenea mod de a privi lucrurile. De aceea, astăzi ne propunem să studiem încă o dată starea de boală în legătură cu viaţa spirituală, din acel punct de vedere care poate aduce cea mai multă lumină asupra esenţei stării de boală.

Noi, ca oameni, trăim alternativ în cele două stări, starea de veghe şi starea de somn. Ştiţi deja cu toţii ce trebuie să spunem, în general, despre aceste lucruri, drept conţinut al concepţiei noastre despre lume.

Astăzi vom examina mai precis ce se petrece, de fapt, în om în timpul somnului. Avem propriul corp fizic, propriul corp eteric. Avem propriul corp astral şi propriul Eu. Să ne îndreptăm privirea mai întâi asupra corpurilor fizic şi eteric: ştim că acolo, în interior, în virtutea a ceea ce sunt ele, acest corp fizic şi acest corp eteric, au loc anumite procese, procese care de la adormire până la trezire sunt independente de influenţele corpului astral şi ale Eului. Într-o organizare cum este aceea a omului, noi avem de-a face cu nişte procese care, în primă instanţă, nu sunt, de fapt, deloc adaptate, aşa cum trebuie să se desfăşoare ele, organizării umane. În corpul fizic avem de-a face cu nişte procese fizice. Procese fizice au loc afară, în regnul mineral. Ele sunt adaptate acestui regn. Ele nu sunt adaptate totalităţii formei umane în calitate de corp fizic. Şi totuşi, corpul fizic al omului este dăruit, ca să spunem aşa, de la adormire până la trezire, proceselor fizice, aşa cum regnul mineral este dăruit proceselor fizice. Trebuie să fim atenţi la această contradicţie care se manifestă în om tocmai în timpul somnului. Corpul fizic trebuie să fie o lume de forţe şi substanţe acţionând fizic, dar, de fapt, el nu poate fi aşa ceva. Tocmai aceasta este cauza pentru care în timpul somnului în corpul fizic uman au loc nişte procese care, dacă nu sunt din nou compensate, conduc la boală.

Dacă rostim afirmaţii generale cum este aceasta: că somnul ne face sănătoşi, atunci, bineînţeles, într-un anumit sens, aceste afirmaţii sunt juste, dar ele sunt juste numai sub anumite premise şi nu e voie să ne împiedice să privim lucrurile, fără prejudecată, aşa cum sunt ele. Procesele fizice din corpul fizic al omului pot fi benefice pentru om numai dacă în acest corp fizic sunt cufundate Eul şi organizarea astrală, ceea ce se întâmplă din nou o dată cu trezirea, şi acest lucru trebuie să se petreacă în aşa fel încât această stare de veghe să fie întreruptă în permanenţă de starea de somn, pentru că prin această stare de somn începe deconstrucţia din omul fizic, care este mereu prezentă în om şi care trebuie să existe, pentru ca să se poată desfăşura în om viaţa sufletească, viaţa spirituală. Căci de procesele constructive nu se leagă nici o viaţă spirituală, ci numai de procesele de deconstrucţie. Aşadar, prin somn trebuie să se execute atât de multe procese de degradare, încât starea de veghe să se poată desfăşura conform cu această cantitate de procese de degradare, de la trezire până la adormire. Dacă, printr-un somn nesănătos, se dezvoltă o cantitate mai mare

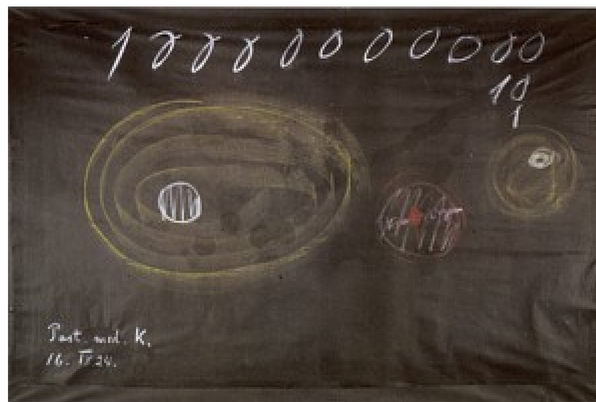
de procese de degradare, în organismul uman rămâne un rest de procese de degradare. Atunci în aceste procese de degradare avem cauza internă a bolii.

Dacă ne extindem observaţia şi asupra corpului eteric, rezultă pentru corpul eteric că el nu poate desfăşura în timpul somnului decât procese asemănătoare proceselor care au loc de obicei în regnul vegetal. Când corpul astral şi Eul sunt cufundate în acest corp eteric, aceste procese sunt aduse la un nivel mai înalt. Dar când au loc de la adormire până la trezire, ele se desfăşoară ca în regnul vegetal, aşadar, iarăşi, ele nu sunt adaptate organismului uman, ci pretind o compensare din partea corpului astral şi a Eului. Dacă rămâne un rest nefolosit, avem, din nou, cauze aducătoare de boală. Astfel că putem spune: Somnul ne poate învăța cum iau naştere în organismul uman cauzele bolii, căci aceste cauze sunt, de fapt, procesele normale ale somnului, care constituie, totodată, baza vieții spiritual-sufleteşti a omului. Şi aceasta este taina lumii, că pretutindeni unde pătrundem în realitate lucrurile merg în două direcții. Pe de o parte, în starea de somn a corpurilor fizic şi eteric avem baza evoluției spirituale a omului, pe de altă parte, exact aceleaşi procese constituie cauza îmbolnăvirii. Prin aceasta, îmbolnăvirea a fost adusă iarăşi în mod nemijlocit în sânul evoluției spirituale, şi noi putem spune: Dacă studiem ceea ce acționează în corpurile fizic şi eteric ale omului, noi avem în somn, propriu-zis, baza patologiei.

Ei bine, să studiem din acest punct de vedere un om care în timpul stării de veghe nu se cufundă suficient de mult în corpurile sale fizic şi eteric, ceea ce am constatat la debilii mintal, la psihopați. Atunci sufletesc-spiritualul unui asemenea om se cufundă în nişte procese de boală, trăieşte în nişte procese de boală, şi pe acest adevăr trebuie să punem un accent deosebit, pe faptul că psihopații şi aşa-numiții bolnavi mintal îşi petrec, de fapt, existența lor interioară în compania unor cauze aducătoare de boală. Vedeți dvs., asemenea lucruri trebuie să fie privite cu exactitate.

Dar să trecem la studierea lumii exterioare. Să examinăm în mod absolut schematic corpul fizic al omului (planşa 10, stânga) şi să cercetăm lumea minerală exterioară care ține de acesta, tot în mod schematic; vom avea în timpul somnului acolo, în interior, nişte procese în corpul fizic uman din care Eul a ieşit afară. Ele se desfăşoară de la sine, fără un motor interior activ. Dar acest Eu se află peste tot acolo unde se desfăşoară procesele minerale. Căci aici, în aceste procese, se află ceea ce putem numi Eul cosmic. Pe de o parte, avem, aşadar, în procesele corpului fizic-uman, ceva lipsit de egoitate, o sumă de procese lipsite de Eu, cărora le lipseşte Eul. Avem afară, în ambianța omului, suma proceselor minerale şi a substanțelor minerale impregnate cu Eu, adică impregnate cu toate acele ierarhii care sunt identice cu Eul. Substanța minerală are Eul.

Planşa 10

[mărește imaginea]

Să presupunem, de aceea, că observăm în corpul fizic al omului un proces care nu trebuie să fie acolo, care e proces de boală. Îi lipseşte Eul. Cum putem proceda, dacă vrem să-l vindecăm? Putem face acest lucru dacă vom căuta afară, în ambianța minerală, ceea ce-i lipseşte din direcția Eului, ceea ce e un surplus de somn în el, ceea ce şi în timpul stării de veghe continuă să fie somn în el. Avem atunci remediul. Dacă îi administrați omului acest remediu, există aici afinitatea cu organul respectiv; ceea ce îi lipseşte organului bolnav, forța Eului, îi revine astfel organului bolnav. Vedeți dvs., acesta este procesul care stă la baza întregii noastre căutări a remediilor în ambianța naturii anorganice pentru corpul fizic al bolnavului. Trebuie să găsim lucrul corespunzător, care are forța Eului, şi atunci el va acționa vindecător. Trecerea de la patologie la terapie se bazează, aşadar, pe o sesizare a legăturilor dintre procesele corpului fizic uman şi procesele lumii exterioare minerale, pe de o parte, dar şi dintre corpul eteric uman şi lumea exterioară care acționează în vegetale, în plante. Exact aşa stau lucrurile. Dacă observăm că în corpul eteric proliferează ceva din cauza corpului eteric însuşi, dacă observăm: aici corpului eteric îi lipseşte influența respectivă a corpului astral; atunci trebuie să căutăm afară undeva în regnul vegetal şi vom găsi remediul corespunzător. Acesta este factorul după care ne putem orienta.

De aici vedeți că trebuie să cunoaştem spiritul naturii, spiritul din regnurile mineral şi vegetal în cel mai larg cuprins al Universului. Trebuie să cunoaştem spiritul, nu substanța, pentru că, în realitate, omul trebuie vindecat cu ajutorul spiritului naturii minerale şi vegetale. Numai că dvs. aveți substanța în acea stare în care nu e stăpânită în mod just din punct de vedere spiritual, dar ea are spiritul. Şi cel care vrea să vindece fără a cunoaşte spiritul pietrelor şi al plantelor nu poate decât să bâjbâie în întuneric conform indicațiilor tradiționale, poate doar încerca dacă un remediu sau altul dă rezultate, pentru că nu va şti niciodată unde îşi are sediul spiritul, într-un mineral sau altul, sau cum este spiritul situat în acesta, astfel că a fi vindecător presupune de la bun început o concepție spirituală despre lume, şi cea mai mare anomalie a epocii noastre constă, cu siguranță, în faptul că tocmai în medicină domneşte această groaznică boală a materialismului. Căci în medicină materialismul este o adevărată boală. Această stare de orbire înseamnă a adormi şi a crea substanțe sufleteşti dăunătoare în ştiință şi ea ar trebui, de fapt, să fie vindecată. Putem spune, desigur: cel mai bolnav [Nota 10] om al epocii noastre nu este acela care a fost considerat aşa de populația europeană a secolului 19-lea, turcul, ci ființa cea mai bolnavă a epocii noastre este medicul. Este un adevăr pe care medicii trebuie să-l cunoască şi cel mult teologii, dar aspectul esoteric constă în faptul că problema rămâne în sânul cercului căruia i-a fost destăinuită.

Ei bine, să privim lucrurile şi mai exact. Există oameni care nu sunt psihopați sau nebuni în sensul în care am fi îndreptățiți să vorbim de psihopatie sau nebunie, dar care, totuşi, potrivit cu expunerile din ultimele zile, se cufundă atât de mult în corpurile lor fizic şi eteric, încât ei intră într-o anumită unire, într-o unire vizbilă cu stările maladive, cu procesele maladive. Ajungem la acei somnambuli, a căror existență nu e deloc superstiție, fenomen care a fost adeseori descris în lume, pe care orice inițiat îl cunoştea bine, ajungem la acei somnambuli care, în starea lor somnambulică, fac nişte descrieri ale bolilor lor. Ei se cufundă în corpurile lor fizic şi eteric. În timp ce omul normal obişnuit se uneşte cu corpurile fizic şi eteric în aşa fel încât, dacă vrem să ne exprimăm în mod pedant-ştiințific, putem spune: în timpul stării de veghe, Eul şi corpul astral intră într-o legătură cu corpurile fizic şi eteric, care, în calitatea ei de legătură, este corespunzător saturată –, la un asemenea om bolnav putem spune: Eul şi corpul astral nu intră în corpurile eteric şi fizic, în sens figurat, potrivit cu numărul greutății atomice, din corpul astral şi din Eu rămâne un rest care nu se cufundă în întregime, dar care atunci percepe. Numai acea parte din Eu şi din corpul astral care nu se cufundă în corpul eteric şi în corpul fizic poate percepe. Dacă în interiorul omului există un rest superfluu din corpul astral şi din Eu, atunci omul percepe în mod interior. Somnambulii îşi descriu boala. Dar oare cum se poate aşa ceva? Există o altă stare, pe care v-am descris-o, de asemenea, în anumite cazuri, când starea normală e întreruptă în direcția somnului.

Dacă, în timp ce Eul şi corpul astral sunt afară din corpurile fizic şi eteric, dacă atunci în acest Eu şi în acest corp astral se petrec nişte lucruri care nu îşi au locul în spiritual-sufletesc, aşa cum celelalte lucruri descrise nu îşi au locul în fizic-eteric, dacă Eul şi corpul astral trăiesc prea mult spiritual în timpul somnului, aşa cum, de altfel, corpul fizic şi eteric pot trăi prea mult din natură, atunci ia naştere acea clarvedere învecinată cu patologicul. Omul introduce atunci în somn o anumită forță de a percepe spiritualul. El duce apoi şi în starea de veghe nişte imagini-amintiri ale acestei percepții spirituale, dar această percepție spirituală, care se manifestă aici în mod anormal între adormire şi trezire, se revarsă mai ales în vise. Apare în vise vii, şi atunci observăm iarăşi ceea ce orice inițiat ştie bine: aceste vise, dacă sunt privite în mod just, conțin următorul lucru.

Presupuneți că bolnavul, bolnavul fizic, are predispoziția pe care v-am descris-o. El se cufundă cu spiritual-sufletescul său în corpurile fizic şi eteric. Atunci el trăieşte boala în aşa fel încât o descrie în starea somnambulică. El trăieşte procesul prea puternic de degradare care are loc în corpurile fizic şi eteric, el trăieşte un fel de proces regresiv al naturii în corpul său fizic şi în corpul său eteric. Să presupunem acum că el se află afară cu corpul său astral şi cu Eul. Atunci el are trăiri în elementul spiritual al naturii exterioare. Să presupunem că percepem aici, înăuntru, un organ bolnav (planşa 10, mijloc), care e bolnav prin faptul că dă expresie în mod maladiv unui anumit proces exterior. Acest lucru e trăit în starea somnambulică. Atunci este descris procesul interior. Dacă omul se află în starea opusă polar, dacă somnambulismul acționează în sânul Eului şi al corpului său astral când acestea se află mai mult în afara corpului fizic şi a corpului eteric, dacă ceea ce trăieşte omul sub influența proceselor elementar-spirituale ale naturii trece în vise, atunci omul trăieşte spiritualul mineralelor, trăieşte spiritul respectiv al mineralului; şi ce visează el? El visează remediul care îl poate vindeca. Vedeți dvs., aici aveți contextul pentru multe vieți de somnambul. Somnambulul alternează între două stări, pe care le-am caracterizat. Într-una din stări el îşi visează boala, în cealaltă stare îşi visează remediul, şi în fața noastră stă felul cum erau căutate, în general, în cadrul vechilor Misterii, patologia şi terapia.

Pe atunci nu se experimenta ca în zilele noastre. Pe atunci, oamenii erau aduşi în templu şi transpuşi, de acei preoți ai templului care aveau pregătirea corespunzătoare, într-un fel de stare somnambulică, şi această stare era dusă până la momentul în care bolnavul îşi descria procesul maladiv. Apoi era provocat somnambulismul polar opus, preotul din templu avea visul care conținea terapia. Acesta era modul de consultație din cadrul vechilor Misterii, care duce de la patologie la terapie. În acest fel era dezvoltată în vremurile vechi arta vindecării, ea era dezvoltată prin faptul că se ajungea la antropologie prin studierea directă a omului, prin vechile forme ale metodelor de cercetare.

Noi nu trebuie să ajungem la aceste metode, ci la acele metode în cadrul cărora, prin trăire imaginativă, ajungem imediat în situația de a urmări procesul bolii, în cadrul cărora, prin metoda intuitivă, care ne scoate din om, nu ne duce în interiorul omului, trăim procesul însănătoşirii. Ceea ce în vremuri vechi era un fel de experiment, va trebui să devină tocmai în acest domeniu o observație pătrunzătoare. Vedeți unde se află, propriu-zis, elementul orientativ. Ştiința fizică exterioară, care în vremurile vechi era o ştiință a purei observații, a trecut la experiment, a înlocuit tot mai mult şi mai mult observația pură prin experiment. Aici ea are dreptate. Dar ştiința vindecării a imitat-o, şi aici nu avea dreptate. Ştiința vindecării executa mai demult asupra omului, prin cercetările de la templu, experimentul. Noi trebuie să găsim trecerea de la acest experiment la o observație atentă a vieții pătrunsă de spirit, fecundată prin ştiință. Căci cel care studiază viața poate sesiza boala pretutindeni. În cea mai simplă manifestare a vieții cotidiene, care deviază numai puțin de la aşa-numitul aspect normal, se ascunde adeseori un fenomen care, dacă îl studiem în mod just, poate duce la cunoaşterea unor complicate procese de boală, numai să vedem lucrurile în contextul just.

Dar acest lucru conduce la faptul că medicul trebuie să devină, propriu-zis, din ce în ce mai mult adevăratul practician, să parcurgă din nou drumul invers față de cel pe care l-a parcurs evoluția epocii moderne sub influența materialismului. Medicul a devenit treptat un savant, şi acest lucru nu are nici un sens. Medicul are sens numai dacă poate folosi mereu legile naturii într-o mobilitate vie, nu dacă le cunoaşte numai în sens abstract. Prin cunoaşterea lor în sensul abstract al cuvântului nu se ajunge încă la folosirea legilor naturii. Aveți aici problema privită dintr-o direcție. Ei bine, priviți-o acum din cealaltă direcție.

Priviți-o din cealaltă direcție, din direcția din care trebuie să o privească preotul, spunându-vă că misunea preotului constă în a-l conduce pe om spre tot ceea ce îi poate ajuta Eul şi corpul astral să se cufunde, într-un fel, în lumea spirituală, spre tot ceea ce, aşadar, îl face pe om om să fie părtaş la lumea spirituală. Dacă medicul trebuie să privească în mod spiritual în ființa umană, să caute pe cale spirituală procesele patologice – ce ar trebui să caute preotul? Preotul ar trebui să caute în ceea ce îl conduce pe om în lumea spirituală, în iubirea pentru lumea spirituală, în pătrunderea lui cu lumea spirituală, aşa cum se prezintă toate acestea în viața normală, el va trebui să caute să perceapă tot ceea ce manifestă sufletul uman, în cadrul fenomenelor normale şi anormale, în acest domeniu. Să urmărim acum pentru el procesul invers pe care a trebuit să-l urmărim în cazul medicului. În cazul medicului, noi am spus: Ei bine, dacă el îl face pe somnambul să descrie organul bolnav, atunci acesta descrie, pe baza visului, remediul.

Să luăm din nou în considerare preotul, aşa cum era el în cadrul vechilor Misterii. Pe acesta nu-l interesa, în realitate, numai găsirea remediului, deşi îl interesa, în primul rând, pentru că era în primul rând un prieten al oamenilor, vindecarea. Dar el nu se oprea la vindecare, pe el îl mai interesa şi cu totul altceva. Pe el îl interesa următorul lucru. El vedea că somnambulul observa în vis remediul prin faptul că Eul şi corpul său astral se aflau în lumea spirituală. Ei bine, prin contemplare, el percepea această pătrundere în lumea spirituală, această pătrundere a sufletului în lumea spirituală, şi urmărea revenirea în trup. Ce găsea el aici? El se găsea iarăşi pe drumul spre organele bolnave, bineînțeles, dar acum el ştia, din ceea ce percepuse afară, cum acționează în acest organ corpul astral şi Eul în stare de sănătate. Prin faptul că se întorcea la organul bolnav, el ştia cum funcționa acesta în stare de sănătate. Consecința acestui fapt era: acum el percepea cum se integrează în mod normal, pe baza puterilor divin-spirituale, corpul astral şi Eul în organism, cum sunt situate ele acolo, în interior. El învăța să le cunoască, prin intermediul viselor, în starea lor de sănătate, în ființa spirituală a lumii, şi avea viziunea felului în care se comportă ele, pe de altă parte, atunci când se cufundă în organism. El obținea relația interioară a omului cu lumea spirituală.

Acesta este modul de a gândi şi de a simți cu care preotul poate însoți sacramentul, în care el reintroduce lumea spirituală, căci lumea spirituală e unită cu sacramentul, prin instituția cultului. Cultul uneşte spiritualul cu substanța fizică tocmai în virtutea înțelegerii interioare a felului în care spiritualul se află în legătură cu materia. Ființialitate fizică spiritualizată este recondusă în om şi în om e stabilită legătura care, în cadrul corpului fizic şi al corpului eteric, îi uneşte corpul astral şi Eul cu existența divin-spirituală a lumii. Totul depinde, în această privință, de faptul că preoțimea priveşte sacramentalismul cu o asemenea atitudine interioară sau nu. Totul e ca noi să ne pătrundem de astfel de lucruri cum sunt legătura dintre trăirea în corp şi trăirea în afara corpului, misterele patologiei prin observarea corpului părăsit, misterul terapiei prin observarea vieții anormale, a vieții în lumea spirituală, respectiv şi a perceperii normale în lumea spirituală. Ceea ce a fost cunoscut în vremurile vechi, prin intermediul unor ființe somnambulice eminente, în cadrul misterelor templelor, trebuie să fie redescoperit prin faptul că omul dezvoltă în sine însuşi cunoştințe spirituale şi observă din nou conexiunile. În acest domeniu, experimentul trebuie să se reverse în observație.

Ei bine, este important, desigur, ca acei medici şi preoţi care sunt situaţi pe solul mişcării antroposofice să fie uniţi în cunoaşterea unor asemenea fapte. Acesta este lucrul care ne uneşte cu adevărat, care ne pătrunde cu o cunoaştere diferită faţă de cunoaşterea pe care o au ceilalţi. În schimb, toate deciziile de a forma o uniune sau o asociaţie sau un grup, sunt abstracţiuni. Adevăratul element care uneşte este o anumită cunoaştere. Cei care posedă această cunoaştere, sunt uniţi între ei şi ar trebui să se simtă uniţi. Legătura exterioară e menită să fie expresia acestei legături interioare, create prin această cunoaştere. În această privinţă, epoca noastră suferă de multe deficienţe.

Reflectaţi numai la faptul că, atunci când, în zilele noastre, se vorbeşte adeseori, cu cele mai bune intenţii din lume, în cadrul unei întruniri de tineret, de exemplu, deşi recunosc întru totul străduinţele acesteia – e extraordinar de greu, când, gândind-te la lucrurile concrete care ar trebui să umple sufletul, eşti întâmpinat imediat cu replica: Primul lucru, cel mai important lucru, e să ne unim! – De unit ne-am tot unit în ultimele decenii, la infinit. Ne-am unit, dar niciodată nu am observat că, dacă înşiruim astfel: 0 0 0 0 0 0 0 0 şi aşa mai departe, iese ceva. O conştienţă neîmplinită, asociată cu o altă conştienţă care şi ea e neîmplinită, asociată cu o a treia conştienţă care, la rândul ei, e tot neîmplinită, nu dă nimic. În schimb, nu trebuie decât să presupunem, pur şi simplu, împlinirea, punând în faţa tuturor zero-urilor un unu (1), şi atunci avem ceva. Trebuie să fie nu un om, ci împlinirea, atunci avem ceva. Numai că, lucru curios, aceasta presupune că deja împlinirea constituie ceva, ceva care nici nu e om, că, de fapt, cunoaşterea în sine este fiinţială. La aceste lucruri ar trebui să reflecteze oamenii în epoca noastră, când mulţi sunt mult prea comozi pentru a căuta concretul, şi de aceea vor mereu să unească nişte abstracţiuni. Unirea este bună, dar vine de la sine dacă avem elementul concret.

Ei bine, şi acesta este un aspect pe care poate că ar trebui să-l înţeleagă, ca fiind de cea mai mare importanţă, cei care acţionează ca medici şi ca preoţi în cadrul omenirii actuale. Căci putem spune, fără îndoială, că cele două lucruri pot fi observate astăzi pretutindeni. Eul şi corpul astral al oamenilor nu găsesc, de fapt, cu toată starea de veghe, în modul adecvat, corpul fizic şi corpul eteric. Celui care pătrunde lumea în devenirea ei, concepţiile din domeniul materialismului nu îi provoacă prea multă durere. Lăsaţi-i pe monişti şi pe tot soiul de oameni să se certe între ei. Desigur, este un lucru imposibil, dar, de fapt, nu e cel mai dăunător în procesul evolutiv al omenirii. De aceea, dacă înţelegem acest proces evolutiv, nu ne vom amesteca de bună voie în disputele dintre concepţiile despre lume. Căci, la urma urmei, indiferent că unul spune una, altul alta: părerile sunt lucruri extrem de anemice în sufletul uman, nu acţionează prea puternic asupra realităţilor. Părerile sunt ca nişte baloane de săpun în cadrul realităţilor. Şi dacă un asemenea balon de săpun plesneşte lovindu-se de altul, dacă unul împrăştie stropi, dacă celălalt devine puţin mai mare sub influenţa ciocnirii, acest lucru nu are nici o importanţă. Dar trebuie să ne gândim că, în realitate, nu devine materialist nici un om care stă în mod just cu Eul şi corpul său astral în corpul său fizic şi în cel eteric. A fi materialist înseamnă, aşadar, într-un sens mai subtil, a fi bolnav. Şi cu acest adevăr trebuie să ne pătrundem: a fi materialist înseamnă a fi bolnav. De aceea, nu e de mirare că ceilalţi, ei bine, care stau aşa cum trebuie în corpul lor fizic şi în corpul eteric, când se întâlnesc cu aceşti materialişti bolnavi, dezvoltă polul opus, toate neclarităţile posibile ale spiritualismului.

Şi aici ajungem pe un tărâm unde, pentru că lucrurile nu au loc în acele zone ale lumii care mai au legătură între ele, ci în acele zone ale lumii unde lumea e deja aruncată în haos şi bucăţile ei zac una lângă alta, ajungem pe tărâmul unde una nu mai e revelaţia de vindecare a celeilalte, ci amândouă merg în direcţii diferite. Căci, atâta timp cât bolnavul vorbeşte despre procesele din organismul său intern, atâta vreme visele lui sunt în legătură cu forţele vindecătoare ale lumii exterioare, care corespund diferitelor organe bolnave. Dar cum omul, din cauza bolii

materialismului, nu îşi mai descrie din interior organele bolnave, ci străpunge organismul în cealaltă direcţie şi vrea să descrie lumea exterioară, aşa cum se întâmplă în cadrul materialismului, atunci acţionează contrariul viselor, falsul spiritism, dar nu ca mijloc de vindecare, ci dimpotrivă, ca factor şi mai puternic de boală.

Şi astfel, noi vedem în zilele noastre, dacă privim întreaga medicină, care se raportează la om, şi o comparăm cu ceea ce pe bună dreptate poate fi comparat cu ea: patologia culturii, terapia culturii, dacă privim aceste aspecte, constatăm că spiritismul, de exemplu, nu constituie deloc un remediu, ci corespunde, faţă de materialism, descrierii somnambulice a organelor interne. Dacă un proces – lucrurile stau exact aşa – care ar trebui să cuprindă, propriu-zis, interiorul omului, îşi schimbă, la om, sensul şi o ia spre lumea exterioară – putem observa asemenea procese patologice în cazul erupţiilor, când situaţia corespunde în mod exact celor spuse de mine –, atunci, pentru contemplare, însuşi procesul observat în interior apare spre exterior nu ca un proces sănătos, ci ca deviere maladivă. De aceea, medicul ar trebui să ştie, de fapt, că materialismul e erupţia stării de boală, şi aşa ar trebui să fie privit materialismul din punct de vedere medical.

Atunci, pe baza unei asemenea viziuni medicale, se iveşte, fără îndoială, puntea de legătură spre viziunea sacerdotală, care priveşte din cealaltă direcţie, spre viziunea sacerdotală care priveşte în intimitatea fenomenelor sufleteşti maladive ale omului, pe care el şi le formează pe baza nevoilor sale, pe baza vieţii sale afective. Acesta e şi cazul spiritismului. Şi ajungem atunci să ne dăm seama că viaţa maladivă vrea să se insereze, în cel mai larg sens al cuvântului, în Univers, că tot ceea ce e bolnav în concepţia despre lume prin însăşi natura acestei concepţii, în măsura în care se întemeiază pe voinţă, aşadar, în măsura în care se manifestă, propriu-zis, prin faptă, că aceasta îşi transmite influenţele în mod necesar asupra interiorului omului, îmbolnăvindu-l cu adevărat.

Ei bine, în epoca actuală de evoluţie a omenirii lumea nu va putea vedea ceea ce în vremurile vechi se vedea clar datorită unor predispoziţii diferite ale naturii umane, şi anume faptul că ceea ce există ca direcţie greşită a voinţei, ca falsă concepţie despre lume, ca falsă concepţie despre viaţă, care, în sens vechi, erau desemnate drept "păcat", lumea nu va vedea în mod nemijlocit cum acestea trec în procesul de îmbolnăvire a organismului, pentru că acest lucru nici nu se întâmplă în mod nemijlocit. Noi acordăm atenţie acestui aspect numai în cazuri rarisime, numai în cazurile care se manifestă ca trepte intermediare între bolile care trebuie înţelese propriu-zis ca boli şi păcat. Acestea, la rândul lor, trec în nişte stări care doar se învecinează cu boala. Dar păcatul şi boala propriu-zisă sunt atât de distanţate una de alta în actuala epocă de evoluţie, încât sunt despărţite între ele de două încarnări. În epocile mai vechi de evoluţie a omenirii, păcatul şi boala puteau sta în legătură, drept cauză şi efect, uneori în aceeaşi încarnare, ceea ce de-acuma, în procesul evoluţiei mai avansat al omenirii, e despărţit prin încarnări: păcatul şi boala. Păcat într-una din încarnări, boală în cealaltă.

Aici începe domeniul preotului. Aşadar, preotul nu mai are voie să spună, dacă păstrează numai tradiţiile vremurilor vechi, că păcatul e cauza bolii. Dar dacă el ajunge la concepţia despre vieţile pământeşti repetate, atunci poate vorbi despre acest lucru, căci atunci el vorbeşte iarăşi din adevăr. De aceea, multe din lucrurile pe care preoţimea le spune astăzi afară, în lume, în legătură cu aceste probleme nu mai e adevărat, pentru că nu mai corespunde faptelor. Aceste învăţături îşi au originea în vremuri vechi, şi astăzi nu mai există voinţa de a remodela aceste învăţături potrivit cu cerinţele epocii noastre. Noi trebuie să ne transpunem în toate acestea, şi atunci va fi posibil să facem rodnice aceste expuneri de medicină pastorală în amândouă direcţiile.

Mă gândesc acum, pentru că, într-adevăr, pare de dorit ca prietenii să se poată organiza, mă gândesc acum să mai prezint mâine şi poimâine două conferinţe de medicină pastorală.

CONFERINȚA A ZECEA

Dornach, 17 septembire 1924

Dragii mei prieteni! Ceea ce se uită mereu, în epoca noastră actuală, când e vorba de acțiunea şi voința de a acționa pe baza lumii spirituale, este faptul că în orice activitate spirituală gândurile pe care omul le are şi sentimentele sale pot fi active şi creatoare. Ceea ce stă la baza acestui lucru a fost complet dat uitării în epoca gândirii materialiste şi, în fond, omenirea actuală nu este deloc conştientă de acest fapt. De aceea, tocmai în acest domeniu se face un fel de abuz, un abuz care astăzi, în cadrul civilizației actuale a omenirii, domneşte chiar într-o măsură destul de mare. Veți fi ştiind că de la tot felul de autorități sau altele de acest fel, cum se vor fi numind, emană tot felul de indicații despre felul cum poate fi dezvoltată forța gândirii, cum pot fi fortificate gândurile. Am spus: prin aceasta sunt răspândiți peste tot germenii a ceea ce mai demult era numit în cadrul vieții spirituale, şi se mai numeşte şi astăzi, "magie neagră". Tocmai unor asemenea lucruri, care sunt cauze de boală sufletească şi trupească, totodată, trebuie să le acorde atenție atât medicul, cât şi preotul, el trebuie să fie atent la influența lor care pătrunde în cultură, în evoluția civilizației. Căci, dacă eşti atent tocmai la asemenea lucruri, realizezi ceea ce este important atât pentru profilaxie, cât şi pentru o mai bună cunoaştere a bolii şi a fenomenelor de boală ale vieții sufleteşti umane. Prin asemenea indicații, se caută să i se imprime omului o forță care, de altfel, nu există în el, şi se recurge adeseori la lucrurile cele mai impure. Există astăzi deja tot felul de indicații în această direcție, despre felul cum agenții comerciali pot ajunge să facă afaceri, şi altele asemenea. În acest domeniu, astăzi se elaborează extraordinar de multe lucruri abuzive.

Dar oare ce se află la baza acestui fenomen? Aceste lucruri se vor înrăutăți în mod necesar, dacă nu va câştiga teren în această direcție o cunoaştere reală tocmai în domeniul medicinei şi în domeniul teologiei. Căci gândirea oamenilor din epoca modernă, şi anume gândirea ştiințifică, s-a dezvoltat imens sub influența materialismului. Chiar dacă astăzi mulți îşi exprimă satisfacția în legătură cu faptul că materialismul se află deja în declin în ştiință, în legătură cu faptul că pretutindeni se încearcă lucruri care depăşesc materialismul, ei bine, dragii mei prieteni, tocmai asupra celui care vede lucrurile în adâncul lor, acest lucru face o impresie mult mai neplăcută. Aceşti savanți care vor să depăşească în manieră actuală materialismul, precum şi acei teologi care vor să biruie materialismul în manieră actuală, aceştia sunt, de fapt, în ochii celui care vede în adâncul lucrurilor, mult mai periculoşi decât materialiştii rigizi, care, treptat, prin absurditatea propriei cauze, fac cauza imposibilă. Dar aceşti propovăduitori flecari ai spiritualismului, ai idealismului, şi ai altor lucruri de acest fel, nu fac decât să arunce praf în ochii oamenilor şi în propriii lor ochi.

Căci ce se face, să spunem, în maniera lui *Driesch* [Nota 11] sau în alt fel, pentru a se putea susține ceva în legătură cu viața materiei? Sunt folosite exact aceleaşi gânduri pe care oamenii le-au folosit secole de-a rândul pentru a gândi numai aspectele materiale, care nici nu au vreo altă posibilitate de a gândi altceva decât aspectele materiale, exact aceleaşi gânduri sunt folosite pentru a se gândi ceva pretins spiritual. Aceste gânduri nu pot face absolut deloc aşa ceva! Acest lucru e posibil numai dacă pătrunzi în domeniul adevăratei ştiințe spirituale. De aceea ies la iveală asemenea lucruri bizare, care astăzi nici nu sunt observate. Un oarecare Driesch, care este foarte apreciat în mod oficial în lumea exterioară, dar în realitate îngrozitor de diletant, spune, de exemplu, că ar trebui să presupunem existența unor aşa-numiți "psihoizi". Ei da, dragii mei prieteni, dacă vreți să atribuiți unui lucru oarecare o asemănare, lucrul trebuie să existe undeva. Dar nu puteți vorbi de nişte ființe asemănătoare maimuțelor, dacă nu există maimuțe. Nu puteți vorbi niciodată de psihoizi, dacă nu recunoaşteți existența unui suflet în om! Palavre de acest fel trec astăzi drept ştiință veritabilă, care chiar tinde spre mai bine. Noi trebuie să vedem dincolo de

aparenţa unor asemenea lucruri. Sunt apoi cei care se situează în sânul mişcării antroposofice cu o anumită cultură ştiinţifică, având ceva valoare pentru evoluţia civilizaţiei dacă nu se lasă orbiţi de lumina rătăcitoare care licăreşte, ci dacă privesc în mod exact la ceea ce este cu adevărat necesar şi util faţă cu materialismul.

De aceea trebuie, desigur, să întrebăm: Cum e posibil că din actuala pasivitate a gândirii să răsară din nou ceva activ, ceva creator? Cum trebuie să acţioneze preoţimea şi medicii, în aşa fel încât în lucrările călăuzite din spirit, care vor să fie călăuzite din spirit, ale oamenilor, să se reverse ceva creator? Căci gândurile, mai ales cele care se dezvoltă în contact cu procesele materiale, lasă elementul creator afară, în materie, ele înseşi rămân absolut pasive. Acesta este specificul lumii actuale de gândire, aşa cum este ea aplicată pretutindeni în ştiinţă, faptul că este absolut pasivă, inertă, inactivă. Faptul că în gânduri nu există absolut nimic creator are legătură cu educaţia noastră cu totul cufundată în ştiinţa pasivă de astăzi. Omul este format, educat, în aşa fel încât să nu ajungă cumva la vreun gând creator, căci există imediat teama că dacă ar ajunge la un gând creator, el n-ar constata realitatea obiectivă, ci ar adăuga ceva de la el. Acestea sunt lucrurile pe care trebuie să le sesizăm. Ei bine, dar cum se poate ajunge la gânduri creatoare? La gânduri creatoare se poate ajunge numai dacă dezvoltăm cu adevărat o cunoaştere a omului; căci omul nu poate fi cunoscut fără o activitate creatoare, fiindcă el, potrivit cu esenţa lui, e ceva creator. Dacă vrem să cunoaştem, trebuie să creăm din nou lucrul respectiv. Cu gândirea pozitivă putem cunoaşte astăzi numai periferia omului, fiinţa lui interioară trebuie să o lăsăm în pace. Trebuie să sesizăm în mod real poziţia omului în sânul întregii lumi. De aceea, astăzi noi vrem să aducem în faţa sufletelor noastre, aş spune, un fel de ţel care se află la capătul unei vaste perspective, dar care poate face ca gândurile să devină creatoare şi care cuprinde cu adevărat în sine taina de a face ca gândurile să devină creatoare, acest lucru vrem să-l aducem în faţa sufletelor noastre şi să reluăm în consideraţiile noastre unele lucruri pe care le ştiţi deja din conferinţele antroposofice generale.

Să ne imaginăm, dragii mei prieteni, în mod absolut schematic Universul, care, în devenirea lui, se mişcă, ei bine, sub forma unei circumferinţe (planşa 11). Ne este îngăduit să ni-l imaginăm astfel în mod schematic, pentru că Universul în devenire reprezintă în timp un fel de repetare ritmică, fireşte, în linie ascendentă, în linie descendentă, în privinţa unor fenomene, dar pretutindeni găsim în Univers un fel de ritm zi-noapte, alte ritmuri, ritmuri mai mari, care se desfăşoară între o eră glaciară şi alta, şi aşa mai departe. Dacă ne oprim, în primă instanţă, la acel ritm care pentru percepţia umană este cel cu intervalele cele mai mari, ajungem la aşa-numitul an platonic, care a jucat întotdeauna, în vremurile când felul de a considera lumea era mai bun decât astăzi, un rol deosebit de important în cadrul acestor concepţii şi în felul cum privea omul lumea.

Planşa 11

[măreşte imaginea]

Acest an platonic, ajungem la el prin faptul că observăm punctul răsăritului Soarelui în dimineaţa zilei când începe primăvara, la 21 martie. Atunci Soarele răsare într-un anumit punct al cerului. Putem vedea acest punct pe Cercul zodiacal, căci acest punct se notează de-a lungul tuturor epocilor, fiindcă el se schimbă cu câte puţin în fiecare an. Dacă anul trecut am observat punctul vernal în mod exact pe locul său de pe cer, potrivit cu poziţia celorlalte stele, aşadar, în anul 1923,

şi l-am observat iarăşi în anul 1924, punctul unde răsare Soarele anul acesta nu e în acelaşi loc, ci mutat în direcția pe care o putem trasa unind printr-o linie constelația Taurului cu constelația Peştilor. Punctul vernal se deplasează în această direcție a Cercului zodiacal. Astfel că în fiecare an el se deplasează cu încă puțin. Acest lucru atrage atenția asupra faptului că în întreaga configurație a lumii stelare are loc cu fiecare an o deplasare, care poate fi înregistrată în acest fel. Dacă examinăm acum cum se prezintă suma acestor deplasări – puteți vedea când are loc o deplasare –, punctul e într-un an aici, în anul următor acolo şi aşa mai departe. O dată deplasarea ajunge până aici, o dată până aici, până când revine în acelaşi punct. Adică, după o anumită perioadă de timp, punctul vernal trebuie să se afle pe cer în acelaşi loc. A avut loc, aşadar, o parcurgere a întregii traiectorii a Soarelui în raport cu punctul răsăritului. Dacă facem calculul, aflăm că aceasta se întâmplă în medie mereu la câte 25.920 de ani o dată. Am sesizat astfel un ritm care conține cel mai mare interval pe care omul îl poate percepe, în primă instanță: anul cosmic platonic, care durează aproximativ 25.920 ani de-ai noştri.

Aşadar, privim afară, în depărtările cosmice, şi ne izbim, aş spune, cu gândurile noastre, de ceva, un lucru de care cifrele pe care le dezvoltăm ricoşează. Ne izbim cu gândirea noastră de un fel de zid. Gândirea noastră nu poate trece, în primă instanță, de acest zid. Atunci trebuie să vină clarvederea, care poate trece dincolo. Dar, în primă instanță, gândirea nu trece dincolo. Orice evoluție se desfăşoară în cadrul a ceea ce cuprind aceşti 25.920 de ani, şi noi putem reprezenta foarte bine, dacă vrem, această întindere, care, fireşte, nu e delimitată de spațiu, ci de spațiu-timp, o putem reprezenta ca pe un fel de perete al unui uter cosmic. Ni-l reprezentăm, aşadar, ca pe ceva care ne înconjoară drept cel mai vast spațiu cosmic (planşa 11, roşu-galben). Să trecem acum de la acest ritm care ne înconjoară în cel mai vast spațiu cosmic, drept ritmul care posedă în sine cele mai mari intervale pe care le avem, spre ceea ce ne apare la om, în primă instanță, ca un interval mai mic, respirația.

Vedeți dvs., noi trebuie să luăm din nou nişte cifre aproximative, dacă luăm o respirație: optsprezece respirații pe minut, şi socotim câte respirații sunt într-o zi, obținem la om 25.920 respirații pe zi.

Acelaşi ritm pe care l-am văzut afară, cu intervalele mari, îl avem în om, în microcosmos, cu intervalele cele mai mici. Aşadar, omul trăieşte într-un Univers pe care îl copiază în privința ritmului, care este însuşi ritmul universal. Numai pentru om, nu pentru animal, căci tocmai în aceste cunoştințe mai subtile vedem cu adevărat deosebirea dintre om şi animal. În ceea ce-l priveşte pe om, densitatea, natura corpului să fizic poate fi cunoscută numai dacă o punem în relație cu anul cosmic platonic. 25.920 de ani, în aceasta îşi are rădăcinile natura corpului nostru fizic. Citiți în cartea mea “Ştiința ocultă în rezumat” ce perioade mari de timp, determinate la început de altceva decât de timp-spațiu, a fost nevoie să fie acumulate de-a lungul metamorfozei Soare, Lună, Pământ, ce lucruri a fost nevoie să fie acumulate, nu în mod numeric-cantitativ, pentru a înțelege corpul fizic uman, aşa cum este el astăzi, pe baza elementelor lui componente.

Dacă trecem apoi în mijloc, acolo unde avem cele 25.920 respirații (planşa 11), care îl situează pe om, ca să spunem aşa, în centrul uterului cosmic, ajungem la Eu. Căci în aceste respirații, împreună cu ceea ce am spus despre respirația care merge spre omul de sus şi devine mai subtilă transformându-se în aşa-numita viață spirituală, în respirație avem expresia vieții umane individuale pe Pământ. Aici avem, aşadar, Eul. Aşa cum trebuie să sesizăm legătura corpului nostru fizic cu marile perioade de timp, cu anul cosmic platonic, tot astfel trebuie să sesizăm legătura dintre Eul nostru, pe care îl putem simți în fiecare neregularitate a respirației, cu ritmul nostru respirator.

Vedeți dvs., între aceste două lucruri se manifestă viața omului pe Pământ, viața omului se manifestă între respirație şi anul cosmic. Prin respirație se reglementează tot ceea ce este important pentru Eu. Viața corpului nostru fizic se manifestă în acele procese colosale care sunt reglementate prin ritmul de 25.920 de ani. Legitățile din corpul fizic au legătură cu marele ritm al anului platonic, aşa cum activitatea Eului are legătură cu ritmul respirației. Între acestea e situată viața umană, care, iarăşi, e închisă pentru noi între corpul fizic, corpul eteric – corpul astral şi Eu. Putem spune, dintr-un anumit punct de vedere, că viața omului pe Pământ este situată între corpul fizic, corpul eteric – corpul astral şi Eu şi, dintr-un alt punct de vedere, putem spune, privind viața umană din perspectiva divin-spirituală, că ea este situată între respirația unei zile şi anul cosmic platonic. Prin aceasta, respirația unei zile constituie un întreg. Prin aceasta, respirația unei zile se află în strânsă legătură cu ceea ce e viața umană.

Ei bine, să studiem din această perspectivă cosmică ce se află între respirația umană, aşadar, între urzirea şi ființarea Eului, şi procesul unui an cosmic platonic, adică viața şi procesele de afară, din Macrocosmos. Vedeți dvs., cu ceea ce vrea să acționeze în organismul nostru respirator lucrurile stau în aşa fel încât cu respirația de douăzeci şi patru de ore a zilei, cu ceea ce se află aici, între această respirație şi ritmul global al respirației, noi întâlnim de fiecare dată acel ritm care există ca ritm zi-noapte şi care are legătură ființa Soarelui, cu felul în care se află el în relație cu Pământul. În răsăritul şi apusul zilnic al Soarelui, în trecerea Soarelui peste bolta cerească, în întunecarea Soarelui din cauza Pământului, în acest circuit zilnic al Soarelui avem aspectul căruia îi ieşim în întâmpinare cu ritmul nostru respirator.

Dar prin aceasta ajungem la zi, la ziua de douăzeci şi patru de ore, ajungem la ziua umană de douăzeci şi patru de ore. Şi acum să calculăm mai departe, cum ne transpunem noi, pornind de la respirație, în lume. Să calculăm cum ne transpunem în ceea ce întâlnim în ciclul zilnic al Macrocosmosului, aşa cum suntem noi situați, în primă instanță, în sânul lui. Vedeți dvs., aici putem calcula: Avem o zi, luăm anul de 360 de zile, dacă vreți – lucrurile pot fi luate aproximativ –, atunci avem 360 de zile. Acum calculăm durata aproximativă a vieții umane de 72 de ani, vârsta patriarhală presupusă, şi obținem 25.920 de zile. Avem o viață umană care şi ea constituie un întreg în 72 de ani, care reprezintă un ritm, prin care se transpune în lume, care e acelaşi ritm cu ritmul anului solar platonic.

Noi ne transpunem cu ritmul nostru respirator în întreaga noastră viață umană, în aşa fel încât o reglăm după ritmul de 25.920. Ajungem la ceea ce e situat în această viață umană aşa cum e situată respirația în cadrul zilei. Ei bine, ce e situat în sânul celor 72 de ani, al celor 25.920 de zile, la fel cum e situată respirația, inspirația şi expirația unui suflu respirator? Ce e situat astfel? Avem, în primul rând, inspirație şi expirație. Prima fază a ritmului. Avem, în al doilea rând: în timpul zilei noi ne transpunem în viață, trăim în viață, de asemenea, ceva de 25.920 de ori. Ce anume? Somnul şi veghea. Ajungem la al doilea aspect: somnul şi veghea. Aceasta, starea alternativă dintre somn şi veghe se repetă în cursul vieții umane de 25.920 de ori, la fel ca şi inspirația şi expirația de 25.920 de ori în cursul unei zile, în cursul unui circuit solar de o zi. Dar ia gândiți-vă, ce sunt atunci adormirea şi trezirea, adormire – trezire, adormire – trezire? De fiecare dată când adormim, noi nu expirăm numai acid carbonic, ci expirăm, de asemenea, ca oameni fizici, corpul astral şi Eul. La trezire le inspirăm din nou. Aceasta este o respirație mai lungă, care durează douăzeci şi patru de ore, o zi. Este un al doilea fel de respirație, care se mişcă în acelaşi ritm. Avem, aşadar, respirația cea mai mică, constând în inspirația şi expirația obişnuită. Avem respirația mai mare, prin care omul se integrează deja în lume, care se manifestă în ritmul dintre somn şi veghe.

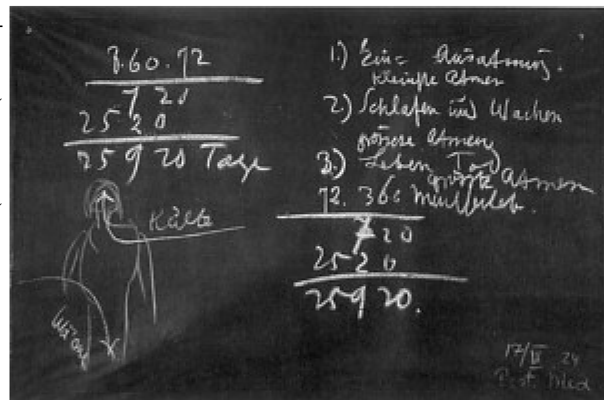
Să mergem mai departe. Să încercăm să vedem cum se situează o asemenea viaţă umană în medie de 72 de ani în sânul anului cosmic platonic. Să calculăm aceşti 72 de ani ca şi cum ar aparţine şi ei unui an, unui an întreg, care constă din zile care sunt o viaţă umană. Să calculăm, aşadar, un mare an cosmic, ale cărui zile individuale sunt o viaţă umană şi să calculăm şi acest an cosmic având 360 de zile, adică 360 de vieţi umane; obţinem: 72 x 360 vieţi umane = 25.920 de ani, exact anul platonic.

Dar ce facem noi când încheim acest an platonic? Intrăm în existenţă şi murim. Ce facem murind? Murind, noi expirăm mai mult decât corpul nostru astral şi Eul, în ceea ce priveşte organizarea noastră pământească. Expirăm şi corpul eteric, expulzându-l afară, în Univers. Am descris adeseori cum corpul eteric este expirat afară, în Cosmos, cum se răspândeşte în Cosmos. Când revenim, inspirăm din nou un corp eteric. Aceasta este o respiraţie uriaşă. O inspiraţie-expiraţie eterică. Dimineaţa, noi inspirăm astralul. Cu fiecare respiraţie, noi inspirăm oxigen, dar cu fiecare moarte pământească expirăm eterul, şi cu fiecare viaţă pământească inspirăm eterul.

Avem, aşadar, al treilea lucru: viaţa şi moartea. Dacă înţelegem viaţa în sensul că numim viaţă, viaţa pe Pământ, iar moarte, viaţa dintre moarte şi o nouă naştere, ajungem la anul cosmic platonic, adăugând celei mai mici respiraţii la început respiraţia mai mare, iar apoi respiraţiei mai mari, respiraţia cea mai mare.

Planşa 12

1. Inspiraţie şi expiraţie – respiraţia cea mai mică
2. Somn şi veghe – respiraţia mai mare
3. Viaţă şi moarte – respiraţia cea mai mare

[măreşte imaginea]

Şi aşa stăm, în primă instanţă, aş spune, în lumea stelelor. Pe de o parte, ne sprijinim spre interior pe respiraţia noastră, pe de altă parte, ne sprijinim spre exterior pe anul cosmic platonic. Între acestea se desfăşoară viaţa noastră umană, dar în această viaţă umană însăşi se revelează din nou acelaşi ritm.

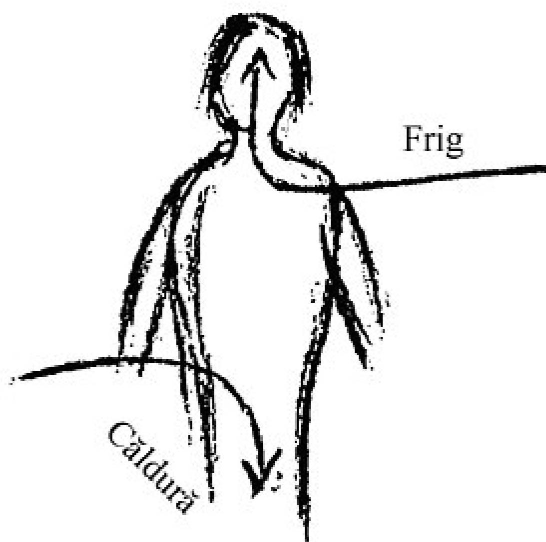
Ei bine, dar ce avem în acest spaţiu dintre anul cosmic platonic şi respiraţia noastră? Să încercăm, asemeni un pictor care a făcut fondul tabloului ca să picteze pe el, să încercăm, după ce am făcut şi noi fondul prin ceea ce am aflat astfel, pe baza ritmului, din punct de vedere numeric, să pictăm pe acest fond. Aflăm că atât cu anul platonic, cât şi cu ritmurile de timp mai mici, dar în mod absolut clar cu ritmul anual, în lumea exterioară are loc o permanentă alternanţă pe care noi o percepem, şi pe care o percepem cel mai uşor dacă o studiem, în primă instanţă, în calităţile de cald şi rece. Nu e nevoie decât să ne gândim la faptul că iarna e rece, vara e cald, şi ceea ce în fundal se prezintă sub formă de cifre se prezintă din punct de vedere calitativ drept căldură şi frig, iar omul stă cu viaţa lui în sânul acestei alternanţe dintre căldură şi frig. Da, vedeţi dvs., afară poate exista alternanţa în timp dintre căldură şi frig, ea chiar există şi, pentru aşa-numita natură, dacă alternează între căldură şi frig, această alternanţă în timp este cât se poate de benefică. Omul

nu are voie să facă acest lucru. El trebuie să-şi păstreze în sine o căldură normală, un frig normal – în funcție de felul în care privim lucrurile. Aşadar, el trebuie să dezvolte nişte forțe interioare prin care îşi face rezerve din căldura verii pentru iarnă şi din frigul iernii pentru vară. El trebuie să echilibreze în interior, să echilibreze, efectiv, în interior, să fie în permanență atât de activ în organizarea umană, încât ea să creeze echilibrul între căldură şi frig, în raport cu ceea ce se desfăşoară afară, în natură.

Există în organismul uman nişte acțiuni pe care nici nu le observăm. Din punct de vedere interior, el duce vara în iarnă, iarna în vară. Când e vară, noi purtăm în interior ceea ce a trăit organismul nostru în timpul iernii. De la punctul vernal şi până la Sânziene, noi ducem cu noi iarna, apoi se stabileşte echilibrul. Când trecem spre toamnă, începem să purtăm în noi mai departe vara, o ducem până la Crăciun, până la 21 decembrie, apoi iarăşi se stabileşte echilibrul. Astfel că purtăm în noi, creând în permanență echilibrul, această alternanță dintre căldură şi frig. Dar ce facem noi prin aceasta?

Vedeți dvs., dacă cercetăm ce facem cu aceasta, ajungem la un rezultat extraordinar de interesant. Dacă îl concepem pe om în acest fel (vezi desenul), ajungem să cunoaştem, chiar şi la o privire superficială, că tot ceea ce se manifestă drept frig în interiorul omului prezintă tendința de a merge spre omul neuro-senzorial. Astfel că astăzi putem dovedi: tot ceea ce acționează drept frig, tot ceea ce ține de iarnă, ia parte la formațiunea capului uman, la organizarea neuro-senzorială. Tot ceea ce ține de vară, tot ceea ce conține căldură, ia parte la sistemul metabolismului şi al membrelor din om. Dacă ne îndreptăm privirea spre omul metabolismului şi al membrelor, observăm că noi purtăm, propriu-zis, în organizarea noastră tot ceea ce ține de vară. Dacă ne îndreptăm privirea spre funcțiunile neuro-senzoriale, observăm că noi purtăm, propriu-zis, în acestea tot ceea ce primim din Univers drept elemente hibernale. Astfel, cu capul nostru noi trăim cu toții iarna, cu organismul metabolismului şi al membrelor trăim cu toții vara, şi prin organismul ritmic creăm în interior echilibrul; creăm încoace şi încolo căldură şi frig, căldură şi frig între sistemul metabolic şi sistemul capului şi ajungem la ceea ce reglementează restul. Căldura materiei este o consecință a proceselor calorice, iar răceala substanțelor e o consecință a proceselor de frig. Găsim un joc al ritmului cosmic în organizarea umană. Ajungem să ne spunem: Iarna din Macrocosmos e factorul creator din organizarea capului uman, respectiv din organizarea neuro-senzorială. Vara din Macrocosmos e factorul creator din sistemul metabolismului şi al membrelor.

Planşa 12

Dacă privim astfel în intimitatea organizării umane, avem iarăşi un punct de reper pentru acea medicină inițiatică despre care am spus că îşi face intrarea în lume prin cartea [Nota 12] pe care doamna doctor Wegman a elaborat-o împreună cu mine. Avem un început a ceea ce trebuie să câştige tot mai mult teren în ştiință.

Dacă ne cățărăm acum sus pe stânci, acolo unde cresc plantele de iarnă, unde solul e astfel alcătuit încât pe el cresc plantele de iarnă, ajungem la ceea ce în lumea exterioară are legătură cu organizarea capului uman. Să presupunem că suntem acum un culegător de plante medicinale în lume şi vrem să avem grijă ca acele forțe spirituale care apar în cazul unei boli cu originea în organizarea neuro-senzorială să fie vindecate cu ajutorul spiritului din lumea exterioară, atunci ne cățărăm sus, pe munții înalți, adunăm acolo minerale şi plante, pe care le vom aduce ca remedii pentru bolile care afectează capul. Noi procedăm pe baza gândirii noastre creatoare. Acest fapt dă avânt picioarelor noastre să mergem spre acele lucruri de pe Pământ în care trebuie să găsim cele corespunzătoare. Gândurile juste, care îşi au originea în Cosmos, trebuie să înaripeze activitatea umană până la nivelul cel mai concret. Acest lucru se şi întâmplă în mod inconştient, prin faptul că un om care lucrează într-un birou, are şi el gânduri, cel puțin uneori, mânat de instinct, să facă tot felul de călătorii. Numai că nu ştim în ce context se manifestă acest lucru. Nici nu e chiar atât de important. El devine important abia când îl privim în cadrul observației de medic sau de preot. Dar o studiere exactă a lumii ne dă şi ea aripi pentru ceea ce avem de făcut în particular.

Şi iarăşi, dacă observăm nişte boli în sistemul metabolismului şi al membrelor, mergem mai mult spre elementul pământesc-vegetal şi spre elementul pământesc-mineral, privim spre ceea ce sedimentează, nu spre ceea ce creşte în felul cristalelor în sus, şi obținem remediul mineral şi vegetal. Şi studierea proceselor din Macrocosmos în corelație cu ceea ce se petrece în om ne duce cu adevărat de la patologie la terapie.

Vedeți dvs., aceste lucruri trebuie văzute din nou în mod clar. Vremurile vechi au cunoscut bine asemenea corelații. *Hippocrate* este, propriu-zis, deja un întârziat în raport cu vechea medicină. Dar dacă citiți ceva din presupusele sale scrieri, care sunt redactate, totuşi, cel puțin în spiritul său, veți simți peste tot această concepție. Peste tot avem acolo ceva care are legătură, în particular, în concret, cu această vastă perspectivă de ansamblu pe care o putem avea pe baza unei

asemenea concepţii. Vin apoi vremurile mai recente, când asemenea lucruri n-au mai existat pentru percepţia umană, când oamenii au alunecat tot mai mult şi mai mult în simpla gândire intelectuală abstractă şi în observaţia exterioară a naturii, care a dus apoi la simplul experiment. Trebuie să fie regăsit drumul spre ceea ce a fost cândva contemplarea legăturii dintre om şi lume.

Astfel ne ducem noi existenţa ca oameni pe Pământ, trăind între Eul nostru şi corpul nostru fizic, între respiraţie şi anul cosmic, anul cosmic platonic – între acestea trăim noi şi prin respiraţia noastră ne învecinăm cu ziua. Cu ce ne învecinăm prin corpul nostru fizic? Cu anul platonic? – Aici ne învecinăm, la limita extremă, cu înlănţuirile şi conexiunile referitoare la schimbările climatice din cadrul marilor procese ale naturii, ne transformăm în cadrul acestor mari procese ale naturii forma, forma umană, astfel că iau naştere rase succesive, şi aşa mai departe. Dar ne învecinăm şi cu ceea ce se întâmplă într-o alternanţă calitativă mai scurtă, ne învecinăm cu ceea ce ne aduc anii care se succed unul după altul, cu ceea ce ne aduc zilele, într-un cuvânt, ne dezvoltăm ca oameni între aceste două limite extreme, dar ne emancipăm la mijloc, pentru că şi în Macrocosmos la mijloc intervine un element ciudat.

Te poţi cufunda, într-adevăr, în uimire, dacă laşi să acţioneze asupra ta acest ritm ordonat aproximativ conform intervalui de 25.920 de ani. Ne cufundăm în uimire observând ceea ce are loc între Univers şi om. Şi dacă ne cufundăm cu totul în uimire, atunci întreaga lume, inclusiv omul, ne apare absolut după măsură, număr şi greutate. Totul este, aş spune, minunat ordonat, numai că acesta este, totuşi, calcul uman. Dar de aceea trebuie să adăugăm, în locurile decisive, dacă le distanţăm întrucâtva – deşi e valabil, deşi ne situăm în cadrul menţionat –, trebuie să adăugăm mereu, în locurile decisive, ciudatul cuvânt “aproximativ”. Nu se potriveşte întotdeauna la modul absolut. Aici există raţionalitate, ea este prezentă, există, trăieşte, acţionează: tot ceea ce v-am descris există. Ei bine, în Univers intervine ceva, ceva absolut iraţional, care face ca, oricât ne-am cufunda, oricât ne-am contopi în el plini de admiraţie – chiar ca iniţiaţi, dacă vreţi –, dacă facem un drum de câteva ore, ne luăm, totuşi, o umbrelă, chiar dacă suntem iniţiaţi. Luăm o umbrelă, pentru că acum se întâmplă ceva care are un caracter iraţional, prin care în realitate se manifestă ceea ce nu se revelează, totuşi, întotdeauna în cifre, astfel încât e nevoie de ani bisecţi, luni bisecte, e nevoie de tot felul de lucruri. Pentru determinarea timpului a fost nevoie întotdeauna de asemenea lucruri. Ceea ce oferă astronomia perfecţionată, astronomia aprofundată şi devenită astrologie şi astrosofie – căci ne-o putem imagina perfecţionată astfel –, ceea ce ne oferă aceasta este distrus din nou pentru viaţa imediată de meteorologie, care nu reuşeşte să-şi cucerească rangul de ştiinţă raţională, care este pătrunsă întrucâtva de clarvedere, care va fi tot mai mult pătrunsă de o clarvedere mai vastă, dar care o ia pe o cu totul altă cale, care trăieşte în ceea ce rămâne de la celelalte. Şi, chiar dacă luăm astronomia actuală, aceasta trăieşte, în realitate, în nume, ea este, în realitate, o ştiinţă care dă nume stelelor, altceva nimic. De aceea şi înţelegerea “Serenissimului” s-a oprit când a fost vorba de botezarea stelelor. El a vizitat observatorul astronomic al ţării sale, i s-au arătat diferite lucruri, stele îndepărtate prin telescop, şi apoi el a spus, după ce a văzut toate acestea: Toate acestea le înţeleg. Dar cum ştiţi dvs. numele acestei stele care se află aşa departe în spaţiu, asta nu o înţeleg. Vedeţi dvs., există, bineînţeles, punctul de vedere pe care îl adoptaţi dvs. acum, că râdeţi de Serinissim. Dar există şi un alt punct de vedere, să râdem şi de astronom. Eu aş râde mai mult de astronom, fiindcă în mersul lumii există ceva foarte curios.

Dacă faceţi cercetări în legătură cu vechile denumiri de Saturn şi aşa mai departe, trebuie să vă aduceţi puţin aminte, ca să înţelegeţi ceva, de cursul nostru de limbă [Nota 13], la care participă majoritatea dintre dvs., trebuie să vă aduceţi aminte că vechile nume au fost date potrivit cu senzaţia pe care o aveau astrologii şi astrosofii cu privire la anumite stele şi care se asocia cu anumite sunete ale vorbirii. La toate vechile denumiri de stele putem spune: ele sunt date de către

Dumnezeu, sunt date din spirit. Stelele erau întrebate cum se numesc, pentru că oamenii percepeau sunetul stelei respective şi îi dădeau întotdeauna numele potrivit cu acesta. Ei, şi acum mergeţi până la o anumită limită în evoluţia astrosofiei, astrologiei. Ei trebuiau să ia numele de sus, din cer. Dacă ajungeţi în timpurile moderne, când au fost făcute marile descoperiri cu micii spiriduşi ai stelelor, de exemplu, ei bine, aici toate se rostogolesc de-a valma. Una se numeşte Andromeda, cealaltă are un alt nume grecesc, aici toate se rostogolesc de-a valma într-un mod arbitrar. Nu ne putem imagina că Neptun sau Uranus şi-au primit numele lor la fel ca Saturn. Toate acestea sunt element arbitrar uman, şi Serenissimul a făcut o singură greşeală, aceea de a crede că astronomii au procedat în continuare la fel ca vechii astrosofi. Dar ei nu au procedat aşa. Aici avem doar mărginirea umană, în timp ce cunoaşterea astrosofilor din vremurile vechi, a astrologilor din vremurile vechi, a luat naştere din relaţiile oamenilor cu zeii. Dar, tocmai dacă ne înălţăm astăzi din nou de la astronomie la astrologie, trăind prin aceasta ca într-un Macrocosmos, care are pretutindeni Ratio, ajungem până la Sophia. Atunci aflăm, pe de altă parte, că în sânul acestor Ratio şi Sophia, în lucrurile care nu se epuizează prin calcul, că în aceasta trăieşte meteoronomia, meteorologia şi meteorosofia, pe care nu le putem întreba, propriu-zis, decât de propria lor voinţă liberă. Aceasta este o altă doamnă. În mod exterior, în viaţa fizică obişnuită, o numim capricioasă. Dar elementul meteorologic este destul de capricios, de la ploaia zilei până sus, la comete. Dar, înălţându-ne tot mai mult de la meteorologie la meteorosofie şi alimatizându-ne tot mai mult în sfera acesteia, ajungem şi la însuşiri mai bune ale acestei regine a lumii, la acele însuşiri care nu îşi au originea doar în capriciu, în afectul cosmic, aş spune, care vin din cordialitatea interioară a acestei doamne. Dar nu merge altfel, dragii mei prieteni, decât să opunem calculului, gândirii, tuturor aspectelor care pot fi urmărite pe cale raţională, să le opunem şi cunoştinţa directă cu fiinţele lumii, să le cunoaştem aşa cum sunt ele. Atunci ele se arată, ele sunt prezente, la început sunt cam inaccesibile, nu sunt prea expansive. Cu calculul mergem tot mai departe şi mai departe, fireşte, dar de fiinţa propriu-zisă a lumii ne îndepărtăm mereu. Ajungem numai în sânul unor fapte rămase în urmă.

Dacă ajungem de la calculul grosier obişnuit la calculul ritmic, aşa cum era astrologia pentru armonia sferelor, ajungem de la calculul ritmic la contemplarea organizării cosmice în nişte figuri, numere, care se găsesc în astrosofie. Dar ajungem în direcţia cealaltă, aş spune, astfel încât fiinţele care guvernează lumea se dovedesc a fi cam rezervate. Ele nu sunt imediat prezente. La început ne arată numai un fel de fotografie-akasha, despre care nu ştim însă de unde ne este trimisă. Avem atunci lumea, dar avem peste tot numai fotografii imprimate în eterul cosmic. Dar nu ştim de unde vin.

Atunci apare inspiraţia. Atunci fiinţa începe să se vestească pe sine însăşi prin imagine. Mergem, pentru început, de la Nomia numai până la Logia. Abia când răzbatem cu totul până la intuiţie, inspiraţiei îi urmează fiinţa însăşi, ajungem la Sophia. Dar aceasta e o cale de evoluţie personală, care îl solicită pe omul întreg, care trebuie să facă mai întâi cunoştinţă cu o asemenea doamnă care se ascunde în dosul meteorologiei, în vânt şi vreme, în Lună şi Soare, în măsura în care acestea acţionează asupra elementelor. Aici trebuie să se angajeze nu numai capul, ca în cazul Logiei, ci omul întreg.

Ei bine, de aici puteţi vedea că se poate, în această privinţă, să ajungem şi pe un drum greşit, căci şi în antroposofie, dacă ajungeţi de la antroponomie, care astăzi este, de fapt, singura ştiinţă dominantă, la antropologie, puteţi ajunge la antroposofie cu capul. În acest caz, o aveţi în mod exclusiv pe Ratio, dar Ratio nu trăieşte. Ea doar înregistrează urmele vieţii, unde nu e esenţial să iei seama la amănunte. Dar viaţa se manifestă tocmai în amănunte, în iraţional. Atunci trebuie să conduceţi în jos ceea ce sesizat capul în omul întreg, şi să vă înălţaţi apoi cu omul întreg de la Nomia la Logia, la Sophia.

Aceasta e ceea ce trebuie să simțim dacă vrem ca teologia, pe de o parte, medicina, pe de altă parte, să devină vii prin ceea ce le poate face cu adevărat vii pe amândouă, medicina pastorală. Aceasta e ceea ce ne propunem să încheiem mâine, prin câteva considerații speciale. Dar principalul este acesta, ca la prima încercare de pătrundere în medicina pastorală să facem în primul rând cunoştinţă cu acele căi pe care trebuie să le urmeze în cunoaşterea lumii medicina pastorală.

CONFERINȚA A UNSPREZECEA

Dornach, 18 septembrie 1924

Dragii mei prieteni! Medicina pastorală, aşa cum o gândim noi aici, nu poate fi privită, de fapt, decât drept ceva care a luat naştere din nou pe baza cunoaşterii spirituale, pe baza cercetării spirituale, şi care dobândeşte din nou un sens dacă omenirea va ajunge la conştienţa faptului că spiritualul conține nişte forțe pozitive active. Căci în epoca noastră, care a dezvoltat şi a perfecționat materialismul, nu ne putem imagina că oamenii s-ar fi putut situa față de spiritual în aşa fel încât să fi văzut în el ceva de care merită să te ocupi. Acest lucru, fireşte, orientarea atenției spre spiritual, pentru a căuta tocmai în spiritual acele posibilități care duc la nişte valori curative, acest lucru exista, în sensul cel mai eminent al cuvântului, în sânul vechii cunoaşteri misteriale, şi ceea ce va trebui să mai fie discutat pentru rotunjirea considerațiilor noastre va porni de la stabilirea unei legături între curentul medical care trebuie să se răspândească de aici, de la Goetheanum, şi vechile Misterii.

Înțelegem cel mai bine problema în context istoric dacă stabilim o legătură între ceea ce intenționăm noi aici şi metodele de cercetare, în orice caz, diferite, metodele de cercetare şi procedeele terapeutice artistice din cadrul vechilor Misterii. Ei bine, bineînțeles că dvs. va trebui să considerați ceea ce a oferit acest scurt curs de medicină pastorală doar un îndemn, într-un prim capitol, ca să spunem aşa, şi începutul edificării unei medicine pastorale care va merge tot mai departe şi mai departe, prin munca pe care o avem de realizat aici doamna doctor *Wegman* şi cu mine.

Ei bine, dragii mei prieteni, aş vrea să atrag atenția mai întâi asupra felului în care descriau inițiații vechilor Misterii calea inițierii, acea cale care era parcursă în special acolo unde Misteriile se transformau în Misterii ale vindecării. De fapt, toate Misteriile erau în legătură cu Misteriile vindecării, dar unele mai mult, altele mai puțin. Toate erau unite cu acestea, fiindcă vindecarea era privită drept ceva care are legătură cu întreaga dezvoltare a civilizației umane. Aceasta are cauze mai adânci, omul vremurilor vechi îşi spunea: Când individualitatea umană ajunge din lumile spirituale în jos, în lumea fizic-pământească, prin concepție şi naştere, spiritual-sufletescul intră în acel proces de transformare prin care el poate plăsmui în primii şapte ani de viață, pentru prima oară sub influența individualității, în timp ce corpul uman e primit mai întâi prin ereditate, acel corp uman care în decurs de şapte-opt ani este eliminat cu totul.

Aşa îşi reprezentau oamenii, într-un sens foarte riguros, în vechile Misterii, intrarea omului din lumile spirituale în lumea fizic-sensibilă. Dar pretutindeni exista conştienţa faptului că omul nu se uneşte cu corpul său fizic, că el nu se uneşte de la bun început cu corpul său fizic – dacă mi-e îngăduit să mă folosesc de această expresie – aşa cum a fost prevăzut de către puterile spirituale care călăuzesc acea parte a lumii căreia îi aparține omenirea. Acelei părți a forțelor din om care intră în el prin ereditate i s-a atribuit mereu faptul că acestea, în virtutea unei anomalii a evoluției

în totalitatea ei, copleşesc într-un anumit sens forțele pe care omul şi le aduce prin individualitatea sa din viețile pământeşti trecute. Se considera că aceasta e o dizarmonie, se spunea de-a dreptul: Dacă în omul pământesc ar exista un acord perfect între spiritual-sufletesc şi corpul fizic, atunci, în primul rând, moartea nu ar avea forma pe care o are, în al doilea rând, nici boala nu ar apărea în sensul în care apare. Boala şi moartea erau privite drept simptomele care arată că omul are de-a face cu lumea pământească mai mult decât îi fusese destinat inițial. Aceasta este, chiar dacă în zilele noastre nu mai poate fi înțeleasă pe deplin, o idee extraordinar de profundă, în care zace mult, mult adevăr. Căci, într-adevăr, aşa stau lucrurile, în momentul când omul ajunge cât de puțin la o treaptă de conştiență mai înaltă, el observă imediat: moartea, de exemplu, are o cu totul altă înfățişare. Ea se prezintă mai mult ca o metamorfoză decât ca sfârşitul unei etape de viață, şi aşa mai departe.

Dar, prin aceasta, pentru întreaga conştiență a celor vechi educarea omului ajungea în imediata apropiere a vindecării, şi în nişte vremuri foarte vechi ale omenirii întregul proces educativ era conceput ca o vindecare generală. Prin aceasta, ceea ce un om avea de făcut asupra unui alt om era conceput, din capul locului, într-un anumit sens, ca o acțiune medicală, şi de aceasta era legată apoi conştiența care ținea în vechile Misterii de meseria de medic şi de aceea de preot, care aveau amândouă ca misiune vindecarea oamenilor de pe Pământ. De altfel, în vremurile vechi, medicul şi preotul erau reuniți, de obicei, într-o singură persoană, un fenomen care putea exista numai în cazul vechii conştiențe instinctive, care astăzi nu mai poate exista, cel puțin nu ca ceva obişnuit. De această conştiență despre importanța vindecării, care trebuia să fie prezentă şi în viața de toate zilele, se lega apoi pentru fiecare om faptul că el, după fiecare metamorfoză prin care trec oamenii când mor, aşadar, mai ales în viața dintre moarte şi naştere, era îndrumat de acele suflete care pe Pământ erau preoți sau medici pe calea către Soare. Prima indicație pentru a găsi calea solară după moarte, cale pe care fiecare trebuie să o găsească, pentru că acolo se ispăşeşte o parte din ceea ce trebuie ispăşit între moarte şi o nouă naştere, primii paşi – aşa îşi reprezentau acest lucru oamenii în vremurile vechi –, primii paşi ai omului care trecea prin poarta morții trebuiau să fie călăuziți de medic sau de preot. Dar toate acestea izvorau din cea mai profundă înțelepciune a Misteriilor. Dar noi trebuie să privim astăzi altfel înțelepciunea Misteriilor, pentru că vechile metode nu mai sunt potrivite pentru noi, dar în momentul actual aceste metode sunt din nou absolut capabile de o înnoire, de acea înnoire pe care tocmai vrem să o încercăm noi aici.

Ei bine, dragii mei prieteni, când un vechi inițiat îşi descria inițierea, el spunea: După ce a trecut pragul, i s-a făcut mai întâi cunoştință cu acțiunea elementelor, iar element se numea în vremurile vechi ceea ce am numi noi astăzi stări de agregare: solidul, desemnat drept pământ, tot ceea ce este lichid, desemnat drept apă, tot ceea ce este aeriform, desemnat drept aer, incluzând tot ce este gazos, şi tot ceea ce ține de căldură, atribuit eterului căldurii, acestea erau desemnate drept elemente. Acesta e un lucru despre care fizicianul modern spune: Aşa ceva nu există deloc. – Pentru el, aceste patru elemente nu există. Pentru el există un număr de şaptezeci-optzeci de elemente, care au anumite însuşiri. În anumite condiții din lume, unul e lichid, celălalt solid sau gazos. Starea de căldură le revine tuturor. Dar ceea ce era descris drept elemente în vremurile vechi, aşa ceva astăzi nu există. Acestea sunt doar însuşiri ale realităților, dar nu realități. Ei bine, dar ceea ce numim astăzi elemente, sunt, de fapt, doar nişte realități în sânul lumii fizice foarte grosiere, iar ceea ce era numit în vremurile vechi element, era conceput în aşa fel încât prin acesta nu se ajungea în materie, ci în urzirea şi viața materiei.

Vedeți dvs., pentru un medic din vremurile vechi era mai puțin important că era vorba o substanță sau alta, cu un nume exterior sau altul. Aceasta are, fireşte, o anumită importanță, dar această importanță iese la lumină numai dacă iei în considerare celălalt lucru important, care se referă la urzirea şi viața materiei. Astfel, noi putem lua o substanță oarecare de afară, din locul unde se află

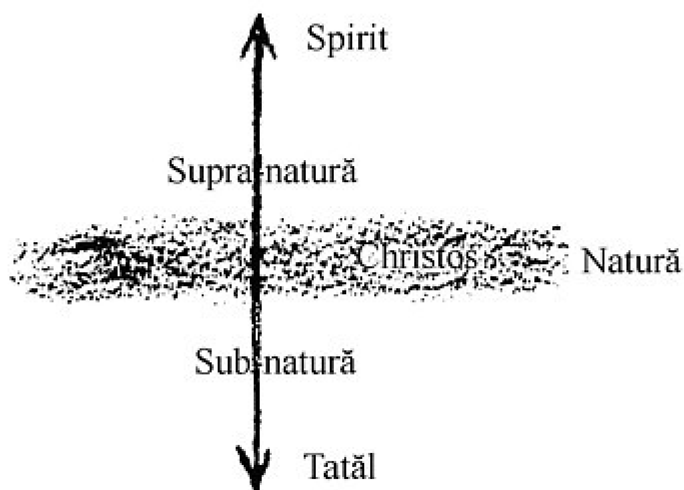
pe cale de degradare, din cauza agenților exteriori. Medicul din vechime acorda o importanță deosebită faptului că în cadrul întregului proces al Pământului substanța pe care o lua el de acolo fusese expusă agenților exteriori, sau el avea deosebit de multă grijă să nu ia o substanță oarecare, pur şi simplu, din regnul mineral, dacă ea putea fi obținută şi din regnul vegetal. Aşadar, el privea pretutindeni la locul pe care substanțele îl ocupă în activitatea vie din cadrul procesului lumii. Dacă vrem să înțelegem acest lucru, avem însă nevoie de această împărțire conform celor patru elemente, căci, în acest caz, la o substanță e important, înainte de toate, la ce temperatură devine ea pământ, adică la ce temperatură devine solidă, sau lichidă, sau apă sau aer. Acesta era lucrul important în vremurile vechi, să priveşti spre ceea ce trebuie să se întâmple în procesul lumii pentru ca o substanță anume să aibă o anumită formă. Acesta era primul lucru. Substanța era apreciată numai în funcție de acest lucru. Astăzi pornim numai de la substanță, odinioară se pornea de la proces. Şi orice substanță nu este, de fapt, altceva decât un proces rămas pe loc, un proces rămas pe loc pe o anumită treaptă. Oamenii erau pătrunşi, înainte de toate, de întreaga urzire şi viață în materie. Şi astfel, inițiatul descria că el fusese transpus mai întâi în acea stare de contemplare care îi dădea posibilitatea să vadă urzirea şi viața substanțelor, încât acestea îi apăreau drept o țesătură a celor patru elemente. Acesta era primul lucru.

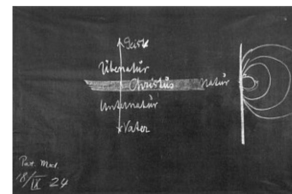
Dar al doilea lucru pe care îl relata fiecare şi care reprezenta o a doua treaptă, era faptul că el spunea: El a fost dus acolo unde a putut face cunoştință cu "zeii de sus şi cu zeii de jos". Ce înseamnă a fi dus acolo unde poți face cunoştință cu zeii de sus şi cu zeii de jos? Vedeți dvs., dragii mei prieteni, acest lucru l-am descris deja, numai că l-am descris în formă modernă. V-am spus că dacă spiritual-sufletescul coboară în corpul fizic şi în corpul eteric atât de adânc încât corpul fizic şi corpul eteric copleşesc elementul spiritual-sufletesc, atunci ia naştere ceva patologic, patologic printr-o rătăcire a elementului spiritual-sufletesc în elementul fizic-trupesc. Atunci ia naştere ceva patologic. În momentul în care se întâmplă acest lucru, omul coboară mai adânc în sine însuşi decât ar trebui să coboare la trezirea obişnuită, în timpul stării de veghe, în organismul lui fizic, şi el întâlneşte în partea de jos nişte influențe extraumane, subnaturale. Căci noi trăim în sfera naturalului numai dacă avem o relație normală între organizarea noastră spiritual-sufletească şi cea fizic-corporală. În momentul în care ne cufundăm mai adânc, mai intens, în corporalitatea noastră fizică, ajungem în contact cu subnaturalul. Ajungem în contact cu un domeniu prin care asupra omului acționează nişte ființe elementare, sau nişte ființe ale unor ierarhii superioare, pe diferite trepte ale evoluției lor. Şi acesta este, pur şi simplu, un fapt: ajungem în contact cu zeii care îşi desfăşoară activitatea în dosul acțiunilor naturale.

Aşadar, cum s-ar mai fi putut exprima un inițiat din vechime, dacă ar fi folosit o expresie mai neutră, care să înfățişeze mai voalat situația, pentru că nu-l înțelegea nimeni, în afară de inițiați, cum ar fi putut el exprima acest lucru: Că a fost dus la zeii de jos? – El ar fi putut spune: Am cunoscut natura bolilor umane, căci aceasta duce la zeii de jos.

Să luăm celălalt aspect care, în sensul pe l-am şi arătat la granița dintre patologic şi normal: acest aspect ne poate conduce în intimitatea vieții sfântului, când spiritual-sufletescul iese afară, iese mai mult decât ar trebui, umplând de viață, ca să zicem aşa, starea de somn. Când făcea cunoştință cu aceasta, inițiatul din vechime spunea că a fost împreună cu zeii de sus. Astfel că avem, gândind în mod sistematic, ceea ce e corect: natură, subnatură, supranatură (vezi desenul, planşa 13 stânga). Vizionarismul, viața în clarvedere, viața care îl duce pe om în lumea spirituală, inițiatul le numea: a fi împreună cu zeii de sus.

Planşa 13

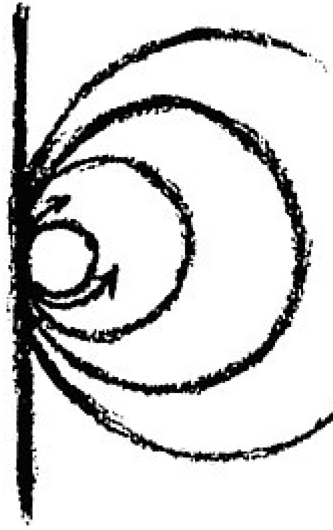

[mărește imaginea]

Ei bine, dragi mei prieteni, ajungem cu uşurinţă la o reprezentare greşită despre rangul acestora, vorbind astfel despre zeii de sus şi zeii de jos. Vedeţi dvs., trebuie să vă reprezentaţi acest lucru în felul următor. Dacă eu spun, pur şi simplu: natură, subnatură, supranatură, boală, viaţă vizionară, sunt tentat să consider că zeii de jos sunt şi inferiori. Dar, vedeţi dvs., nu aşa stau lucrurile. În realitate, situaţia este următoarea: Să ne reprezentăm că avem aici natura, şi în sus se formează un cerc, în jos se formează un cerc (vezi desenul, planşa 13 dreapta), şi ceea ce găsim aici sus se uneşte în partea cealaltă cu cele de jos.

Dacă desenăm cercul mai mare, obţinem acest lucru, dacă îl desenăm şi mai mare, obţinem acest lucru, şi mai mare, obţinem aceasta, şi dacă îl facem din ce în ce mai mare, obţinem în cele din urmă o linie dreaptă. Aici e o porţiune de cerc care pleacă, dar, după ce s-a dus în infinit, se întoarce din cealaltă direcţie. Acest lucru dovedeşte că denumirea de zei de jos şi zei de sus nu trebuie înţeleasă în sensul unei ierarhizări, ci ea indică doar modul diferit în care se apropie ei de om, dar că ei au fost gândiţi acţionând împreună cu absolut aceeaşi valoare ierarhică şi tinzând împreună în îndepărtatul punct infinit. De aceea, tot ceea ce era boală şi vizionarism era privit în sensul că, dacă omul le pătrunde, atunci el priveşte în lumea spirituală. Un fel de a pătrunde lumea spirituală este acesta: a face cunoştinţă în mod real cu boala şi cu vizionarismul.

Planşa 13

Dacă am înțeles acest lucru, avem totodată posibilitatea de a prelua în epoca modernă ceea ce era prezent în vremuri vechi în conştienţa oamenilor. Căci, să ne întrebăm în cadrul conştienţei moderne: Ce poate fi identificat în conştienţa noastră cu domeniul zeilor de jos? Vedeți dvs., ceea ce numim noi, când ne reprezentăm Trinitatea divină, Dumnezeu-Tatăl este ceea ce ține, în sensul cel mai eminent al cuvântului, de subnatură. Dumnezeu-Tatăl, El aparţine subnaturii, şi cum trebuie să ne raportăm noi, în sensul unei adevărate înţelegeri spirituale în cadrul cunoaşterii, la acest Dumnezeu-Tatăl?

Ei bine, dragii mei prieteni, noi privim spre om, privim spre omul în starea lui de veghe diurnă, îl privim în stare de somn nocturn şi comparăm cele două stări. Dacă privim omul în stare de deplină veghe, putem şti că atunci el se manifestă aşa cum este el încadrat în lumea fizică, în ordinea acestei lumi fizice. Căci, aşa cum Pământul s-a desprins cândva din stadiile anterioare, aşa cum este el pe calea unei evoluţii în continuare, omul trebuie cunoscut pornind de la Saturn, Lună, Soare. În starea de veghe, el aparţine acestei relaţii cu Pământul, stă în mod natural în cadrul Pământului. În starea de veghe, el se află la nivelul naturii.

Nu tot aşa stau lucrurile când omul se află în starea de somn. Când omul se află în starea de somn, dragii mei prieteni, în pat zace corpul fizic şi corpul eteric, afară din corpurile fizic şi eteric sunt corpul astral şi Eul. Dar să privim corpul fizic şi corpul eteric. Ce are oare această părticică din om, care zace aici drept corp fizic şi corp eteric? Are, fireşte, într-un stadiu mai avansat, ceea ce a primit în cadrul vechii evoluţii saturniene, în cadrul vechii evoluţii solare. Lucrurile au progresat. Dar acum, în somn, omul are ceea ce a primit în timpul evoluţiei din stadiile saturnian şi solar, în ceea ce zace în pat nu se regăseşte deloc existenţa lui lunară. Aceasta nu se află deloc în el. Astfel că putem spune: prin faptul că natura a progresat, ea a ieşit din existenţa lunară şi a ajuns la existenţa pământească. Dar, prin faptul că omul are nevoie de somn, natura păstrează sub ea, în omul care doarme, o subnatură, o natură care a existat, de fapt, numai în timpul perioadei saturniene şi solare. Aceasta este subnatura. Aceasta se află la temelia tuturor fiinţelor, prin faptul că există un neam omenesc. Omul, în starea de somn, se cufundă cu adevărat în subnatură, şi prin această cufundare – v-am arătat deja acest lucru în zilele trecute ale acestui curs – ies la suprafaţă bolile. Acesta e domeniul lui Dumnezeu-Tatăl. Când dormim, noi ne cufundăm în domeniul lui Dumnezeu-Tatăl, în subnatură noi ne cufundăm în domeniul Tatălui.

Dacă luăm în considerare vizionarismul omului, acesta reprezintă, propriu-zis, o străluminare a acelor componente ale entității umane care se află în timpul somnului afară din corpurile fizic şi eteric, o străluminare a Eului şi a corpului astral. Dacă omul devine cunoscător în sânul acestor corpuri, avem starea opusă stării de boală, avem polul opus bolii. Şi atunci omul e cufundat cu corpul său astral şi cu Eul în domeniul Spiritului.

Vedem, astfel, că omul, în organizarea lui pământească, se poate smulge din natură în două direcții, în direcția subnatură înspre Tatăl, în direcția supranatură către Spirit, iar Christos este, de la Misterul de pe Golgotha, mijlocitorul între cele două lumi, Ființa care spiritualizează existența naturală, care spiritualizează existența umană normală, care trebuie să creeze mereu armonia între subnatură şi supranatură. Subnatura este echilibrată mereu din nou prin alternanța normală dintre somn şi veghe. Supranatura este echilibrată la acei văzători care au mereu posibilitatea de a se întoarce prin propria lor voință la viața umană obişnuită. Dacă omul nu este în stare, la trezire, să echilibreze cele trăite în subnatură, apare boala, care se manifestă în corpurile fizic şi eteric. Dacă omul nu este în stare să aducă cele trăite prin clarvedere în domeniul Spiritului, să le aducă în starea de veghe deplină, atunci iau naştere bolile sufleteşti sau mintale şi prin aceasta este atins celălalt pol.

Ei bine, să examinăm acum boala fizică. Ce se întâmplă când are loc procesul vindecării? Omul este condus de la trăirea subnaturii la trăirea naturii, de la Tatăl la Christos, căci Christos este viața spirituală în natură. Este condus de la Tatăl la Christos, şi aceasta o face, în esență, medicul. În esență, este misiunea medicului să ştie cum e readus omul atacat de subnatură la Christos, după ce Tatăl, ca să ne exprimăm în imagine, i-a predat lui Christos, Fiului, conducerea. Aceasta este ceea ce ar exprima, într-un limbaj mai modern, înțelepciunea Misteriilor. Am spune: inițiatul, după ce a avut aici, pe Pământ, o conştiență christică justă, e condus, pe de o parte, spre Tatăl, pe de altă parte, spre Spirit. Şi de la Tatăl, prin faptul că devine conştient care este drumul pe care trebuie să fie condus de la Tatăl la Christos, pe acest drum se află toate procesele de vindecare.

Şi aici începe misterul modern, dragii mei prieteni, misterul care pune la mare încercare cosmică arta medicală reală. Şi la acest lucru trebuie să fac aluzie la sfârşitul cursului de medicină pastorală, pentru ca de aici să se reverse ceea ce trebuie să-l impregneze ca proces de sănătate pe medic. Să presupunem că medicul învață, aşa cum am sugerat în acest curs, învață treptat aceste diferite procese de vindecare, prin faptul că face cunoştință cu organele defectuoase, face cunoştință cu ceea ce afară, în regnurile naturii, acționează corespunzător organelor, prevăzut cu spirit, în aşa fel încât introduce în corpul uman spiritul ca element vindecător. El învață cum se face aceasta într-un caz sau altul. Toate acestea se unesc în el formând o cunoaştere globală. Dar, progresând în cunoaşterea reală, lucrurile se petrec altfel decât când progresăm în cunoaşterea actuală obişnuită. Dacă luați astăzi în mână o carte de anatomie patologică sau o carte despre remedii şi o studiați temeinic, la sfârşit sunteți mai avansați decât la început numai prin faptul că aveți în capul dvs. întreaga problemă – dacă o aveți –, dar nu ați progresat deloc, cu fiecare capitol, în ceea ce priveşte întreaga dvs. atitudine umană. Dar în aceasta constă esența cunoaşterii globale, că progresați cu întreaga dvs. atitudine umană.

Dacă vă însuşiți medicina în sensul în care am conceput-o noi în acest curs de medicină pastorală, progresați pas cu pas. Iar ceea ce ia naştere pentru dvs., dragii mei prieteni, în cele din urmă, ca un rezultat, nu e nici mai mult nici mai puțin decât aceasta, că vă spuneți: Acum, după ce am parcurs întreaga cunoaştere medicală, înțeleg tot ceea ce s-a întâmplat la Misterul de pe Golgotha, până în momentul când Christos a trecut pe Golgotha prin poarta morții. Înțelegeți drumul lui Christos de la Tatăl până la moartea pe Golgotha. Acesta este misterul. La început, nu crezi că una ar avea ceva de-a face cu cealaltă, dar aceste lucruri sunt legate între ele. Sunt în aşa fel

legate, încât dvs., privind în intimitatea procesului vindecării, înțelegeți ce s-a întâmplat în Cosmos, că Tatăl l-a trimis pe Fiul, ca să treacă prin moartea de pe Golgotha; şi atunci în cele petrecute în moartea de pe Golgotha, dragii mei prieteni, nu veți mai vedea o moarte, ci o confluență a tot ceea ce s-a petrecut în moartea care nu e o moarte, ci care e biruirea morții, care e vindecarea întregii ființe umane. Acesta este drumul medicului, de la Tatăl la Fiul, până când Fiul moare pe Golgotha. Toate cunoştințele terapeutice particulare ne aduc mereu cu o bucată de drum mai departe, pentru ca în cele din urmă să înțelegem acest lucru.

Medicina pastorală nu e doar ceea ce pastorul şi medicul trebuie să exercite împreună, nu e numai aceasta, ci medicina pastorală e ceea ce, în primul rând, trebuie reunit, pentru ca medicul să poată înțelege cu adevărat o parte a Misterului de pe Golgotha. Acesta este punctul de vârf, culminația medicinei, de a înțelege orice stare de boală a oamenilor pentru ca Misterul de pe Golgotha, până la moarte, să poată fi înțeles drept marele proces terapeutic. Patologia omenirii în evoluția ei, terapia: moartea pe cruce – acestea vor fi văzute în legătura lor reciprocă, dacă vom avea o adevărată medicină.

Preotul trebuie să urmărească tot ceea ce trăieşte omul când el iese din trup şi ajunge în lumea cealaltă, care e lumea spiritului. Prin aceasta, el face tot mai mult cunoştință cu ceea ce este înrudirea omului cu Spiritul, cu Spiritus Sanctus, cu Spiritul Sfânt. Iar drumul lui este acela de a prelua medierea dintre Spirit şi Fiul, dintre Spirit şi Christos, de a dezvolta în aceasta teologia, de a găsi calea de la Christos la Spirit, de la Spirit la Christos. Iarăşi ne putem cuceri o sumă de cunoştințe, de conținuturi de viață în legătură cu această cale, pe care trebuie să-i conducem pe oameni de la Spirit la Christos, de la Christos la Spirit. – Şi această cale trebuie să culmineze în faptul că diferitele etape ale teologiei îi explică omului care a fost drumul lui Christos pentru omenire după ce a trecut prin moartea pe Golgotha, care a fost marele proces terapeutic. Astfel că acum ia naştere întrebarea: Ce facultate este creată în om prin acest proces terapeutic, pentru ca el să poată intra în lumea spirituală? – Prin aceasta, tot ceea ce urmează să fie teologie culminează în înțelegerea a ceea ce se întâmplă cu individualitatea lui Christos după ce a trecut prin moartea pe Golgotha.

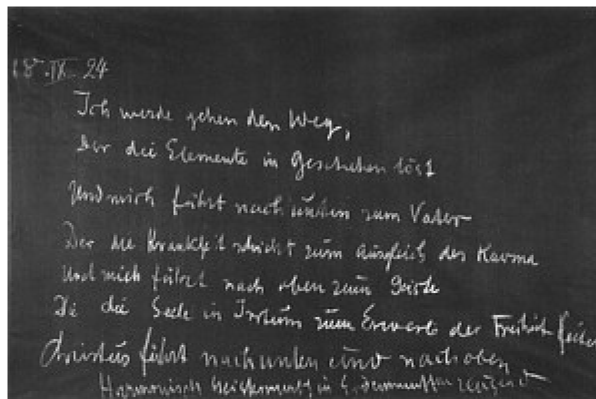
Drumul lui Christos până la Golgotha, culminația căii medicului. Drumul lui Christos mai departe: culminația căii preotului.

Iarăşi multor teologi ai epocii moderne le pot pare că aceste două lucruri nu au de-a face prea mult unul cu altul. Căci există astăzi teologi care nu ştiu absolut nimic despre Spiritul înviat şi despre Christos cel care îşi continuă lucrarea. Dar, dacă vorbim în sensul unei reînnoiri a Misteriilor, este vorba de Evenimentul de pe Golgotha, de Misterul de pe Golgotha, şi atunci putem spune vechea formulă pe care inițiatul o avea pentru drumul lui inițiatic, şi care sună astfel: Eu am fost condus prin elemente şi apoi la zeii de jos şi la zeii de sus –, această formulă, pentru inițiatul modern, trebuie să sune astfel: Eu am fost condus prin ceea ce dizolvă elementele în procesele lor – elementele sunt acum elemente chimice, cele optzeci, acestea se dizolvă în procese – şi sunt dus mai departe, prin faptul că mă duc în jos către Tatăl, în sus către Spiritul Sfânt, şi percep pe amândouă căile lucrarea lui Christos.

Iar dacă pentru meditația dvs. esoterică, dragii mei prieteni, doriți o sintetizare a acestui curs de medicină pastorală pe care să o duceți cu voi, atunci luați cu voi cuvintele care sună astfel:

Planşa 14

Voi păşi pe drumul
Care dizolvă elementele în procese
Şi mă duce în jos spre Tatăl
Care trimite boala pentru compensarea karmei
Şi mă duce în sus spre Spirit
Care conduce sufletul ce rătăceşte spre cucerirea libertăţii -
Christos conduce în jos şi în sus
Făcând să ia naştere în mod armonios Omul-Spirit în omul pământesc.

[măreşte imaginea]

Dacă vă veţi pătrunde în întregime de ceea ce este cuprins în această meditaţie schiţată, veţi fi luat în mod viu în spirit cu dvs. ceea ce am vrut să ofer în acest curs de medicină pastorală.

ALOCUŢIUNE

adresată medicilor [Nota 14] ***(fără prezenţa preoţilor)***

Dornach, 18 septembrie 1924

Dragii mei prieteni! Prin faptul că aţi luat parte la acest curs împreună cu teologii, a putut fi dezvoltat aici ceea ce trebuie să sune într-un acord armonios, în conştienţa omenirii de astăzi, între teologi şi medici. Dacă atitudinea acestui curs este prelucrată temeinic în conştienţă, atunci va rezulta, fără îndoială, în această conştienţă, o anumită consecinţă, dragii mei prieteni, şi anume faptul că medicul şi preotul trebuie să se coordoneze în munca lor pentru vindecarea omenirii. Nu este îngăduit, în nici un fel, ca acest raport să constea într-o subordonare a medicului faţă de preot, nici în dirijarea absolută a acestuia. Medicul trebuie să dezvolte tot mai mult conştienţa acestui fapt. Şi acest lucru ţine de ceea ce el trebuie să conceapă drept aspirantură la un esoterism medical nou. Numai dacă medicul se ştie situat pe o poziţie de echilibru deplin în raport cu preotul, numai atunci va putea sta el aşa cum se cuvine în faţa lumii spirituale. De aceea, ceea ce poate rezulta pentru dvs., dragii mei prieteni, din acest curs, ar trebui să fie această imagine, pe care să o aveţi în faţa sufletului: Pentru preot, flacăra de jertfă, pentru medic, caduceul lui Mercur. Şi medicul esoteric trebuie să înveţe să se simtă din nou în posesia caduceului lui Mercur. Este un lucru pe care el îl poate găsi alături de preot. Căci în sufletul medicului va putea lua naştere acel nobil entuziasm care este necesar dacă medicul vrea să fie în lume un adevărat medic practician, un adevărat terapeut, numai dacă va deveni pe deplin conştient de acest lucru. Ei bine, dragii mei prieteni, numai acest lucru vă oferă posibilitatea de a ajunge prin muncă la acea poziţie pe care trebuie să o cuceriţi prin faptul că sunteţi situaţi în cadrul mişcării antroposofice – eu mă adresez acum, în special, medicilor practicieni. Aceasta trebuie să devină conştienţa dvs. Situându-vă pe această poziţie a conştienţei, trebuie să munciţi pentru a realiza, în legătură cu ceea ce, din partea Secţiei, a Secţiei de Medicină, poate fi doar un imbold, trebuie să munciţi, pentru a realiza ceea ce poate realiza o adevărată comunitate de medici, care lucrează pe baza antroposofiei, aşa cum trebuie să lucreze şi preoţimea pe baza antroposofiei. Dar dvs. ar trebui să fiţi conştienţi, tocmai având în vedere acest raport de coordonare, că astăzi este şi mai greu să fii medic antroposof

decât să fii preot. Căci, gândiți-vă numai, preotul antroposof păşeşte în fața lumii fără a depinde de vreo autoritate preoțească. Medicul care vrea să fie medic practician, trebuie să recunoaştem acest lucru, e nevoit să aibă în spatele său studii recunoscute de lumea exterioară. Aşadar, el nu este, de la bun început, în situația de a putea păşi în fața lumii într-o comunitate medicală, aşa cum pot păşi preoții noştri într-o comunitate preoțească. Totuşi, această comunitate este posibilă. Această comunitate trebuie să se manifeste în inimile celor care vor să se alăture în mod sincer practicii terapeutice de la Goetheanum. Cei care vor să desfăşoare o activitate ca medici în sensul antroposofiei trebuie să se unească, având o conştiență absolut precisă a acestui fapt, cu izvorul acestei activități care are loc aici, la Goetheanum. Crearea izvorului unei asemenea activități, aici, la Goetheanum, în domeniul medical, acesta este este sensul şi strădania colaborării dintre doamna dr. Wegman şi mine. Şi numai aderarea fiecăruia la ceea ce poate fi aici izvorul, numai conştiența apartenenței, poate constitui sensul a ceea ce pot duce cu sine terapeuții din ceea ce a fost prezentat în cadrul cursului de medicină al Secției de Medicină de la Goetheanum: sentimentul apartenenței reale la ceea ce trebuie să pornească de la centrul indicat. Şi astfel, îmi pot îngădui, desigur, în încheiere, să vă spun, dragii mei prieteni, tocmai dvs.: Căutați calea care reprezintă în acest sens unirea într-o comunitate medicală practică. Căutați calea pentru a realiza această unire. O veți găsi. Şi de acest lucru ne vom îngriji şi noi la Goetheanum, să o găsiți.

Faptul că a fost făcut un prim pas în acest sens ne-a dat ocazia, doamnei dr. Wegman şi mie, să oferim mai întâi un prim impuls esoteric creând un nucleu esoteric, care poate fi, bineînțeles, extins, care, cum spuneam, poate fi extins, dar care, din motive bine întemeiate, la început este format numai dintr-un număr de medici practicieni, care, în ceea ce-i priveşte, au depus acel angajament solemn care este necesar pentru activitatea medicală esoterică. Acest nucleu constă din medicii practicieni: dr. Walter, dr. Bockholt, dr. Zeylmans, dr. Glas, dr. Schickler, dr Knauer, dr. Kolisko. Mai avem în vedere alte două personalități, care nu sunt prezente în momentul de față. – Dar dacă se poate realiza unirea reală, nu numai prin conferirea unui nume, această unire ar putea avea loc la început numai în cadrul grupului format din aceste şapte personalități, care se vor pune cu întreaga lor activitate umană în slujba ideilor medicale care pornesc de aici spre viitor, şi care vor realiza, prin aceasta, inaugurarea acelui curent medical-esoteric care trebuie să pornească treptat de la Goetheanum.

Dragii mei prieteni, nişte măsuri esoterice se bazează pe anumite substraturi. Nimeni nu trebuie să se simtă trecut cu vederea, căci cercul poate fi extins, şi oricine care aparține Secției de Medicină este considerat a fi pe cale de a intra în acest cerc, în măsura în care este medic practician. Dar conducerea Secției de Medicină, care este, ei bine, şi conducerea acestui cerc medical, trebuie să stabilească în mod corespunzător, pentru diferiții membri ai Secției, momentul când poate interveni pentru ei o extindere a acestui cerc. Acest cerc a fost format la început într-un deplin acord între doamna dr. Wegman şi mine şi cuprinde aceste persoane: dr. Walter, dr. Bockholt, dr. Glas, dr. Zeylmans, dr. Schickler, dr Knauer, dr. Kolisko.

Sperăm ca toate acestea să evolueze în aşa fel încât acest cerc să poată fi extins tot mai mult. Căci conducerea acestui cerc are intenția de a realiza acele țeluri care sunt legate de tot ceea ce se petrece aici pe tărâm medical, care, înainte de toate, radiază din ceea ce voiam să vă comunic, dragii mei prieteni, în acest curs de medicină pastorală. El a prins formă de la sine în aşa fel încât a fost prezentat mai mult pentru medici decât pentru preoți, deşi preoțimea a fost aceea care a dat la început impulsul exterior pentru realizarea lui. Dar el a luat această formă prin faptul că tocmai pentru medicii care lucrează pe baza antroposofiei abia de acum înainte trebuie să fie create mijloacele şi căile care să-i poată conduce la o unire, care este greu de realizat, în timp ce în cadrul preoțimii acest lucru s-a realizat relativ uşor. Acest lucru este mai uşor de realizat în cadrul preoțimii, prin faptul că, datorită diferitelor personalități, pot fi susținuți şi cei care se prezintă

mai slab. În rândul medicilor acest lucru ar fi imposibil, căci medicul se bazează pe propria personalitate într-un sens mult mai înalt decât este cazul pentru preot. Pe preotul adevărat îl susține cultul. Cultul îl situează în fața lumii. Şi el este, în fond, ceea ce este, prin faptul că prin personalitatea sa acționează Spiritul, care se manifestă în cult. Medicul trebuie să se afle în relație cu oamenii. El trebuie să poată aborda tot ce este omenesc bazându-se pe propria sa persoană. El trebuie să simtă în sine însuşi forța puternică de a introduce activitatea divină – căci activitate divină este ceea ce se manifestă în sănătatea omului –, de a introduce activitatea divină în lume. El trebuie să se implice complet cu propria persoană în misiunea sa. Întreaga sa activitate de medic, întreaga sa activitate de terapeut, este, modificându-se pentru fiecare caz în parte, cult individual. Şi, dragii mei prieteni, a şti, în sensul cel mai înalt, că activitatea medicului este serviciu divin, aceasta va constitui temelia, fundamentul, pentru ceea ce vă va permite să găsiți calea de a duce cu adevărat în lume, cu o atitudine justă, ceea ce ne străduim să realizăm, pornind de aici, de la Goetheanum.

Fie ca ceea ce am vrut să vă spun în acest curs de medicină pastorală să fie primit în inimile dvs. Fie ca acest lucru să fie primit cu plăcere, fie ca cei care s-au putut uni aici, în primă instanță, ca membri ai nucleului esoteric, să poată acționa în continuare tot mai mult în acest sens. Şi atunci şi ceea ce am vrut să sădesc sub formă de germene în acest curs de medicină pastorală va acționa în lume, purtat de inimile dvs., de mintea dvs., de spiritul dvs.

Acesta este lucrul cel mai bun care poate veni de la Goetheanum: A găsi oameni care să se situeze afară, în lume, pe cele mai diferite tărâmuri ale activității umane, şi ale căror intenții să fie mereu un ecou a ceea ce s-a putut spune, a ceea ce s-a putut realiza pornind de aici, de la Goetheanum. Dacă fiecare face acest lucru pe tărâmul său, atunci va exista o legătură, spiritul goetheanist va uni inimile şi sufletele dvs. şi vom vedea înviind mereu roadele care aduc vindecarea omului, atunci când veți găsi mereu şi mereu calea spre Goetheanum. Căci tot ceea ce se face aici, este, totuşi, numai un fragment, este mereu numai o parte, este mereu, în primul rând, un capitol inițial. Cu cât putem spera mai mult că acesta este un imbold pentru ca fiecare să ia cu sine tot mai mult din ceea ce se oferă aici, cu atât mai mult aceasta îşi va fi atins țelul. Vă rog să luați cu dvs. ca merinde de drum ceea ce am vrut să vă spun. Şi acum aş vrea să închei acest curs de medicină pastorală cu un profund salut cordial adresat dvs., tuturor.

NOTE

La această ediție

Textele care stau la bază: Notele după conferințe au fost sintetizate într-un text de nişte participanți, în majoritatea lor, necunoscuți. Nu există stenograma.

Titlul volumului a fost extins, cu ocazia ediției a 3-a din 1984, de către editor, cu acordul reprezentanților medicilor antroposofi, aşa cum apare şi pentru volumul de față, pentru a indica mai clar domeniul de specialitate al conferințelor cursului.

Informație bibliografică referitoare la edițiile apărute până în 1993

Ediția 1, Dornach, f. a.: Sub titlul: "Curs de medicină pastorală" ("Pastoralmedizinischer Kursus"), tipărit ca manuscris, editat de Secția de Medicină de la Goetheanum.

Ediția a 2-a, Ediția Operelor Complete, Dornach, 1973: Prima apariție sub formă de carte, editată de dr. med. Hans W. Zbinden, completată după notițele luate la conferințe.

Ediția a 3-a, Ediția Operelor Complete, Dornach, 1984: Sub titlul: "Colaborarea dintre medici şi păstorii sufleteşti. Curs de medicină pastorală" ("Zusammenwirken von Ärzten und Seelensorgern. Pastoral-Medizinischer Kurs"), completată cu 8 reproduceri colorate după desenele făcute la tablă, revăzute de dr. med. Werner Belart.

Ediția a 4-a, Ediția Operelor Complete, Dornach, 1993: Extinsă cu "Alocuțiune adresată medicilor"; fără cele 8 reproduceri colorate după desenele făcut la tablă (acestea au apărut, împreună cu alte 6 reproduceri, în volumul XXIII al seriei "Rudolf Steiner, desene la tablă realizate cu ocazia conferințelor" – "Rudolf Steiner, Wandtafelzeichnungen zum Vortragswerk"), revăzute de dr. med. Werner Belart şi de Paul G. Bellmann.

Despre desenele la tablă: Desenele originale realizate la tablă şi înscrisurile lui Rudolf Steiner care țin de aceste conferințe s-au păstrat datorită faptului că la acea vreme pe tablă se lipeau coli de hârtie neagră. Ele apar, drept completări la conferințe, reproduse la dimensiuni micşorate, în volumul XXIII din seria *Rudolf Steiner, desene la tablă realizate cu ocazia conferințelor* ("Rudolf Steiner, Wandtafelzeichnungen zum Vortragswerk"). Desenele inserate în text în edițiile anterioare au fost păstrate şi în această ediție. La pasajele respective din text se atrage întotdeauna atenția, prin observații marginale, asupra planşelor originale corespunzătoare.

La această ediție

Operele lui Rudolf Steiner din cadrul Ediției Operelor Complete (GA) vor fi indicate la note cu numărul bibliografic corespunzător. Vezi, de asemenea, privirea de ansamblu de la sfârşitul volumului.

1. *Cesare Lombroso*, 1836-1909, antropolog italian. A scris "Geniu şi nebunie" ("Genio e folla") în 1864 şi "Criminalul din punct de vedere antropologic, medical şi juridic", în 1887.
2. *în cartea mea* ***Ştiința ocultă în rezumat*** ("Geheimwissenschaft im Umriß") (1910), GA 13.
3. *Pythii*: prezicătoare ale oracolului din Delphi.
Sfânta Tereza – Tereza de Iisus de Avila, 1515-1582, carmelită canonizată; din 1535 se găseşte la Mănăstirea Carmelitelor din Avila, iar din 1567 ea începe reformarea ordinului, într-o strânsă legătură cu Ioan al Crucii.
4. *Mechthild de Magdeburg*, născută circa în 1210, moartă între 1282 şi 1294; beghină la Magdeburg, apoi cisterciană la Mănăstirea Helfra, lângă Eisleben; principala sa operă: "Torentul Luminii divine" ("Das fließende Licht der Gottheit").
5. *kali yuga*: "Epoca întunecată", se întinde din 3101 î.Chr. până în 1899 d.Chr.
6. *Ferdinand Raimund*, 1790-1836: "Regele Alpilor şi duşmanul oamenilor" ("Der Alpenkönig und der Menschenfeind"), 1828.
7. *Wilhelm Preyer*, 1811-1897, profesor de psihologie din 1869 la Jena, apoi din 1888 la Berlin. Vezi expunerile sale "Ipotezele despre originea vieții" ("Die Hypothesen über den Ursprung des Lebens") (după conferințele din 1872-1878) în "Fapte şi probleme de ştiințe ale naturii" ("Naturwissenschaftliche Tatsachen und Problemen"), Berlin, 1880, p. 33 şi urm.
8. *Johannes Müller*, 1801-1858, fiziolog din Berlin.
9. *Paracelsus exprimă aceasta* (1493-1542). In mai multe pasaje ale operei sale se găsesc exprimări corespunzătoare, de exemplu, în "Cartea Paragranum" ("Das Buch Paragranum"), cap. "Al treilea fundament al medicinei, care este alchimia" ("Der dritte Grund der Medizin, welcher ist Alchimia")
10. *cel mai bolnav om al epocii ... turcul*: aluzie la o expresie: "Omul bolnav de la Bosfor".
11. *Hans Driesch*, 1867-1941, naturalist şi filosof. Opera principală: "Filosofie a organicului" ("Philosophie des Organischen"), 2 vol., 1909, ediția a 4-a 1930.
12. *prin cartea pe care a elaborat-o doamna dr. Wegman împreună cu mine*: Dr. Rudolf Steiner / Dr. Ita Wegman: ***Elemente de bază pentru o extindere a artei vindecării conform cunoaşterii ştiinței spirituale*** ("Grundlegendes für eine Erweiterung der Heilkunst nach geisteswissenschaftlichen Erkenntnissen" (1925), GA 27, tradusă în limba română la Editura Aldomar, Bucureşti, 1996.
13. *îşi amintesc de cursul nostru de limbă*: Rudolf Steiner / Marie Steiner-von Sivers: ***Arta modelării vorbirii şi arta dramatică*** ("Sprachgestaltung und Dramatische Kunst"), 19 conferințe, Dornach, 5-23 septembrie 1924, GA 282.
14. *Referitor la Alocuțiunea adresată medicilor din 18 septembrie 1924*: În alocuțiunea lui Rudolf Steiner adresată medicilor Secției de Medicină, tipărită pentru prima oară aici, se relatează despre fundamentarea unui mod de lucru în vederea unei înnoiri a Misteriilor medicale pentru epoca actuală. A fost precedată de o căutare intensă şi întrebări în cercul tinerilor medici din preajma lui Rudolf Steiner şi a Itei Wegman (compară GA 316), pe

baza cărora Rudolf Steiner a putut oferi un ajutor prin indicarea drumului pentru formarea nucleului în cadrul Secției de Medicină. Ita Wegman relatează despre aceasta şi în alocuțiunea ei ținută cu ocazia întrunirii medicilor din toamna lui 1936, despre care s-au păstrat nişte note înregistrate (compară J. Emanuel Zeylmans von Emmichoven, "Cine era Ita Wegman?" – "Wer war Ita Wegman?" –, volumul 2, p. 215 şi urm., Heidelberg 1992).

RUDOLF STEINER DESPRE STENOGRAMELE CONFERINȚELOR SALE

Din autobiografia lui Rudolf Steiner "Viața mea" (Capitolul 35, 1925)

Rezultatul activității mele antroposofice se prezintă sub două forme; în primul rând, cărțile mele făcute publice pentru întreaga lume; în al doilea rând, un mare număr de cursuri concepute inițial doar ca tipărituri particulare, şi care urmau să fie vândute numai membrilor Societății Teosofice (mai târziu, Antroposofice). Acestea erau stenogramele mai mult sau mai puțin bine realizate după conferințe şi care – din pricina lipsei de timp – nu au mai fost corectate de mine. Eu aş fi preferat ca cele rostite oral să rămână cuvânt rostit. Insă membrii voiau tipărirea privată a cursurilor. Si aşa au luat ele ființă. Dacă aş fi avut timp să le corectez, nu ar mai fi fost nevoie de la început de restricția "numai pentru membri". În momentul de față, această restricție nu mai este valabilă de mai bine de un an.

Aici, în "Viața mea", trebuie să spun, înainte de toate, cum se leagă cele două: cărțile mele publice şi tipăriturile particulare, în ceea ce am elaborat ca antroposofie.

Cel care vrea să înțeleagă lupta lăuntrică şi eforturile depuse de mine în vederea promovării antroposofiei în conştiența prezentului, acela trebuie să o facă pe baza scrierilor publicate. În acestea am supus analizei tot ceea ce există drept strădanie de cunoaştere de-a lungul timpurilor. Acolo am expus ceea ce mi s-a confirmat mereu în "contemplarea spirituală", ceea ce a devenit – desigur, în multe privințe, într-o formă imperfectă – edificiul antroposofiei.

Pe lângă această cerință, de a întemeia "antroposofia", şi, legat de aceasta, de a sluji numai celor ce rezultă când ai de transmis lumii actuale de cultură, în general, comunicări din lumea spirituală, s-a adăugat şi aceea de a veni întru totul în întâmpinarea a ceea ce s-a ivit la membrii Societății ca necesitate sufletească, ca o dorință înspre spiritual.

Înainte de toate, exista puternica înclinație de a solicita expunerea Evangheliilor şi, în general, conținutul Bibliei, în acea lumină care s-a dovedit a fi antroposofică. Voiau să asculte comunicări asupra acestor revelații date omenirii. Pe când se țineau cicluri de conferințe interne în sensul acestei cerințe, a mai apărut şi altceva. La aceste conferințe participau numai membrii. Ei erau familiarizați cu comunicările de început ale antroposofiei. Li se putea vorbi întocmai ca unor avansați în domeniul antroposofiei. Conținutul acestor conferințe interne era astfel prezentat cum nu ar fi putut fi în lucrările destinate publicării.

În aceste cercuri restrânse puteam vorbi într-un mod pe care *ar fi trebuit* să-l configurez cu totul altfel dacă lucrurile ar fi fost de la început destinate expunerii publice.

Astfel încât cele două, scrierile publice şi cele private au, în realitate, două proveniențe diferite. Scrierile publicate sunt rezultatul a ceea ce au constituit propriile mele căutări şi eforturi; în tipăriturile particulare se află şi căutările şi eforturile Societății. Căci ascultam reverberația vieții sufleteşti a membrilor şi, într-o vie conviețuire cu ea, se năştea conținutul conferințelor.

Nicăieri nu s-a spus, nici în cea mai mică măsură, ceva care să nu fie cel mai pur rezultat al antroposofiei ce se întemeia. Nu poate fi vorba de nici o concesie făcută prejudecăților sau presentimentelor membrilor Societății. Cel care citeşte aceste tipărituri particulare le poate lua în cel mai deplin sens drept ceea ce are de spus antroposofia. De aceea am putut, fără nici o ezitare, când solicitările în această privință au devenit prea insistente, să renunțăm la măsura de a răspândi aceste tipărituri numai în cercul membrilor Societății. Totuşi, trebuie să se țină seama de faptul că în stenogramele nerevizuite de mine există greşeli.

Bineînțeles, *dreptul de a emite o judecată asupra conținutului acestor tipărituri particulare* poate fi recunoscut numai aceluia care a îndeplinit condițiile prealabile ale unei astfel de judecăți. Şi, pentru majoritatea acestor tipărituri, această condiție este cel puțin cunoaşterea antroposofică a omului, a Cosmosului, în măsura în care ființa sa este expusă în antroposofie, şi a ceea ce se găseşte drept "istorie antroposofică" în comunicările primite din lumea spirituală.

A. SCRIERI

I. Opere

Scrierile goetheene de ştiințe ale naturii, editate şi comentate de R. Steiner, 5 volume, 1883-97, ediție nouă 1975 (*1a-e*); ediție separată a Introducerilor, 1925 (*1*)
Linii fundamentale ale unei teorii a cunoaşterii în concepția goetheană despre lume,1886 (*2*)
Adevăr şi ştiință. Preludiul unei „Filosofii a libertății", 1892 (*3*)
Filosofia libertății. Trăsături fundamentale ale unei concepții moderne despre lume, 1894 (*4*)
Friedrich Nietzsche, un luptător împotriva timpului său, 1895 (*5*)
Concepția despre lume a lui Goethe, 1897 (*6*)
Mistica la începuturile vieții spirituale contemporane şi legătura ei cu concepția modernă despre lume, 1901 (*7*)
Creştinismul ca fapt mistic şi misteriile Antichității, 1902 (*8*)
Theosofie. Introducere în cunoaşterea suprasensibilă a lumii şi menirea omului, 1904 (*9*)
Cum se dobândesc cunoştințe despre lumile superioare? 1904-05 (*10*)
Din Cronica Akasha, 1904-08 (*11*)
Treptele cunoaşterii superioare, 1905-08 (*12*)
Ştiința ocultă în rezumat, 1910 (*13*)
Patru drame-misterii, 1910-13 (*14*)
Conducerea spirituală a omului şi a omenirii, 1911 (*15*)
Calendar sufletesc antroposofic, 1912 (în *40*)
Un drum către cunoaşterea de sine a omului, 1912 (*16*)
Pragul lumii spirituale, 1913 (*17*)
Enigmele filozofiei – O expunere schițată a istoriei acestora, 1914 (*18*)
Despre enigma omenească, 1916 (*20*)
Despre enigme sufleteşti, 1917 (*21*)
Spiritualitatea lui Goethe manifestată în „Faust" şi în basmul „Despre Şarpele verde şi frumoasa floare de crin", 1918 (*22*)
Puncte centrale ale problemei sociale în necesitățile vieții prezente şi din viitor, 1919 (*23*)

Articole asupra structurii tripartite a organismului social şi asupra situaţiei momentului, 1915-21 (*24*)
Cosmologie, religie şi filosofie, 1922 (*25*)
Teze antroposofice, 1924-25 (*26*)
Fundamente pentru extinderea artei vindecării pe baza cunoştinţelor ştiinţei spirituale, 1925. De Dr. Rudolf Steiner şi Dr. med. Ita Wegman (*27*)
Viaţa mea, 1923-25 (*28*)

II. Articole

Articole referitoare la dramaturgie 1889-1901 (*29*)
Fundamente metodice ale antroposofiei 1884-1901 (*30*)
Articole referitoare la cultură şi istorie 1887-1901 (*31*)
Articole referitoare la literatură 1886-1902 (*32*)
Biografii şi schiţe biografice 1894-1905 (*33*)
Articole din „Lucifer-Gnosis“ 1903-1908 (*34*)
Filosofie şi antroposofie 1904-1918 (*35*)
Articole din „Das Goetheanum“ 1921-1925 (*36*)

III. Publicaţii postume

Scrisori – Maxime – Prelucrări pentru scenă – Schiţe pentru cele patru drame-misterii 1910-1913 – Antroposofie. Un fragment din anul 1910 – Schiţe şi fragmente – Din carnetele de note şi de pe foi separate – (*38-47*)

B. CONFERINŢE
I. Conferinţe publice

Cicluri de conferinţe publice la Berlin, 1903/1904 până în 1917/18 (*51-67*) – Cicluri de conferinţe şi cursuri la şcoli superioare, în alte locuri din Europa 1906-1924 (*68-84*)

II. Conferinţe ţinute în faţa membrilor Societăţii Antroposofice

Conferinţe şi cicluri de conferinţe cu conţinut general-antroposofic – Christologie şi comentarii ale Evangheliilor – Cunoaşterea spiritual-ştiinţifică a omului – Istorie cosmică şi istorie umană – Fundalul spiritual al problemei sociale – Omul în legătura sa cu Cosmosul – Consideraţii asupra karmei – (*91-244*)
Conferinţe şi scrieri referitoare la istoria mişcării antroposofice şi a Societăţii Antroposofice (*251-263*)

III. Conferinţe şi cursuri asupra unor domenii particulare ale vieţii

Conferinţe despre artă: Arta în general – Euritmie – Arta vorbirii şi arta dramatică – Muzică – Arte plastice – Istoria artei (*271-292*)
Conferinţe referitoare la educaţie (*293-311*)
Conferinţe referitoare la medicină (*312-319*)
Conferinţe referitoare la ştiinţele naturii (*320-327*)
Conferinţe referitoare la viaţa socială şi tripartiţia organismului social (*328-341*)
Conferinţe pentru muncitorii care lucrau la construcţia Goetheanumului (*347-354*)

C. OPERA ARTISTICĂ

Reproduceri ale schițelor grafice şi a celor pictate de Rudolf Steiner, în albume sau foi separate: Schițe pentru pictura primului Goetheanum – Schițe pentru exersarea picturii – Placate cu programul reprezentațiilor de euritmie – Forme pentru euritmie – Schițe pentru figurile de euritmie, ş. a.

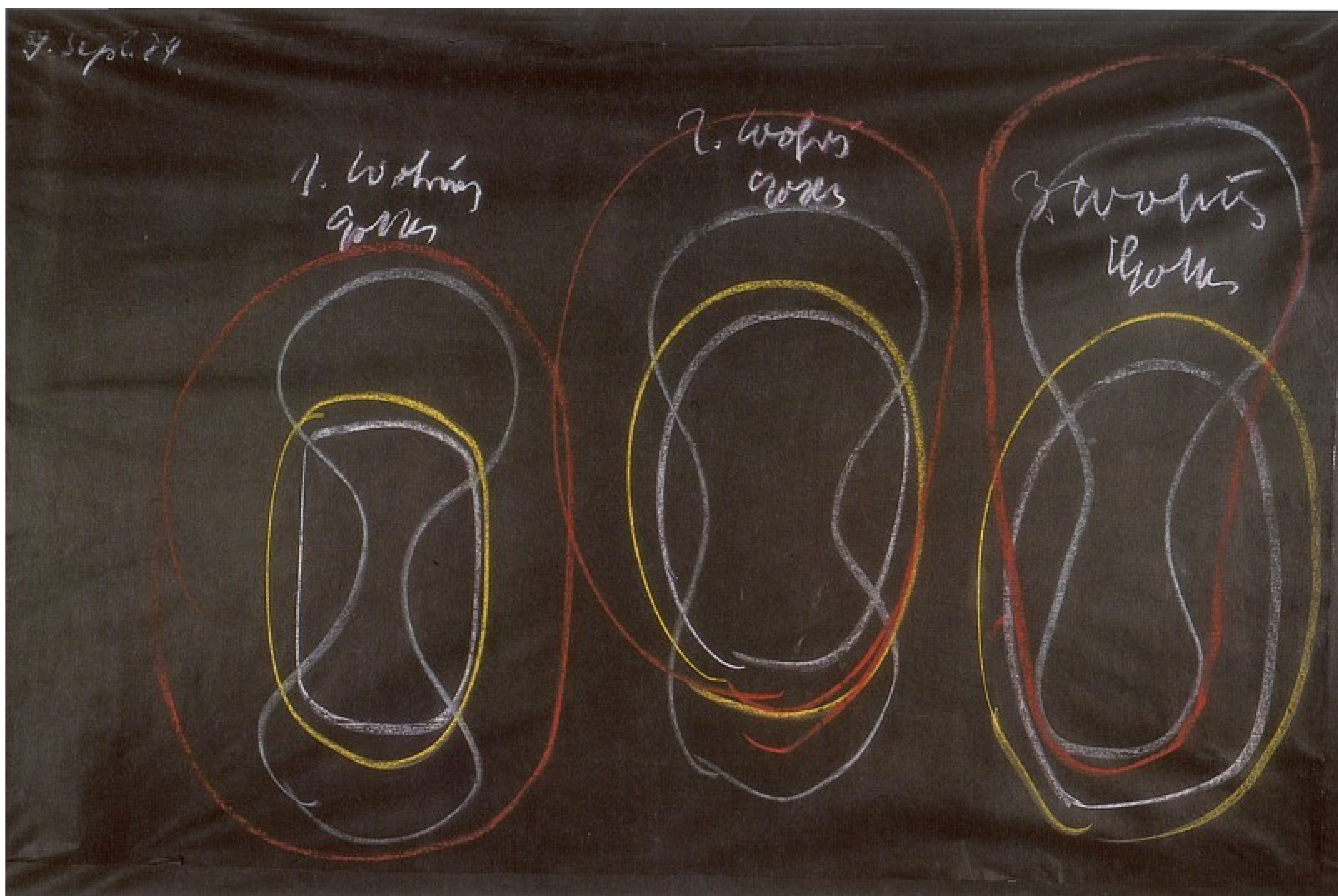
Fiecare volum poate fi obținute separat.
Volumele din Operele Complete sunt alcătuite unitar în cadrul fiecărei grupe.

DESENELE LA TABLĂ

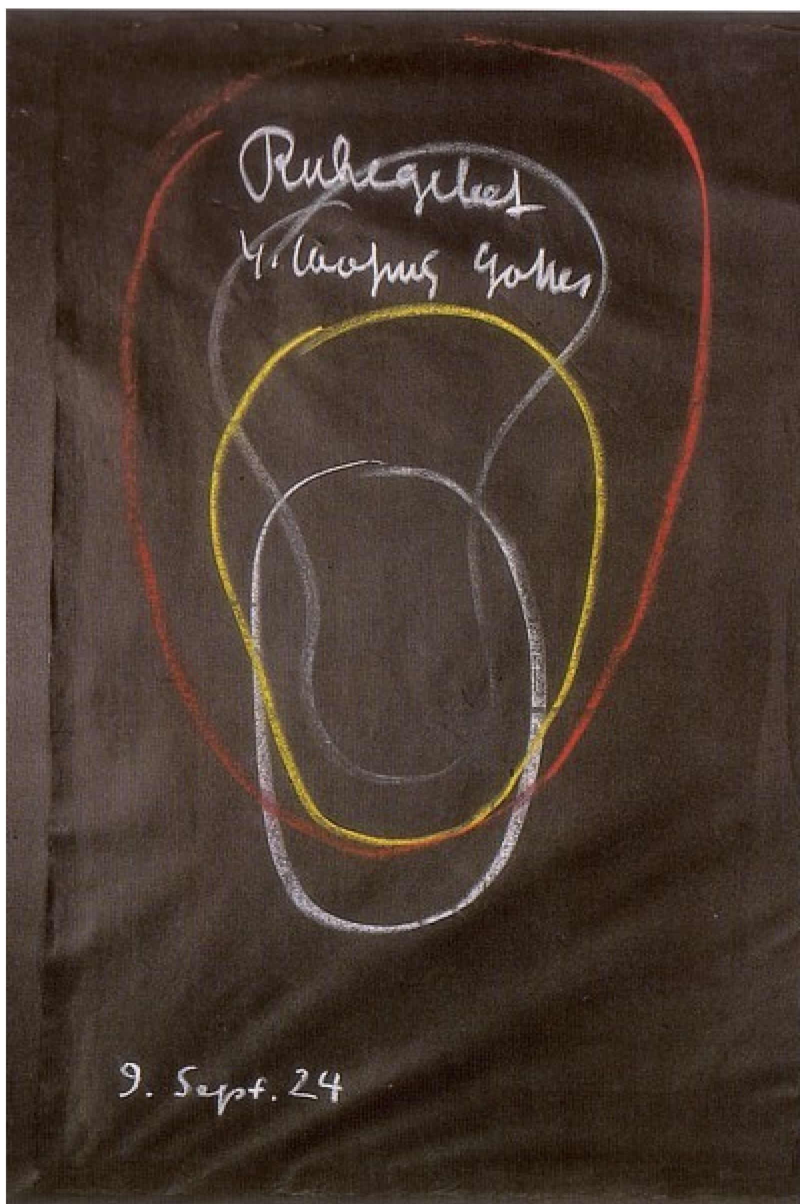
Desenele şi notațiile originale de pe tablă ale lui Rudolf Steiner s-au păstrat începând din toamna anului 1919, deoarece la dorința auditorilor tabla a fost acoperită cu hârtie neagră, care s-a putut păstra ulterior. În cadrul Ediției Complete Rudolf Steiner („Rudolf Steiner Gesamtausgabe“), ele se găsesc, drept completări la conferințe, în seria *Rudolf Steiner, desene la tablă referitoare la conferințe* («Rudolf Steiner, Wandtafelzeichnungen zum Vortragswerk»), GA K 58/1 - 58/30, reproduse la dimensiuni micşorate.

Desenele și notațiile la tablă făcute de Rudolf Steiner pe parcursul acestui ciclu de conferințe se gasesc în volumul XXIII (GA K58/23), împreună cu desenele aferente ciclurilor de conferințe GA 316 și GA 317.

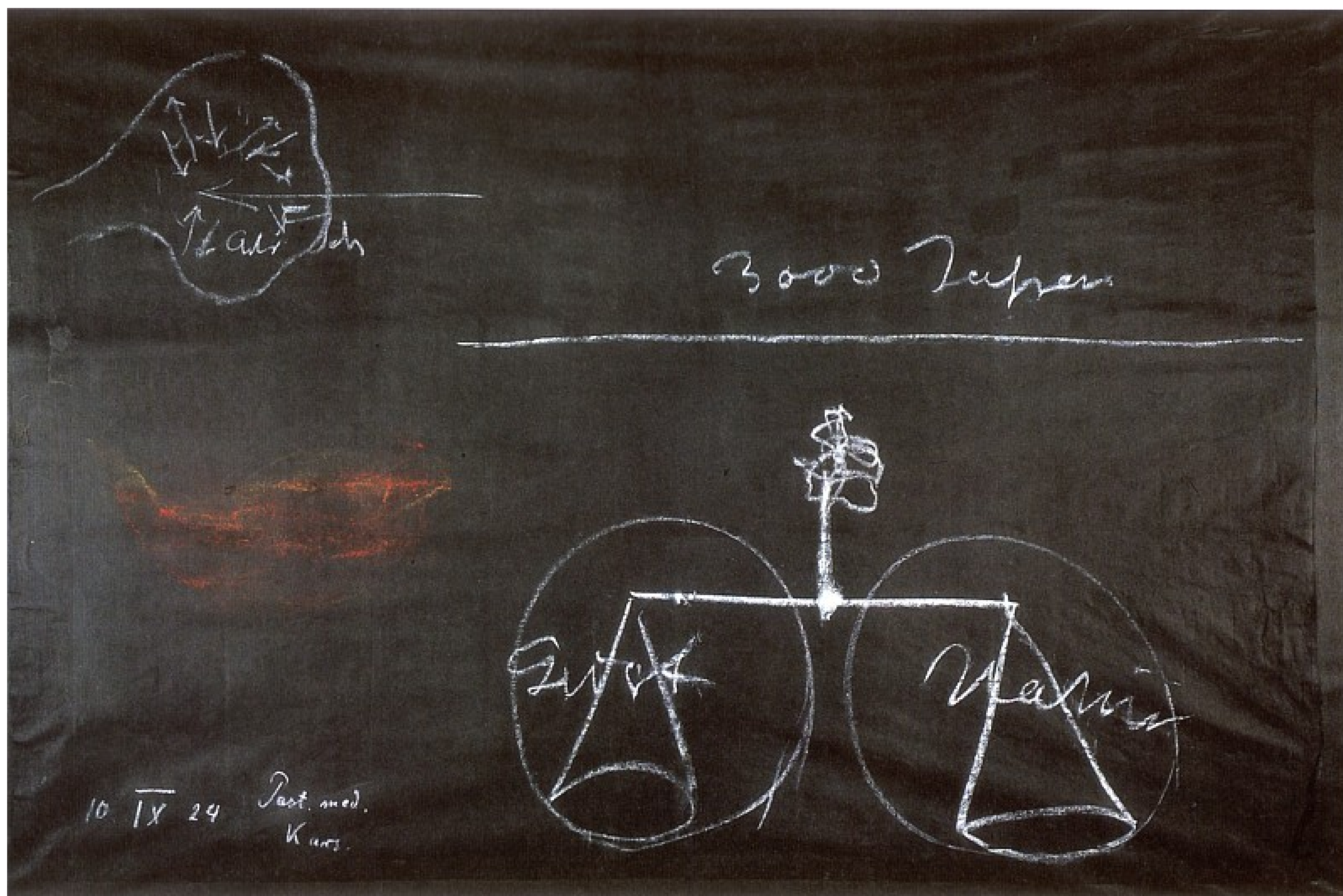
Planșa 1 Conferința 1 — Dornach, 8 septembrie 1924

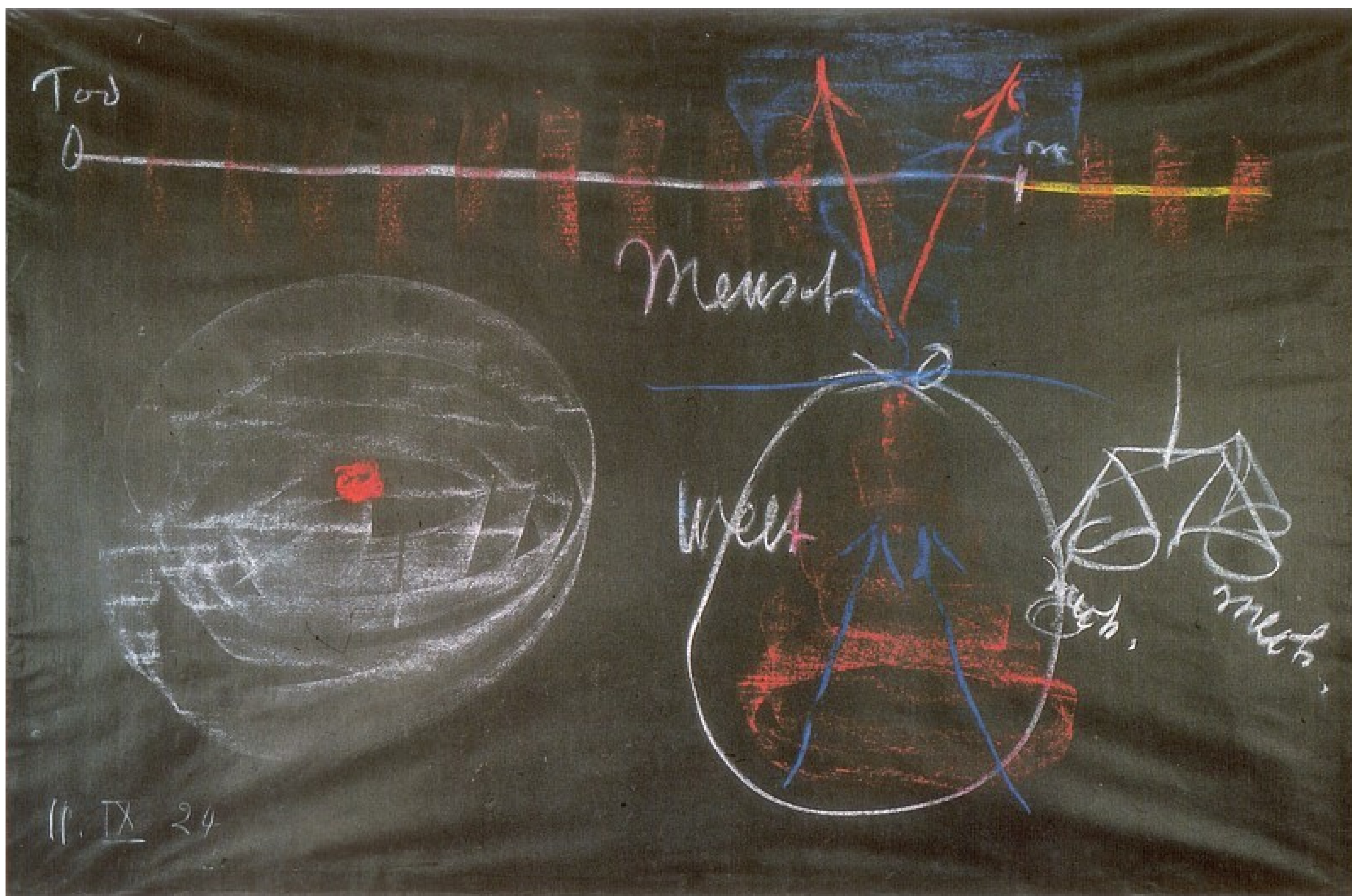
Planșa 2 Conferința 2 — Dornach, 9 septembrie 1924

Planșa 3 Conferința 2 — Dornach, 9 septembrie 1924

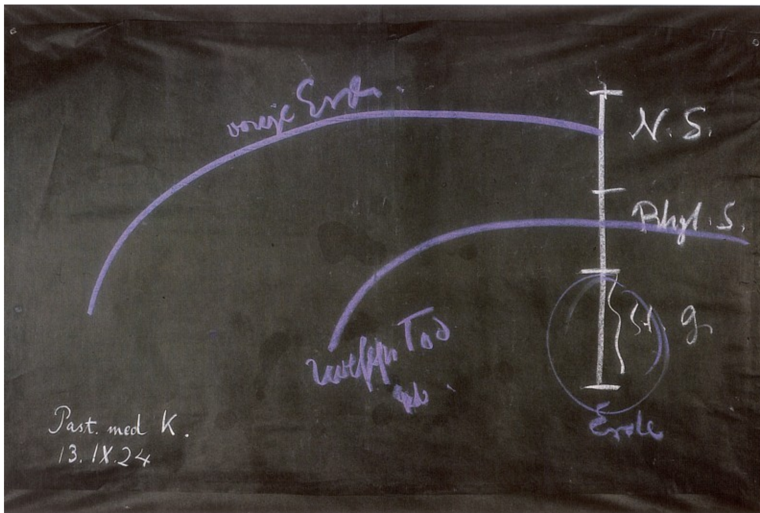
Planșa 4 Conferința 3 — Dornach, 10 septembrie 1924

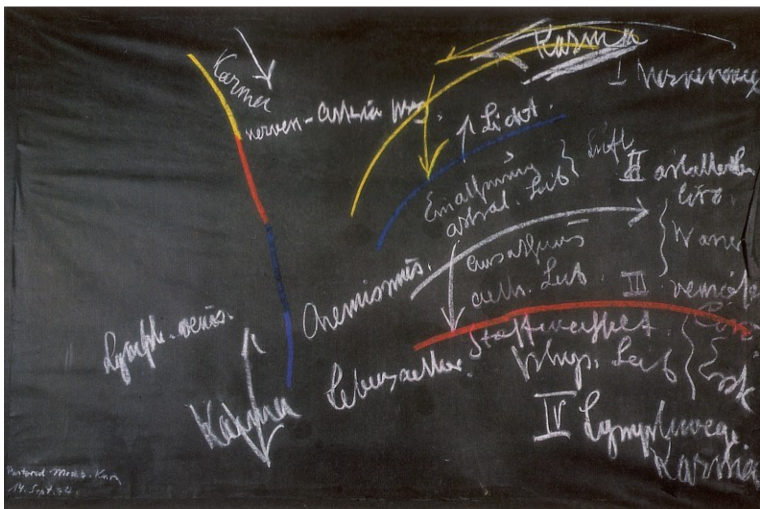
Planșa 5 Conferința 4 — Dornach, 11 septembrie 1924

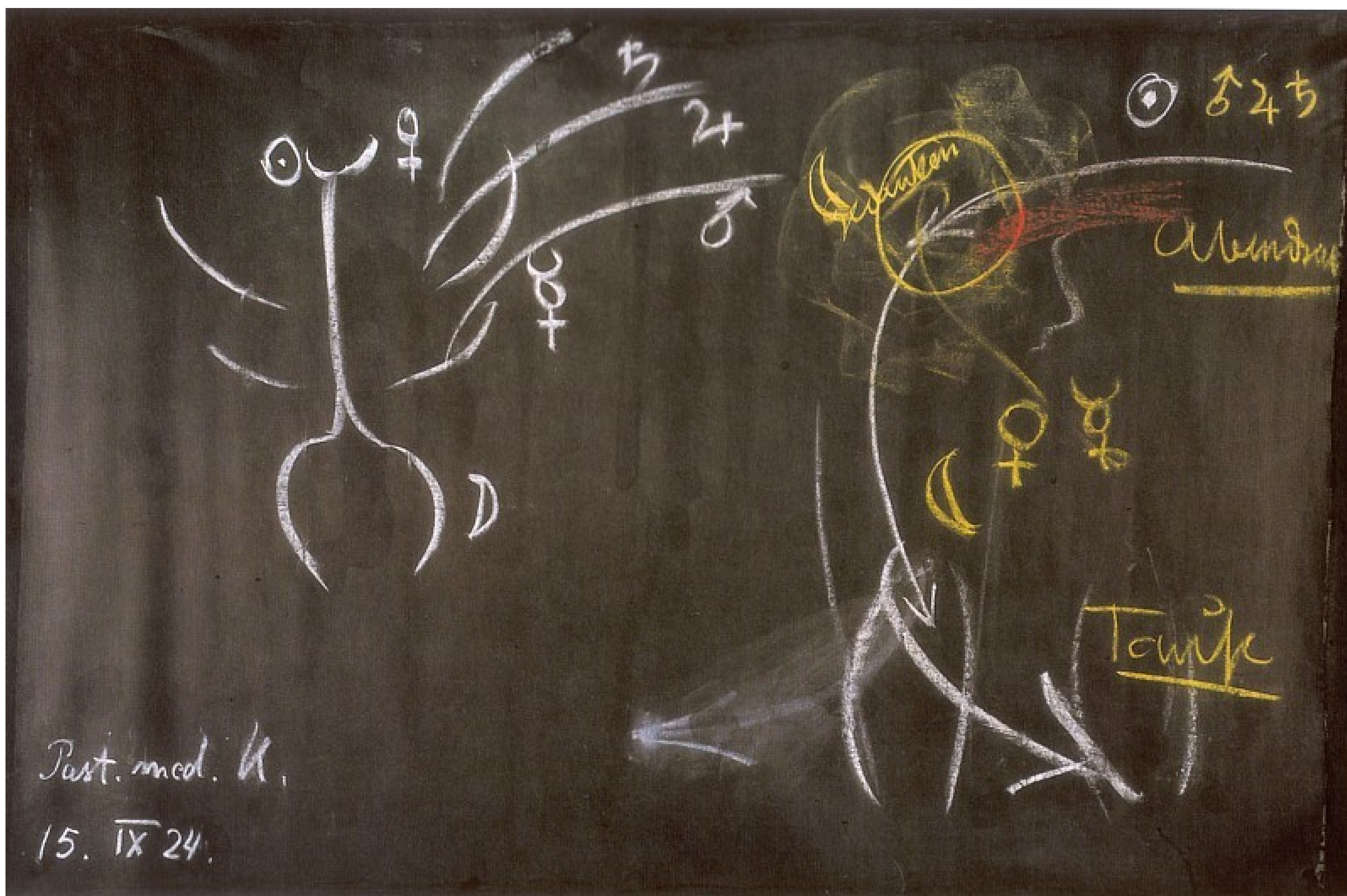
Planșa 6 Conferința 5 — Dornach, 12 septembrie 1924

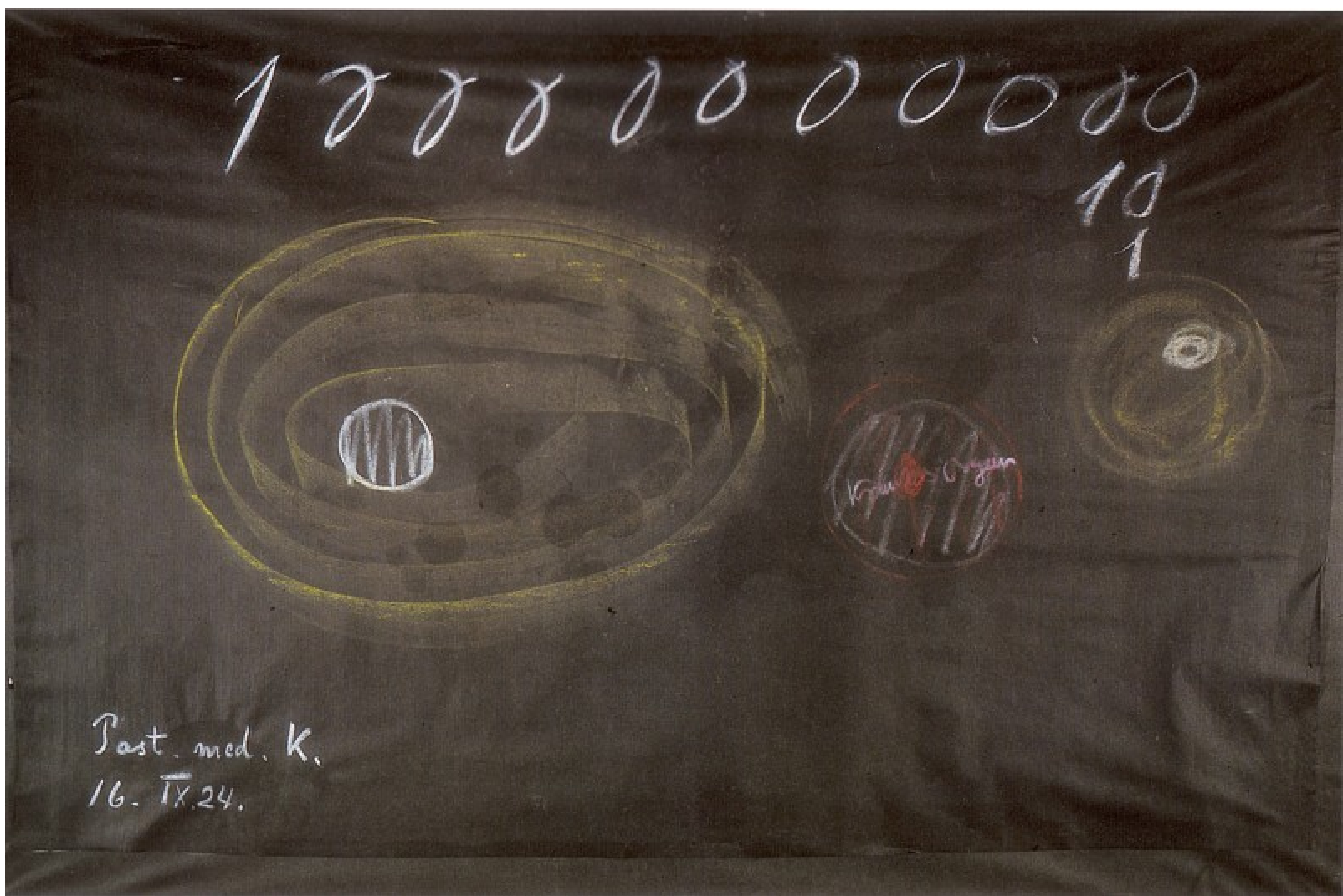
Planșa 7 Conferința 6 — Dornach, 13 septembrie 1924

Planșa 8 Conferința 7 — Dornach, 14 septembrie 1924

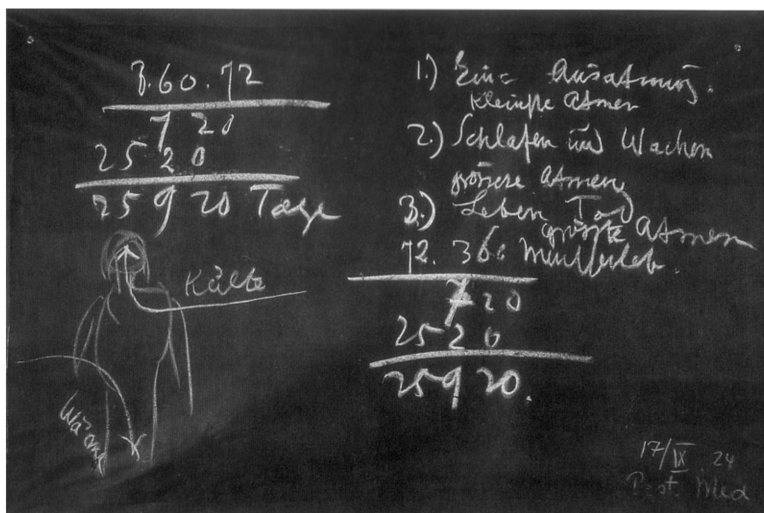
Planșa 9 Conferința 8 — Dornach, 15 septembrie 1924

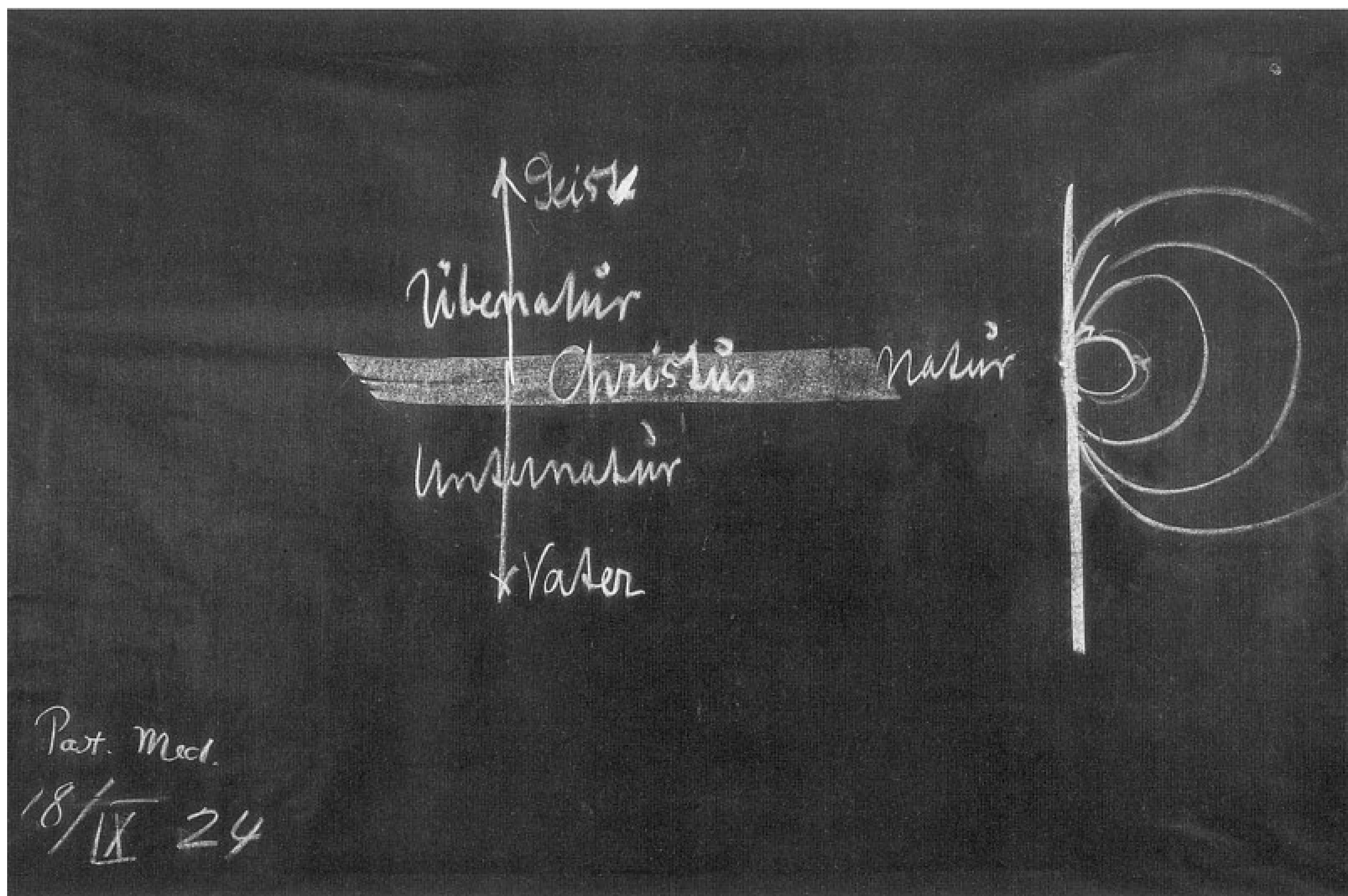
Planșa 10 Conferința 9 — Dornach, 16 septembrie 1924

Planșa 11 Conferința 10 — Dornach, 17 septembrie 1924

Planșa 12 Conferința 10 — Dornach, 17 septembrie 1924

Planșa 13 Conferința 11 — Dornach, 18 septembrie 1924

18.IX.24

Ich werde gehen den Weg,
Der die Elemente in Geschehen löst
Und mich führt nach unten zum Vater
Der die Krankheit schickt zum Ausgleich des Karma
Und mich führt nach oben zum Geiste
Die die Seele in Irrtum zum Erwerb der Freiheit führt
Christus führt nach unten und nach oben
Harmonisch Geistesmenschen in Erdenmenschen zeugend

Planșa 14 Conferința 11 — Dornach, 18 septembrie 1924